

Podlaskie

Przedsiębiorcze
Partnerskie
Perspektywiczne

Załącznik do uchwały
Nr 338/6424/2023
Zarządu Województwa
Podlaskiego z dnia 12 maja
2023 roku

Raport o stanie województwa za 2022 rok

Departament Rozwoju Regionalnego
Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
Białystok 2023

Autorzy raportu:

Anna Czauż

dr Edyta Dąbrowska (red.)

Małgorzata Godlewska

Maciej Muczyński

Beata Skrodzka

Białystok 2023

Copyright: Województwo Podlaskie, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Departament Rozwoju Regionalnego

ul. Poleska 89, 15-874 Białystok

tel.: 85 66 54 480

e-mail: rot@wrotapodlasia.pl

Spis treści

Spis treści	3
Wykaz skrótów	5
1. Wprowadzenie	7
2. Realizacja celów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	9
Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka	9
Cel operacyjny 1.1. Przemysły przyszłości	14
Cel operacyjny 1.2. Podlaski system otwartych innowacji	20
Cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość	24
Cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego	31
Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie	36
Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy	39
Cel operacyjny 2.1. Kompetentni mieszkańcy	44
Cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy	50
Cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości	56
Cel strategiczny 3. Partnerski region	62
Cel operacyjny 3.1. Dobre zarządzanie	69
Cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny	74
Cel operacyjny 3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponad regionalne	77
Cel operacyjny 3.4. Gościnny region	86
3. Cele strategii a inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego	94
3.1. Rezultaty wdrażania RIS3 2027+	95
3.2. Rdzeń specjalizacji i specjalizacje wschodzące - trendy statystyczne	99
3.3. Pogłębiona analiza wskaźnikowa RIS3 2027+	109
4. Realizacja interwencji o charakterze rozwojowym oraz działania z zakresie niwelowania skutków kryzysu migracyjnego wywołanych sytuacją na granicy polsko-białoruskiej oraz wojną w Ukrainie	116
4.1. Programy operacyjne i programy rozwoju	116
4.2. Źródła finansowania interwencji podejmowanych przez Zarząd Województwa w 2022 roku	119
4.3. Działania w zakresie niwelowania skutków kryzysu migracyjnego wywołanych sytuacją na granicy polsko-białoruskiej oraz wojną w Ukrainie	120
Informacja o zbrojnej agresji Rosji w Ukrainie oraz kryzysie uchodźczym	120
Informacja o sytuacji na granicy polsko-białoruskiej w związku z kryzysem migracyjnym	133
4.4. Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027	143
5. Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego przyjętych w zakresie zadań związanych z rozwojem województwa w 2022 roku	148
6. Wnioski	149

6.1.	Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka	149
6.2.	Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy	152
6.3.	Cel strategiczny 3. Partnerski region.....	154
6.4.	Inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego.....	155
7.	Załączniki.....	158
	Wykaz tabel	159
	Wykaz map	160
	Wykaz wykresów	160

Wykaz skrótów

B+R	Badania i rozwój
BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
BDL	Bank Danych Lokalnych
BSS	Badanie Spójności Społecznej
CIT	Podatek dochodowy od osób prawnych (ang. <i>Corporate Income Tax</i>)
COVID-19	Ostra choroba zakaźna układu oddechowego wywołana zakażeniem wirusem SARS-CoV-2
DPW	Dom Polski Wschodniej
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
EWT	Europejska Współpraca Terytorialna
FEoP 2021-2027, FEoP	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
GUS	Główny Urząd Statystyczny
HS	Zharmonizowany system klasyfikacji (ang. <i>Harmonized System</i>)
ICT	Technologie informacyjno-komunikacyjne (ang. <i>information and communication technologies</i>)
IIT	Inne instrumenty terytorialne
ISCED-F 2013	Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Kształcenia (ang. <i>International Standard Classification of Education</i>)
IZ RPOWP	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
JOSW	Jednostki Organizacyjne Samorządu Województwa
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KE	Komisja Europejska
KBW	Krajowe Biuro Wyborcze
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
LLL	Uczenie się przez całe życie (ang. <i>Life long learning</i>)
LQ	Wskaźnik lokalizacji zatrudnienia (ang. <i>Location Quotient</i>)
MF	Ministerstwo Finansów

OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. <i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OSI	Obszary strategicznej interwencji
OZE	Odnawialne źródła energii
p. proc.	Punkt procentowy
PIB	Państwowy Instytut Badawczy
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych (ang. <i>Personal Income Tax</i>)
PKB	Produkt krajowy brutto
PKD 2007	Polska Klasyfikacja Działalności
PKW	Państwowa Komisja Wyborcza
PKWiU	Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług
PO IR 2014-2020	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RIS3 2027+	Plan Rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027+
RLKS	Rozwój lokalny Kierowany przez Społeczność
RPOWP 2014-2020, RPOWP	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
SRWP 2030, Strategia	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030
UE	Unia Europejska
UMWP	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
UP	Umowa partnerstwa
UPRP	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

1. Wprowadzenie

Obowiązek opracowania *Raportu o stanie województwa* (Raport) wynika z przepisów art. 34a ustawy o samorządzie województwa. Zgodnie z jej zapisami, Zarząd Województwa, co roku, do dnia 31 maja, przedstawia Sejmikowi Województwa wskazany Raport, który zgodnie z zapisami ustawy, obejmuje podsumowanie działalności Zarządu Województwa w roku poprzednim, a w szczególności opis stanu realizacji:

- polityk, programów i strategii,
- uchwał sejmiku województwa,
- budżetu obywatelskiego.

Raport w warstwie merytorycznej oraz statystycznej zawiera najważniejsze informacje dotyczące obszarów społeczno-gospodarczych, istotnych dla rozwoju i funkcjonowania województwa, zgodnych z celami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

W Raporcie przedstawiono opis sposobu oraz stopnia realizacji zadań wynikających z kompetencji Zarządu Województwa Podlaskiego w 2022 roku.

Podstawowym źródłem informacji w zakresie oceny realizacji polityk, programów i celów Strategii dokonanej w Raporcie, są dane Głównego Urzędu Statystycznego, informacje z komórek merytorycznych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego odpowiedzialnych za realizację polityk, programów i uchwał sejmiku województwa, oraz z innych instytucji publicznych, w tym jednostek organizacyjnych samorządu województwa, uczestniczących we wdrażaniu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. Dane Głównego Urzędu Statystycznego posłużyły do analizy wskaźników przyjętych jako mierniki realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych SRWP 2030. Większość danych GUS, niezbędnych do przygotowania bieżącego raportu, dostępnych jest według stanu na koniec 2021 roku.

Informacje dotyczące realizacji zadań Zarządu Województwa Podlaskiego zostały przygotowane w oparciu o dane gromadzone przez poszczególne Departamenty/Biura UMWP i JOSW, zgodnie ze stanem na koniec 2022 roku.

Zgodnie z Systemem monitorowania SRWP 2030¹ monitoring Strategii jest integralną częścią *Raportu o stanie województwa*. Strategia monitorowana jest w cyklu rocznym, natomiast monitoring obszarów strategicznej interwencji (OSI) prowadzony jest w cyklu trzyletnim. Wyniki pierwszego monitoringu OSI

¹ Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku.

zostały przedstawione w Raporcie przygotowanym w 2021 r. Kolejne będą przedstawiane w raportach opracowywanych w latach: 2024, 2027 oraz 2030.

Uzupełnieniem raportu z realizacji SRWP 2030 jest monitoring *Planu Rozwoju Przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027+ (RIS3 2027+)*.

Raport o stanie województwa za 2022 rok składa się z czterech rozdziałów merytorycznych:

1. Realizacja celów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.
2. Cele strategii a inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego.
3. Realizacja interwencji o charakterze rozwojowym oraz działania w zakresie niwelowania skutków kryzysu migracyjnego wywołanych sytuacją na granicy polsko-białoruskiej oraz wojną w Ukrainie.
4. Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego przyjętych w zakresie zadań związanych z rozwojem województwa podlaskiego w 2022 roku.

Syntetyczne wnioski, wynikające z analizy dwóch pierwszych ze wskazanych powyżej obszarów zostały zawarte w oddzielnym rozdziale.

Uzupełnieniem Raportu o stanie województwa są załączniki zawierające informacje o realizowanych przez Zarząd Województwa Podlaskiego programach operacyjnych i programach rozwoju, wykaz podjętych przez Sejmik Województwa Podlaskiego uchwał o charakterze rozwojowym oraz wyniki ocen, badań, analiz, ekspertyz, ewaluacji, podsumowujących całościowo, dotychczasowe postępy w realizacji działań służących realizacji przyjętych celów rozwojowych SRWP 2030.

2. Realizacja celów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

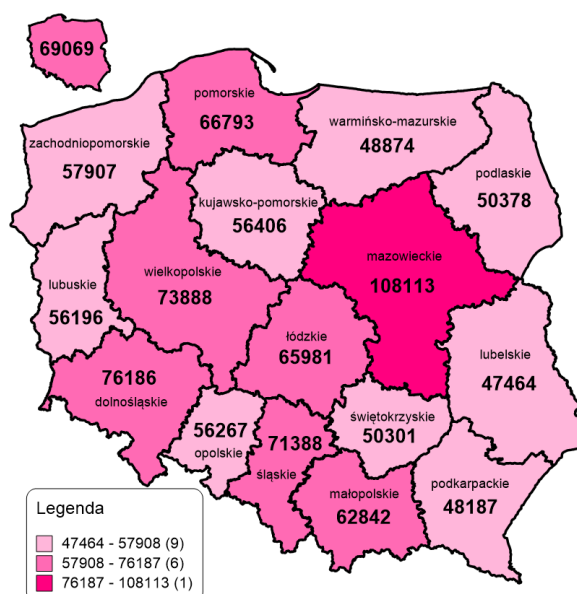
Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka

Zgodnie z wizją Strategii – Podlaskie przedsiębiorcze, w 2030 roku województwo podlaskie, mieszkańcy, instytucje i organizacje tworzące region będą kojarzyć się z przedsiębiorczością rozumianą jako: umiejętność radzenia sobie z wyzwaniami, problemami i zagrożeniami w sposób innowacyjny. Przedsiębiorczość, w warunkach niezwykle dynamicznego i gwałtownie zmieniającego się otoczenia będzie kluczową cechą podmiotów gospodarczych. Realizacja celu – dynamiczna gospodarka pozwoli utrzymać korzystną trajektorię rozwoju dzięki m.in.: przemysłom przyszłości, systemowi otwartych innowacji, lokalnej przedsiębiorczości, rewolucji energetycznej oraz wdrożeniu i rozpowszechnieniu idei e-podlaskie.

Poziom realizacji założeń przedmiotowego celu podlega monitorowaniu poprzez wskaźniki:

- PKB na 1 mieszkańca;
- Wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca;
- Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Mapa 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 roku² (w zł)*

* przedziały domknięte lewostronnie

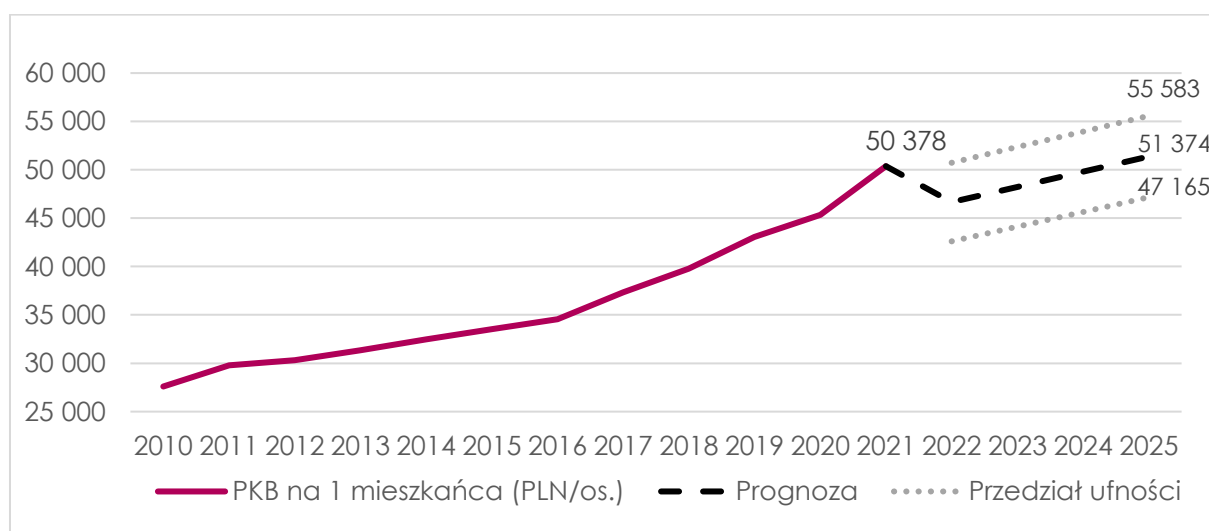
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 30.01.2023 roku.

² Dane dot. PKB za rok 2021 są danymi szacunkowymi. Rzeczywiste dane podawane są przez GUS z dwuletnim opóźnieniem. Oficjalne dane, dotyczące PKB, zawierające weryfikację danych szacunkowych dostępne będą w IV kwartale 2023 roku.

W 2021 roku tempo wzrostu PKB per capita w województwie podlaskim było o 5,7 p. proc. wyższe niż w 2020 roku wobec spadku o 3 p. proc. w roku 2020. W Polsce odnotowano 10% dynamikę wzrostu PKB per capita. Z dużym prawdopodobieństwem wynika to z poprawy sytuacji gospodarki objętej pandemią i łagodzenia obostrzeń związanych z aktywnością gospodarczą, których szczyt obserwowano w roku 2020 r., co wówczas przekładało się na wyraźne spowolnienie gospodarcze i spadek tempa wzrostu PKB.

Obserwowany wyraźny wzrost gospodarczy w 2021 roku powiązany był z poprawą wskaźników dotyczących eksportu, produkcji przemysłowej, wynagrodzeń, sprzedaży i konsumpcji. Według wstępnych szacunków, w województwie podlaskim, PKB na 1 mieszkańca w 2021 roku wyniosło 50,4 tys. zł, stanowi 73% wartości odnotowanej w kraju. Jednocześnie jest to niezmiennie najwyższa wartość spośród pięciu województw wschodniej Polski. Wartość produktu Krajowego Brutto per capita (w PPS) osiągnięta w województwie podlaskim w 2021 roku stanowiła 56% wartości dla całej Unii Europejskiej. Wartość wskaźnika, w relacji do średniej UE, pomimo nominalnego przyrostu PKB per capita (z 16 800 PPS w 2020 roku do 18 100 PPS w 2021 roku) nie uległa zmianie. W latach 2017-2021 PKB per capita w województwie podlaskim wzrósł o 35% (tj. o 13 056 zł), tempo wzrostu było wyższe w porównaniu do średniej krajowej. Niemniej jednak województwo podlaskie wraz z województwami: opolskim, lubuskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim, znajduje się w grupie regionów z niskim udziałem w tworzeniu krajowego PKB (mniej niż 3% każdy). Ich łączny udział w generowaniu PKB przekroczył nieznacznie poziom 11%.

Wykres 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w cenach bieżących w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w zł)*

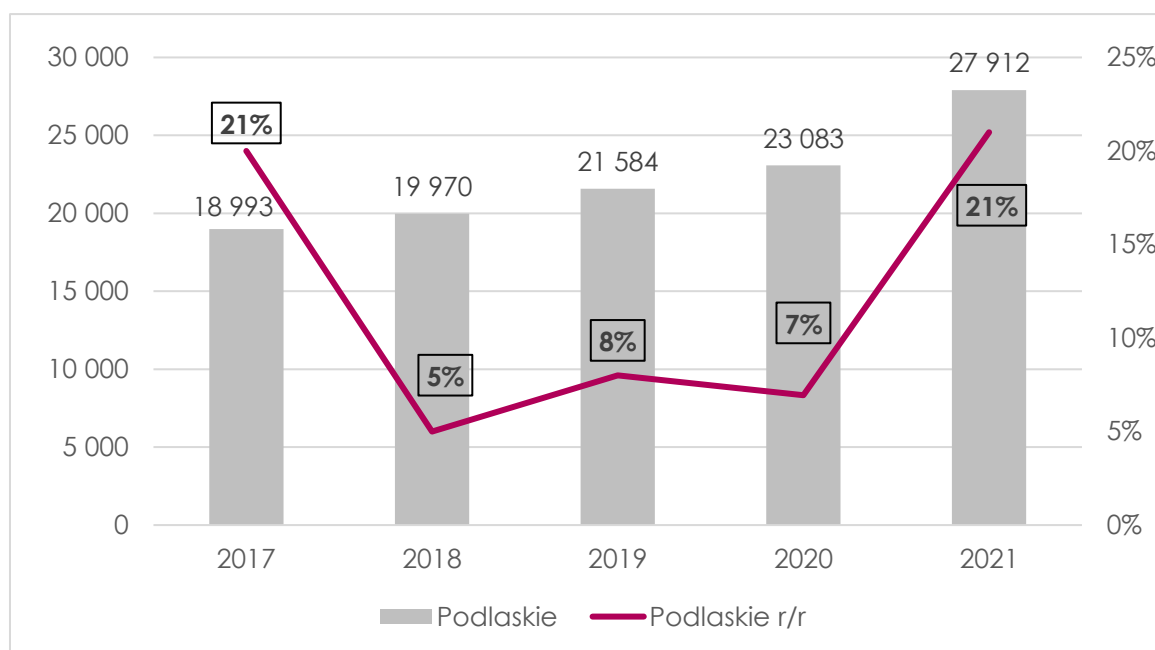

* szacunki wstępne dla roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 30.01.2023 roku.

Dotychczasowe zmiany wartości produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca, wskazują na możliwość dalszego wzrostu PKB. Przy założeniu utrzymania obecnego trendu oraz założeniu niezmienności pozostałych warunków, w 2025 roku wartość wskaźnika z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 47 165 zł do 55 583 zł. Należy jednak mieć na uwadze bardzo istotny czynnik, który wpływa na wartość PKB, czyli skutki pandemii COVID-19 oraz spowolnienie gospodarcze wywołane zbrojną agresją Rosji przeciwko Ukrainie. Prognoza punktowa wyznaczona z wykorzystaniem trendu liniowego, na podstawie dostępnych danych statystycznych, zakłada osiągnięcie w 2025 roku wartości 51 374 zł, co wskazuje, że cel, jakim był założony w SRWP 2030 - 30% wzrost wskaźnika (w stosunku do roku bazowego 2017), najprawdopodobniej zostanie zrealizowany (przewidywany wzrost wyniesie 38,6%).³

Wykres 2. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 (w zł)

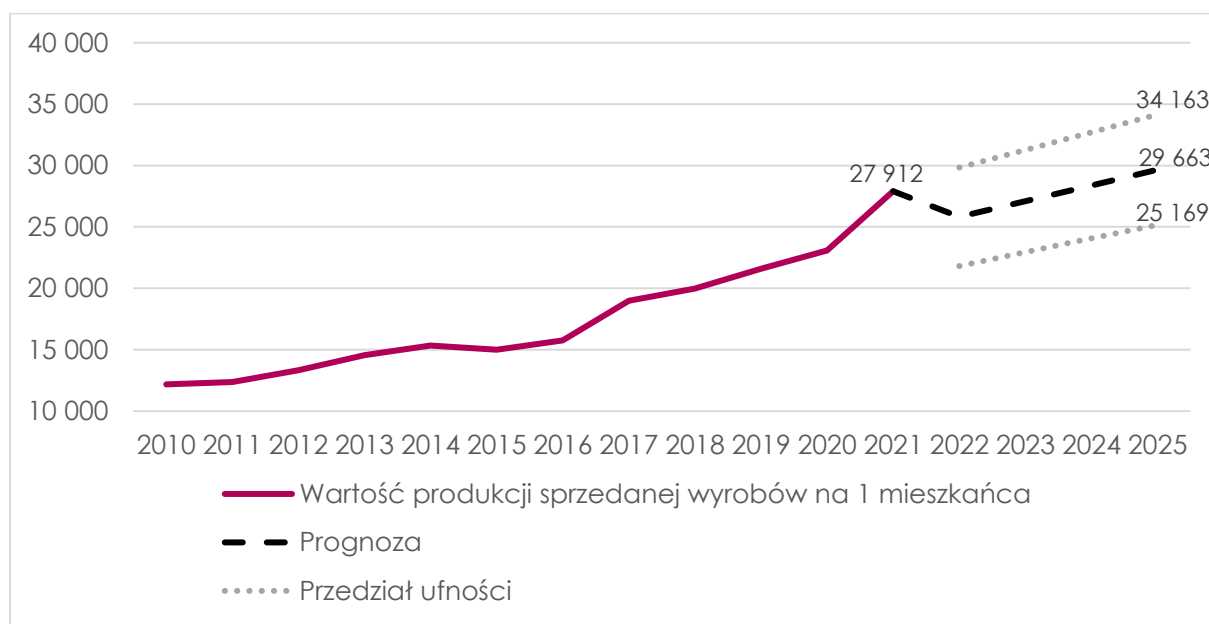
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w województwie podlaskim na 1 mieszkańca zanotowała w 2021 roku w odniesieniu do roku poprzedniego

³ Przeprowadzone, w odniesieniu do wskaźników monitorowania celów strategicznych SRWP 2030, prognozowanie oparto na analogicznych metodach wykorzystanych przy wyznaczaniu pośrednich wartości wskaźników. W oparciu o dostępne dane historyczne opracowano prognozy punktowe dla poszczególnych wskaźników, określające pośrednią wartość wskaźnika w 2025 roku, która zostanie osiągnięta przy założeniu utrzymania obecnego trendu. Przyjęto 5% poziom istotności, co oznacza, że wyznaczone przedziały ufności w 95% będą pokrywać nieznaną wartość wskaźnika. Uzyskane błędy predykcji nie przekraczają założonej wartości progowej, zatem prognozy można uznać za dopuszczalne.

gwałtowny wzrost, o 21%. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w regionie wyniosła 32 mln zł, to o 5,4 mln zł więcej niż w roku 2020. W przeciągu ostatnich siedmiu lat nie zanotowano tak wysokiego wzrostu. Tendencja obserwowana jest w całym kraju. Mimo to region osiągnął jedynie 2% wartości produkcji sprzedanej dla Polski, wyprzedzając przy tym województwo warmińsko-mazurskie, opolskie i świętokrzyskie. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (19 970 zł) wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca wzrosła o 7 942 zł (40%).

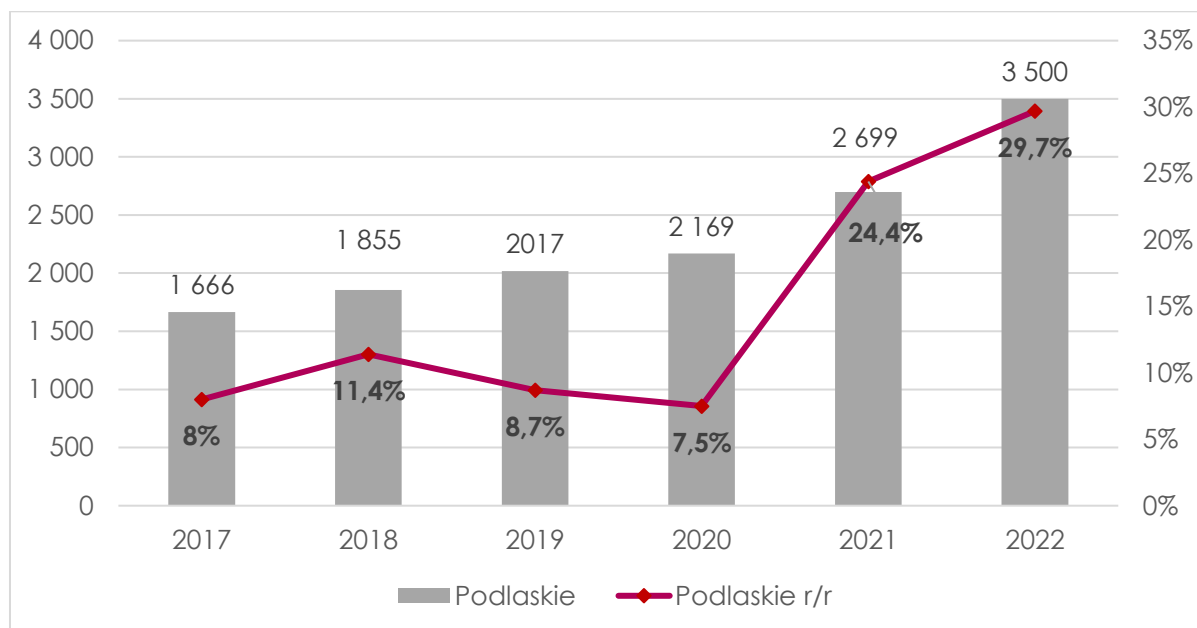
Wykres 3. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Prognoza wartości produkcji sprzedanej wyrobów w przeliczeniu na jednego mieszkańca zakłada systematyczny przyrost wartości wskaźnika. Przy założeniu utrzymania obecnego trendu oraz założeniu niezmienności pozostałych warunków, w 2025 roku wartość wskaźnika z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 25 169 zł do 34 163 zł. Utrzymanie dotychczasowego tempa zmian oraz osiągnięcie w 2025 roku wartości najbardziej prawdopodobnej, tj. 29 663 zł, wyznaczonej na podstawie trendu liniowego pozwoli na realizację, założonego w SWRP 2030, 30% wzrostu wartości wskaźnika (prognozowany wzrost wyniesie 48,5%).

Wykres 4. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017-2022 (w EUR)*

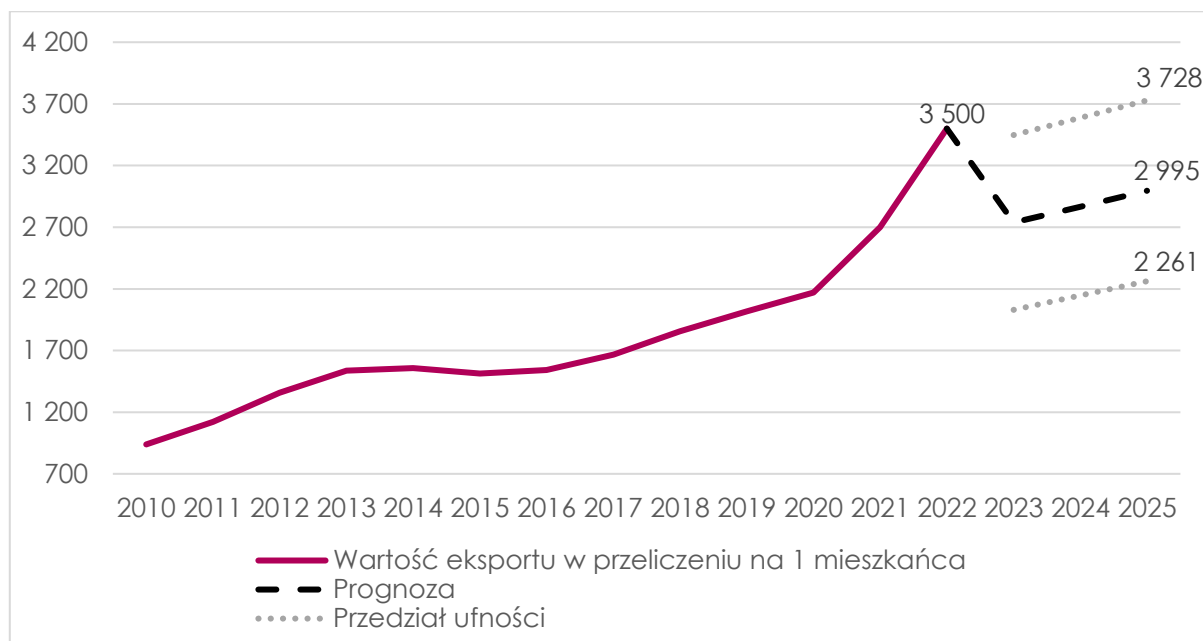
*Zgodnie z informacją KAS dane za 2022 roku pochodzą ze zbioru otwartego, co oznacza, że do czasu akceptacji przez GUS zbioru za 2022 rok rejestrowane są korekty oraz dane nadsyłane przez podmioty, które nie dopełniły obowiązku sprawozdawczego w wymaganym terminie. Dane ostateczne za 2022 rok będą dostępne, po dokonaniu przez GUS analizy i akceptacji zbioru rocznego w sierpniu 2023 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie KAS i GUS BDL. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

Mimo niesprzyjających warunków w dobie ograniczeń gospodarczych związanych z pandemią COVID-19 oraz wojną na Ukrainie, która rozpoczęła się w 2022 roku, obserwujemy wyraźny wzrost wartości eksportu towarów w latach 2021/2022. Dynamika wzrostu była bardzo wysoka, zwłaszcza w roku 2021. W roku 2022 trend wzrostowy nadal się utrzymywał, jednak jego dynamika uległa spowolnieniu. Od 2020 roku obrót towarami województwa podlaskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrósł o 61% (wzrost o 1 331 EUR na 1 mieszkańca). Należy też podkreślić, że wpływ na dynamikę wzrostu wartości eksportu w latach 2021-2022 mogła mieć inflacja i związany z nią wzrost cen w ujęciu nominalnym.

W roku 2022 wartość eksportu towarów z województwa podlaskiego wyniosła 4 mld EUR. Eksport z województwa podlaskiego stanowi jednak nadal niski udział w ogólnej wartości eksportu Polski (około 1%). Zgodnie z założeniami, wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wykazuje tendencję wzrostową. W 2021 roku uzyskano poziom 2 699 EUR, przekraczając założoną wartość docelową do 2025 roku (2 408 EUR). W 2022 roku wartość eksportu na jednego mieszkańca wyniosła 3 500 EUR.

Wykres 5. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2022 z prognozą do 2025 roku (w EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie KAS i GUS BDL. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

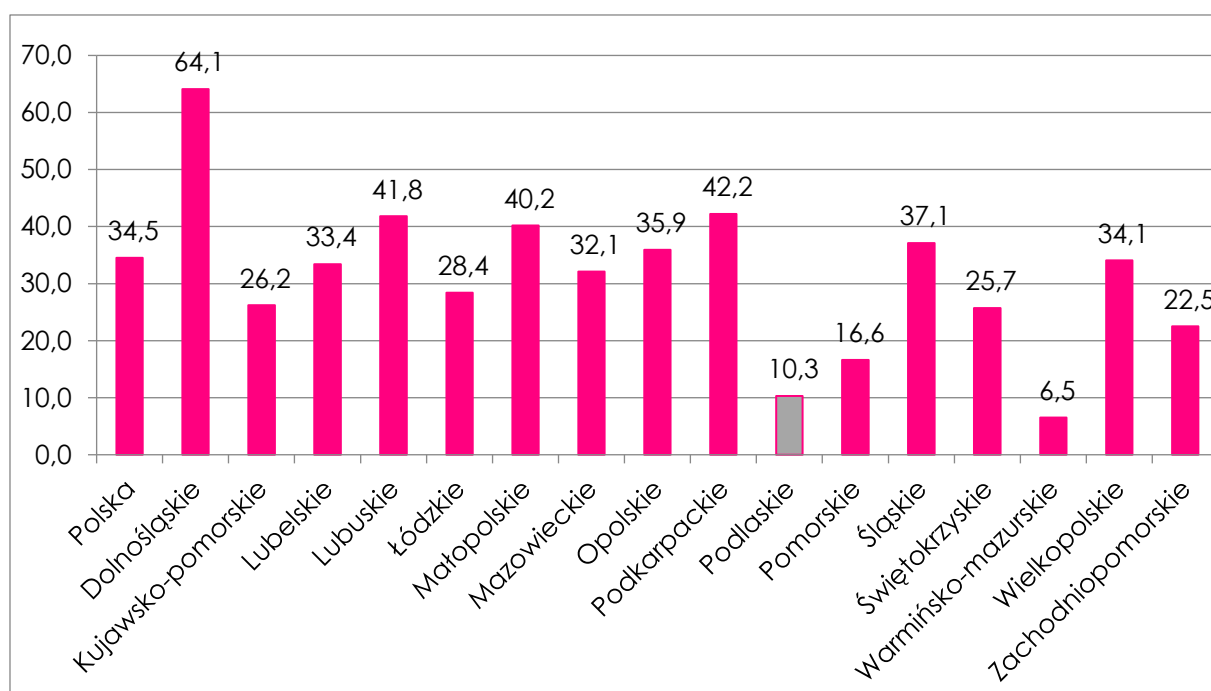
Zgodnie z prognozą, wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca będzie rosła. W 2025 roku, wartość eksportu per capita z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 2 261 EUR do 3 728 EUR, zakładając utrzymanie obecnego trendu. Prognoza punktowa, wyznaczona z wykorzystaniem trendu liniowego, wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo uzyskania w 2025 roku wartości wskaźnika na poziomie 2 995 EUR/os. Pozwoli to na przekroczenie założonego w SRWP 2030, 30% wzrostu wartości eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Prognozowany wzrost wyniesie około 62%.

Cel operacyjny 1.1. Przemysły przyszłości

Głównym wyzwaniem województwa podlaskiego jest włączenie regionalnej gospodarki w przemysł 4.0 (w tym poprzez jego wykorzystanie do rozwoju rolniczej produkcji ekologicznej, zwłaszcza poprzez zapewnienie jej odpowiedniego przetworzenia i dotarcia z własnymi markami na rynki docelowe) oraz wykorzystanie efektów zachodzącej transformacji światowego przemysłu, w tym transformacji cyfrowej. Oznacza to dźwignięcie podlaskiej gospodarki na tory postępu technologicznego, robotyzacji oraz informatyzacji powodującej zmianę modeli biznesowych i sposobów produkcji. Przemysły przyszłości w regionie, budowane są w oparciu o branże zakorzenione w regionalnej gospodarce, w szczególności wchodzące w skład inteligentnych specjalizacji.

Wsparcie eksportu, przyciąganie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do regionu, jak i wsparcie wychodzenia firm podlaskich na rynki zagraniczne powinny przełamywać problem, jakim jest ograniczony potencjał rynku regionalnego. Ekspansja na rynki zewnętrzne powinna być szansą na wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy wysokiej jakości.

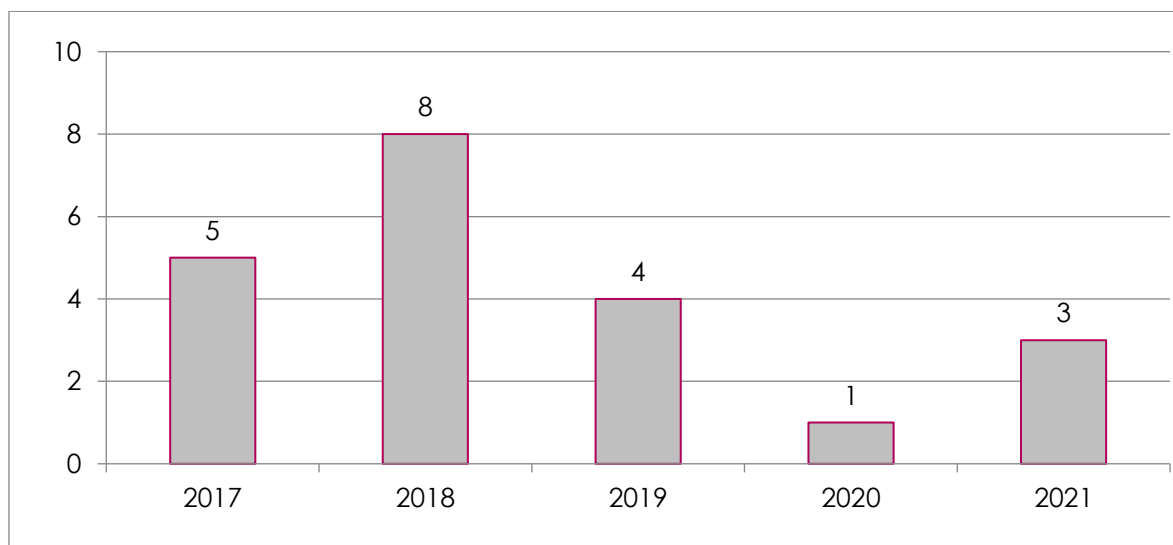
Wykres 6. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w 2021 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 30.01.2023 roku.

Województwo podlaskie charakteryzuje się bardzo niskim udziałem przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w przychodach netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do sekcji Przetwórstwo przemysłowe. Jest to wynikiem m.in. niskich nakładów na działalność B+R. Region zajmuje niezmiennie, przedostatnią pozycję w kraju z wartością 10,3% w roku 2021. To nieznaczny wzrost o 0,6 p. proc. w porównaniu z rokiem 2020. W 2021 roku, udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki województwa podlaskiego był o 24,2 p. proc. niższy niż średnia w Polsce (34,5%). Wartość wskaźnika w latach 2017-2021 pozostawała na podobnym poziomie, oscylowała w granicach 9,7-10,3%. Zgodnie z założeniem SRWP 2030, w 2021 roku zanotowano wzrost wartości wskaźnika o 0,5 p. proc. w porównaniu z rokiem bazowym 2017 (9,8%).

Wykres 7. Nowo zarejestrowane spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym w latach 2017-2021

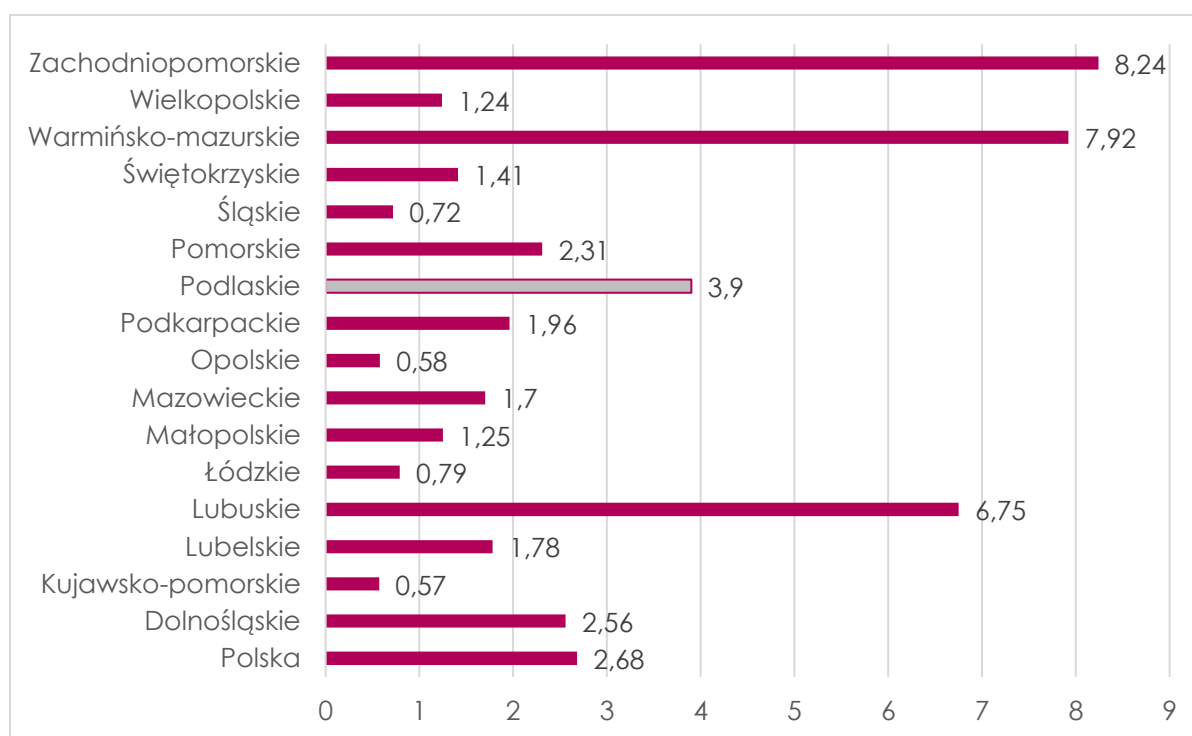
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 30.01.2023 roku.

Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu przekłada się na niski udział kapitału zagranicznego i przez to niską liczbę nowo rejestrowanych spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w województwie podlaskim. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba nowo zarejestrowanych spółek podlegała nieznacznym wahaniom, jednak ich liczba wciąż pozostawała niska. Incydentalny skok zanotowano w 2018 roku (zarejestrowano 8 nowych spółek). W roku 2021 w regionie zarejestrowano trzy spółki z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym, co plasuje województwo na ósmym miejscu w kraju (w roku 2020 region zajmował przedostatnie miejsce w kraju). Spadek liczby nowo rejestrowanych spółek obserwowany jest w całym kraju. W 2021 roku spółki tego rodzaju w Podlaskiem stanowiły jedynie 1,6% ich ogólnej liczby w kraju. Zaznaczyć należy, iż od 2015 roku wyraźny spadek liczby nowo zarejestrowanych spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym (o 56 podmiotów w stosunku do 2014 roku), wynika między innymi ze zmian w sposobie zasilania rejestru REGON⁴. W latach 2010-2014 powstały w regionie 263 tego typu spółki, zaś w latach 2015-2021 – 36 spółek.

⁴ W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 roku zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności dla podmiotów nowo wpisanych na podstawie danych przekazanych z KRS. Wymienione rozwiązanie jest przyczyną nagłego spadku, od 2015 roku, liczby nowych wpisów spółek handlowych prezentowanych według sektorów własności.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, kierunek zmian powinien wykazywać trend wzrostowy, tymczasem w 2021 roku, nastąpił spadek liczby nowo zarejestrowanych spółek w porównaniu z rokiem bazowym 2018 o 62,5% (5 spółek).

Wykres 8. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych posiadających certyfikat w ogólnej powierzchni użytków rolnych w 2020 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu Strateg. Dane według stanu na 30.01.2023 roku.

Certyfikowane rolnictwo ekologiczne stanowi silną stronę województwa podlaskiego. Region zajmuje 4. miejsce w kraju pod względem udziału certyfikowanych ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych (3,9%), przewyższając niezmiennie wartość dla Polski (2,68%). Do 2017 roku wartość wskaźnika dla województwa podlaskiego przekraczała 4%. W latach 2018-2020 obserwowano spadek wartości wskaźnika, który oscyluje nadal w granicach 3,7-3,9%. Ostatnie aktualne dane w zakresie udziału powierzchni ekologicznych użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych posiadających certyfikat w ogólnej powierzchni użytków rolnych dostępne są za rok 2020 r.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik powinien wykazać tendencję wzrostową w porównaniu z rokiem bazowym 2018 (3,9%). W analizowanym roku wartość wskaźnika pozostała na tym samym poziomie, co w roku bazowym – 3,9%.

Tabela 1. Udział patentów przyznanych przedsiębiorstwom i osobom fizycznym z województwa podlaskiego przez UPRP w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018			2019			2020			2021		
	Podmioty gospodarcze	Osoby fizyczne	Udział patentów w liczbie zgłoszeń ogółem (w %)	Podmioty gospodarcze	Osoby fizyczne	Udział patentów w liczbie zgłoszeń ogółem (w %)	Podmioty gospodarcze	Osoby fizyczne	Udział patentów w liczbie zgłoszeń ogółem (w %)	Podmioty gospodarcze	Osoby fizyczne	Udział patentów w liczbie zgłoszeń ogółem (w %)
Zgłoszenia w UPRP	85	22	26%	60	7	73%	65	15	26%	54	12	56%
Patenty udzielone w UPRP	26	2		41	8		18	3		34	3	

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 31.01.2023 roku (dane dostępne od 2018 roku).

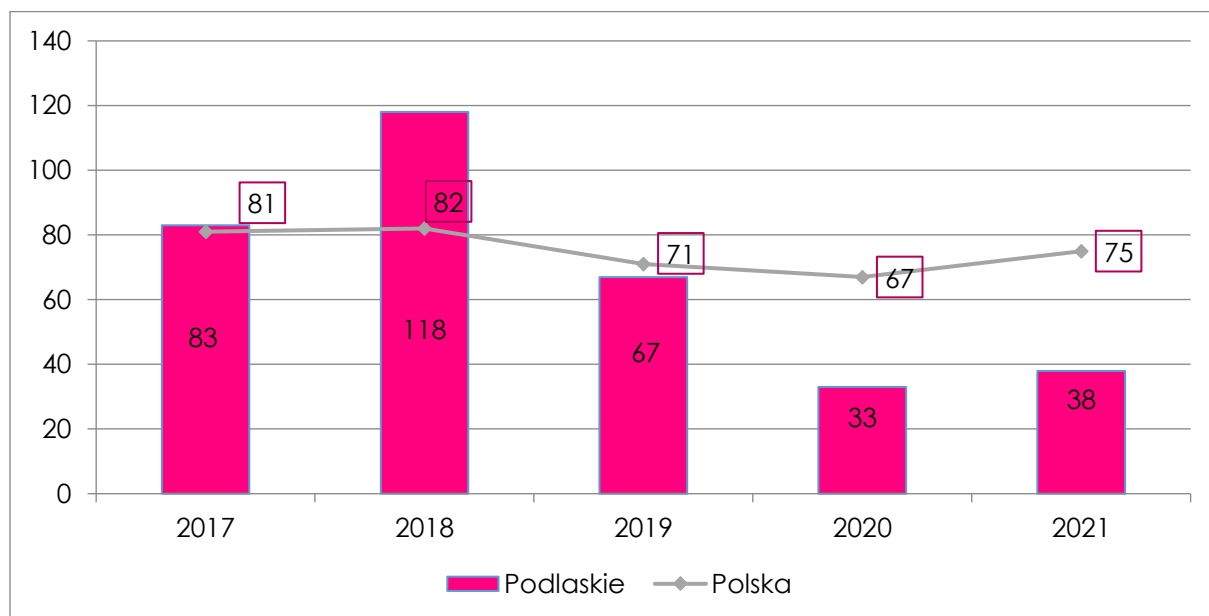
W 2021 roku nastąpił znaczący wzrost liczby przyznanych przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej patentów podmiotom gospodarczym i osobom fizycznym z województwa podlaskiego. W porównaniu z 2020 rokiem UPRP przyznał o 76% więcej patentów. W 2021 roku udzielono łącznie 37 patentów, natomiast w roku 2020 - 21. Należy zauważyć, iż w 2021 roku, zanotowano spadek liczby złożonych do UPRP zgłoszeń patentowych. W porównaniu z rokiem poprzednim, do Urzędu Patentowego wpłynęło o 17,5% mniej zgłoszeń od podmiotów gospodarczych i osób fizycznych. W analizowanym roku procedurę udzielania patentów pozytywnie przeszło 56% wniosków (w roku 2020 - 26%), co daje regionowi trzynastą pozycję w kraju w zakresie kryterium skuteczności. Liczba patentów przyznanych podmiotom gospodarczym i osobom fizycznym w województwie podlaskim, w 2021 roku, stanowiła niewielki odsetek wszystkich patentów udzielonych przez Urząd Patentowy w kraju (2,9%). W Polsce w 2021 roku udzielono łącznie 1 278 patentów.

W SRWP 2030 założono wzrost wartości wskaźnika. Zmiana zaobserwowana w 2021 roku jest zgodna z założonym kierunkiem zmian wartości wskaźnika. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (26%) udział patentów przyznanych przedsiębiorstwom i osobom fizycznym przez UPRP w liczbie zgłoszeń ogółem notujemy na poziomie 56%.

Należy zaznaczyć, iż na wartość wskaźnika wpływa również czas trwania procedury przyznawania praw ochronnych. Dla przykładu, wniosek złożony w 2021 roku może uzyskać decyzję pozytywną w roku kolejnym. Stąd w

danym roku liczba udzielonych praw ochronnych wzorów użytkowych może być większa, aniżeli liczba złożonych w danym roku wniosków.

Wykres 9. Udział przyznanych w UPRP praw ochronnych wzorów użytkowych w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2017-2021 (w %)

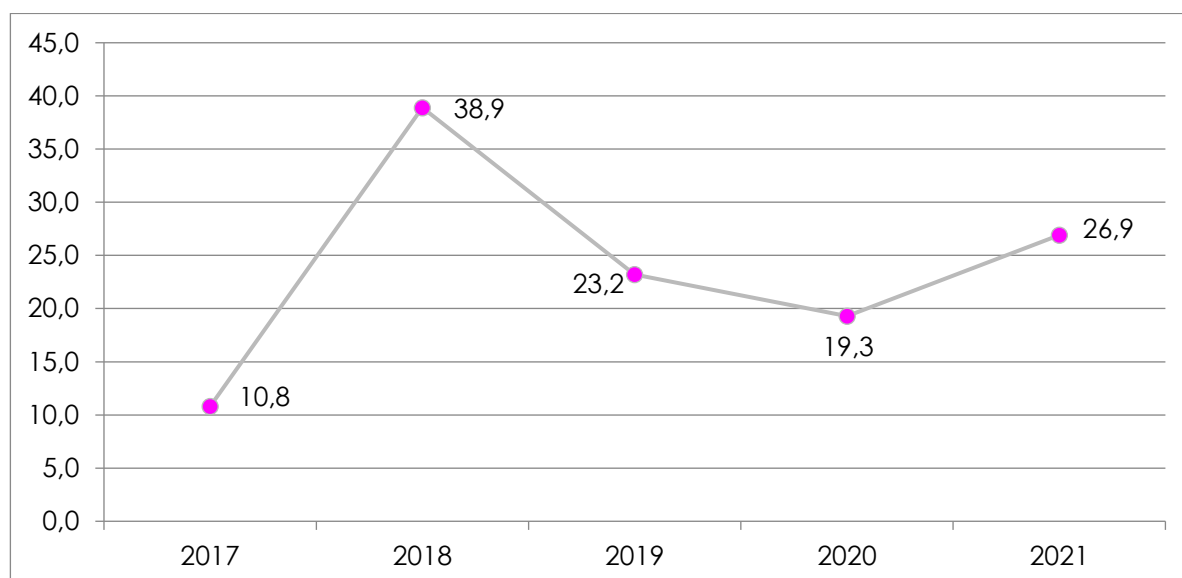
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 31.01.2023 roku.

W 2021 roku niezmiennie, jak w roku poprzednim, zanotowano bardzo niski odsetek udzielonych praw ochronnych przez UPRP, który wyniósł 38%, tj. 11 przyznanych praw ochronnych, przy 29 zgłoszeniach. W latach 2020/2021 odnotowano najniższy odsetek przyznanych praw ochronnych przez Urząd Patentowy od 2011 roku. Dla porównania w 2021 roku w Polsce przyznano 544 praw ochronnych wzorów użytkowych, oznacza to, iż region realizuje jedynie 2% wartości dla kraju. Pod kątem udziału przyznanych w UPRP praw ochronnych wzorów użytkowych, region zajmuje ostatnią pozycję wśród województw.

W latach 2017-2021 w województwie podlaskim zgłoszono 116 wzorów użytkowych, z czego odrzucono 34% wniosków (40 wzorów użytkowych). W latach 2020/2021 roku zanotowano największy odsetek odrzuconych wniosków, tj. 64% (34 wnioski).

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik powinien charakteryzować się tendencją wzrostową, bazując na 2018 roku (118%). Jednak 2021 rok to wyraźny spadek skuteczności w pozyskiwaniu przyznanych praw ochronnych wzorów użytkowych, w porównaniu do lat poprzednich (do poziomu 38%).

Wykres 10. Udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach inicjatywy klastrowej lub innej sformalizowanej formy współpracy w przedsiębiorstwach aktywnych innowacyjnie w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 31.01.2023 roku.

Koncepcja klastrów wpisuje się w nowoczesny model innowacji i polityki innowacyjnej, akcentując znaczenie interakcji i współpracy między różnymi rodzajami podmiotów tworzącymi regionalne systemy innowacji. Województwo podlaskie charakteryzuje się dużym odsetkiem przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie, przekraczając o 14 p. proc. wartość dla Polski. Najwyższy udział takich przedsiębiorstw odnotowano w 2018 roku na poziomie 38,9%, następnie notowano spadki wartości wskaźnika do 19,3%. Dopiero w 2021 roku udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach inicjatywy zanotował wzrost do poziomu 26,9%. Oznacza to, iż w odniesieniu do roku bazowego 2017 wskaźnik wzrósł o 16,1 p. proc., zgodnie z założeniami SRWP 2030.

Cel operacyjny 1.2. Podlaski system otwartych innowacji

Celem systemu otwartych innowacji jest zapewnienie wyjątkowej innowacyjności szczególnie w obrębie inteligentnych specjalizacji, zarówno sektora usług jak i przemysłu; transformacja potrójnej helisy (biznes – nauka – administracja) w helisę poczwórną, obejmującą dodatkowo interesariuszy reprezentujących szeroki wachlarz użytkowników innowacji, czyli głównie mieszkańców regionu. W otwartym podejściu do innowacji istotne jest wspieranie transferu wyników prac badawczo-rozwojowych do przedsiębiorstw i korzystania przez nie z zewnętrznych źródeł innowacji, czy zwiększanie potencjału instytucji otoczenia biznesu, których usługi skierowane

do firm powinny być kluczowym czynnikiem budowania innowacyjności całego województwa.

Tabela 2. Udział patentów przyznanych jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczym, szkołom wyższym, w stosunku do liczby zgłoszeń ogółem w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Zgłoszenia w UPRP	30	10	15	5
Patenty udzielone w UPRP	16	16	16	29
Udział patentów w liczbie zgłoszeń ogółem (w %)	53%	160%	107%	580%
Polska (w %)	87%	93%	77%	127%
Pozycja w kraju	15	2	3	1

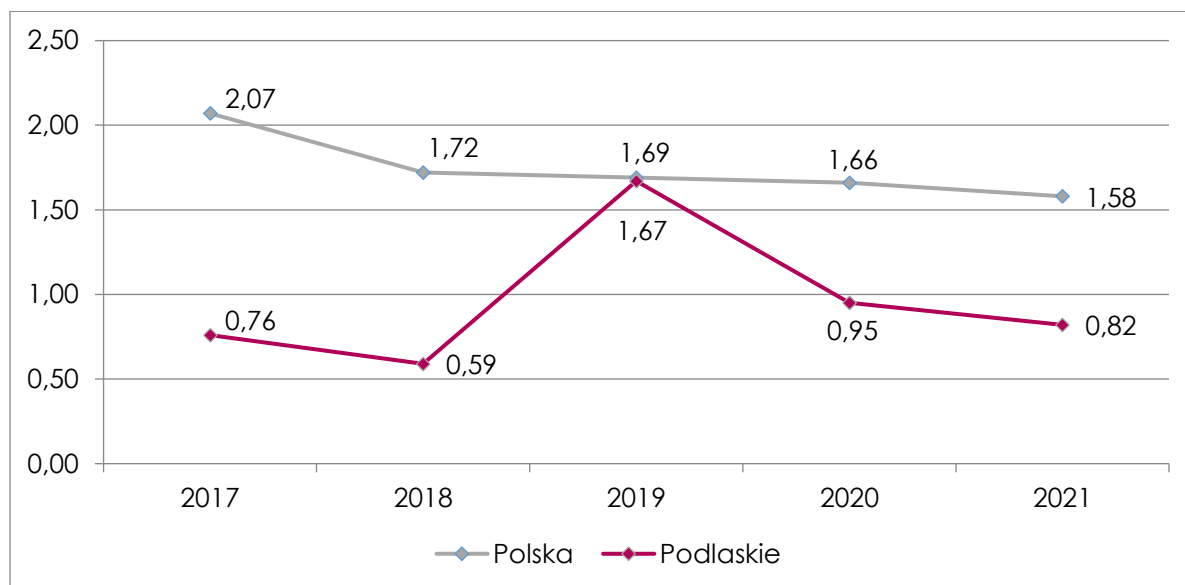
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 31.01.2023 roku (dane dostępne od 2018 roku).

Jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze, szkoły wyższe województwa podlaskiego charakteryzuje niska aktywność patentowa. W 2021 roku Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej udzielił w regionie 29 patentów wymienionym jednostkom. To zaledwie 1,5% całkowitej liczby patentów udzielonych jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczym, szkołom wyższym w całym kraju (1 966 patentów).

Niemniej jednak, udział patentów przyznanych w stosunku do liczby zgłoszeń dokonanych przez analizowane jednostki był w 2021 roku najwyższy w kraju. W 2021 odsetek udzielonych patentów w województwie podlaskim wyniósł 580%, natomiast w roku 2020 - 107%. Liczba zgłaszanych wniosków patentowych z roku na rok jednak maleje. W roku 2018 zgłoszono 30 wniosków, zaś w roku 2021 jedynie 5 wniosków patentowych.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, udział patentów przyznanych jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczym, szkołom wyższym, w stosunku do liczby zgłoszeń, wzrósł w porównaniu do wartości bazowej z 2018 roku kiedy osiągnął wartość 53%. W 2021 roku udział ten wyniósł 580%. Należy zaznaczyć, iż na wartość wskaźnika powyżej 100% wpływa tryb i czas trwania procedury przyznawania patentów. Dla przykładu, wniosek złożony w 2021 roku może uzyskać decyzję pozytywną w roku kolejnym. Stąd w danym roku liczba udzielonych patentów może być większa, aniżeli liczba złożonych w danym roku wniosków w procedurze urzędowej.

Wykres 11. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB* w latach 2017-2021 (w %)

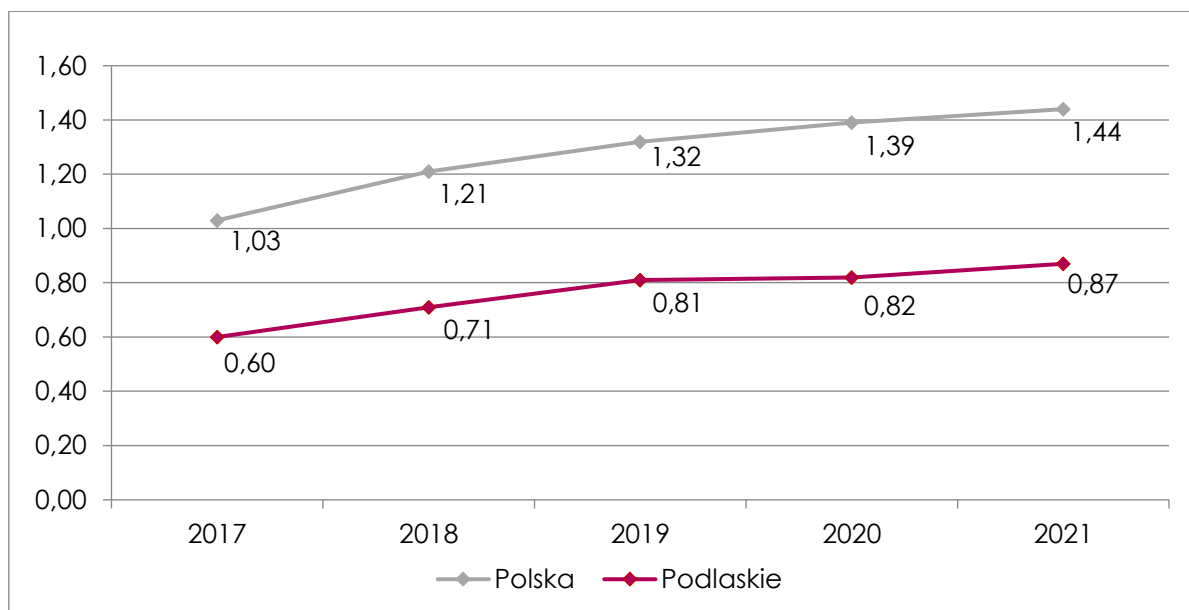
* szacunki wstępne dla roku 2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 31.01.2023 roku.

Region nieustannie zмага się z niskim poziomem nakładów na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB. W 2019 roku obserwowano wyraźny wzrost nakładów, bliski średniemu poziomowi nakładów na działalność badawczo-rozwojową w Polsce. Był to największy wzrost od co najmniej 2010 roku. W kolejnych latach notowano wyłącznie spadek nakładów. W latach 2019-2021 nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach, w województwie podlaskim, w relacji do PKB spadły o 0,85 p. proc. Tendencja spadkowa obserwowana jest w całym kraju. Dysproporcje między wartościami dla województw nie są duże, niemniej jednak województwo podlaskie znajduje się na 11. pozycji pod względem wartości wskaźnika.

W SRWP 2030 założono wzrost wartości wskaźnika w porównaniu z rokiem bazowym 2017 (0,76%). W roku 2021 notowano wzrost wartości wskaźnika w porównaniu do roku bazowego o 0,06 p. proc.

Wykres 12. Nakłady wewnętrzne⁵ na działalność B+R w relacji do PKB* w latach 2017-2021 (w %)

* Szacunki wstępne dla roku 2021.

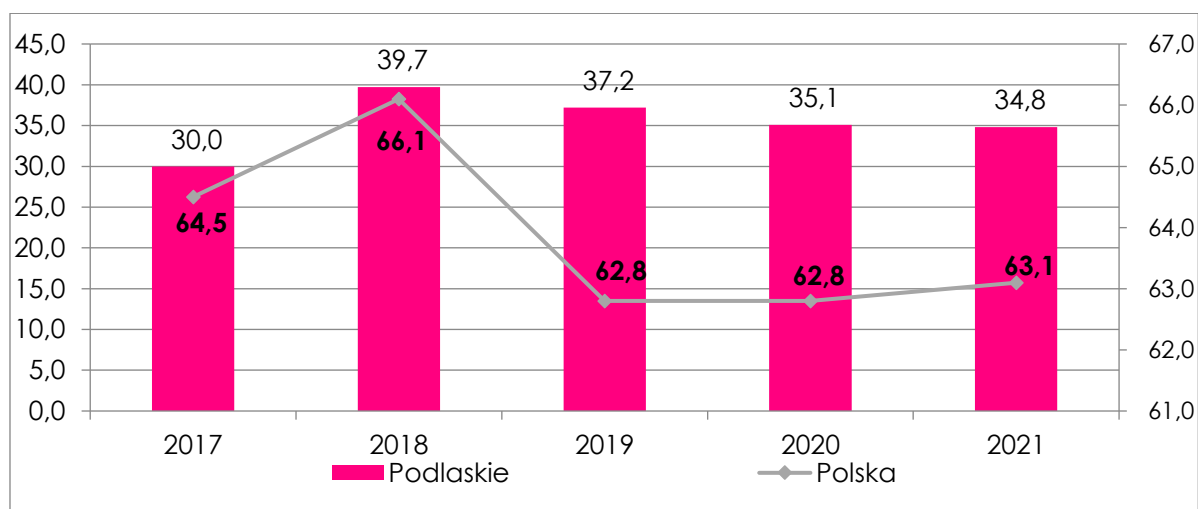
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 31.01.2023 roku.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w relacji do PKB, pomimo że są niskie, systematycznie rosną. W latach 2017-2021 poziom wskaźnika wzrósł o 0,27 p. proc., średniorocznie notowano wzrost o 0,06 p. proc. Dysproporcje między wartościami dla województw nie są duże, niemniej jednak województwo podlaskie znajduje się na 12. pozycji pod względem wartości wskaźnika. Różnica pomiędzy poziomem nakładów na B+R w relacji do PKB w Polsce a województwem podlaskim pozostaje na podobnym poziomie - ok. 0,6 p. proc.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, nakłady wewnętrzne na B+R w relacji do PKB wykazują zakładaną tendencję wzrostową. W porównaniu z rokiem bazowym 2016 (0,44%), wskaźnik wzrósł o 0,43 p. proc. w 2021 roku.

⁵ Nakłady wewnętrzne na B+R wg sekcji PKD 2007, to nakłady poniesione w roku sprawozdawczym na prace B+R wykonane w jednostce sprawozdawczej, niezależnie od źródła pochodzenia środków. Obejmują zarówno nakłady bieżące, jak i nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością B+R, lecz nie obejmują amortyzacji środków trwałych. Dane o nakładach wg sektorów wykonawczych i sekcji PKD 2007.

Wykres 13. Udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach na działalność B+R ogółem w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 31.01.2023 roku.

Poziom partycypacji podmiotów gospodarczych w województwie podlaskim w nakładach wewnętrznych na badania i rozwój jest niski. W latach 2017-2021 podlegał lekkim wahaniom, aby uzyskać ogólny wzrost nakładów w analizowanym roku na poziomie zaledwie 4,8 p. proc. w odniesieniu do 2017 roku. Największe tempo wzrostu zaobserwowano w 2018 roku, kiedy to poziom nakładów wzrósł o 9,7 p. proc. w porównaniu z rokiem bazowym (2017). W kolejnych latach notowano systematyczny spadek udziału nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem, przy największych spadkach w 2019 roku i 2020 roku w odniesieniu do roku poprzedniego odpowiednio o 2,5 p. proc. i 2,1 p. proc. Województwo podlaskie w analizowanym roku zajmowało 13. pozycję wśród województw pod względem wartości wskaźnika⁶. Wskaźnik w województwie podlaskim był o 28,3 p. proc. niższy niż średni udział tych nakładów dla Polski.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, wartość wskaźnika wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2017 (30%), udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R wzrósł o 4,8 p. proc. (do 34,8%).

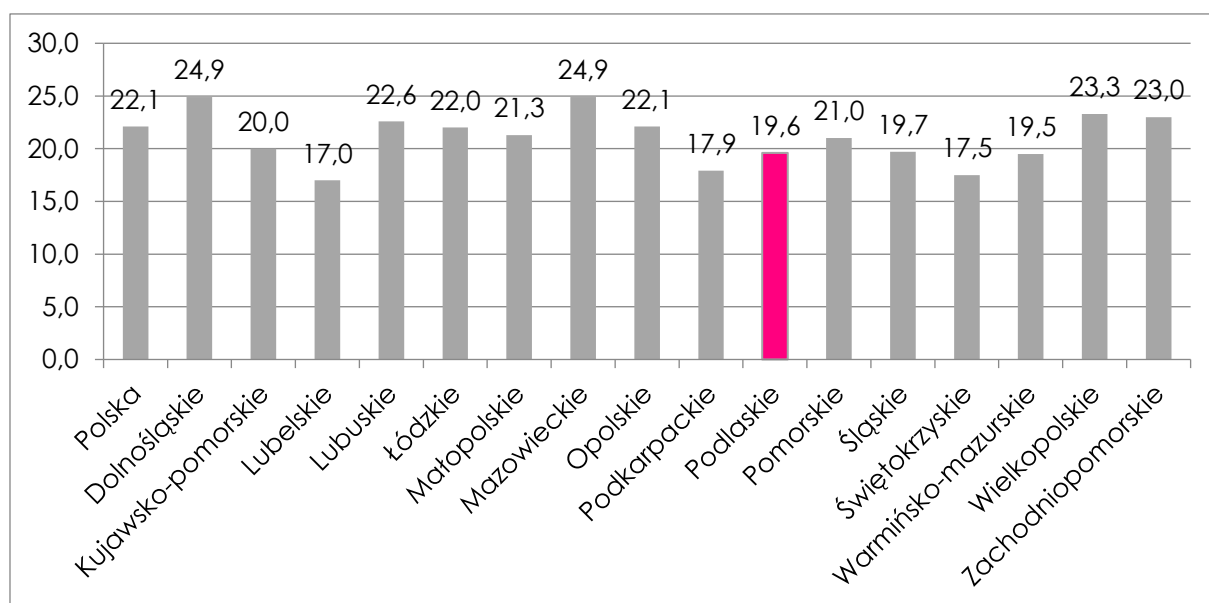
Cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość

Kluczowym zagadnieniem dla województwa podlaskiego, w ramach lokalnej przedsiębiorczości, jest tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw, które swoją pozycję budują w oparciu o lokalne zasoby i potencjały. Województwo podlaskie wykorzystuje i wspiera rozwój postaw przedsiębiorczych jego mieszkańców, ale również osób przyjeżdżających do

⁶ 13. pozycja w kraju przy braku danych w zakresie wartości wskaźnika dla dwóch województw.

regionu. Działania pro-przedsiębiorcze obejmują pobudzanie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich oraz poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodów dla ludności zamieszkującej na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo i objętych ochroną. To szansa na rozwój rolnictwa ekologicznego oraz lokalnego przetwórstwa produktów rolniczych, a także wybranych form turystyki. Rozwój przedsiębiorczości to przede wszystkim nowe miejsca pracy i zapobieganie bezrobociu. To szansa dla grup w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. osób długotrwale bezrobotnych, czy kobiet powracających na rynek pracy po dłuższej przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Wspieranie podejmowania własnej działalności gospodarczej ma na celu podniesienie ogólnego poziomu przedsiębiorczości, co w konsekwencji będzie miało przełożenie na wzrost zarobków w regionie i lepszą jakość życia mieszkańców.

Wykres 14. Współczynnik przyjęć do pracy w 2021 roku (w %)

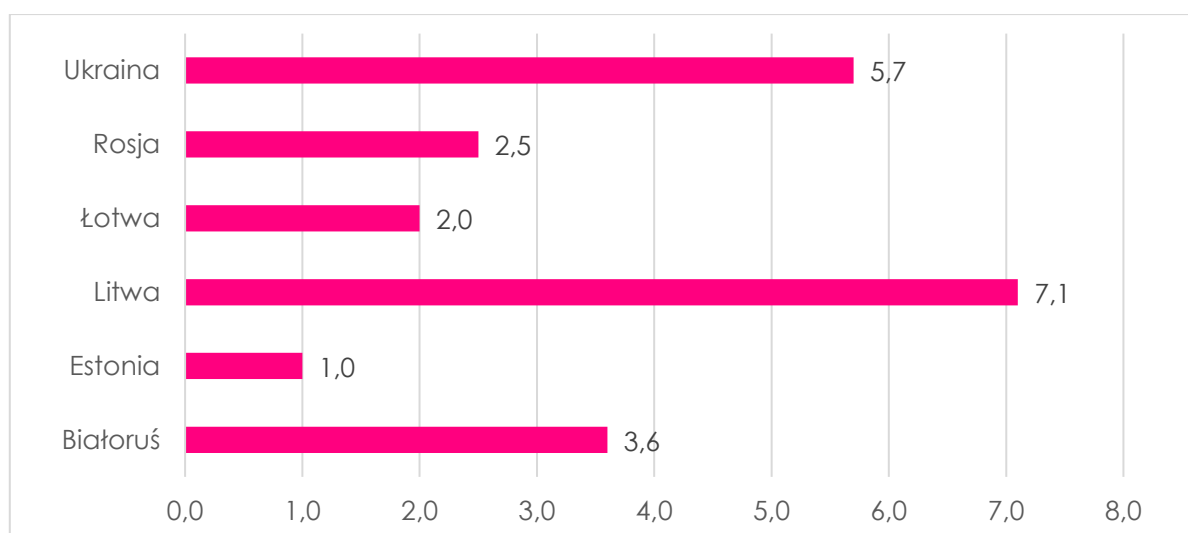
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu STRATEG. Dane według stanu na 31.01.2023 roku.

Poprzez współczynnik przyjęć do pracy należy rozumieć stosunek liczby przyjęć pomniejszony o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych w roku badanym, do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany. W województwie podlaskim w latach 2018-2020 analizowany wskaźnik sukcesywnie się zmniejszał. Tendencja spadkowa odwróciła się w 2021 r., kiedy w stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost wskaźnika o 3,1 p. proc. Współczynnik przyjęć do pracy w latach 2017-2021 oscylował w granicach 16-23%. Obserwowana sytuacja świadczy o niskim potencjale podlaskiej gospodarki do tworzenia nowych i trwałych miejsc pracy. W 2021 roku, pod względem liczby przyjęć do pracy, region osiągnął 12. miejsce w kraju. Wartość

wskaźnika w regionie w 2021 roku była niższa od średniej dla Polski o 2,5 p. proc. Jednakże, dysproporcje między województwem a Polską z roku na rok maleją. Wpływ na niekorzystną sytuację miała z pewnością pandemia COVID-19, zwłaszcza w roku 2020, gdzie przyjęte w tym okresie restrykcje i ograniczenia mocniej oddziaływały na poszczególne sektory gospodarki poprzez występujące wahania, zarówno po podażowej, jak i popytowej stronie rynku pracy.

W założeniach SRWP 2030 przyjęto tendencję wzrostową wartości wskaźnika. Bazując na roku 2018 (21,7%), w 2021 roku nastąpił spadek przyjęć do pracy do poziomu 19,6%.

Wykres 15. Udział eksportu do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii w eksporcie ogółem województwa podlaskiego w 2022 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KAS. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

Wartość eksportu do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii wzrosła w 2022 roku o 62%. To największy obserwowany dotychczas wzrost. Eksport do krajów wschodnich wyniósł w 2022 roku 4,1 mld zł. Dla porównania w roku 2021 wartość eksportu wyniosła 2,5 mld zł. W 2022 roku odnotowano największy od 2010 roku wzrost wartości eksportu do tych krajów. Ma to przełożenie na wzrost udziału ww. krajów w eksporcie ogółem województwa podlaskiego, który wyniósł w 2022 roku 22% (w 2021 roku - 18%). Była to najwyższa wartość od 2015 roku, przy czym w latach 2015-2021 udział wartości eksportu ze wskazanej grupy krajów w eksporcie ogółem z województwa podlaskiego charakteryzował się tendencją spadkową.

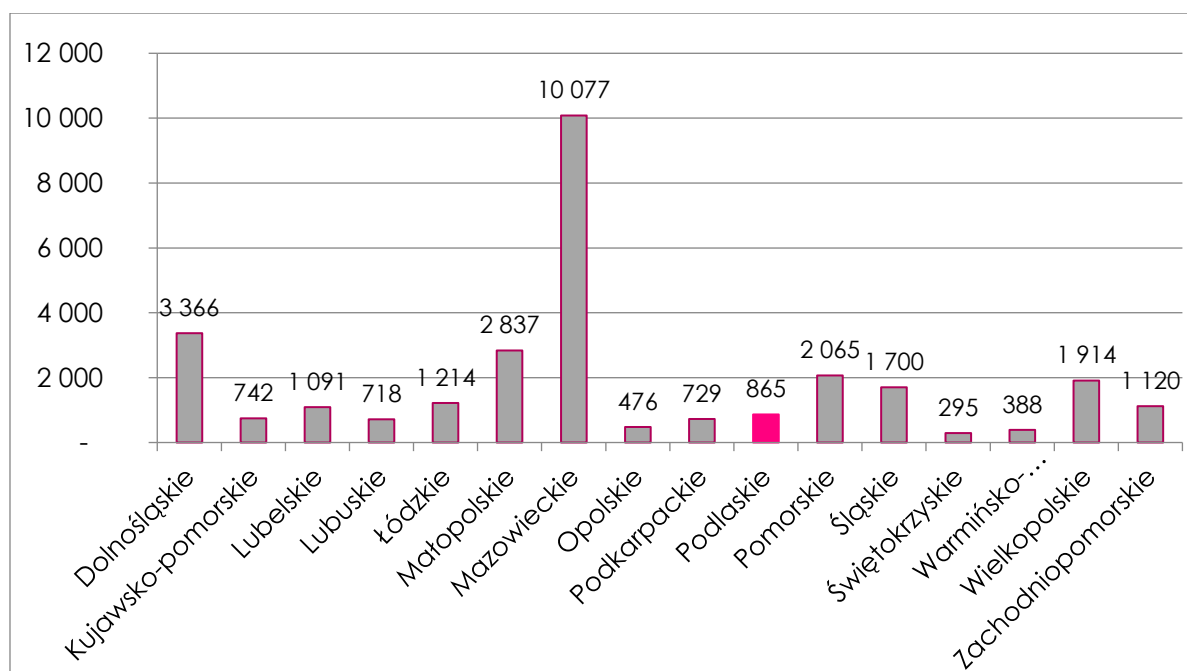
W analizowanej grupie krajów, największy partnerem handlowym, pod względem udziału w eksporcie ogółem województwa podlaskiego jest Litwa (7,1%, tj. 1,3 mld zł). Najniższy udział w eksporcie ma Estonia (1,0%, tj. 180 mln

zł). Największy wzrost wartości eksportu w porównaniu z rokiem 2021 zanotowała Ukraina. Wartość eksport do tego kraju w 2022 wzrosła o 134%, co stanowi 5,7% eksportu ogółem województwa podlaskiego (w 2021 roku 3,2%). W latach 2017-2020 eksport do Ukrainy wzrósł o 436%, tj. 864 mln zł. Pozostałe kraje zanotowały również znaczący wzrost eksportu w porównaniu z rokiem 2021, Litwa (55%), Łotwa (53%), Estonia (48%), Białoruś (38%), Rosja (30%).

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 udział eksportu do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii w eksporcie ogółem województwa podlaskiego wykazuje tendencję wzrostową w porównaniu z rokiem bazowym 2018 (19,3%). W 2022 roku udział wzrósł o 2,6 p. proc. do poziomu 21,9%.

Dostępne dane statystyczne nie odzwierciedlają nałożonych przez Unię Europejską i Polskę sankcji na Rosję oraz Białoruś w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie. Sankcje dotyczą m.in. zakazu importu i eksportu wybranych dóbr i towarów i w kolejnych latach analizy, mogą wpłynąć na ujemną korektę wzrostu wartości eksportu do tych krajów, notowanego w 2022 roku.

Wykres 16. Cudzoziemcy prowadzący działalność gospodarczą w 2022 roku (osoby)

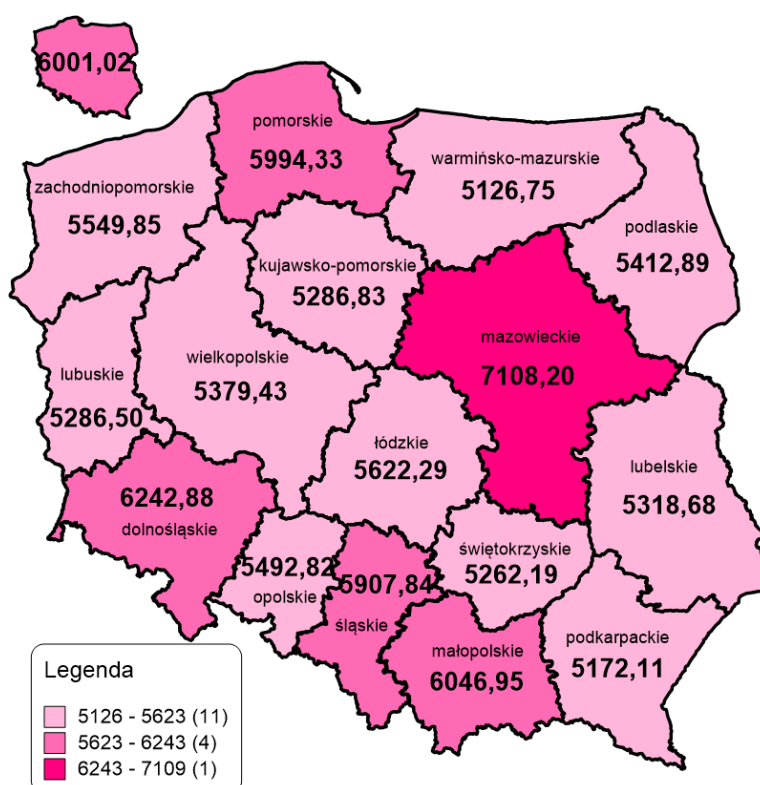
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych portalu statystycznego ZUS. Dane według stanu na 21.03.2022 roku.

W województwie podlaskim działalność gospodarczą ulokowało 2,9% cudzoziemców, którzy zdecydowali się na aktywność gospodarczą w Polsce, co plasuje województwo na 10. miejscu w kraju. Zdecydowaną większość

stanowią osoby posiadające obywatelstwo białoruskie (65%). W 2022 roku liczba obywateli Białorusi prowadząca działalność gospodarczą w regionie wzrosła o 58% (560 osób w 2022 roku). Znacznie mniejszą grupę stanowili Ukraińcy (9,7%), Rosjanie (3,0%), Włosi (0,7%), Niemcy (0,7%), Rumuni (0,6%), Wietnamczycy (0,5%), Gruzini (0,3%). Z roku na rok liczba cudzoziemców prowadzących działalność w województwie rośnie. Podobna tendencja obserwowana jest w całym kraju. W roku 2022 zanotowano jednak największy dotychczas wzrost cudzoziemców prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa podlaskiego, tj. wzrost o 29% (w roku 2021 wzrost o 15%). W latach 2019-2022 w regionie liczba cudzoziemców prowadzących działalność gospodarczą wzrosła o 76% (373 osoby), w Polsce zanotowano wzrost o 52% (10 238 osoby). O ile w regionie dominują Białorusini, w pozostałych regionach najliczniejszą grupę cudzoziemców rejestrujących działalność gospodarczą stanowią Ukraińcy.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (393 os.), liczba cudzoziemców prowadzących działalność gospodarczą wzrosła w 2022 roku o 120% i wynosi 865 cudzoziemców.

Mapa 2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2021 roku (w zł)*

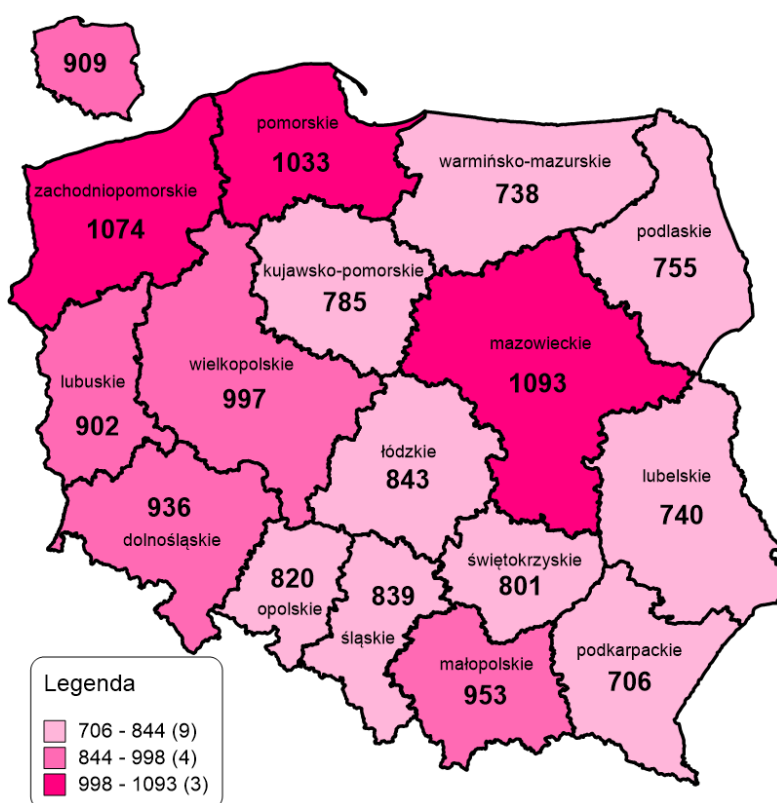
* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Rosnąca inflacja, w 2021 roku, powodowała wzrost presji płacowej. Dlatego w analizowanym roku obserwujemy największy, od co najmniej 2010 roku, wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosło o 483 zł (wzrost ok. 10%). W latach 2017-2021 przeciętne wynagrodzenie w województwie wzrosło o 1 407 zł (w Polsce o 1 473 zł), przy czym największy ich wzrost odnotowano w latach 2020-2021 (łącznie o 837 zł w stosunku do 2019 r.). Mimo, iż warunki finansowe oferowane na podlaskim rynku pracy, na przestrzeni lat ulegają systematycznej poprawie, poziom przeciętnego wynagrodzenia nadal pozostaje niski. Województwo podlaskie zajmuje pod tym względem 9. pozycję w kraju. W regionie przeciętne wynagrodzenie jest o ok. 600 zł niższe niż w skali całego kraju, ale jednocześnie jest najwyższe spośród województw wschodniej Polski.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (4 264,04 zł) wzrósł o 27% (do 5 412,89 zł).

Mapa 3. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisaną do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2021 roku*

* przedziały domknięte lewostronnie

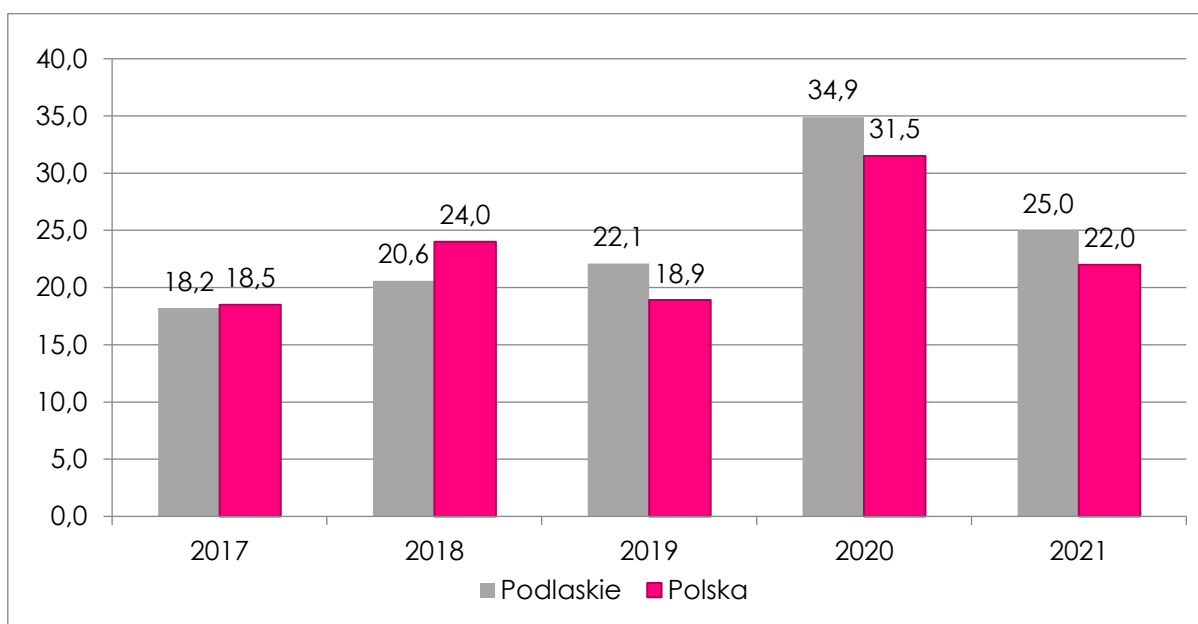
Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Województwo podlaskie jest regionem o niskim poziomie przedsiębiorczości, świadczy o tym zarówno niski odsetek prowadzonych działalności gospodarczych, jak i niski współczynniki przyjęć do pracy - odzwierciedlający

zdolność podlaskiej gospodarki do tworzenia nowych miejsc pracy oraz niski odsetek nowo zarejestrowanych spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym. Region zajmując niezmiennie 13. pozycję w kraju pod względem liczby przedsiębiorstw przypadającą na 10 tys. mieszkańców w województwie. Niemniej jednak liczba przedsiębiorstw stale rośnie, wzrost jest jednak powolny o zmiennej dynamice. Największą dynamikę zanotowano w 2020 roku, gdzie wartość wskaźnika wzrosła o 5,7 p. proc, natomiast w 2021 roku zanotowano wzrost na poziomie 3,9 p. proc. Dysproporcja między województwem a średnią wartością wskaźnika dla kraju rośnie, aczkolwiek nie dynamicznie. W Polsce średnia liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców to 909 osób. W latach 2017-2021 wartość wskaźnika w regionie wzrosła o 107 (w Polsce o 128).

Obserwowany jest jednak stały wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców, zgodnie z założeniami SRWP 2030 w porównaniu z rokiem bazowym 2017 – 648 osób, wskaźnik wzrósł o 16,5% (do 755 osób).

Wykres 17. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu STRATEG. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych do 2020 roku wykazywał tendencję rosnącą, choć mało dynamiczną. Wyraźny wzrost dynamiki obserwowano w roku 2020, gdzie udział przedsiębiorstw innowacyjnych wzrósł aż o 12,8 p. proc w odniesieniu do roku poprzedniego. W 2021 roku odnotowano znaczny spadek wartości

wskaźnika o 9,9 p. proc. w porównaniu z rokiem 2020. Podobna tendencja obserwowana jest w całym kraju. Mimo znaczącego spadku, województwo podlaskie zajmuje 2. miejsce w kraju pod względem udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych (w 2020 roku – 4. miejsce). W latach 2019-2021 region notował odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych powyżej średniej dla kraju. Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik wykazuje tendencję wzrostową. W 2021 roku w porównaniu z rokiem bazowym 2017 (18,2%) wzrost o 6,8 p. proc. (25%).

Tabela 3. Stopień wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych w latach 2017-2021 (%)*

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo podlaskie	30,4	29,2	30,6	22,1	27,8
Polska	39,3	40,1	40,6	26,8	32,3
Pozycja w skali kraju	14	16	15	10	10

* Dane dotyczą miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Województwo podlaskie charakteryzuje się unikatowymi walorami turystycznymi o randze międzynarodowej i krajowej, które dają duże możliwości do rozwoju szeroko pojętej turystyki. Nie ma to jednak dużego przełożenia na chociażby wykorzystanie miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w tych obiektach oscyluje, niezmiennie od roku 2010, w granicach 28-31% (wyjątek stanowił 2020 rok). W roku 2021 nastąpił wzrost o 5,7 p. proc. wskaźnika w porównaniu z rokiem poprzednim (22,1%), wobec wzrostu o 5,5 p. proc. w tym okresie w Polsce. W ostatnich latach, wskaźnik podlegał ciągłym wahaniom. Podobna sytuacja obserwowana jest w całym kraju. Na zaistniałą sytuację duży wpływ miały z pewnością ograniczenia związane z pandemią COVID-19. Turystyka jest jednym z sektorów bezpośrednio dotkniętych skutkami pandemii. Przed pandemią stopień wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych utrzymywał się na poziomie ok 30%.

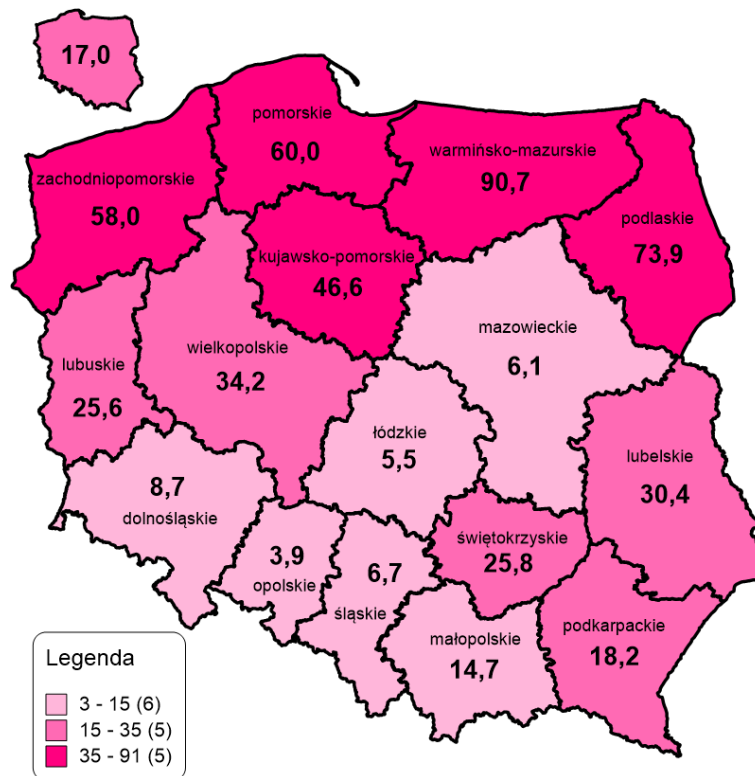
Zgodnie z założeniami SRWP 2030, wskaźnik powinien wykazywać tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (29,2%), w 2021 roku, nastąpił spadek wartości wskaźnika do poziomu 27,8%.

Cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego

Rewolucja energetyczna w ramach polityk prowadzonych przez UE oraz Polskę prowadzi nie tylko do wzrostu udziału energii odnawialnej (OZE)

w ogólnym zużyciu energii, ale również prowadzi do sytuacji, w której właścicielami zdecentralizowanych źródeł energii są podlascy mieszkańcy i przedsiębiorcy. Działania na rzecz energii ze źródeł odnawialnych oraz gospodarki obiegu zamkniętego stanowią wkład województwa podlaskiego w walkę z globalnymi zmianami klimatu jako jednego z najważniejszych wyzwań współczesności. Województwo podlaskie powinno stać się liderem we wdrażaniu rozwiązań z zakresu OZE i gospodarki obiegu zamkniętego, co nie tylko zapewni bezpośrednio wyższą konkurencyjność podlaskich przedsiębiorstw i lepszą jakość życia mieszkańcom, ale też stworzy innowacyjny sektor gospodarczy, w którym specjalizacja może przynieść znaczące korzyści ekonomiczne. Podlaskie powinno być eksporterem rozwiązań i technologii OZE i gospodarki obiegu zamkniętego.

Mapa 4. Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2021 roku (w %)*

* przedziały domknięte lewostronnie

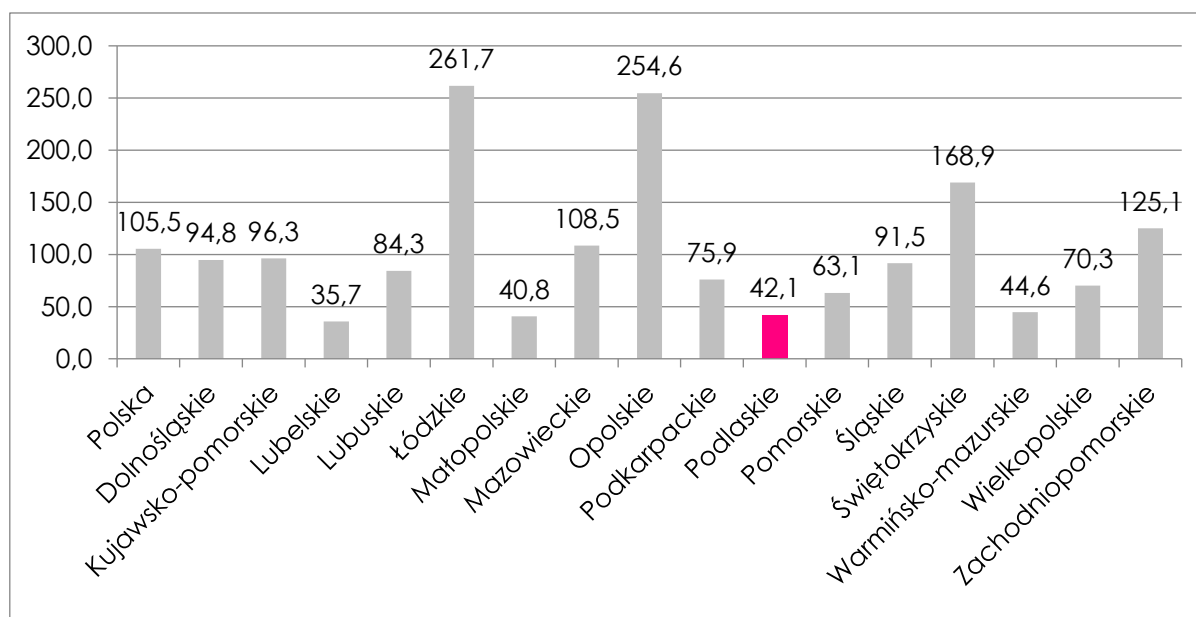
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Województwo podlaskie osiąga najwyższe wyniki w zakresie produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem, zajmując drugą pozycję w kraju po województwie warmińsko-mazurskim (90,7%). Udział ten w 2021 roku był ponad czterokrotnie wyższy niż wartość dla Polski (17%). Mimo, iż wartość wskaźnika wykazywała do tej pory trend wzrostowy, w 2021 odnotowano spadek udziału produkcji energii ze źródeł

odnawialnych o 5,9 p. proc. w porównaniu z rokiem ubiegłym. W latach 2017-2021 wartość wskaźnika wzrosła o 19,2 p. proc.

W 2021 roku wartość udziału produkcji energii ze źródeł odnawialnych jest wyższa o 5,6 p. proc. w porównaniu z rokiem bazowym 2018 (68,3%), co jest zgodnie z założeniami SRWP 2030.

Wykres 18. Stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej w 2021 roku (w %)

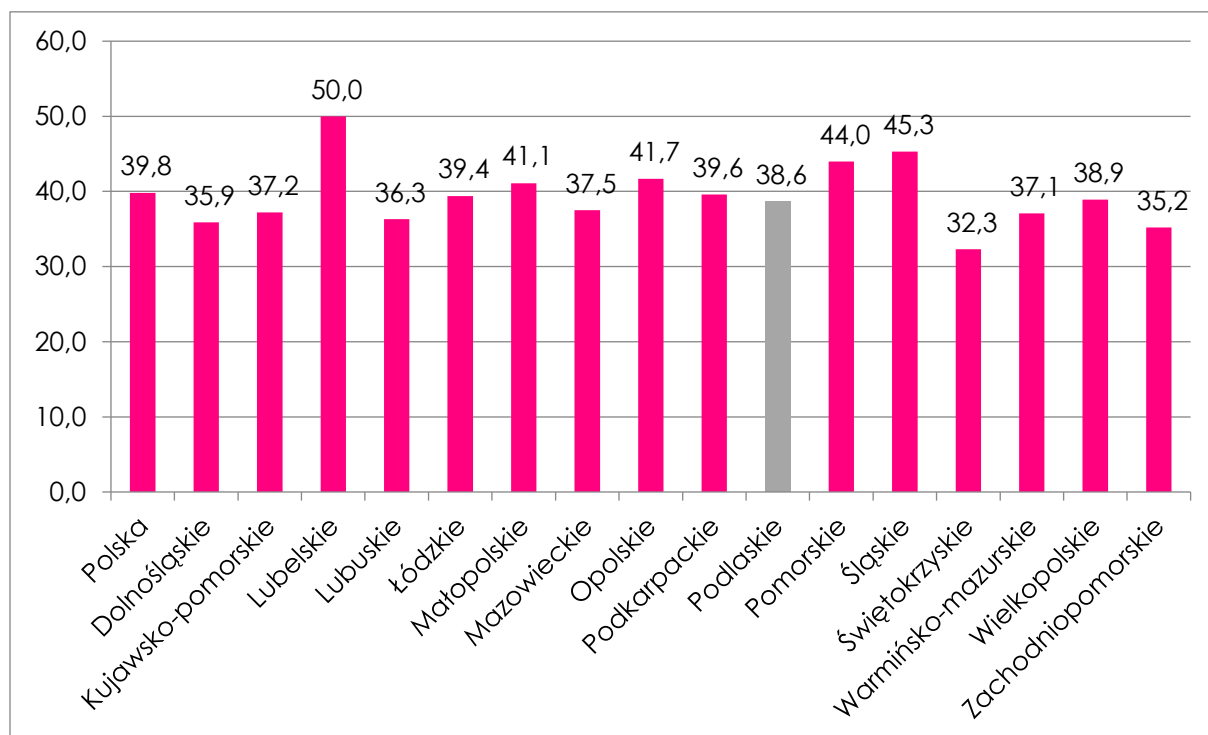

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu STRATEG. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Województwo podlaskie uzależnione jest od importu energii elektrycznej. Region osiąga najniższe w kraju wartości wskaźnika w zakresie wytwarzania energii. W 2021 roku stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii wyniósł 42,1%. Wartość wskaźnika oznacza, że wyprodukowana w województwie energia wystarcza na pokrycie zapotrzebowania w nieco ponad 40%. Pozostałe 60% region musi importować, tj. kupować energię wyprodukowaną poza regionem. W pięciu regionach Polski wartość wskaźnika przekracza 100%, oznacza to, że dany region produkuje wystarczająco na swoje potrzeby, a nadwyżkę może eksportować - sprzedawać do innych regionów lub krajów. Stosunek produkcji energii elektrycznej do jej zużycia w regionie w latach 2017-2021 oscylował na poziomie 39-42%. W roku 2021 zanotowano wzrost wskaźnika o 1,9 p. proc. w stosunku do roku poprzedniego. Wartość dla Polski (105,5%) wskazuje, iż można mówić o równowadze między produkcją a zużyciem energii elektrycznej.

Wartość wskaźnika, zgodnie z założeniami SRWP 2030, rośnie. W porównaniu z rokiem bazowym 2017 (39,3%) stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej wzrósł w 2021 roku o 2,8 p. proc. (do 42,1%)

Wykres 19. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku ogółem w 2021 roku (w %)

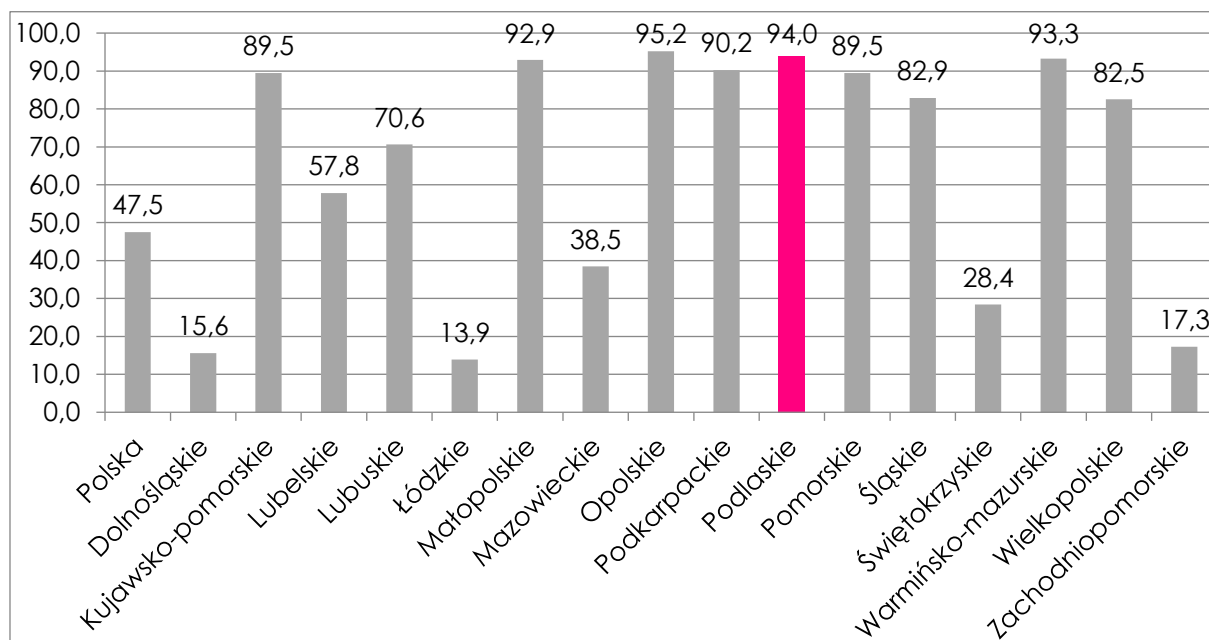

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Wyzwaniem dla województwa podlaskiego jest zwiększająca się liczba odpadów, stwarzająca poważne zagrożenie dla ludzi i środowiska. Selektywna zbiórka odpadów pozwala w sposób bardziej racjonalny, zgodnie z wymogami ochrony środowiska, gospodarować wytworzonymi odpadami. Selektywna zbiórka odpadów nie osiąga zadawalających wyników w regionie, jak i w całym kraju. Niemniej jednak systematycznie i powoli rośnie. W 2021 roku udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ogólnej ilości odpadów komunalnych wzrósł o 1,1 p. proc. Wartość wskaźnika dla regionu (38,6%) jest zbliżona do wartości dla Polski (39,8%). Województwo podlaskie zajmuje obecnie 9. miejsce w kraju pod względem odsetka odpadów zbieranych selektywnie, przy czym zróżnicowanie międzyregionalne w tym zakresie nie jest duże. Nie jest możliwe porównanie aktualnych danych z analogicznymi danymi z poprzednich okresów ze względu na ujęcie od 2020 roku odpadów biodegradowalnych w grupie odpadów zebranych selektywnie (tj. papier i tektura, metale, szkło, tworzywa sztuczne i biodegradowalne).

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, wartość wskaźnika w 2020 roku wykazywała tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (26,9%) wzrosła o 11,7 p. proc.

Wykres 20. Udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi* w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w 2021 roku (w %)

* Odpady poddane odzyskowi mogą być odzyskiwane we własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazywane innym odbiorcom do procesów odzysku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ochrona środowiska 2022, GUS, Warszawa 2022. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

Przez odpady inne niż komunalne rozumiemy odpady niebezpieczne, bądź inne niż niebezpieczne, z wyłączeniem komunalnych. W 2021 roku udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi, w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku, w województwie podlaskim wyniósł 94,0% i gwałtownie wzrósł o 55,8 p. proc. w ujęciu rocznym. Uplasowało to region na 2. miejscu w kraju pod względem wartości wskaźnika. Wysoki wzrost wskaźnika wynika z ponad 60% spadku ilości odpadów wytworzonych ogółem (na skutek m.in. zakończenia dużej inwestycji budowlanej w powiecie suwalskim), a nie ze wzrostu odpadów poddanych odzyskowi, których ilość w ujęciu rocznym spadła o 7,3%. Realizowane inwestycje budowlane na terenie województwa podlaskiego mogą „zaburzać” faktyczną ilość odpadów wytworzonych w danym roku i tym samym wpływać na wartość analizowanego wskaźnika.⁷

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi, w ilości odpadów wytworzonych

⁷ Informacja pozyskana z Urzędu Statystycznego w Białymstoku.

w ciągu roku wykazuje tendencję wzrostową w porównaniu z rokiem bazowym 2017 (81,8%).

Tabela 4. Wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo podlaskie (w %)	25,4	29,1	29,9	39,9	40,3
Polska (w %)	33,8	34,3	34,1	38,7	40,3
Pozycja w skali kraju	13	10	12	3	6

Wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych obejmuje odpady komunalne przeznaczone do recyklingu oraz do kompostowania i fermentacji.

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 02.02.2023 roku.

Poziom odzyskiwania i ponownego wykorzystania odpadów komunalnych w województwie podlaskim, jak i w całej Polsce, nie jest zadawalający. Problem odpadów jest czołowym problemem dotyczącym ochrony środowiska. Mimo, iż wskaźnik recyklingu z roku na rok rośnie, dynamika wzrostu jest niska. W 2021 roku obserwowano niewielki wzrost wskaźnika o 0,4 p. proc. w porównaniu z rokiem 2020. Obecnie notowana wartość dla regionu jest równa z wartością dla Polski (40,3%). Województwo podlaskie zajmuje 6. miejsce w kraju pod względem wskaźnika recyklingu. To spadek w porównaniu z rokiem 2020 (3. miejsce). Zróżnicowanie międzyregionalne w tym zakresie nie jest duże. W latach 2017-2021 wskaźnik w województwie wzrósł o 15 p. proc., przy wzroście krajowym na poziomie 6,5 p. proc. Gdyby analizować sytuację na przestrzeni kilkunastu lat, Polska w obszarze odzyskiwania i ponownego wykorzystania odpadów komunalnych dokonała dużego postępu. Zgodnie z wymogami unijnymi, poziom ponownego użycia i recyklingu, jaki każde państwo członkowskie UE musiało osiągnąć do 2020 roku został wyznaczony na poziomie 50%, natomiast w kolejnych latach: 55% do 2025 roku i 60% do 2030 roku. Polska obecnie nie spełnia wymagań w tym zakresie. Obecny wskaźnik recyklingu dla kraju wynosi 40,3%.

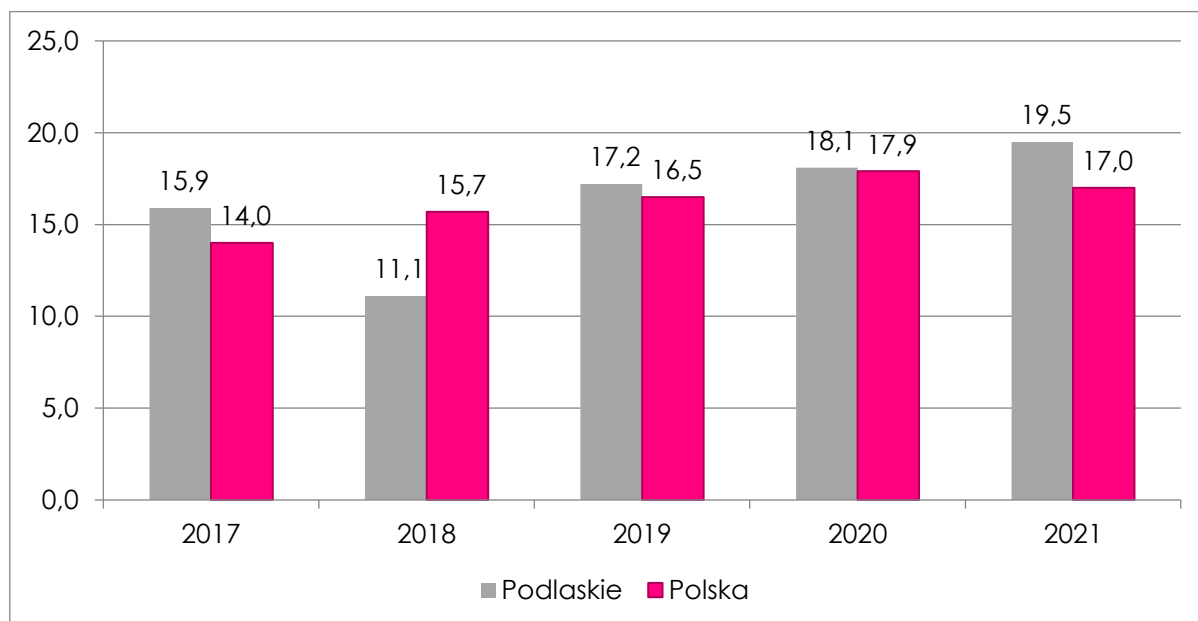
Zgodnie z założeniami SRWP 2030, wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (29,1%) wzrósł w 2021 roku o 11,2 p. proc. (40,3%).

Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 o przygotowaniu gospodarki województwa do implementacji założeń przemysłu 4.0. będzie świadczyć przejście całego regionu na system gospodarki cyfrowej. Będzie to wymagało kontynuacji działań w zakresie rozwoju infrastruktury i systemów teleinformatycznych, cyfryzacji danych i informacji, rozwoju kompetencji cyfrowych oraz usług

świadczonych drogą elektroniczną (hardware i software). Jak pokazują dane, obszar ten wymaga jeszcze wielu działań.

Wykres 21. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe w latach 2017-2021 (w %)

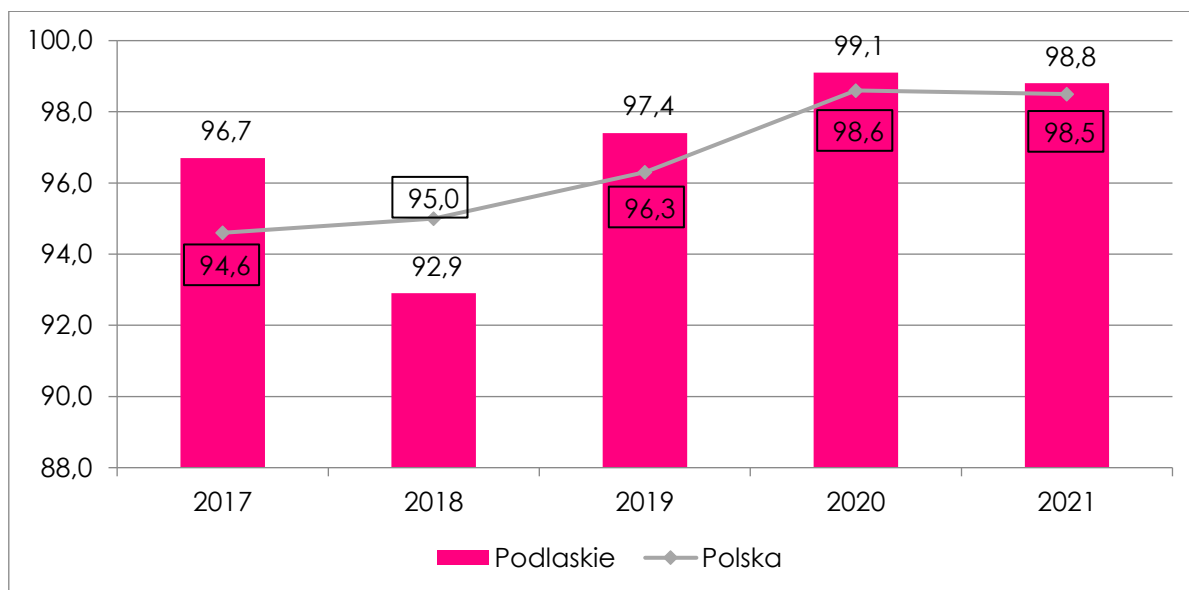

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2023 roku.

W 2018 roku co dziesiąty przedsiębiorca w województwie podlaskim otrzymywał zamówienie poprzez sieci komputerowe. W 2021 roku prawie co piąty przedsiębiorca posiadał system zautomatyzowanych zamówień. Pomimo corocznych wahań wskaźnika, region osiąga wartości wyższe od notowanych dla kraju. W 2018 roku nastąpił znaczny spadek, który uplasował region poniżej wartości dla Polski oraz na przedostatnim miejscu wśród regionów. W kolejnych latach sytuacja uległa odwróceniu. W roku 2021 województwo podlaskie było regionem z najwyższym odsetkiem przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe, *ex aequo* z województwem mazowieckim. Mimo, iż wskaźnik automatyzacji zamówień w przedsiębiorstwach z roku na rok rośnie, ogólny odsetek przedsiębiorców korzystających z tej formy realizacji zamówień jest na niskim poziomie. Jest to szczególnie istotne w dobie transformacji cyfrowej. Dlatego województwo powinno podejmować działania w kierunku rozwoju usług cyfrowych dla przedsiębiorców, dla poprawy ich konkurencyjności.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe powinien wykazać tendencję wzrostową w porównaniu do roku bazowego 2017 (15,9%). W roku 2021 notowany jest wzrost wartości wskaźnika o 3,6 p. proc. (19,5%).

Wykres 22. Odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 02.02.2023 roku.

Dostęp do szerokopasmowego Internetu w regionie posiada już niemal każdy przedsiębiorca. Szybkie łącze komputerowe jest podstawą funkcjonowania w wielu dziedzinach. W 2021 roku województwo podlaskie zanotowało nieznaczny spadek wartości wskaźnika o 0,3 p. proc. w odniesieniu do roku poprzedniego. Mimo spadku, odsetek przedsiębiorstw w regionie, posiadających szerokopasmowy Internet przekracza wartość dla Polski (98,5%). Dysproporcje między regionami w tym zakresie są niewielkie. W 2021 roku region zajmował 4. miejsce w kraju (w 2018 roku - 13. pozycję). Obecnie w większości województw ponad 98% podmiotów gospodarczych dysponuje wysokoprzepustowymi łączami. Jedynie województwo opolskie notuje niższy wskaźnik na poziomie 96,1%.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, wartość wskaźnika w 2021 roku w porównaniu z rokiem bazowym 2018 (92,9%) wzrosła o 5,9 p. proc. (98,8%).

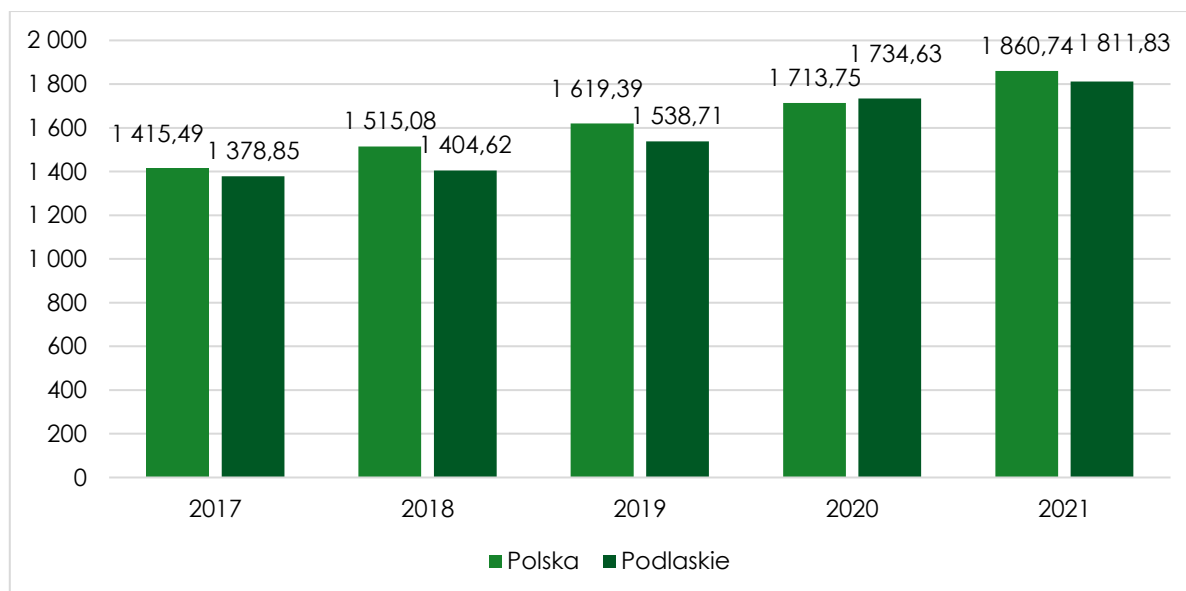
Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy

Celem działań samorządu województwa jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców. Poprzez realizację celu strategicznego „Zasobni mieszkańcy”, polityka rozwoju regionu skupia się na budowaniu i rozwijaniu silnego kapitału ludzkiego, który jest najważniejszym zasobem regionu. Zwiększaniu zasobności mieszkańców województwa podlaskiego służy budowanie i wzmocnienie kompetencji oraz działania zwiększające możliwości rozwijania aktywności społecznych w nowoczesnych przestrzeniach wysokiej jakości. Z racji tego, że trzy cele strategiczne są ze sobą ściśle powiązane i współzależne, budowanie zasobności mieszkańców województwa podlaskiego będzie efektem realizacji wszystkich celów SRWP 2030, w szczególności celu 2. Zasobni mieszkańcy.

W ramach realizacji celu monitorowaniu podlegają wskaźniki:

- Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym;
- Dochody własne JST na 1 mieszkańca;
- Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu⁸.

Wykres 23. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2017-2021 (w zł)

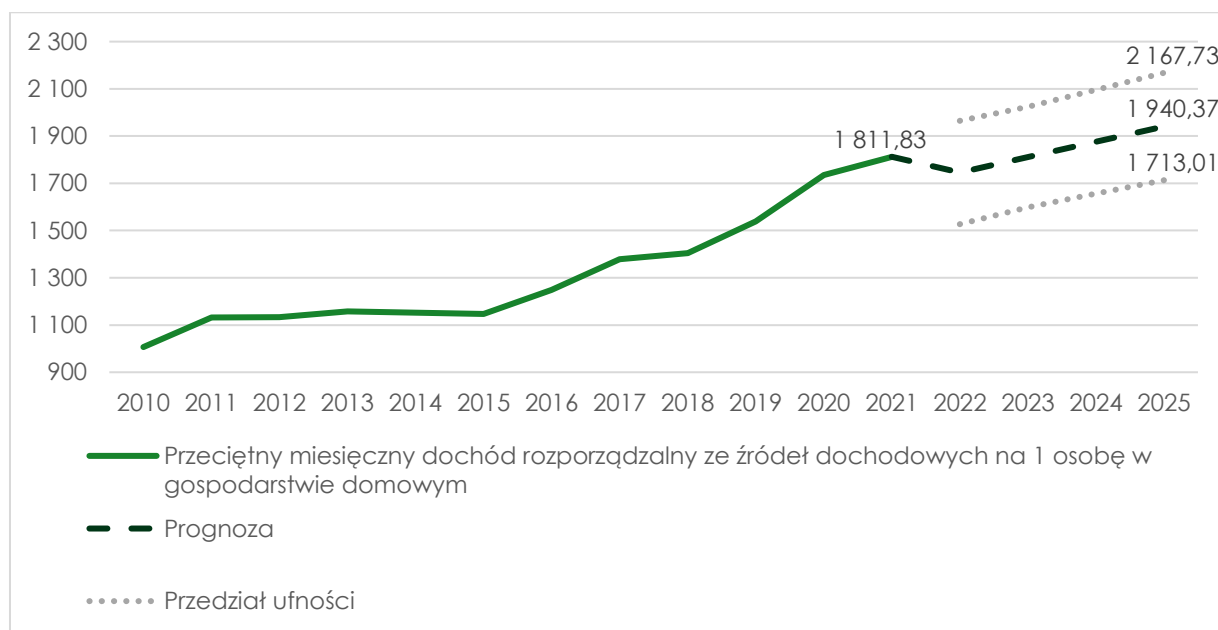
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 25.01.2023 r.

Obserwowany jest systematyczny wzrost dochodu rozporządzalnego w gospodarstwach domowych. W 2021 roku dochód rozporządzalny

⁸ Dane dotyczą wymeldowań do innych województw oraz zagranicę na pobyt stały z regionu.

przypadający na jedną osobę w podlaskim gospodarstwie domowym był jednak o 2,6% niższy od wartości dla kraju. W porównaniu do wartości z 2020 roku wzrósł o 77,20 zł/os., tj. o 4,5%. W 2017 roku (bazowym) przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwie domowym w województwie podlaskim stanowił 97,4% wartości dla kraju i był niższy od dochodu rozporządzalnego w 2021 roku o 432,98 zł/os., tj. o 23,9%.

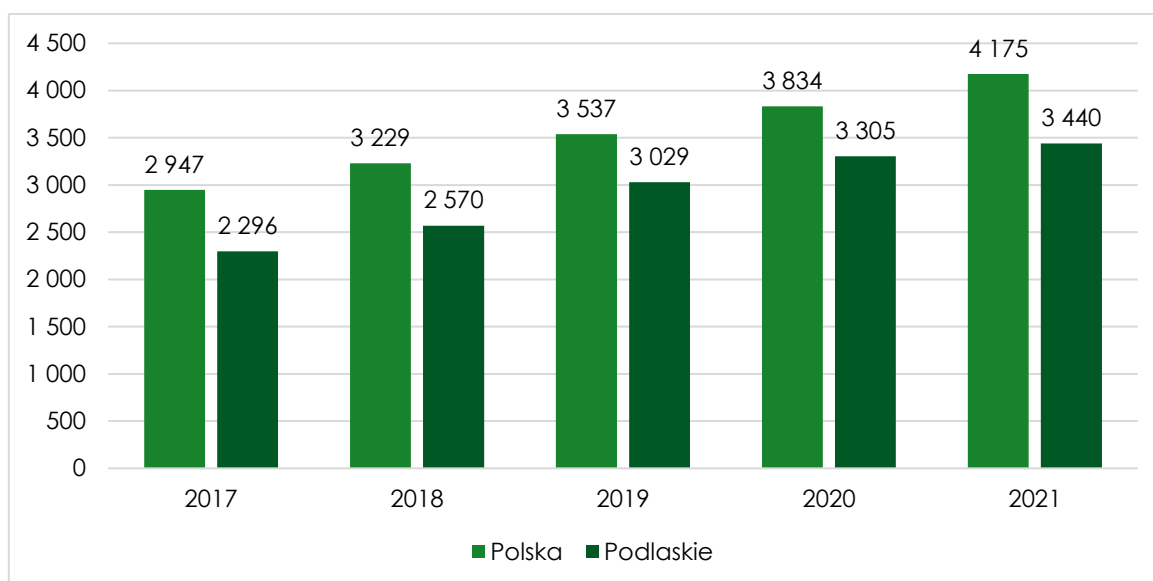
Wykres 24. Wartość przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Analiza tendencji zmian wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym pozwala na przewidywanie dalszego wzrostu wartości wskaźnika. Wynik predykcji wskazuje na systematyczny wzrost dochodu rozporządzalnego (z wyjątkiem wartości za 2022 rok, w którym zakłada się spadek wartości wskaźnika względem 2021 roku). Przeprowadzona symulacja wskazuje, że w 2025 roku wartość przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym z 95% prawdopodobieństwem będzie się zawierać w przedziale od 1 713,01 zł do 2 167,73 zł. Prognoza punktowa wyznaczona z wykorzystaniem trendu liniowego zakłada osiągnięcie w 2025 roku wartości wskaźnika na poziomie 1 940,37 zł. Osiągnięcie tej wartości pozwoli na realizację założonego w SRWP 2030 30% wzrostu przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym.

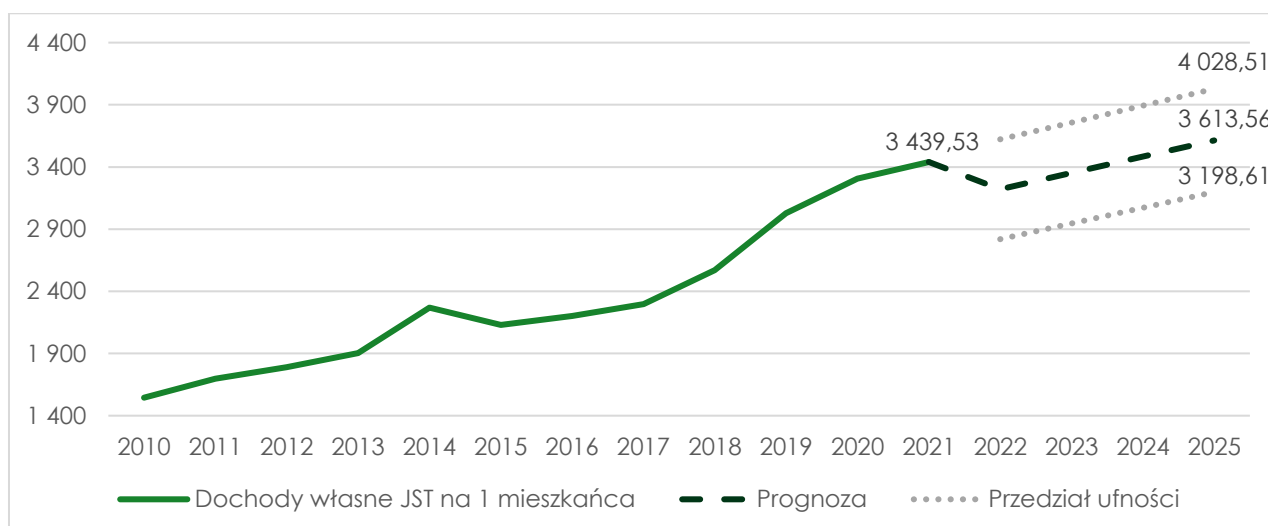
Wykres 25. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 19.01.2023 r.

Na przestrzeni lat 2017-2021 systematycznie rosła kwota dochodów własnych JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Trend charakteryzujący region był analogiczny do obserwowanego w kraju. W 2021 roku, w porównaniu do 2018 roku (bazowego) w województwie podlaskim odnotowano wzrost tej kwoty o 870 zł/os., tj. o 33,8%. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w województwie podlaskim w 2021 roku stanowiły 82,4% wartości dla kraju (różnica wynosiła 736 zł/mieszkańca).

Wykres 26. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w zł)

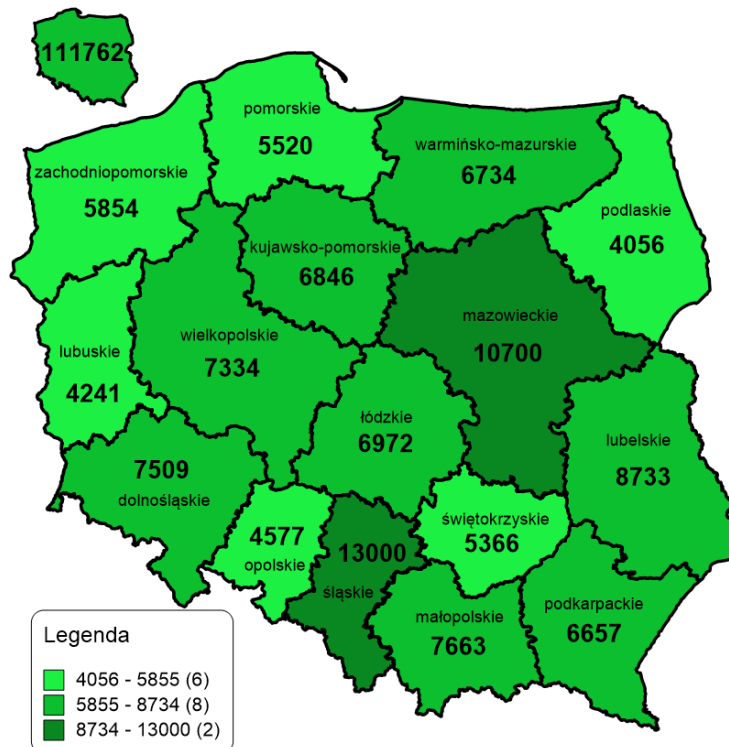

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Prognoza wartości dochodów własnych JST na jednego mieszkańca wskazuje, przy założeniu utrzymania obecnego trendu oraz założeniu

niezmienności pozostałych warunków, z 95% prawdopodobieństwem, że wartość dochodów JST w 2025 roku będzie zawierać się w przedziale od 3 198,61 zł do 4 028,51 zł. Prognoza punktowa wyznaczona z wykorzystaniem trendu liniowego na podstawie dostępnych danych zakłada, że w 2025 roku wskaźnik wyniesie 3 613,56 zł. Oznacza to, że przekoczona zostanie, założona w SRWP 2030, pośrednia wartość wskaźnika ustalona na poziomie 3 300 zł.

Mapa 5. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu w 2021 roku (w os.)*

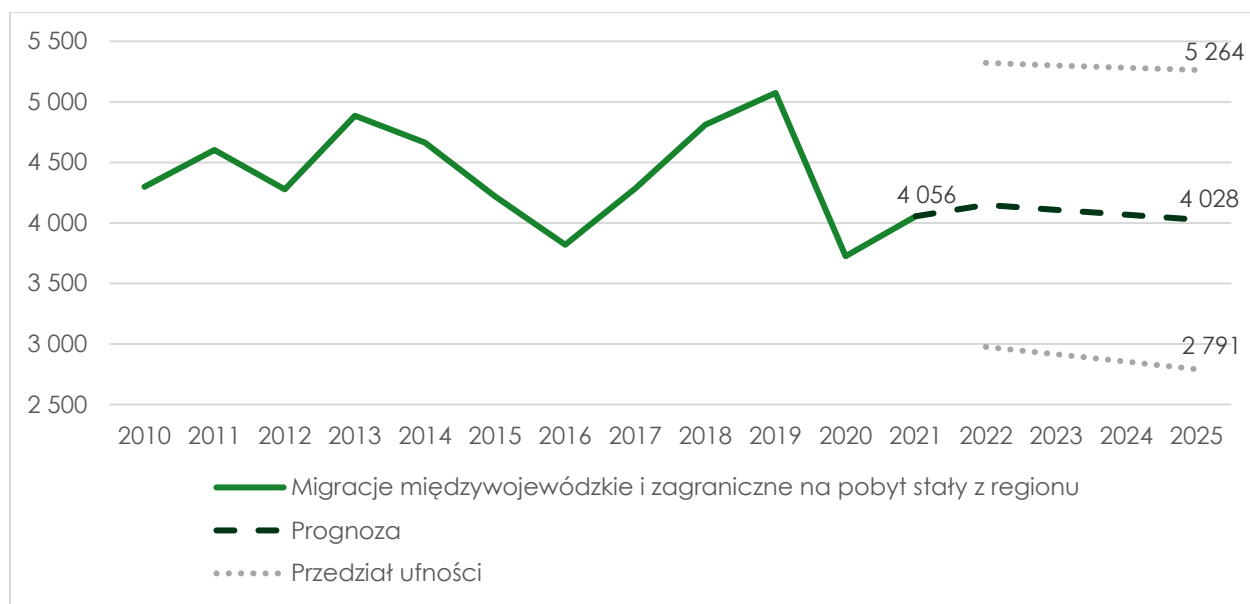
* Przedziały domknięte lewostronnie. Dane dotyczą wymeldowań do innych województw oraz zagranicę na pobyt stały z regionu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 19.01.2023 roku.

W latach 2017-2019 poziom emigracji z województwa podlaskiego wykazywał tendencję wzrostową. Liczba osób, które wyjechały z regionu na stałe była najwyższa w 2019 roku i wyniosła 5 074 osoby. W 2020 roku widoczny był natomiast wyraźny spadek poziomu emigracji z regionu w porównaniu do 2019 roku (o 26,6%). Prawdopodobnie jedną z kluczowych przyczyn takiego stanu był wybuch pandemii COVID-19, która ograniczyła przemieszczanie się ludności. W roku 2021 odnotowano ponownie wzrost poziomu emigracji w stosunku do 2020 roku o 331 osób, tj. o 8,9%. W 2021 roku, w porównaniu do 2018 roku (bazowego) w województwie podlaskim liczba emigrujących zmniejszyła się o 755 osób, tj. o 15,7%. Jednocześnie podlaskie jest województwem, które w latach 2020-2021 opuściła najmniejsza liczba osób. Łącznie w latach 2017-2021 województwo podlaskie opuściły 21 952 osoby.

Dane o migracjach międzywojewódzkich i zagranicznych na pobyt stały z regionu pokazują ruch w jednym kierunku - z województwa podlaskiego. Nie informują o liczbach osób osiedlających się w regionie na stałe, a tym samym nie pozwalają na ocenę ostatecznego rozrachunku pomiędzy odpływami i napływami mieszkańców do regionu⁹. Pokazują jednak skłonność mieszkańców województwa do wyjazdu.

Wykres 27. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w os.)*

* Dane dotyczą wymeldowań do innych województw oraz zagranicę na pobyt stały z regionu. Wymeldowania w 2015 roku, w związku z brakiem danych o odpływie za granicę, wyznaczone zostały jako suma wymeldowań wewnętrznych z 2015 roku i wymeldowań za granicę jako średnia z roku 2014 i 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

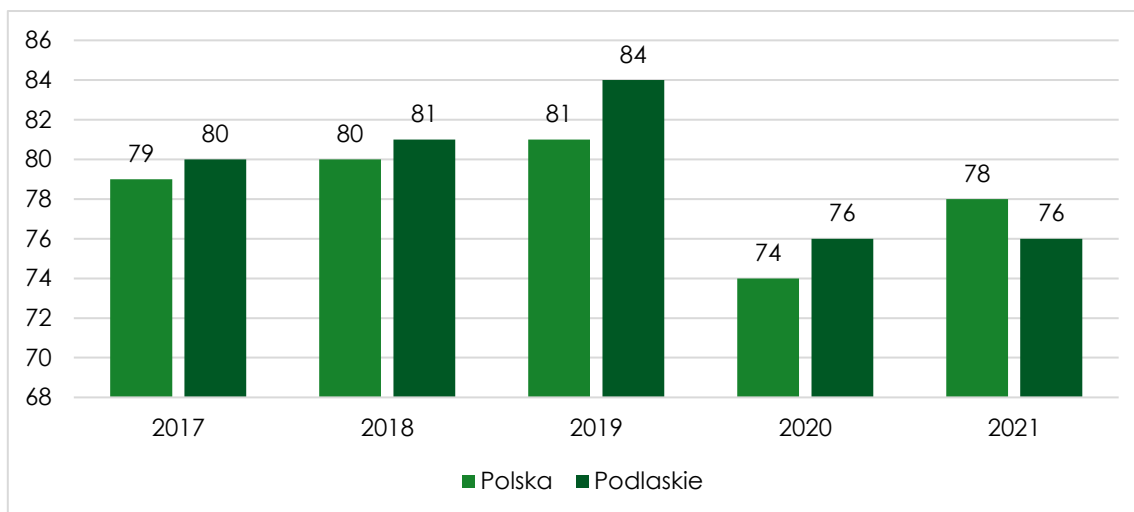
Prognoza przeprowadzona w oparciu o dotychczasowe wartości migracji międzywojewódzkich i zagranicznych na pobyt stały z regionu wskazuje, że liczba osób, które wyjadą z regionu na stałe z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w 2025 roku w przedziale od 2 791 do 5 264 osób. Zakładając niezmiennosc pozostałych czynników, prognozowana liczba emigrantów na pobyt stały z województwa podlaskiego w 2025 roku wyniesie 4 028. Jest to wartość nieznacznie wyższa od zakładanego w SRWP 2030 poziomu emigracji, tj. 4 000 osób. Wartość pośrednia mieści się jednak w prognozowanym przedziale ufności.

⁹ Dane dot. migracji międzywojewódzkich i zagranicznych na pobyt stały do regionu (imigracje) przeanalizowano w Celu strategicznym 3. Partnerski region.

Cel operacyjny 2.1. Kompetentni mieszkańcy

Rozwijająca się gospodarka, z jednej strony przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców województwa podlaskiego, z drugiej zaś, stwarza konieczność ciągłego podnoszenia jakości kapitału ludzkiego. Wynikiem realizacji celu operacyjnego „Kompetentni mieszkańcy” powinien być znaczący wzrost jakości kapitału ludzkiego, co skutkować będzie zarówno zwiększeniem atrakcyjności inwestycyjnej, jak i jakości życia w regionie.

Wykres 28. Zdawalność egzaminu maturalnego w latach 2017-2021 (w %)

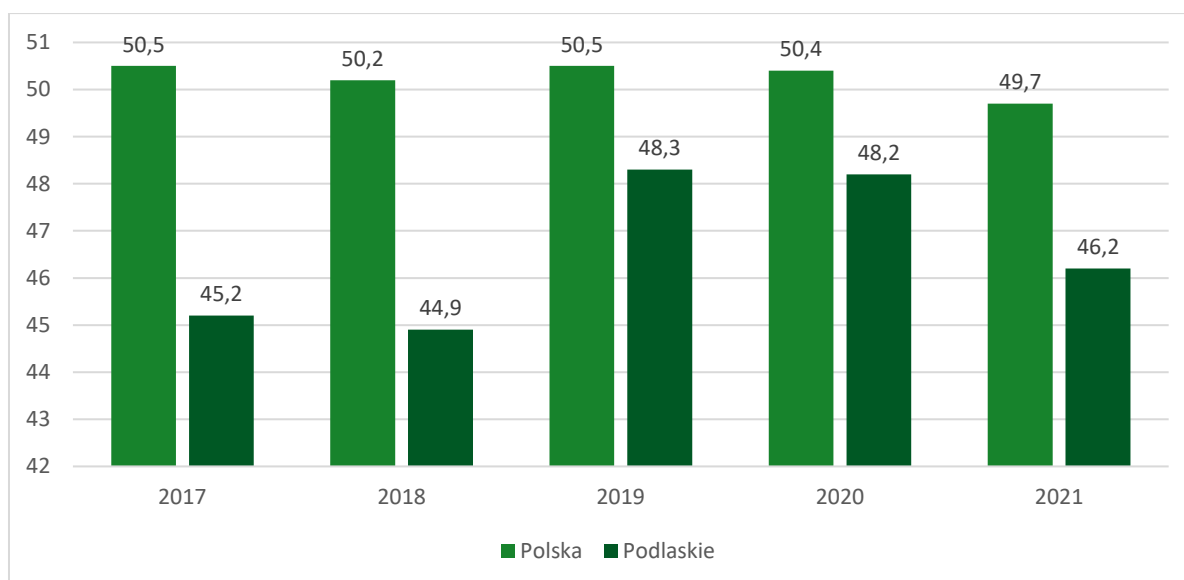
Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Na przestrzeni lat 2017-2019 zdawalność egzaminu maturalnego w województwie podlaskim stale rosła, by osiągnąć w 2019 roku poziom 84%. W 2020 roku odnotowano spadek zdawalności w porównaniu do 2019 roku, aż o 8 p. proc. Przyczyny takiego stanu rzeczy można upatrywać w nauce zdalnej spowodowanej pandemią COVID-19. W odniesieniu do 2017 roku (bazowego), zdawalność egzaminu maturalnego w województwie podlaskim w 2021 roku była niższa o 4 p. proc. Pomimo spadku, zdawalność egzaminu maturalnego w województwie podlaskim w latach 2017-2020 utrzymywała się na poziomie wyższym niż w kraju. W roku 2021 w regionie odnotowano niższą o 2 p. proc. zdawalność egzaminu maturalnego niż średnia w kraju. Oznacza to, że matury nie zdało 24% abiturientów kształcenia na poziomie średnim. Winą za pogorszenie wyników obarczano proces zdalnego nauczania, który zastąpił klasyczne nauczanie w szkołach, w okresie pandemii.

Odsetek absolwentów branżowych szkół I stopnia (w latach 2017-2019 zasadniczych szkół zawodowych) oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych w województwie podlaskim w latach 2017-2021 był niższy niż w całym kraju. Do 2019 roku oscylował w przedziale od 44,9% do 48,3%, podczas gdy w kraju

wahał się w przedziale od 50,2% do 50,5%. W latach 2020-2021 nastąpił spadek liczby absolwentów w stosunku do wcześniejszych lat zarówno w kraju jak i w województwie podlaskim.

Wykres 29. Udział absolwentów* zasadniczych szkół zawodowych oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych (zasadniczych szkół zawodowych, techników i liceów ogólnokształcących)¹⁰ w latach 2017-2021 (w %)

* Zaprezentowane dane dotyczą udziału absolwentów branżowych szkół I stopnia oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych. W latach 2017-2019 dane dotyczyły absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

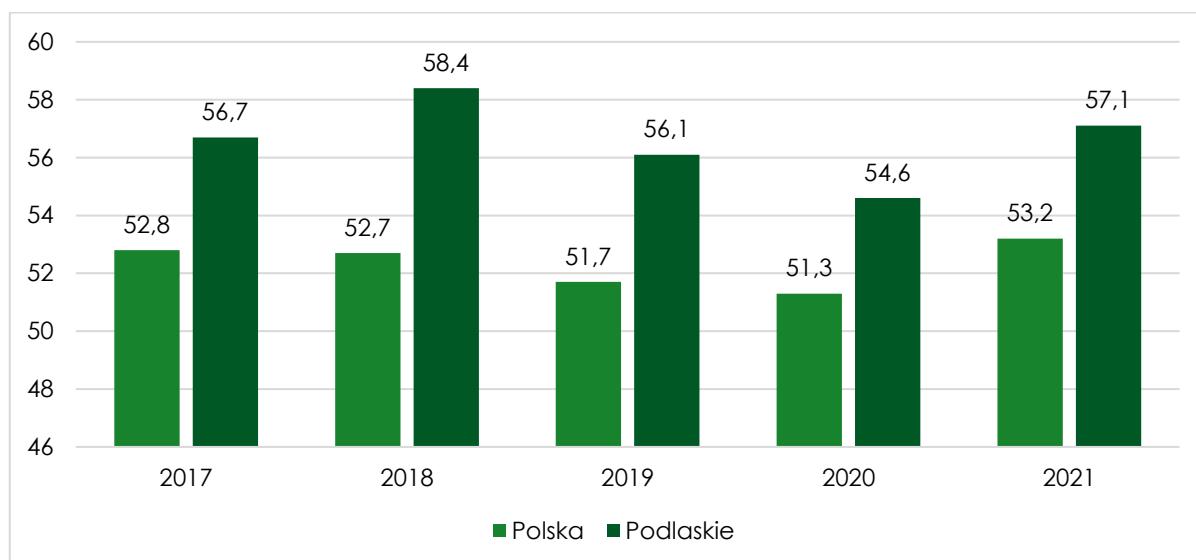
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

W 2021 roku odsetek absolwentów szkół zawodowych w regionie w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych osiągnął wartość 46,2% i był niższy od wartości w kraju o 3,5 p. proc. oraz wyższy o 1,0 p. proc. w stosunku do wartości z 2017 roku (rok bazowy).

Oznacza to, że młodzież w województwie podlaskim w większości zdecydowała się na kontynuowanie nauki w liceach ogólnokształcących. Powodów takich decyzji można upatrywać m.in. w prowadzeniu niewystarczających działań zmierzających do upowszechniania kształcenia zawodowego i podnoszenia jego jakości.

¹⁰ Od roku szkolnego 2017/2018 obowiązuje nowy ustrój szkolny, wprowadzony ustawą z dnia 14 grudnia 2016 roku, zgodnie z którym zlikwidowano gimnazja, powrócono do 8-letniej szkoły podstawowej, a zasadnicze szkoły zawodowe zastąpiono szkołami branżowymi. Wydłużeniu uległ również cykl kształcenia w liceach ogólnokształcących z trzech do czterech lat oraz w technikum z czterech do pięciu lat.

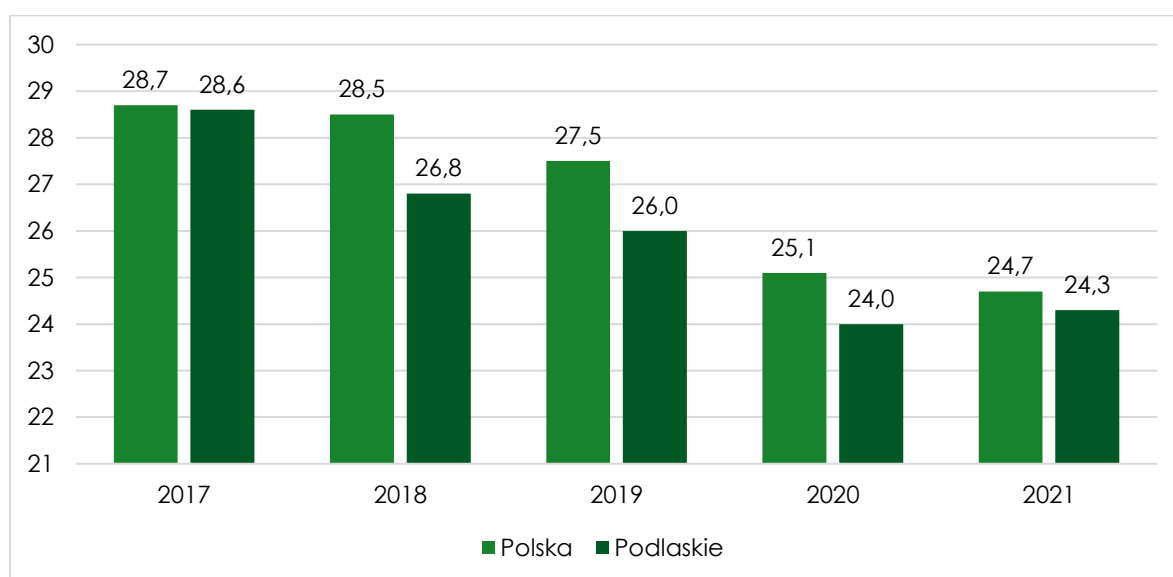
Wykres 30. Wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wg BAEL w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Poziom zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym w województwie podlaskim w latach 2017-2021 znacząco przewyższał wartości w skali kraju i mieścił się w przedziale od 54,6% do 58,4%. Oznacza to, że na podlaskim rynku pracy jest duże zapotrzebowanie na osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W 2021 roku wartość wskaźnika zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym w regionie była wyższa od wartości osiągniętej w 2017 roku (bazowym) o 0,4 p. proc. i wyższa od wartości dla kraju o 3,9 p. proc.

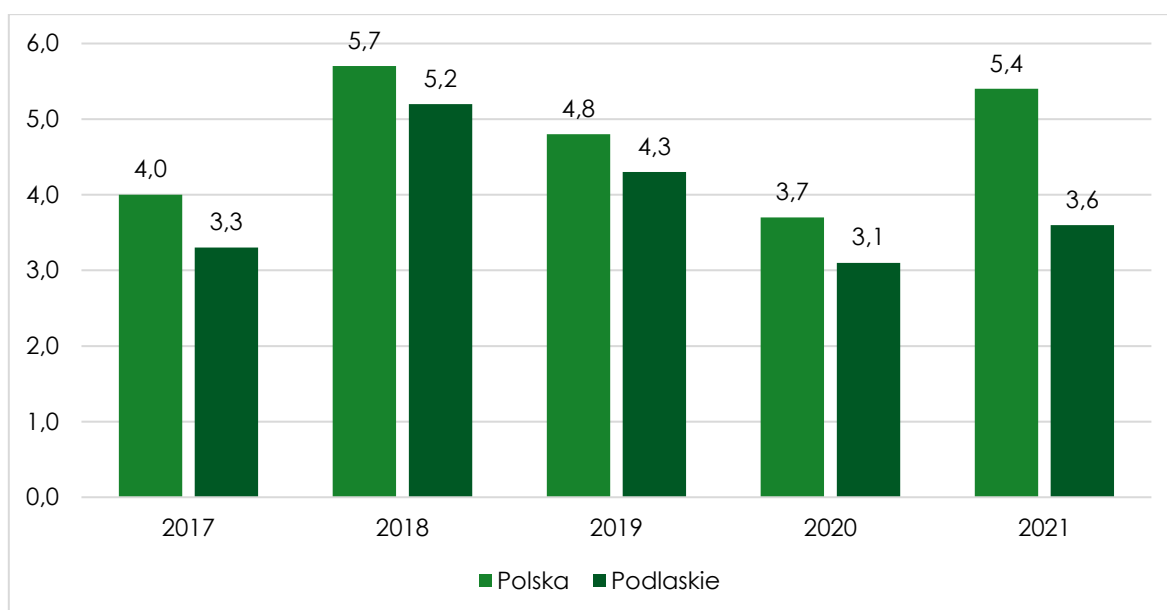
Wykres 31. Odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców) według klasyfikacji ISCED-F 2013 w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych, istotnych z punktu widzenia rozwoju gospodarki regionu w województwie podlaskim, w latach 2017-2021 był na poziomie nieznacznie niższym niż przeciętnie w kraju. Największą wartość (28,6%) osiągnął w 2017 roku (rok bazowy). W latach 2018-2021 nieznacznie obniżył się w stosunku do 2017 roku osiągając w 2021 roku wartość niższą o 4,3 p. proc.

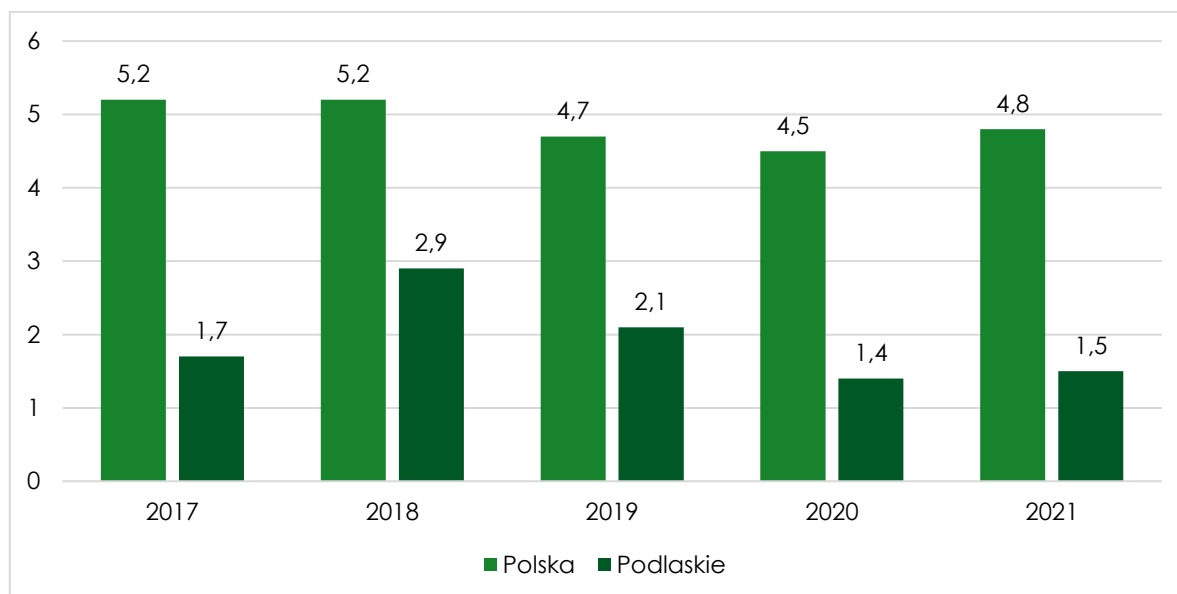
Wykres 32. Udział osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Dorośli mieszkańcy województwa podlaskiego nie przejawiają wysokiej aktywności w procesie tzw. LLL (ang. *lifelong learning*), czyli chęci do ciągłego podnoszenia kompetencji i kwalifikacji w ramach kształcenia ustawicznego. Wprawdzie w latach 2018 i 2019 udział osób w wieku 24-65 lat uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w województwie podlaskim wzrósł w porównaniu do 2017 roku odpowiednio o 1,9 i 1,0 p. proc., to jednak w dalszym ciągu był na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju. W 2021 roku odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym w regionie obniżył się o 0,7 p. proc. w stosunku do 2019 roku; był także niższy niż w kraju (o 1,8 p. proc.) i niższy niż w 2018 roku (bazowym) o 1,6 p. proc.

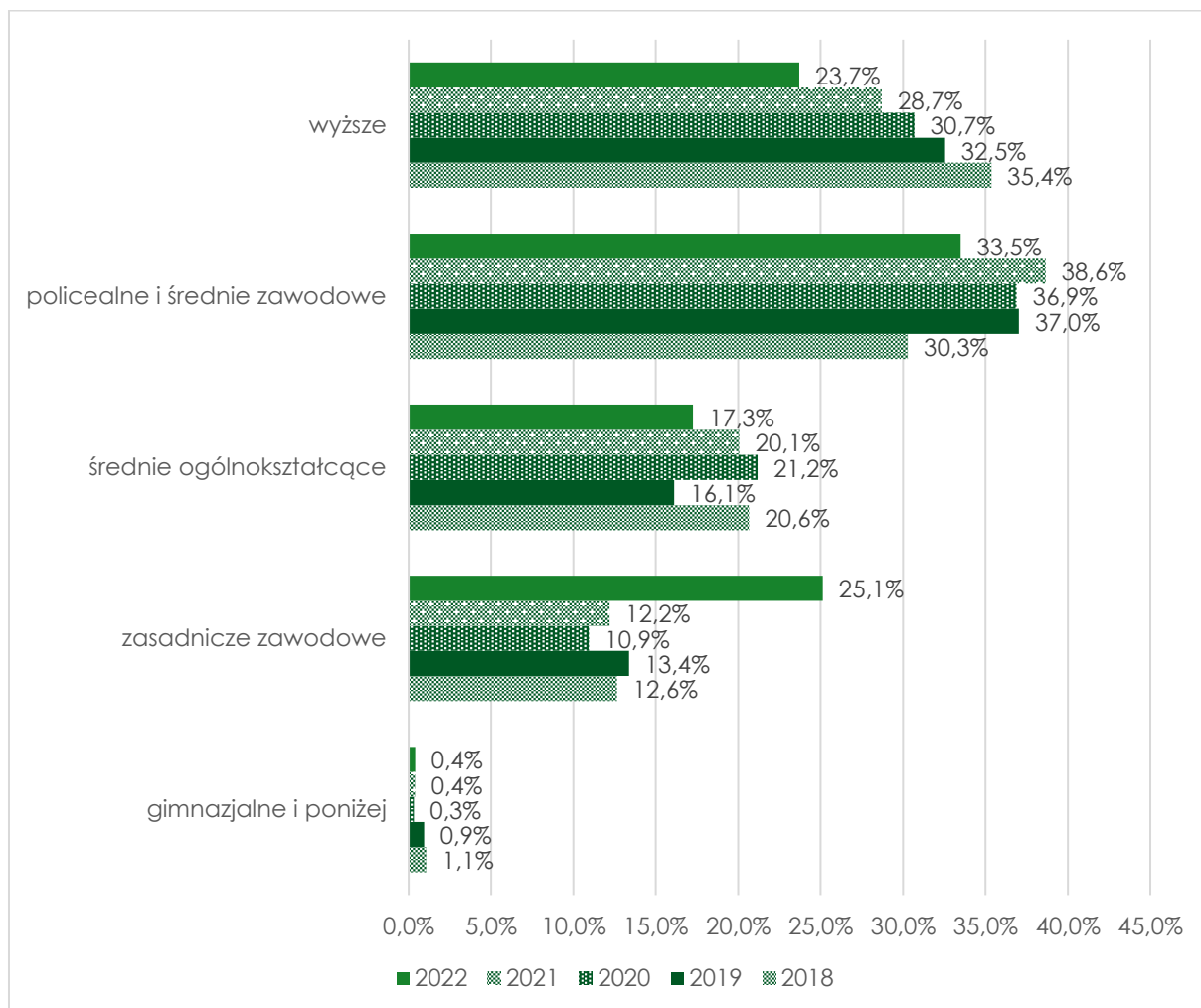
Wykres 33. Liczba słuchaczy studiów podyplomowych i uczestników studiów doktoranckich przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2017-2021 (w os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Podobnie jak w przypadku kształcenia ustawicznego, mieszkańcy województwa podlaskiego nie przejawiają wysokiej aktywności w zakresie kontynuowania nauki na studiach podyplomowych i doktoranckich. W analizowanym okresie w województwie podlaskim na 1 000 mieszkańców przypadało zaledwie od 1,4 (w 2020 roku) do 2,9 (w 2018 roku) osoby - studenta studiów podyplomowych lub doktoranckich. Wartości w skali całego kraju mieściły się w przedziale od 4,5 (w 2020 roku) do 5,2 (w latach 2017 i 2018) słuchaczy na 1 000 mieszkańców. W 2021 roku liczba uczestników studiów podyplomowych i studiów doktoranckich przypadająca na 1 000 mieszkańców była w regionie niższa o 1,4 osoby w stosunku do 2018 roku (bazowego) i niższa od wartości dla kraju o 3,3 osoby.

Wykres 34. Struktura wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia nauki (absolwenci) w latach 2018-2021

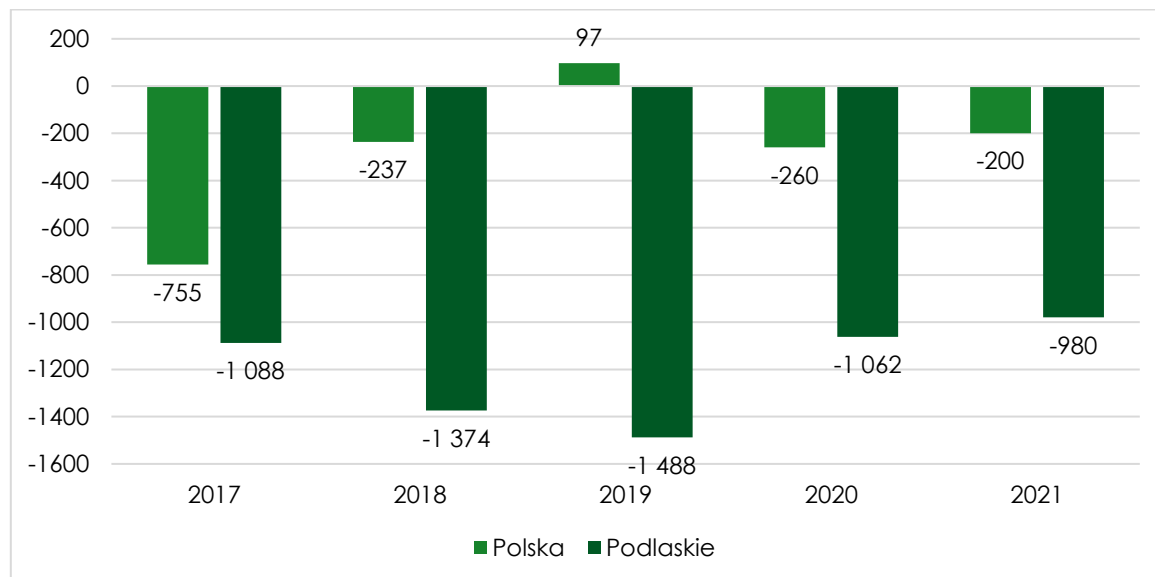

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy, z uwzględnieniem grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (stan w końcu IV kwartału 2018, 2019, 2020, 2021 i 2022 roku), "Podlaski rynek pracy", Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, grudzień 2018, 2019, 2020, 2021, 2022.

Niechęć mieszkańców województwa podlaskiego do stałego rozwoju kompetencji, przekwalifikowywania się w procesie kształcenia ustawicznego, niedostosowanie oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy, niejednokrotnie są przyczyną występowania zjawiska bezrobocia. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów (w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia nauki) w latach 2019-2022 dominowali absolwenci szkół policealnych i średnich zawodowych (odpowiednio 37,0%, 36,9%, 38,6% i 33,5% w poszczególnych latach). Dla porównania absolwenci zasadniczych szkół zawodowych w tych latach stanowili odpowiednio 13,4%, 10,9%, 12,2% i 25,1% bezrobotnych absolwentów. Oznacza to, że na rynku pracy jest duże zapotrzebowanie na robotników wykwalifikowanych. W 2022

roku w porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) odsetek bezrobotnych absolwentów zasadniczych szkół zawodowych wzrósł o 12,5 p. proc., natomiast w przypadku szkół policealnych i średnich zawodowych wzrósł o 3,2 p. proc.

Wykres 35. Saldo migracji osób w wieku 25-34 lata w latach 2017-2021 (w os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 20.01.2023 roku.

Na przestrzeni lat 2017-2021 w województwie podlaskim odnotowano ujemne saldo migracji osób młodych w wieku 25-34 lata. Oznacza ono przewagę liczby osób wyjeżdżających z regionu (wymeldowujących się z pobytu stałego) nad przyjeżdżającymi (dokonującymi meldunku na pobyt stały w regionie). W 2021 roku saldo migracji w analizowanej grupie wiekowej wyniosło minus 980 osób (wzrost o 394 osoby w porównaniu do 2018 roku (bazowego)). Przyczyny wysokiego poziomu emigracji osób w wieku 25-34 lata można upatrywać w większej niż u osób starszych mobilności i aktywności ludzi młodych. Konsekwencją tego zjawiska jest stałe wyludnianie się województwa podlaskiego.

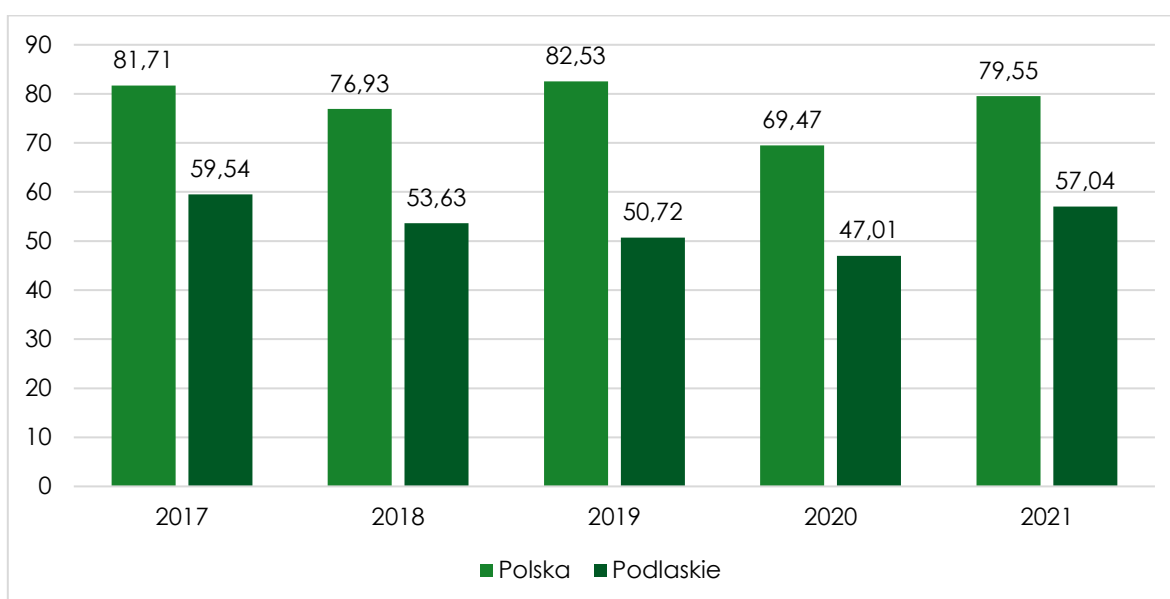
Cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy

Stale postępujący rozwój gospodarczy regionu sprzyja rozwojowi aspiracji i ambicji zarówno osobistych, jak i zawodowych, a także zainteresowań mieszkańców województwa podlaskiego, co przekłada się na stale podnoszącą się jakość życia. Istotnym czynnikiem w zwiększaniu aktywności mieszkańców jest również rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym związanych ze starzeniem się społeczeństwa, czy wspieraniem rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi. Nie bez znaczenia jest również dbałość o zapewnienie usług na rzecz osób i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia, jest możliwość rekreacji oraz możliwość uczestnictwa w kulturze. Poprawa dostępu do dóbr kultury oraz stymulowanie kształtowania nawyków kulturalnych, przyczyniają się do rozwoju społecznego poprzez kształtowanie kapitału kulturowego, posiadającego zdolność bezpośredniej konwersji na kapitał społeczny.

Realizowane w ramach celu operacyjnego działania przyczynią się do zwiększania szans mieszkańców województwa podlaskiego na twórcze i zgodne z własnymi aspiracjami kształtowanie ścieżek życiowych, zarówno osobistych, jak i zawodowych.

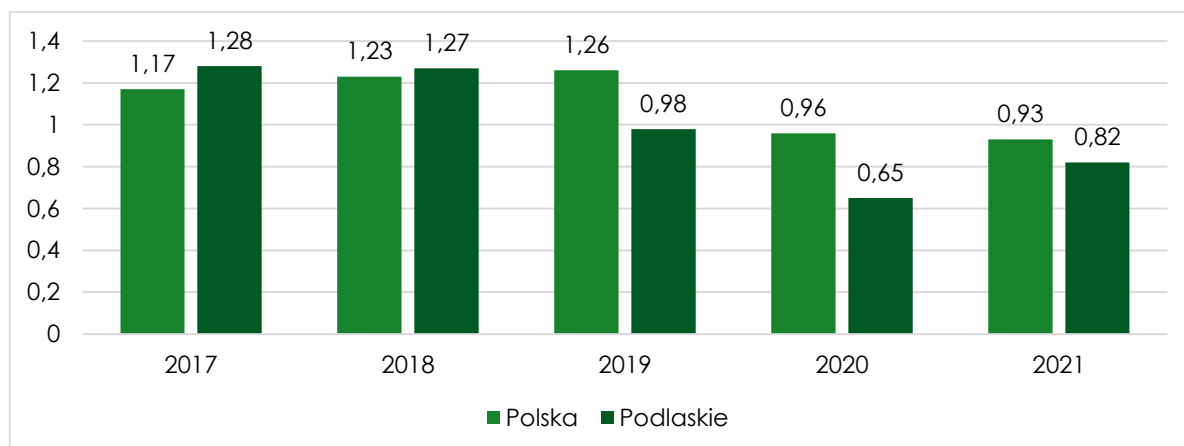
Wykres 36. Przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2017-2021 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie podlaskim, na przestrzeni lat 2017-2021 były znacząco niższe od wartości w skali całego kraju. W 2021 roku przeciętna kwota wydatkowana miesięcznie na kulturę i rekreację na jedną osobę w gospodarstwie domowym w województwie podlaskim wyniosła 57,04 zł i była niższa od wartości w kraju o 22,51 zł. W porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) wzrosła się o 3,41 zł.

Wykres 37. Udział członków kół, klubów, sekcji senior i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 20.01.2023 r.

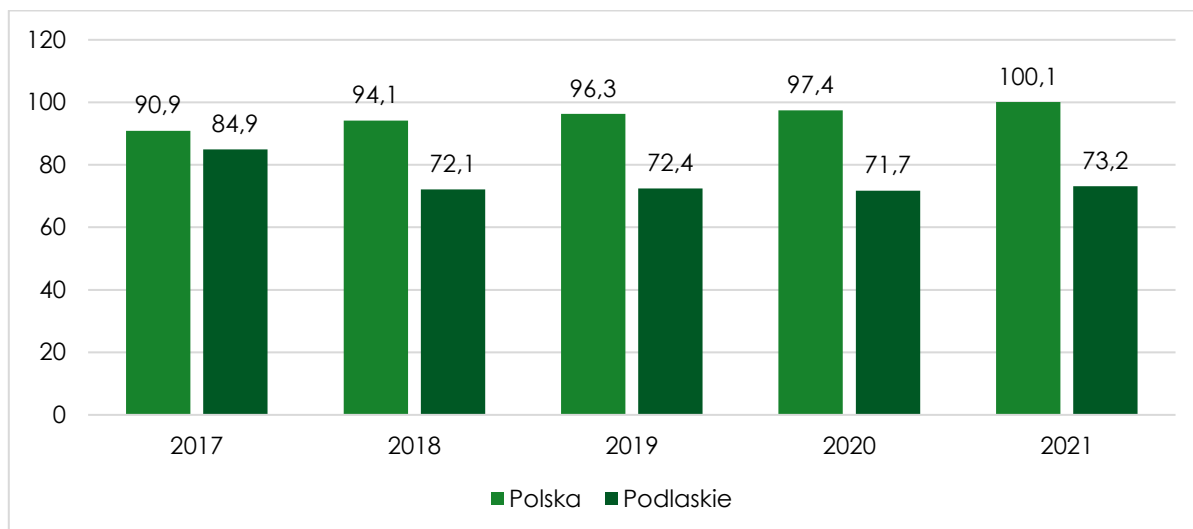
Starzenie się mieszkańców województwa podlaskiego generuje konieczność zapewnienia godnych warunków życia nie tylko w zakresie opieki, możliwości kontynuowania aktywności zawodowej, ale również w obszarze aktywności społecznej seniorów. W latach 2017-2021, w regionie prowadzono wiele inicjatyw ukierunkowanych na przeciwdziałanie izolacji, wykluczeniu i samotności seniorów. Niestety, odsetek członków kół, klubów, sekcji seniorów i Uniwersytetów Trzeciego Wieku, w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej, w analizowanym okresie, zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim, był na bardzo niskim poziomie mieszczącym się w przedziale 0,65%-1,28%. W 2021 roku w województwie podlaskim osiągnął wartość 0,82% i był niższy niż w 2018 roku (rok bazowy) o 0,45 p. proc. i niższy od wartości dla kraju o 0,11 p. proc.

Przyczyn tak niskich wartości wskaźnika można dopatrywać się w zbyt małej liczbie działań podejmowanych na rzecz seniorów, a także w braku właściwej promocji, zachęcającej osoby starsze do aktywnego uczestnictwa w tych działaniach jak również w ograniczonej dostępności, w tym komunikacyjnej. Do obniżenia wartości wskaźnika w 2020 roku z pewnością przyczyniła się także pandemia COVID-19.

Poprawa stanu zdrowia mieszkańców województwa podlaskiego, zapewnienie dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych to jedne z kluczowych kwestii w zakresie ochrony zdrowia. Z uwagi na starzenie się społeczeństwa w regionie, istotną sprawą było prowadzenie działań w zakresie profilaktyki chorób i promocji zdrowego stylu życia, a także opieki długoterminowej i geriatrycznej. Na przestrzeni lat 2017-2021 w kraju można było zaobserwować stałą tendencję wzrostową liczby

łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych przypadających na 100 tys. ludności.

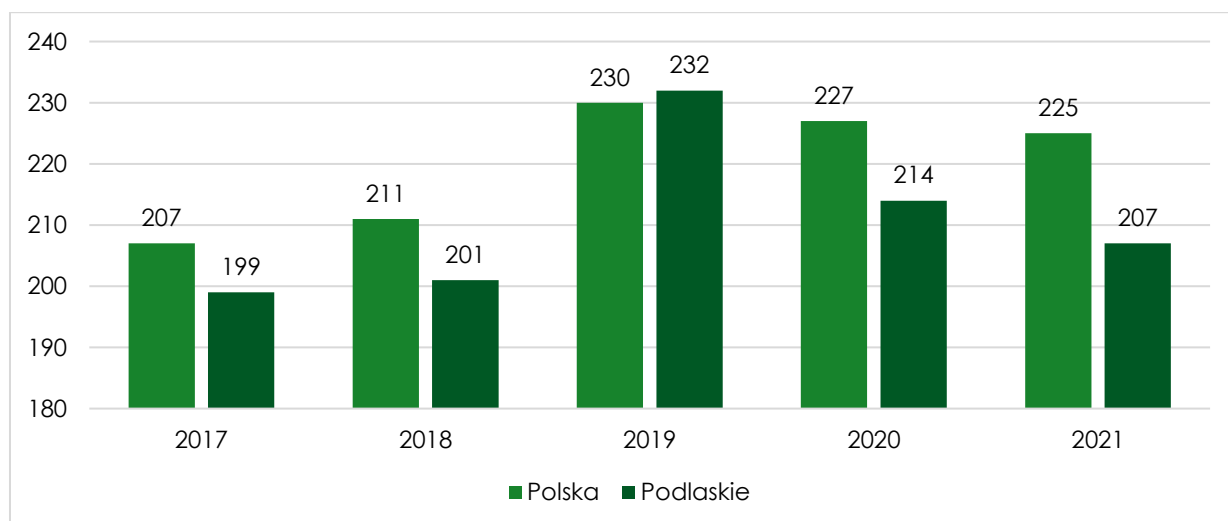
Wykres 38. Łóżka w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. ludności w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

W województwie podlaskim, w analizowanym okresie wspomniana liczba łóżek na 100 tys. mieszkańców charakteryzowała się tendencją zmienną. Najniższą wartość (71,7) osiągnęła w 2020 roku, a najwyższą w 2017 roku (84,9). W 2021 roku na każde 100 tys. mieszkańców województwa podlaskiego przypadało o 26,9 łóżek mniej niż średnio w kraju. W porównaniu z rokiem 2018 (bazowym), w 2021 roku nastąpił nieznaczny wzrost liczby łóżek przypadających na 100 tys. mieszkańców regionu o 1,1 łóżka.

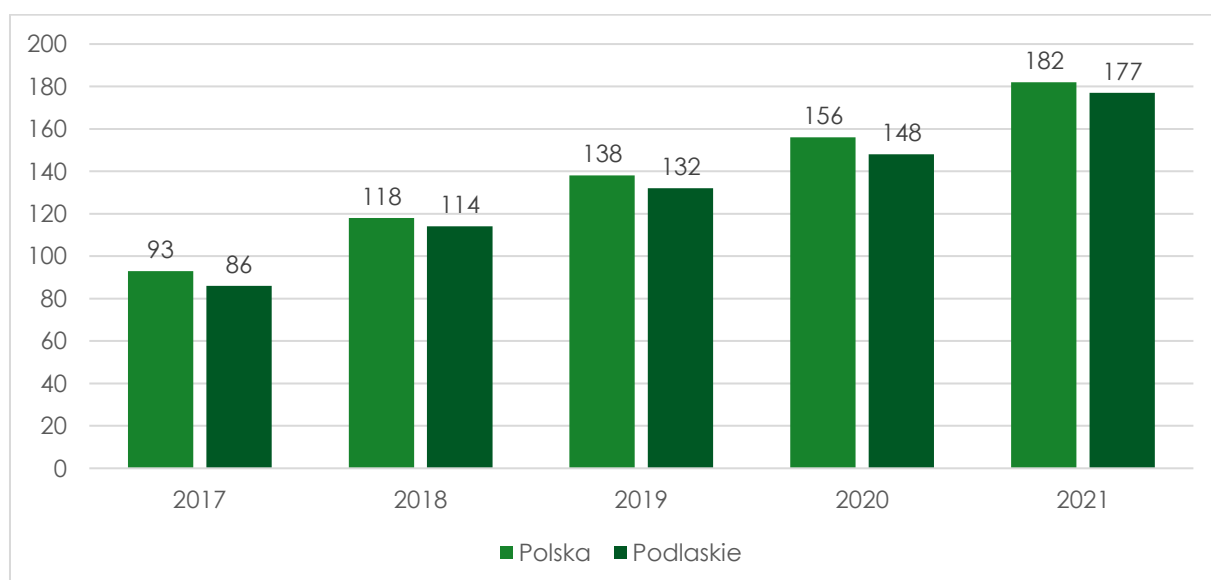
Wykres 39. Liczba ludności przypadająca na łóżko w szpitalach ogólnych w latach 2017-2021 (w os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Liczba osób przypadających na 1 łóżko w szpitalach ogólnych w latach 2017-2019, zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim, wykazywała tendencję wzrostową. W 2020 i 2021 roku odnotowano spadek tego wskaźnika w regionie i w kraju, niemniej jednak w porównaniu do 2018 roku (bazowego) w województwie podlaskim był on wyższy odpowiednio o 13 i 6 osób. W 2021 roku liczba osób przypadających na 1 łóżko w szpitalach ogólnych w województwie podlaskim była o 18 osób niższa niż w skali kraju. Liczba pacjentów leczonych w szpitalach ogólnych w województwie podlaskim, począwszy od 2017 roku, również systematycznie malała osiągając w latach 2017-2021 odpowiednio wartości 273 200 osób, 270 627 osób, 251 848 osób, 193 949 osób, 219 320 osób.¹¹

Wykres 40. Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w latach 2017-2021

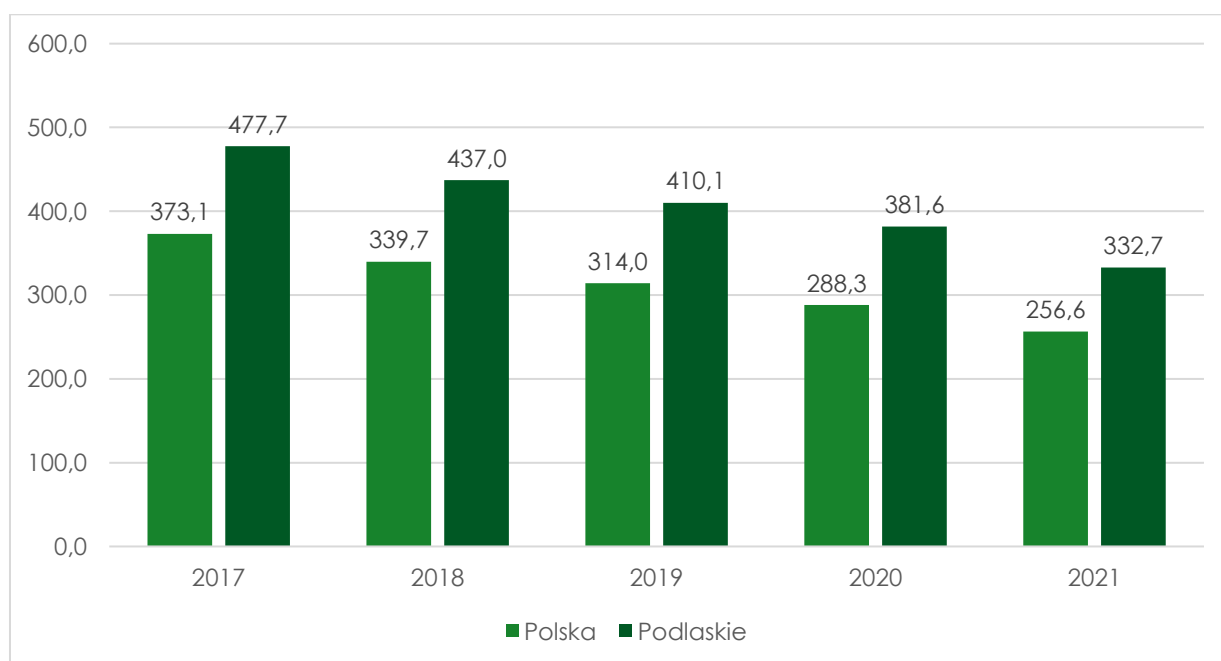
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Na zwiększenie aktywności, przede wszystkim zawodowej, zwłaszcza kobiet w wieku rozrodczym, wpływa zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Umożliwia to szybszy powrót do pracy rodziców tych dzieci. W latach 2017-2021 liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych przypadająca na 1000 dzieci zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim systematycznie rosła, osiągając w 2021 roku najwyższy poziom odpowiednio 182 i 177 miejsc. Oznacza to, że system opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 ulega ciągłej poprawie. W 2018 roku (bazowym) w województwie podlaskim liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych przypadająca na 1000 dzieci była o 63 miejsca niższa niż w 2021 roku.

¹¹ GUS BDL. Dane według stanu na dzień 03.02.2023 roku.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym nie był analizowany w Raporcie ze względu na brak dostępnych danych statystycznych. Za lata 2020 i 2021, GUS nie opublikował danych dotyczących zasięgów ubóstwa według województw. Zgodnie z informacją GUS, dane za te lata zostały wprowadzone pozyskane w ramach reprezentacyjnego badania ankietowego, ale ze względu na ich zbieranie w trudnych warunkach panującej pandemii COVID – 19, charakteryzują się one niższą precyzją niż w latach poprzednich, co negatywnie wpłynęło na ich wiarygodność.

Wykres 41. Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 18.01.2023 r.

Ubóstwo jest jednym z kluczowych powodów korzystania z różnego rodzaju świadczeń pomocy społecznej. W latach 2017-2021 liczba osób, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej (na 10 tys. ludności) charakteryzowała się systematycznym, powolnym spadkiem zarówno w województwie podlaskim, jak i w kraju. Jednakże ze świadczeń pomocy społecznej w analizowanym okresie w województwie podlaskim korzystało więcej osób niż przeciętnie w kraju. W 2021 roku w porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności zmniejszyła się w regionie o 104 osoby, natomiast w kraju o 83 osoby.

Wskaźnik bierności zawodowej jest kolejnym wskaźnikiem, który nie był analizowany w Raporcie ze względu na brak dostępnych danych statystycznych. Z przyczyn związanych z pandemią Covid-19, dane do wskaźnika za 2021 rok nie zostały opublikowane. W 2021 roku nastąpiła

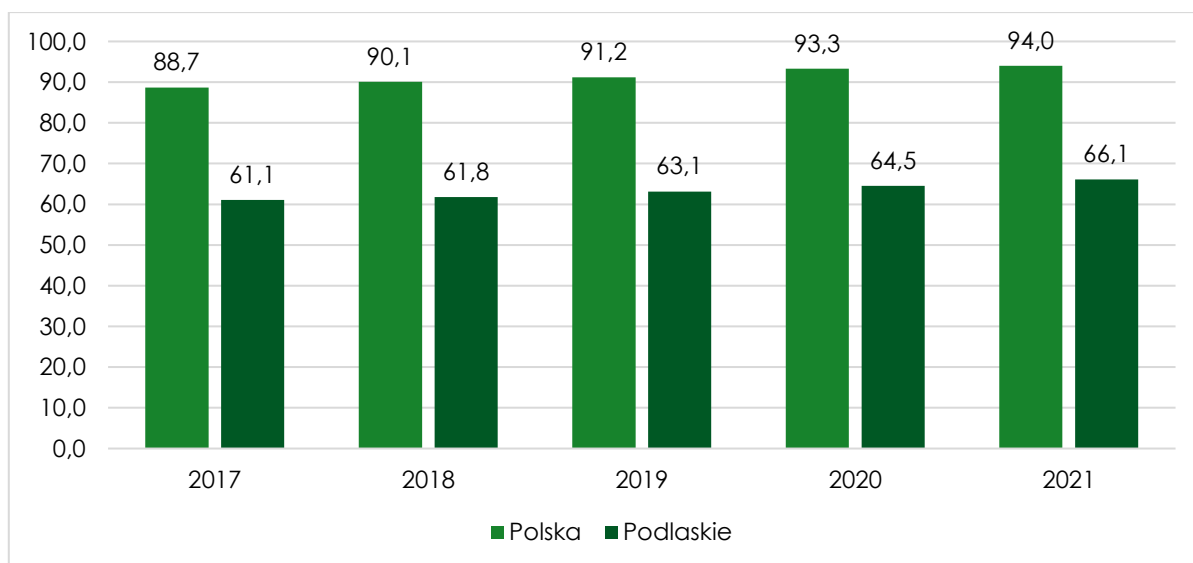
również zmiana metodologii badania BAEL. Dane za lata poprzednie zostały przeliczone według nowej metodologii, co przełożyło się na zmianę wartości analizowanego wskaźnika, w tym wartość bazową. Włączenie do analizy wskaźnika bierności zawodowej liczonego według nowej metodologii wymaga zmian w systemie monitorowania SRWP 2030.

Cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości

Przestrzeń wysokiej jakości to, zgodnie SRWP 2030, wysokiej jakości środowisko przyrodnicze i wykorzystywanie jego atutów, wysoka dostępność wewnętrzna i zewnętrzna województwa wskutek ciągłego rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, dostęp do odpowiednich usług na poziomie lokalnym i regionalnym, co jest związane z gwarancją dobrych połączeń komunikacyjnych, nowoczesna przestrzeń gospodarcza, atrakcyjna i uniwersalnie dostępna przestrzeń życiowa, kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Przestrzeń umożliwiającą życie na wysokim poziomie jest kształtowana poprzez działania wpływające na jej jakość (zwiększanie dostępności usług, modernizacja infrastruktury, zagwarantowanie usług podstawowych w sferze edukacyjnej, ochrony zdrowia, kulturowej i administracyjnej; ochrona zabytków, wzmacnianie procesów rewitalizacji, rozwój infrastruktury technicznej i stymulowanie zachowań mieszkańców ograniczających negatywną presję na środowisko (wprowadzanie rozwiązań zmniejszających zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego: ograniczenie smogu, promocja transportu niskoemisyjnego, rozwój elektromobilności).

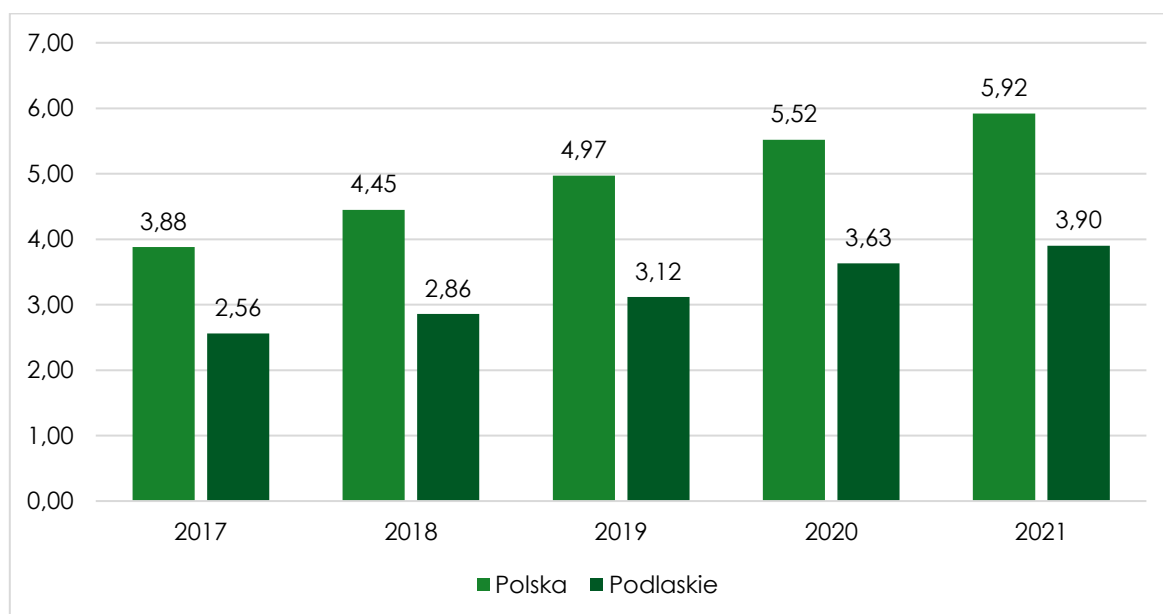
Wykres 42. Drogi publiczne ogółem o nawierzchni twardej ulepszonej na 100 km² w latach 2017-2021 (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 19.01.2023 r.

Jednym z istotnych elementów związanych z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej jest budowa i modernizacja dróg. Zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2017-2021 liczba kilometrów dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej przypadająca na 100 km² systematycznie rosła. W regionie była jednak znacząco niższa od wartości w kraju. W 2021 roku różnica pomiędzy wartością wskaźnika w Polsce a w województwie wyniosła 27,9 km dróg na każde 100 km² powierzchni. Obserwowana sytuacja wskazuje na niewystarczający poziom rozwoju infrastruktury transportowej w regionie. W porównaniu do 2018 roku (bazowego), w 2021 roku, w województwie podlaskim nastąpił wzrost wskaźnika o 4,3 km dróg na każde 100 km² powierzchni.

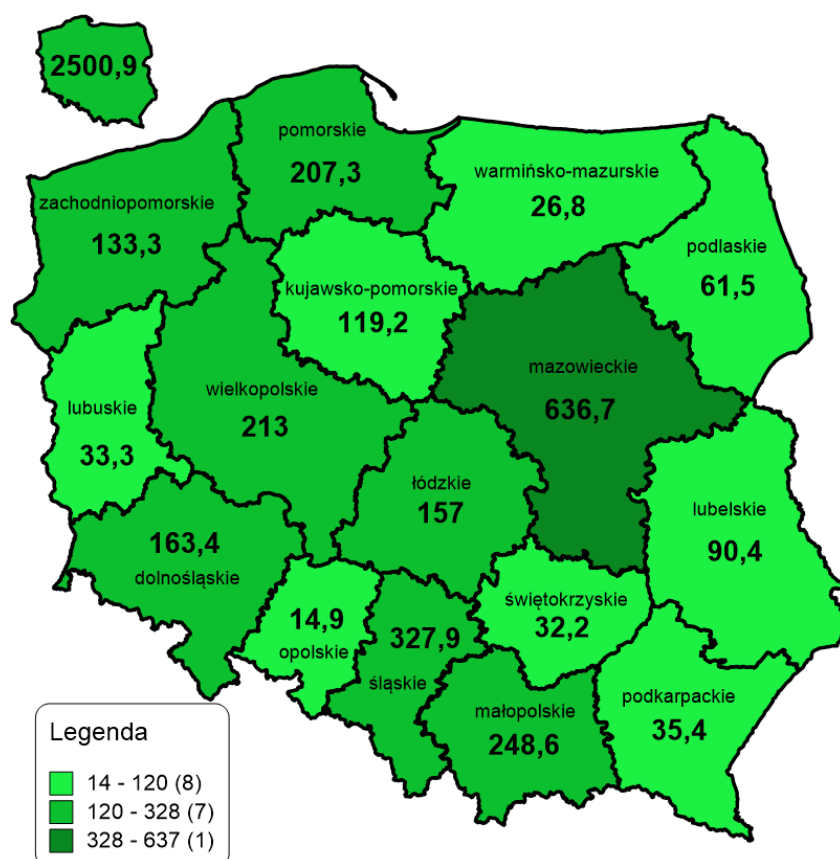
Wykres 43. Ścieżki rowerowe na 100 km² w latach 2017-2021 (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 19.01.2023 r.

W latach 2017-2021 zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim systematycznie zwiększała się również długość budowanych ścieżek rowerowych (mierzona w kilometrach) przypadająca na 100 km² powierzchni. W województwie podlaskim była jednak niższa od wartości dla kraju. Różnica pomiędzy wartością wskaźnika w kraju i w regionie, w 2021 roku wyniosła 2,02 km ścieżek na każde 100 km² powierzchni. W porównaniu do 2018 roku (bazowego), w 2021 roku w województwie podlaskim nastąpił wzrost wskaźnika o 1,04 km na każde 100 km² powierzchni.

Mapa 6. Przewozy pasażerskie (komunikacja miejska) w 2021 roku (w mln os.)*

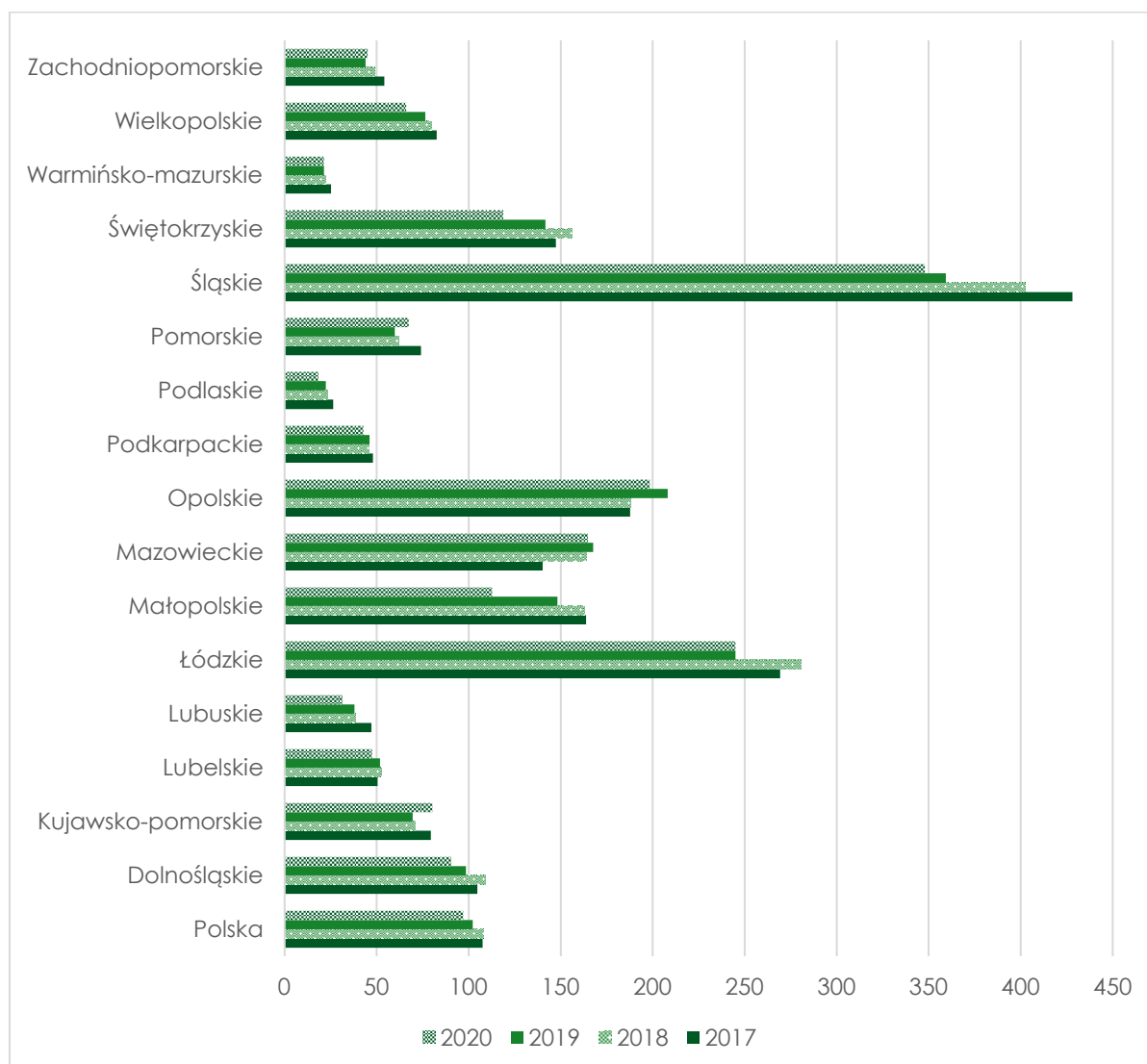

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 19.01.2023 roku.

Liczba ludności korzystającej z komunikacji miejskiej w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2017-2021 systematycznie spadała, by osiągnąć najniższą wartość w 2020 roku – 41,4 mln osób (spadek w porównaniu do 2018 roku (bazowego) o 60,4 mln osób). Na znaczny spadek liczby ludności korzystającej z komunikacji miejskiej zarówno w regionie, jak i w kraju w 2020 roku w stosunku do 2019 roku niewątpliwie miała wpływ pandemia COVID-19. Wprawdzie w 2021 roku odnotowano w województwie podlaskim i w kraju wzrost liczby osób korzystających z komunikacji miejskiej w porównaniu do 2020 roku odpowiednio o 20,1 mln osób i 230,1 mln osób, jednak osiągnięte wartości wskaźnika są niższe niż w 2018 roku (bazowym) odpowiednio o 40,3 mln osób i 1 273,2 mln osób.

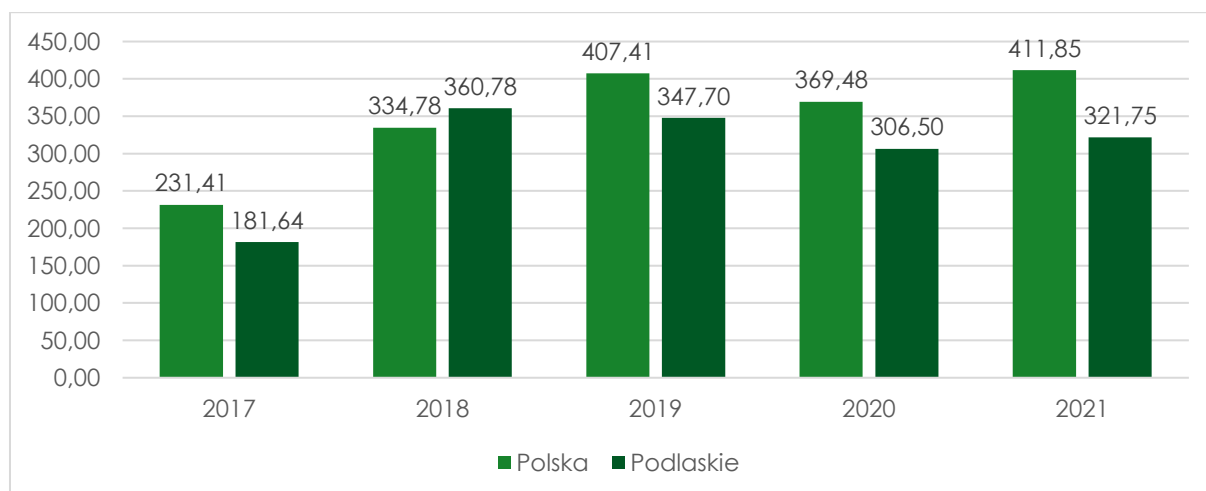
Wykres 44. Wielkość całkowitej emisji dwutlenku węgla w przeliczeniu na 100 km² w latach 2017-2020 (w tys. ton)

Źródło: dane Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami – Instytutu Ochrony Środowiska – PIB. Ochrona środowiska 2019, 2020, 2021, 2022 GUS, Tablice w formacie xlsx, Dział 4, Tablica 8.

Województwo podlaskie jest jednym z najczystszych regionów w kraju. Pod względem poziomu emisji dwutlenku węgla w przeliczeniu na 100 km² region w latach 2016 (rok bazowy) 2017, 2018, 2019 i 2020 plasował się na przedostatnim miejscu w kraju osiągając jedne z najniższych poziomów emisji, o odpowiednich wartościach ton, 26,37 tys. ton, 23,24 tys. ton, 22,43 tys. ton i 18,35 tys. ton rocznie. Mniejsze zanieczyszczenie w analizowanym okresie (z wyjątkiem 2020 r.) zidentyfikowano jedynie w województwie warmińsko-mazurskim. W latach 2017-2020 wartość emisji dwutlenku węgla na 100 km² w województwie podlaskim była mniejsza niż w kraju odpowiednio o 81,27 tys. ton, 84,76 tys. ton, 79,75 tys. ton i 78,71 tys. ton.

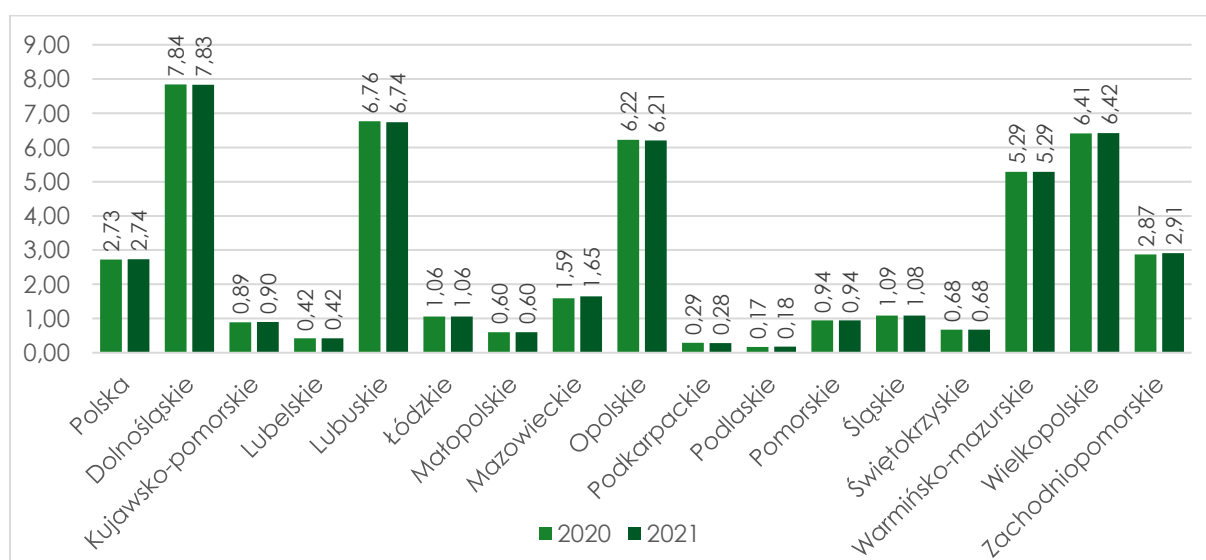
Wykres 45. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 19.01.2023 r.

Dbałość o jakość środowiska, a także racjonalne wykorzystywanie i ochronę jego zasobów, w tym zasobów śródlądowych wód powierzchniowych i podziemnych, są istotnymi elementami polityki zrównoważonego rozwoju. W 2021 roku, nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie podlaskim osiągnęły wartość 321,75 zł (spadek w porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) o 39,02 zł na mieszkańca). W odniesieniu do całej Polski, wartość nakładów na 1 mieszkańca w województwie podlaskim w 2021 roku była niższa o 90,09 zł na osobę.

Wykres 46. Pojemność obiektów małej retencji wodnej na 1 km² powierzchni w latach 2020-2021 (w dam³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 19.01.2023 r.

Mała retencja to prosty sposób na gromadzenie wody w najbliższej okolicy. Pozwala zatrzymać lub spowolnić spływ wód, dbając przy tym o rozwój środowiska naturalnego. Pojemność obiektów małej retencji wodnej przypadająca na 1 km² powierzchni, wyrażona w dekametrach sześciennych (dam³), w latach 2018-2021 była w województwie podlaskim najmniejsza spośród wszystkich województw. W 2021 roku pojemność obiektów małej retencji wodnej przypadająca na 1 km² była w województwie podlaskim wyższa zaledwie o 0,02 dam³/km² niż w 2018 roku (bazowym). W odniesieniu do kraju w 2021 roku różnica wyniosła już 2,56 dam³/km².

Cel strategiczny 3. Partnerski region

W warunkach zachodzących zmian w UE oraz trendów globalnych kluczowego znaczenia nabierają wszelkiego rodzaju relacje i współpraca.

Współpraca jest najlepszą drogą wzmocnienia regionu o brakujące zasoby. W trakcie współpracy powstają dodatkowe korzyści (zaufanie, synergia). Współpraca pozwala organizacjom tworzyć globalne przewagi konkurencyjne i umożliwia osiągnięcie ambitnych celów. Pozwala na komunikowanie się, wymianę informacji, wiedzy, dobrych praktyk oraz tworzenie powiązań o różnym stopniu formalizacji. Drogą do uzupełnienia braków lub słabości zasobów organizacji jest również pozyskiwanie tych zasobów z zewnątrz, zwłaszcza poprzez stymulowanie przyciągania kapitału finansowego i ludzkiego do regionu.

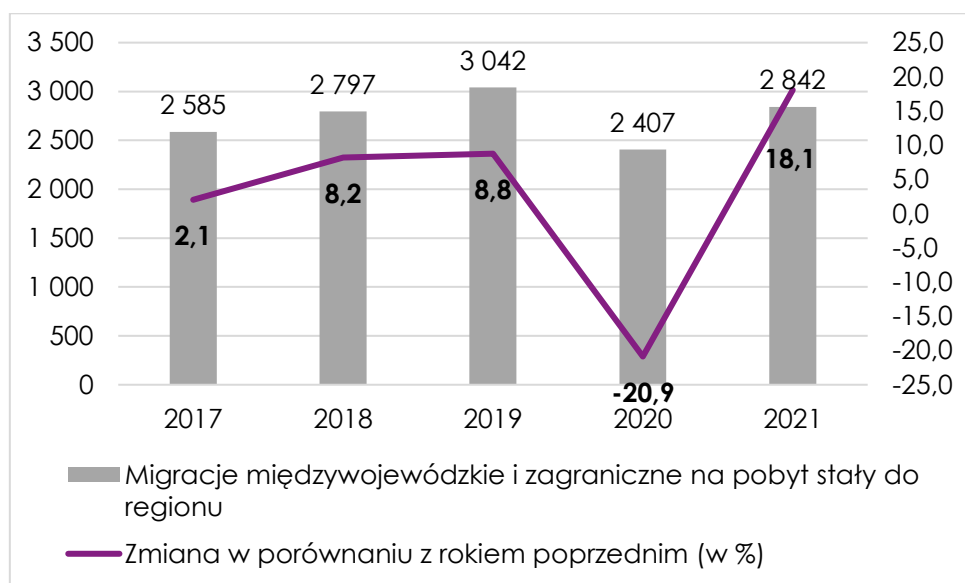
Zdolność do współpracy jest pochodną wielu czynników. Działania samorządu ukierunkowane na jej wzmocnienie, zogniskowane są na poprawę jakości rządzenia: wzmocnianie kompetencji i dostępności administracji oraz wzmocnianie zarządzania publicznego na poziomie regionalnym i lokalnym; budowę kapitału społecznego poprzez wspieranie rozwoju i kompetencji organizacji społecznych, kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich; wspieranie inicjatyw współpracy ponadregionalnej i ponadnarodowej, rozwój współpracy transgranicznej oraz przyciąganie do regionu zasobów zewnętrznych, w celu zaspokojenia potrzeb w zakresie inwestycji, poprawy poziomu przedsiębiorczości, zapewnienia odpowiedniego poziomu zasobów pracy, czy tworzenie warunków do wzrostu przychodów przedsiębiorstw.

W procesie monitorowania realizowanych działań za kluczową uznano obserwację wskaźników:

- migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu¹²,
- podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców,
- ogólny poziom zaufania.

¹² Dane dotyczą zameldowań z innych województw oraz z zagranicy na pobyt stały w regionie.

Wykres 47. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu w województwie podlaskim w latach 2017-2021 (w os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały w województwie podlaskim w 2022 roku charakteryzowały się unormowaniem sytuacji, która była obserwowana w latach ubiegłych (z wyjątkiem roku 2020). Jedną z przyczyn znacznego zmniejszenia liczby osób, które przyjechały do województwa podlaskiego (zameldowania na pobyt stały), w 2020 roku mogły być ograniczenia w poruszaniu się wywołane pandemią COVID-19. W 2021 roku w regionie zameldowały się 2 842 osoby, mieszkające dotychczas w innych województwach lub poza granicami Polski. Niespełna 77% ogółu zameldowań stanowiły przyjazdy osób z innych województw, zaś 23% to osoby, które przyjechały z zagranicy. W 2021 roku liczba osób, które zamieszkały na stałe w województwie podlaskim była o 18,1% wyższa od liczby osób, które osiedliły się w regionie w 2020 roku. Wzrost wartości wskaźnika w porównaniu do 2020 roku w województwie podlaskim był wyższy niż w skali całego kraju (18,1% - województwo podlaskie; 10,8% - Polska).

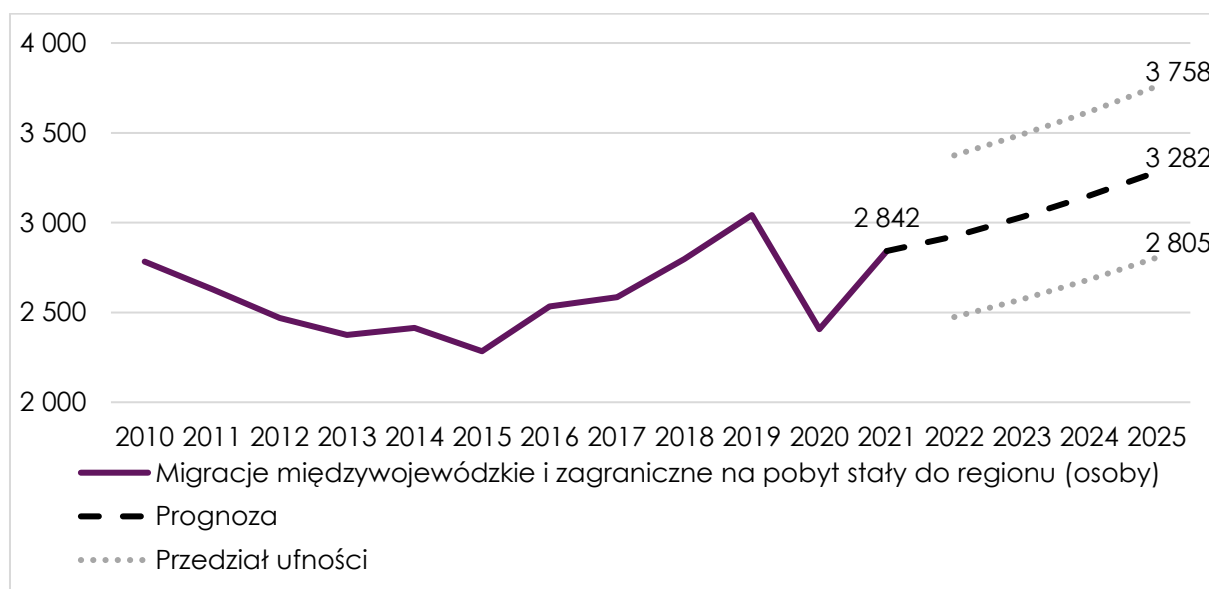
Województwo podlaskie, w skali kraju, niezmiennie plasuje się na ostatniej pozycji, pod względem liczby zameldowań z innych województw oraz z zagranicy na pobyt stały. W analizowanych latach odsetek osób, które zamieszkały w województwie podlaskim wynosi 2,3% ogółu osób w Polsce, które zmieniły miejsce zamieszkania.

Spośród 2 187 osób dotychczas zamieszkujących inne województwa, największy odsetek osób zameldowanych w regionie stanowili mieszkańcy sąsiadujących województw: mazowieckiego (36,4%) oraz warmińsko-mazurskiego (26,6%). W 2021 roku odnotowano zameldowania w

województwie podlaskim osób mieszkających dotychczas na wszystkich kontynentach. Zdecydowaną większość, blisko 85%, wszystkich osób zameldowanych z zagranicy stanowili mieszkańcy krajów europejskich.

W SRWP 2030 założono utrzymywanie się trendu wzrostowego wskaźnika. Do 2019 roku obserwowano zmianę zgodną z przyjętymi założeniami. Wartość osiągnięta w 2022 roku jest wyższa od wartości z roku poprzedniego, a także wyższa od wartości bazowej wskaźnika (2 797 osób w 2018 roku). Istotne jest zatem utrzymanie działań ukierunkowanych na stwarzanie warunków do osiedlania się w regionie mieszkańców innych województw lub osób przebywających obecnie za granicą.

Wykres 48. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w os.)*

* Dane dotyczą zameldowań z innych województw oraz z zagranicy na pobyt stały w regionie. Zameldowania, w 2015 roku, w związku z brakiem danych o napływie z zagranicy, wyznaczone zostały, jako suma zameldowań wewnętrznych z 2015 roku i zameldowań z zagranicy, jako średniej z roku 2014 i 2016.

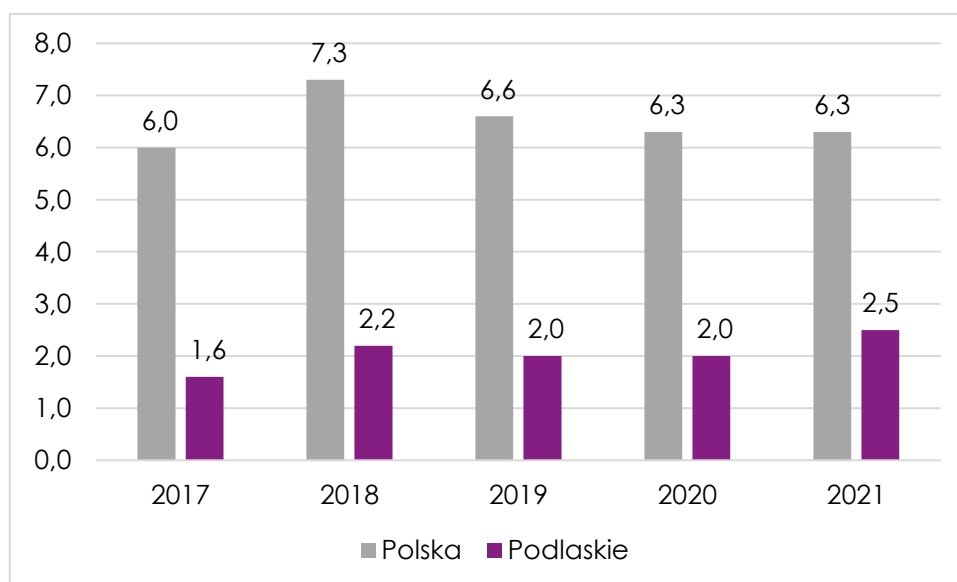
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Prognoza przeprowadzona w oparciu o dotychczasowe wartości migracji międzywojewódzkich i zagranicznych na pobyt stały do regionu oraz przy założeniu niezmienności warunków, wskazuje, że liczba osób, które przyjadą do regionu na stałe w 2025 roku z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 2 805 do 3 758 osób. Prognoza punktowa wyznaczona z wykorzystaniem trendu wielomianowego, na podstawie dostępnych danych, zakłada osiągnięcie w 2025 roku wartości 3 282 osób, co wskazuje na prawdopodobieństwo osiągnięcia, założonego w SWRP 2030, 30% wzrostu wartości wskaźnika. Poziom zakładanej pośredniej wartości wskaźnika został

osiągnięty w 2019 roku. Przeprowadzona prognoza pokrywa się z prognozą z poprzedniego roku, w której znaczny wpływ, na prognozowaną do osiągnięcia w 2025 roku wartość miała pandemia COVID-19 (i związane z nią ograniczenia).

Należy również podkreślić, że sytuacja związana z wojną w Ukrainie spowodowała napływ do województwa podlaskiego uchodźców z terytoriów objętych działaniami militarnymi. Zjawisko napływu uchodźców zostało szerzej skomentowane w rozdziale 4.3. Działania w zakresie niwelowania skutków kryzysu migracyjnego wywołanych sytuacją na granicy polsko-białoruskiej oraz wojną w Ukrainie. Napływ ludności z Ukrainy nie będzie miał przełożenia na wartość wskaźnika w najbliższych latach, jednak może mieć związek z poprawą wartości wskaźnika w przyszłości.

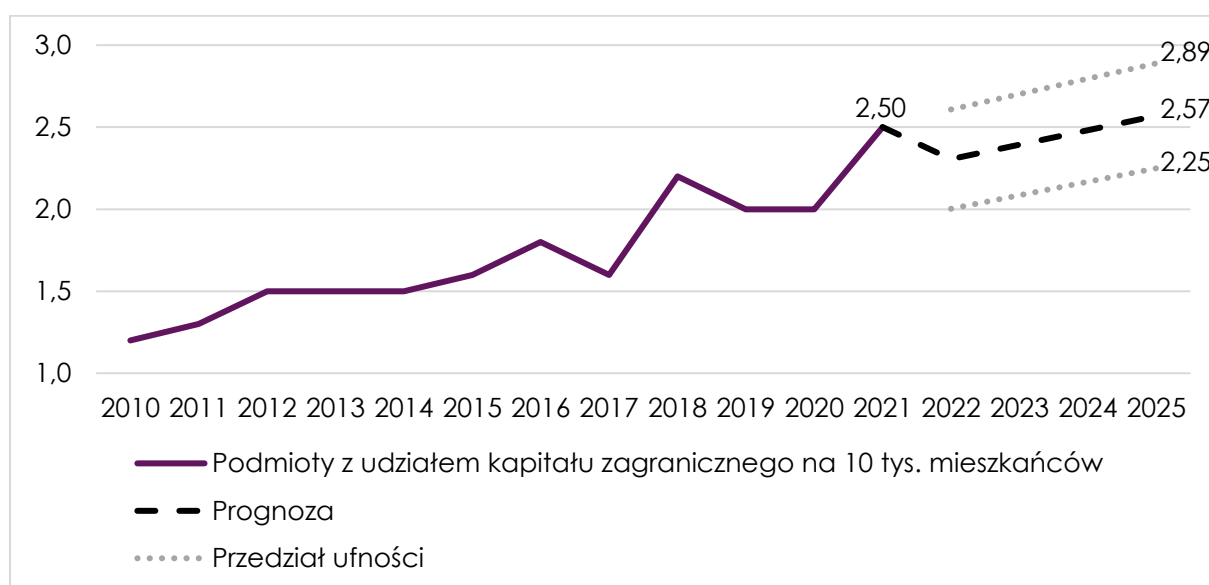
Wykres 49. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.01.2023 roku. Województwo podlaskie jest jednym z regionów o najniższej w Polsce wartości ulokowanego w nim kapitału zagranicznego. Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu przekłada się na małą aktywność kapitału zagranicznego w województwie. Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2017–2021 oscyluje wokół wartości 2, podczas gdy w skali Polski jest to wartość powyżej 6. Pod względem wartości tego wskaźnika województwo podlaskie plasuje się na 11. pozycji wśród wszystkich regionów (w poprzednich latach było to 14. miejsce). W porównaniu z rokiem bazowym 2017, w 2021 roku odnotowano w regionie wzrost wartości wskaźnika o 0,9 podmiotu. W SRWP 2030 założono utrzymywanie wzrostowej tendencji wskaźnika i osiągnięcie w 2025 roku wartości pośredniej na

poziomie 2 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, przypadających na 10 tys. mieszkańców. W latach 2020-2021 liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w całym regionie wzrosła z 230 do 291. Należy zauważyć, że występują znaczne dysproporcje pomiędzy poszczególnymi powiatami pod względem liczby takich podmiotów. Zgodnie z danymi GUS, w powiecie miasto Białystok koncentrowało się ponad 60% podmiotów, kolejne 11% w powiecie miasto Suwałki. W powiatach sejneńskim i białostockim działało odpowiednio 10% oraz 6,9% ogółu podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego ulokowanych w województwie podlaskim. W 2021 roku działalność takich podmiotów nie była prowadzona na terenie powiatów: bielskiego, monieckiego i wysokomazowieckiego.

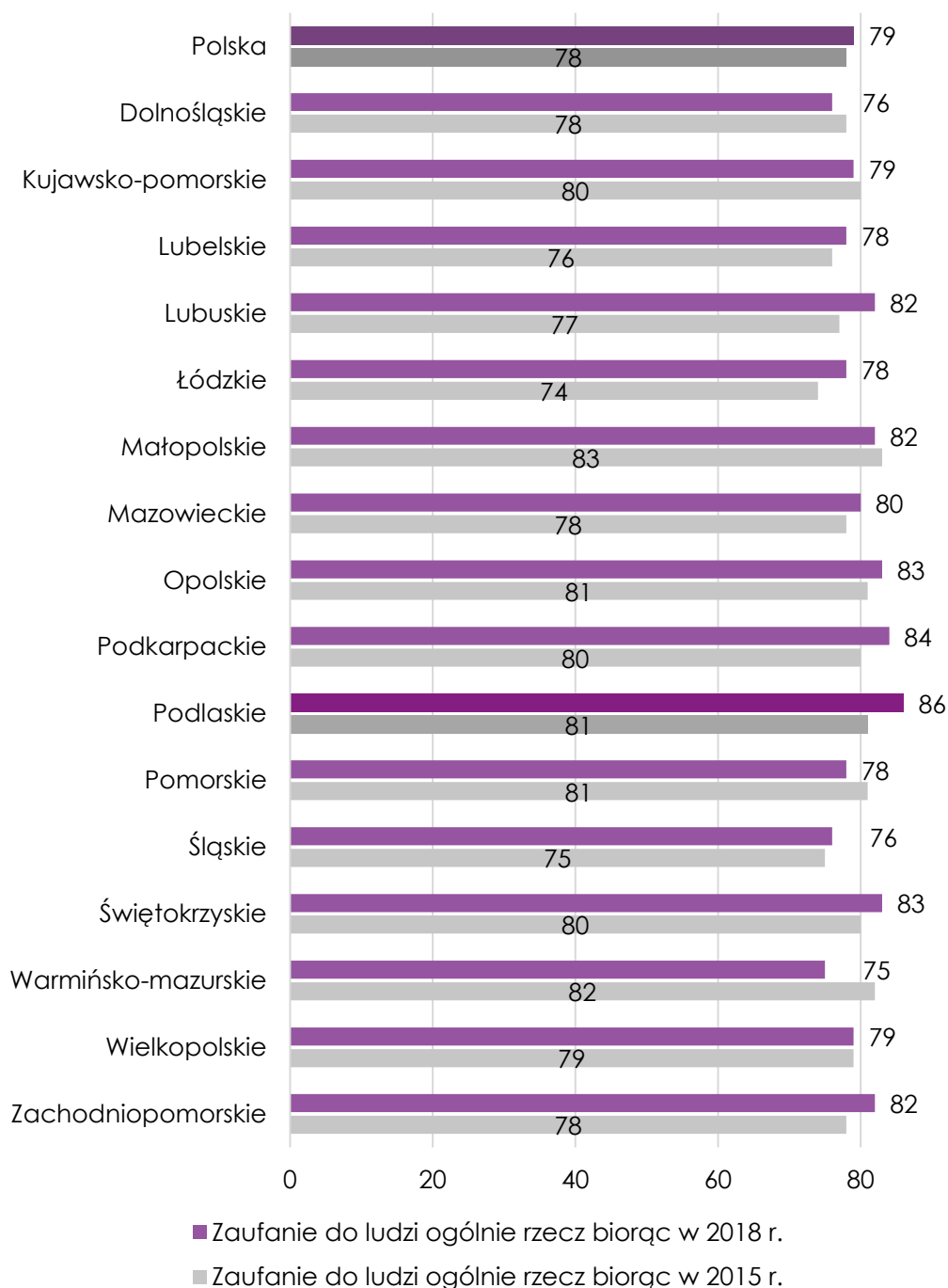
Wykres 50. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Dotychczasowe zmiany w wartości wskaźnika podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców wskazują na dalsze utrzymanie się oczekiwanej tendencji wzrostowej. Prognozowana wartość wskaźnika w 2025 roku, przy założeniu niezmienności innych czynników, w 95% będzie zawierać się w przedziale od 2,25 do 2,89 podmiotów. Prognoza punktowa wyznaczona w oparciu o trend liniowy zakłada osiągnięcie w 2025 roku wartości wskaźnika na poziomie 2,57 podmiotów. Wskazane wartości przekraczają, założoną w SRWP 2030 do osiągnięcia pośrednią wartość wskaźnika, która została osiągnięta w 2019 roku (2 podmioty na 10 tys. mieszkańców).

Wykres 51. Ogólne zaufanie do ludzi według województw w 2015, 2018 roku (w % osób w wieku 16 lat i więcej)

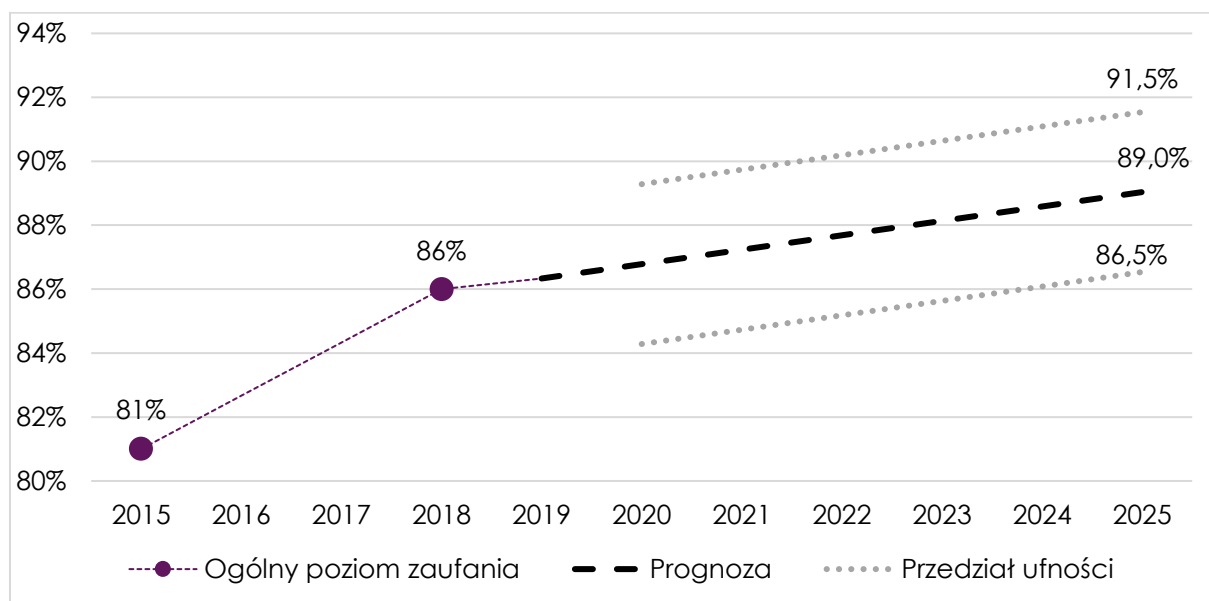

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Regionalne zróżnicowanie jakości życia w 2018 roku. Wyniki Badania spójności społecznej w 2018 roku*, Informacja sygnałna z dnia 31.01.2019 roku oraz *Terytorialne zróżnicowanie jakości życia w Polsce w 2015 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Łodzi, Warszawa 2017.

Poziom zaufania do innych ludzi stanowi jeden z podstawowych mierników kapitału społecznego. Wzajemne zaufanie jest jednym z fundamentalnych warunków podejmowania przez jednostki współpracy zarówno na poziomie

formalnym, jak i nieformalnym. Zatem odnosząc się do partnerstwa w aspekcie podmiotowym i zarządczym bardzo ważną miarą również jest zaufanie, a jednym z podstawowych wskaźników w tym zakresie jest ogólny poziom zaufania (wskaźnik zaufania do ludzi ogólnie rzecz biorąc). Wskaźnik ten został zdefiniowany, jako odsetek osób w wieku 16 lat i więcej deklarujących, że zdecydowanie mają zaufanie lub raczej mają zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc¹³. Wartości wskaźnika udostępniane są przez GUS w Wynikach Badania Spójności Społecznej (BSS), w odstępach trzyletnich¹⁴. Do tej pory, badania przeprowadzono w latach 2015 i 2018. Wynika z nich, że w pierwszej połowie 2018 roku ogólne zaufanie do ludzi posiadało niemal 80% mieszkańców Polski w wieku co najmniej 16 lat. W porównaniu z 2015 rokiem odsetek osób ufających ludziom, ogólnie rzecz biorąc, prawie się nie zmienił (wzrost o 1 p. proc.). Województwo podlaskie wypada w tym zestawieniu najkorzystniej ponieważ w 2018 roku, aż 86% mieszkańców województwa w wieku 16 lat i więcej zadeklarowało, że zdecydowanie ufa lub raczej ufa ludziom ogólnie rzecz biorąc, a w stosunku do roku 2015 udział tych osób wzrósł aż o 5 p. proc.

Wykres 52. Ogólny poziom zaufania w 2015, 2018 roku z prognozą do 2025 roku (w % osób w wieku 16 lat i więcej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Regionalne zróżnicowanie jakości życia w 2018 roku ...*, op. cit. oraz *Terytorialne zróżnicowanie jakości życia w Polsce w 2015 roku ...* op. cit.

Wyznaczenie prognozy ogólnego poziomu zaufania w tradycyjny sposób okazuje się niemożliwe ze względu na brak danych. Do dyspozycji są jedynie

¹³ *Regionalne zróżnicowanie jakości życia w 2018 roku. Wyniki Badania spójności społecznej w 2018 roku*, Informacja sygnałowa z dnia 31.01.2019 roku; dostępny w Internecie: [Raport GUS](#).

¹⁴ Z uwagi na pandemię COVID-19 termin kolejnej edycji badania BBS był przesuwany i ostatecznie badanie będzie realizowane w 2024 roku.

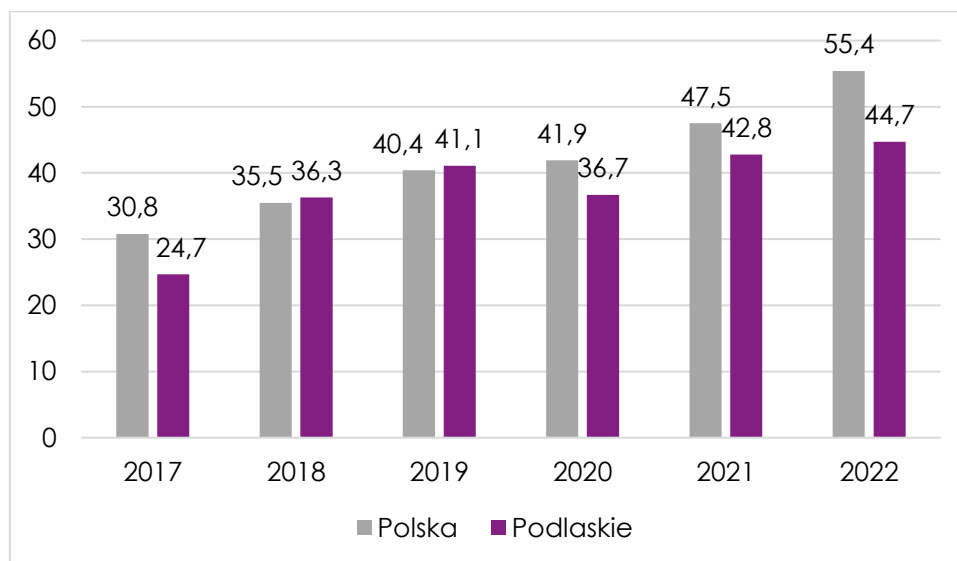
dane historyczne z 2015 i 2018 roku uzyskane z raportów udostępnianych przez GUS w Wynikach Badania spójności społecznej (BSS) w odstępach trzyletnich. Jednakże na podstawie analizy dostępnych informacji oraz wiedzy eksperckiej przewidywany jest dalszy wzrost wartości wskaźnika, lecz prognozowane tempo tych zmian będzie wolniejsze ze względu na zbliżanie się do wartości progowej. Zakładając, że nie wystąpią inne nieprzewidziane czynniki, które będą miały wpływ na prognozę, wartość ogólnego poziomu zaufania w 2025 roku powinna zawierać się w przedziale od 87% do 91%. Prognozowana na rok 2025 wartość ogólnego poziomu zaufania wynosi 89%, a zatem osiągnięcie przewidzianej w SRWP 2030 wartości pośredniej wskaźnika (89%), na chwilę obecną nie jest zagrożone. Obserwowana obecnie sytuacja geopolityczna na świecie, spowodowana wojną Rosji z Ukrainą, znajdująca swoje odzwierciedlenie w sytuacji społeczno-politycznej w kraju, może jednak w nieprzewidywalny sposób oddziaływać na poziom ogólnego zaufania osób w wieku 16 lat i więcej.

Cel operacyjny 3.1. Dobre zarządzanie

Odpowiedzią Samorządu Województwa Podlaskiego na coraz wyższe wymagania mieszkańców, a także rosnącą złożoność polityk i instrumentów stosowanych na różnych szczeblach administracji jest ukierunkowanie na poprawę zarządzania regionem.

Działania zaplanowane do realizacji w tym celu operacyjnym koncentrują się na podnoszeniu kompetencji zarządczych samorządów (m.in. w zakresie planowania strategicznego, przestrzennego i finansowego), przydatnych zarówno w działalności pojedynczych organizacji, jak i w układach współpracy (np. w ramach obszarów funkcjonalnych). Ocenie stopnia realizacji celu operacyjnego służy m. in. analiza liczby osób i przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną, wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz udziału powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni całkowitej ogółem.

Wykres 53. Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną w latach 2017-2022 (w %)

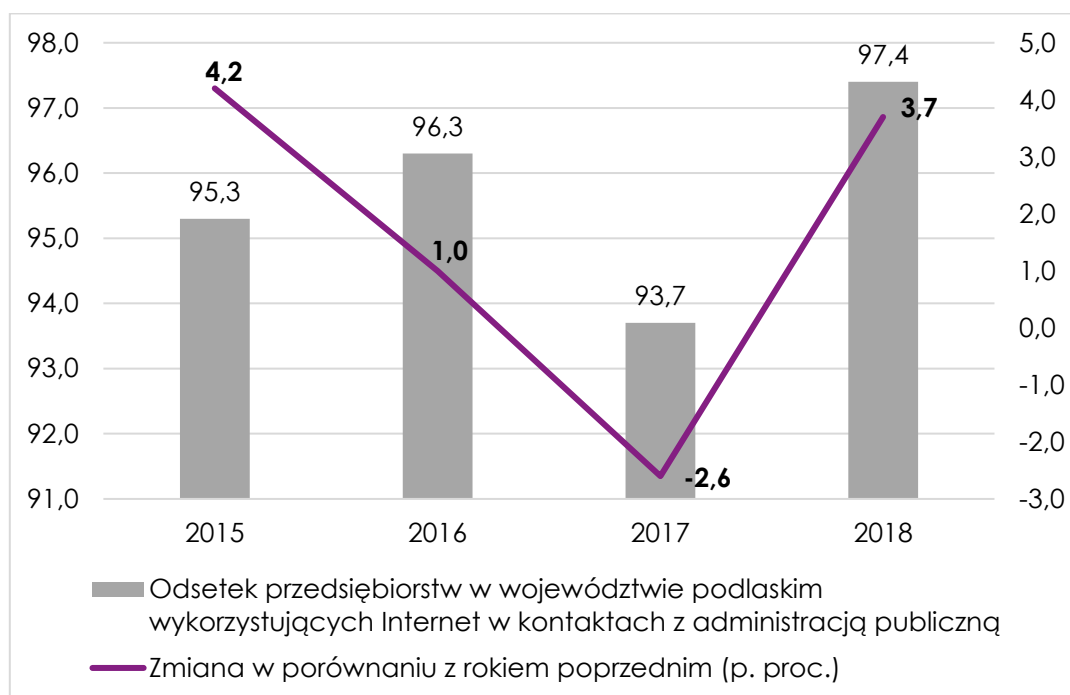

Źródło: opracowanie własne na podstawie strateg.stat.gov.pl. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

Odsetek mieszkańców województwa podlaskiego w wieku 16–74 lata korzystających z Internetu w kontaktach prywatnych z administracją publiczną w 2022 roku wyniósł 44,7% i w porównaniu z poprzednim rokiem wzrósł o 1,9 p. proc. Zarówno w skali całego kraju, jak i województwa podlaskiego, od 2017 roku wskaźnik charakteryzuje się tendencją wzrostową. W latach 2020-2021 odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną w regionie był średnio niższy o 5 p. proc. od wartości odnotowanych w Polsce. W 2022 roku dysproporcja zwiększyła się do ponad 10 p. proc. Pomimo wzrostu wartości wskaźnika w kolejnych latach spada pozycja województwa wśród pozostałych regionów. W latach 2018-2019 województwo podlaskie plasowało się na 6. pozycji w kraju. Spadki wartości wskaźnika w latach 2020-2021 spowodowały obniżenie pozycji regionu o 6 pozycji. Pomimo wzrostu wartości, w 2022 roku odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną był jednym z najniższych w skali całego kraju. Pomimo obserwowanych wahań, wartości wskaźnika zmieniają się zgodnie z założoną w SRPW 2030 tendencją wzrostową. W porównaniu do wartości bazowej z 2018 roku wartość analizowanego wskaźnika wzrosła o 8,4 p. proc.¹⁵

¹⁵ Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach administracji publicznej, przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2021 roku, GUS (dostęp: 16.02.2023); dane dostępne na stronie: [Wyniki badania GUS - Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarstwach domowych w 2021 roku - część 2 \(tabela 8\(W\)\)](#).

Wykres 54. Odsetek przedsiębiorstw w województwie podlaskim wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną w latach 2015-2018¹⁶ (w %)

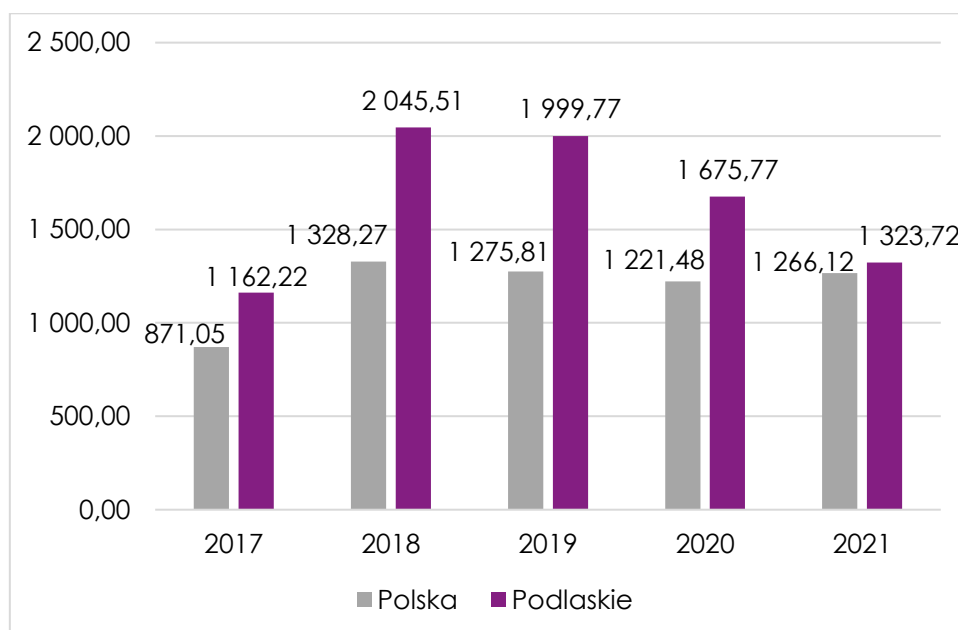

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL oraz *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach administracji publicznej, przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2019 roku*, Główny Urząd Statystyczny. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

W 2018 roku w województwie podlaskim wskaźnik wykorzystywania przez przedsiębiorstwa Internetu do kontaktów z administracją publiczną ukształtował się na poziomie 97,4%, tj. o 1,1 p. proc. wyższym niż w skali kraju (w Polsce wyniósł 96,3%). W porównaniu z rokiem poprzednim i 2015 rokiem (bazowym) odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z organami administracji publicznej wzrósł w regionie odpowiednio o 3,7 p. proc. i 2,1 p. proc.

¹⁶ Od 2019 roku dane dotyczące odsetka przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną nie są przedmiotem badań statystyki publicznej (nie są już zbierane).

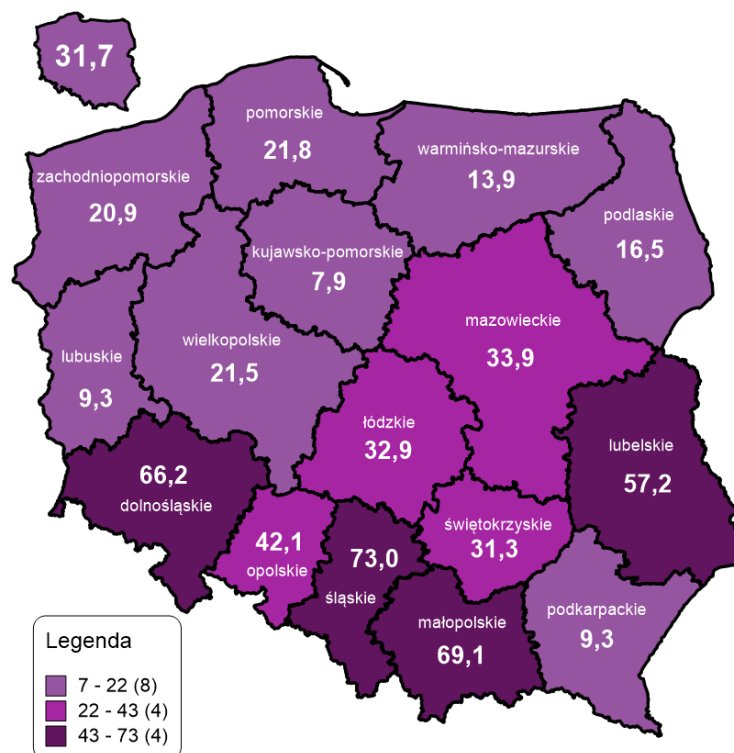
Wykres 55. Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

Od 2018 roku wydatki inwestycyjne JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca, zarówno w województwie podlaskim, jak i w kraju spadają. Od tego roku wartość wydatków inwestycyjnych w regionie spadła o ponad 35% (z 2 045,5 zł do 1 323,7 zł). W skali całego kraju spadek wyniósł 4,7% (z 1 328,3 zł do 1 266,1 zł). Jednocześnie należy zauważyć, że w latach 2017-2020 województwo podlaskie było regionem o najwyższych wydatkach inwestycyjnych JST przypadających na jednego mieszkańca. W 2021 roku region plasował się na 4. pozycji. Całkowita wartość wydatków inwestycyjnych JST w województwie podlaskim plasuje region na 13. pozycji. Najwyższe, w skali kraju, wydatki inwestycyjne przypadające na jednego mieszkańca wynikają ze stosunkowo małej liczby osób zamieszkujących województwo podlaskie (13. pozycja wśród wszystkich regionów). W SRWP 2030 nie określono oczekiwanego kierunku zmian wartości przedmiotowego wskaźnika. Jednak w porównaniu do wartości bazowej wskaźnika (2 045,51 zł w 2018 roku) odnotowano znaczny spadek wartości wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca kształtujący się na poziomie 721,8 zł.

Mapa 7. Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni całkowitej ogółem w 2021 roku (w %)*

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

Województwo podlaskie stoi przed wyzwaniem, jakim jest podniesienie zdolności zarządczych administracji lokalnej i regionalnej, w tym w obszarze planowania przestrzennego. W 2021 roku powierzchnia objęta obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego stanowiła 16,5% ogólnej powierzchni województwa podlaskiego. W porównaniu z rokiem poprzednim wartość ta wzrosła o 0,1 p. proc. Od 2018 roku obserwowany jest przyrost odsetka terenów objętych planami zagospodarowania przestrzennego. Region pod tym względem zajmuje niezmiennie 12. miejsce wśród województw. Wskaźnik charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem przestrzennym na terenie kraju. Ogółem 31,7% powierzchni kraju objęte jest obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego. Wartość wskaźnika zmienia się zgodnie z założeniami zawartymi w SRWP 2030. W odniesieniu do wartości bazowej (16,2% w 2018 roku) odnotowano niewielki – 0,3 p. proc. – wzrost.

Wśród głównych kierunków interwencji SRWP 2030 wskazuje wzmocnienie kompetencji administracji oraz wzmocnienie zarządzania publicznego na poziomie regionalnym i lokalnym. W celu wzmocnienia sprawności administracyjnej jednostek samorządu terytorialnego (gmin i powiatów), w

tym poprawy ich kompetencji do zarządzania strategicznego rozwojem lokalnym oraz inicjowania i realizacji kompleksowych przedsięwzięć rozwojowych w partnerstwie społeczno-gospodarczym i z innymi JST, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej uruchomiło wsparcie doradcze dla samorządów lokalnych w ramach projektu strategicznego Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – Centrum Wsparcia Doradczego (CWD). Z województwa podlaskiego w projekcie wzięły udział 3 partnerstwa: „Augustowsko-Biebrzański Park Turystyczny”, „Wiele gmin – jeden cel” oraz „Ziemia Wysokomazowiecka”. Z pomocą doświadczonych ekspertów partnerstwa opracowały dokumenty strategiczne, których realizacja przyczyni się do rozwoju społeczności lokalnych. Rozwinięto również kluczowe kompetencje samorządów w zakresie planowania strategicznego i projektowego, w tym umiejętności współpracy i do korzystania z instrumentów terytorialnych i do dalszych prac nad strategią rozwoju ponadlokalnego. Decyzją Zarządu Województwa Podlaskiego z budżetu województwa podlaskiego sfinansowane zostało przygotowanie strategii terytorialnej wraz z pakietem projektów dla Partnerstwa „Południowo – Wschodniego Podlasia”, które nie otrzymało wsparcia w ramach projektu MFIPR.

Wsparcie kompetencyjne samorządów lokalnych współpracujących w 4 ww. partnerstwach było kontynuowane w 2022 r. w ramach nowej edycji projektu o nazwie CWD Plus. Projekt CWD Plus obejmuje doradztwo strategiczne oraz doradztwo projektowe. Ponadto, celem projektu jest utworzenie systemu wymiany wiedzy i doświadczeń dla partnerstw JST uczestniczących w projekcie, jak i dla samorządu województwa, poprzez organizację spotkań sieciujących, seminariów i utworzenie bazy wiedzy. Wsparciem zostały objęte również 2 nowe partnerstwa z regionu: „MOF Suwałk” oraz „MOF Łomży”, które przygotowują strategię terytorialną pod instrument terytorialny ZIT.

Cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny

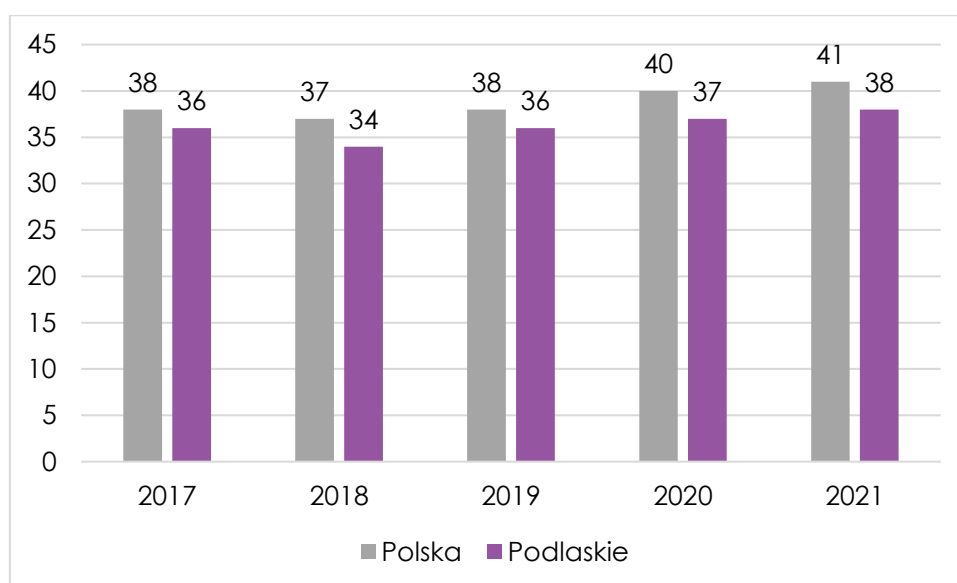
Wyznaczenie celu operacyjnego dotyczącego kapitału społecznego podkreśla znaczenie współpracy opartej na zaufaniu w realizacji różnorodnych celów. Kapitał społeczny jest bardzo ważnym czynnikiem rozwoju regionów. Działania ukierunkowane na kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego odgrywają istotną rolę w budowaniu kapitału społecznego.

Jednym z głównych kierunków interwencji jest również wspieranie rozwoju i kompetencji organizacji społecznych. Ocenie stopnia realizacji założonego celu służy analiza frekwencji wyborczej, liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz kwoty odpisu 1% podatku.

W Raporcie nie analizowano wskaźnika frekwencja wyborcza. Ze względu na brak wyborów w latach 2021-2022 analiza wartości wskaźnika stała się bezprzedmiotowa.

Kolejnym, ważnym miernikiem oceny kapitału społecznego regionu, jest aktywność w zakresie stowarzyszania się i formalizowania zwartych struktur organizacyjnych.

Wykres 56. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2017-2021

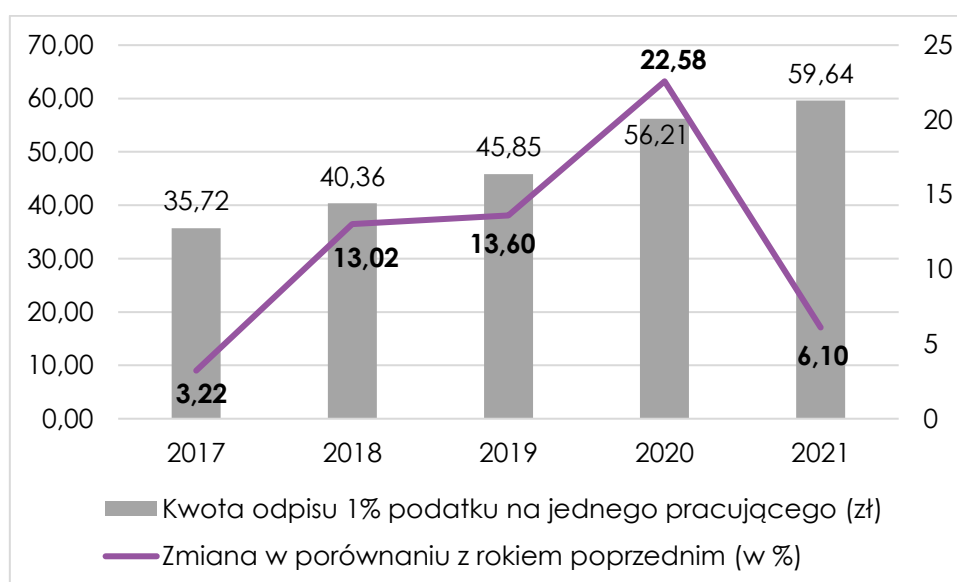
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

W województwie podlaskim liczba fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych w latach 2017-2021 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (wg stanu na 31 grudnia danego roku) utrzymuje się na zbliżonym poziomie, przekraczającym 30 podmiotów. W rejestrze REGON na koniec 2021 roku zarejestrowanych było 4 362 podmiotów (wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,8%). Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne mające siedzibę na terenie województwa podlaskiego stanowiły 2,8% wszystkich tego typu podmiotów w kraju. W 2021 roku liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadająca na 10 tys. ludności ukształtowała się w województwie podlaskim na poziomie 38 podmiotów (o jeden więcej niż w roku poprzednim), podczas gdy w kraju wartość ta wyniosła 41 podmiotów. Pod względem wartości analizowanego wskaźnika, województwo podlaskie plasuje się na 13. pozycji wśród wszystkich regionów. Należy jednak podkreślić, że pomiędzy poszczególnymi województwami nie występują znaczące różnice w zakresie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. Obserwowana, w zakresie

analizowanego wskaźnika, tendencja zmian jest zgodna z założeniami SRWP 2030. W porównaniu do wartości bazowej, liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w województwie podlaskim wzrosła o cztery podmioty (34 w 2018 roku).

Pod względem rozmieszczenia fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na terenie województwa można zauważyć, że w 2021 roku w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców najwięcej było ich w powiecie hajnowskim (50 podmiotów), mieście Białystok (48 podmiotów) oraz w powiecie sejneńskim (47 podmiotów), zaś najmniej – w powiecie zambrowskim (23 podmioty).

Wykres 57. Kwota odpisu 1% podatku na jednego pracującego w latach 2017-2021 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie MF i GUS BDL. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

Wskaźnik kwota odpisu 1% podatku na jednego pracującego jest bezpośrednio związany z dochodami mieszkańców regionu. Oznacza to, że rosnące dochody mieszkańców wpływają na wzrost zaangażowania w odpisy podatków na rzecz organizacji pożytku publicznego (OPP). Kwota przekazanego 1% podatku dochodowego od osób fizycznych charakteryzuje się systematycznym wzrostem. W 2021 roku kwota 1% podatku należnego przekazana na rzecz OPP (z rozliczeń za rok poprzedni) na jednego pracującego wyniosła w regionie 59,64 zł. W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost o 6,1%. W skali całego kraju wartość wskaźnika wyniosła 70,38 zł i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o blisko 4 zł. Wśród wszystkich regionów województwo podlaskie plasuje się na

12. pozycji. Niższe, w porównaniu ze wszystkimi regionami, kwoty odpisu 1% podatku w przeliczeniu na jednego pracującego odnotowano w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, podkarpackim oraz świętokrzyskim. Zmiany w wartości analizowanego wskaźnika są zgodne z założeniami określonymi w SRWP 2030. W porównaniu do wartości bazowej z 2017 roku wartość wskaźnika wzrosła o 23,92 zł, co stanowiło wzrost o blisko 67%.

Wśród głównych kierunków interwencji SRWP 2030 wskazuje wspieranie działań rewitalizacyjnych na rzecz budowy kapitału społecznego. W 2022 roku w ramach projektu „Podlaskie Rewitalizuje” realizowano działania na rzecz gmin województwa podlaskiego. Przeprowadzono szkolenia kompetencyjne w formie warsztatów z przygotowania gminnych programów rewitalizacji (GPR) kształtujących kadry gmin do realizacji procesów rewitalizacyjnych, upowszechniających ideę rewitalizacji oraz tworzenie gminnych programów rewitalizacji. W ramach realizacji projektu, zrealizowano cztery dwudniowe warsztaty z przygotowania GPR, dwa dwudniowe spotkania szkoleniowo-warsztatowe z zakresu dostępności w rewitalizacji, trzynaście regionalnych wizyt studyjnych promujących rewitalizację prowadzoną przez podlaskie gminy. Dodatkowo przedstawiciele podlaskich gmin wzięli udział w jednej krajowej wizycie studyjnej z zakresu rewitalizacji w województwie małopolskim.

Cel operacyjny 3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponad regionalne

Ograniczony potencjał gospodarczy i społeczny województwa sprawia, iż ważne jest poszukiwanie czynników rozwoju w zacieśnianiu współpracy z innymi obszarami w kraju i za granicą. Województwo podlaskie jest otwarte na współpracę, a partnerstwa mają na celu wspieranie przepływów kapitału, ludzi i idei. Na potrzeby oceny stanu realizacji celu operacyjnego w zakresie rozwoju współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej, analizie poddano liczbę funkcjonujących partnerstw międzynarodowych¹⁷ i ponadregionalnych¹⁸.

¹⁷ Partnerstwo międzynarodowe - to przedsięwzięcie realizowane na podstawie umowy/porozumienia o współpracy, zawartego między samorządem województwa podlaskiego a przynajmniej jednym podmiotem/jednostką zagraniczną (bez ograniczenia terytorialnego) w celu realizacji różnorodnych przedsięwzięć, m.in. projektu partnerskiego finansowanego np. ze środków UE, itp. Przedmiot umowy/porozumienia wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

¹⁸ Partnerstwo ponadregionalne - to przedsięwzięcie realizowane na podstawie umowy/porozumienia o współpracy, zawartego między samorządem województwa podlaskiego a przynajmniej jedną instytucją/jednostką reprezentującą inny region Polski w celu realizacji różnorodnych przedsięwzięć, m.in. projektu partnerskiego finansowanego np. ze środków UE, itp. Przedmiot umowy/porozumienia wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

Tabela 5. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujące na dzień 31 grudnia danego roku

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Partnerstwa międzynarodowe	9	7	7
Partnerstwa ponadregionalne	5	8	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez departamenty/biura UMWP. Dane według stanu na 17.02.2023 roku.

Priorytety współpracy zagranicznej województwa podlaskiego określa Uchwała Nr XXXVII/480/06 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 kwietnia 2006. Uchwała precyzuje cele współpracy zagranicznej regionu, które obejmują m. in.: rozwijanie dobrosąsiedzkich stosunków i partnerskiej współpracy z regionami państw sąsiadujących; współpracę z regionami państw Unii Europejskiej, w tym realizację wspólnych projektów finansowanych ze środków UE; wspieranie wymiany gospodarczej, społecznej, kulturalnej, turystycznej, sportowej, oświatowej i naukowej; wspieranie działań samorządów lokalnych oraz instytucji pozarządowych w nawiązywaniu współpracy międzyregionalnej; promocję regionu poza granicami kraju; utrzymywanie i rozwijanie kontaktów z Polonią. Uchwała określa geograficzne kierunki prowadzenia aktywności zewnętrznej oraz definiuje zasady udziału województwa w instytucjach i stowarzyszeniach międzynarodowych. Znajdują się w niej również zapisy dotyczące kontynuacji współdziałania w ramach już zawartych porozumień o współpracy i deklaracji partnerstwa, a także uczestnictwa w organizacjach i instytucjach międzyregionalnych.

W 2022 roku województwo podlaskie było zaangażowane w realizację programów transgranicznych w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (EIS) perspektywy finansowej 2014-2020: Polska-Rosja, Polska-Białoruś-Ukraina, Interreg V-A Litwa-Polska oraz programów transnarodowych: Interreg Europa Środkowa, Interreg Region Morza Bałtyckiego i międzyregionalnego: Interreg Europa. Samorząd województwa posiada swoich przedstawicieli w Komitetach Monitorujących transgranicznych programów współpracy EWT oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa, realizowanych w okresie 2014-2020, a także w Komitecie Konsultacyjnym ds. Projektów Transnarodowych i Międzyregionalnych.

W 2022 roku kontynuowana była współpraca z polskimi instytucjami Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014-2020 i z województwami: pomorskim i warmińsko-mazurskim (program nie będzie kontynuowany w

perspektywie finansowej 2021-2027) oraz w ramach Programu Współpracy Transgranicznej EIS Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020 z województwami: lubelskim, mazowieckim i podkarpackim. Po rosyjskiej agresji wojskowej na Ukrainę w 2022 roku oraz zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej o pełnym wdrożeniu wszystkich unijnych środków ograniczających, zawieszono współpracę z Rosją i jej sojusznikiem Białorusią, w ramach programów współpracy transgranicznej Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (ENI CBC) oraz programu Interreg Region Morza Bałtyckiego.

W związku z faktem, że w 2022 roku kończył się okres programowania perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027, przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku uczestniczyli również w pracach grup roboczych ds. programowania programów współpracy transgranicznej 2021-2027, tj.: Zespołu Zadaniowego ds. Programowania Programu Interreg NEXT VI-A Litwa-Polska 2021-2027 i Wspólnego Komitetu Programującego Program Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027. Zatwierdzenie programów przez Komisję Europejską w końcu 2022 roku oznacza zakończenie pracy komitetów programujących. Przedstawiciele Województwa Podlaskiego zostaną włączeni w skład Komitetów Monitorujących nowych programów.

W ramach Programu Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020, w 2022 roku realizacja większości zakontraktowanych projektów była zakończona. Z końcem listopada (30 listopada 2022 r.) Komisja Europejska zatwierdziła program współpracy Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027, w ramach którego współpraca z regionem lubelskim, mazowieckim i podkarpackim będzie kontynuowana.

W ramach Programu Interreg V-A Litwa-Polska 2014-2020, w 2022 roku realizacja większości zakontraktowanych projektów także została zakończona. Nowy program współpracy Interreg NEXT VI-A Litwa-Polska 2021-2027 został zatwierdzony przez Komisję Europejską 26 września 2022 r. Pierwsze posiedzenie Komitetu Monitorującego Programu odbyło się w dniach 29-30 listopada 2022 r. w Wilnie. Na posiedzeniu podjęto decyzję o ogłoszeniu pierwszego naboru projektów w Programie w okresie pomiędzy 9 stycznia a 28 kwietnia 2023 r.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego w Białymstoku, nieprzerwanie od 2016 roku, funkcjonuje Regionalny Punkt Kontaktowy Programu Interreg V-A Litwa-Polska. Głównym zadaniem Punktu jest wsparcie Wspólnego Sekretariatu w prowadzeniu działań komunikacyjnych m.in. prowadzenie konsultacji z potencjalnymi beneficjentami i doradzanie podlaskim wnioskodawcom przygotowującym wnioski aplikacyjne, udział

w organizowanych wydarzeniach mających na celu promocję Programu, przygotowywanie informacji oraz jej dystrybuowanie, prowadzenie szkoleń, itp.

Przedstawiciele Województwa Podlaskiego są również członkami Komitetu Konsultacyjnego ds. Projektów Transnarodowych i Międzyregionalnych powołanego na lata 2021-2027.

W 2022 roku województwo podlaskie zaangażowane było w siedem partnerstw międzynarodowych. W zakresie trzech nie prowadzono żadnych działań, natomiast w czterech przypadkach zakończono lub zawieszono współpracę ze względu na sytuację społeczno-polityczną lub pandemię COVID-19.

Tabela 6. Partnerstwa międzynarodowe zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego obowiązujące w 2022 roku

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
1.	Deklaracja intencji współpracy pomiędzy Województwem Podlaskim a Regionem Hame/Republika Finlandii	Tworzenie sprzyjających warunków dla różnych dziedzin i form współpracy.	od 19.06.2002 r. bezterminowo
2.	Porozumienie o współpracy pomiędzy Województwem Podlaskim a Autonomiczną Prowincją Bolzano/Włochy	Wspieranie współpracy gospodarczej, wymiany doświadczeń w zakresie turystyki, kultury oraz kształcenia zawodowego, wymiany doświadczeń w zakresie funkcjonowania samorządów, rozwijania kontaktów i wzajemnej prezentacji dorobku artystycznego i kulturalnego regionów.	od 02.10.2003 r. bezterminowo
3.	Protokół porozumienia pomiędzy Radą Generalną Saone-et-Loire a Województwem Podlaskim	Realizacja wspólnych projektów kształcenia zawodowego w zakresie turystyki jeździeckiej; promocja walorów turystyczno-przyrodniczych, gospodarka, kanalizacja oraz infrastruktura drogowa.	od 20.11.2003 r. bezterminowo
4.	Deklaracja intencji współpracy w zakresie rozwoju transgranicznych szlaków turystycznych	Koordinacja i rozwój współpracy w zakresie turystyki; utworzenie i rozwój szlaków Kanał Augustowski, Puszcza Białowieska, August Velo, Białowieża Velo Działania: utworzono Grupy	od 29.09.2017 r. bezterminowo Współpraca zawieszona ze względu na

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
	na pograniczu polsko-białoruskim	robotnicze ds. Kanału Augustowskiego i ds. rozwoju turystyki transgranicznej	sytuację społeczno-polityczną.
5.	Porozumienie o współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwem Podlaskim a Obwodem Grodzieńskim Republiki Białorusi	Wspieranie współpracy w zakresie przemysłu, rolnictwa, wymiany handlowej i inwestycji, transportu, ochrony środowiska, innowacji i rozwoju technologicznego, ochrony zdrowia i polityki społecznej, sportu i turystyki, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, nauki, edukacji, wymiany młodzieży.	od 28.04.2017 r. do 28.02.2022 r. Porozumienie zostało wypowiedziane (Uchwała Nr XXXIX/542/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego)
6.	Porozumienie o współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwem Podlaskim a Obwodem Brzeskim Republiki Białorusi	Wspieranie współpracy w zakresie przemysłu, rolnictwa, wymiany handlowej i inwestycji, transportu, ochrony środowiska, innowacji i rozwoju technologicznego, ochrony zdrowia i polityki społecznej, sportu i turystyki, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, nauki, edukacji, wymiany młodzieży.	od 26.04.2018 r. do 28.02.2022 r. Porozumienie zostało wypowiedziane (Uchwała Nr XXXIX/542/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego)
7.	Porozumienie o współpracy pomiędzy Województwem Podlaskim a Rządem Republiki Serbskiej Bośni i Hercegowiny	Współpraca w zakresie gospodarki, kultury i edukacji, turystyki i sportu, nauki i technologii, ochrony środowiska, opieki zdrowotnej i społecznej, transportu i administracji.	od 25.09.2019 r. bezterminowo Współpraca zawieszona ze względu na pandemię.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWP. Dane według stanu na 17.02.2023 roku.

W ramach pierwszych trzech partnerstw w 2022 roku nie prowadzono żadnych działań. Wszelka współpraca pomiędzy województwem podlaskim a Republiką Białorusi została zawieszona ze względu na sytuację społeczno-polityczną. Porozumienia dotyczące współpracy regionalnej Województwa Podlaskiego z Obwodem Brzeskim i Grodzieńskim zostały wypowiedziane 28 lutego 2022 roku (Uchwała Nr XXXIX/542/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego). Natomiast współpraca pomiędzy województwem podlaskim, a rządem Republiki Serbskiej Bośni i Hercegowiny została zawieszona ze względu na pandemię COVID-19.

Region wykazywał również aktywność w zakresie współpracy ponadregionalnej. W 2022 roku województwo podlaskie uczestniczyło w siedmiu partnerstwach ponadregionalnych.

Tabela 7. Partnerstwa ponadregionalne zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego obowiązujące w 2022 roku

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
1.	Porozumienie pomiędzy Województwami: Podlaskim, Podkarpackim, Świętokrzyskim, Warmińsko-Mazurskim, Lubelskim w sprawie utworzenia Domu Polski Wschodniej w Brukseli.	Koordinacja i wzmocnienie współpracy przedstawicielstw regionalnych w Brukseli, prowadzenie wspólnych inicjatyw.	od 02.12.2009 r. bezterminowo
2.	Projekt partnerski pt.: „Dać to, czego naprawdę potrzeba” – To give what is really needed” realizowany przez – Lidera Fundację Hospicjum Proroka Eliasza w Michałowie oraz Partnerów: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk oraz Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych w Białymstoku.	Wypracowanie i wdrożenie innowacyjnego modelu profesjonalnej opieki domowej nad osobami zależnymi, nieuleczalnie i przewlekle chorymi oraz wsparcia ich opiekunów na terenach wiejskich. Działaniami innowacyjnymi objęte są gminy: Michałowo, Gródek, Zabłudów, Narew i Narewka oraz powiaty: tj. powiat białostocki i hajnowski. Projekt jest projektem innowacyjnym i przewiduje szereg działań upowszechniających wypracowany model w skali całego kraju.	od 01.05.2021 r. do 29.02.2024 r.
3.	Projekt partnerski pn. „Akademia Pomocy Społecznej” realizowany przez Województwo Podlaskie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku (Lider) w partnerstwie z Województwem Warmińsko – Mazurskim	Celem projektu jest pogłębienie/doskonalenie kompetencji z zakresu nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych w pomocy społecznej przez 296 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej z makroregionu V, który tworzą województwa: podlaskie oraz warmińsko-mazurskie.	od 01.02.2020 r. do 31.10.2022 r.

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
	– Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie (Partner)		
4.	Projekt partnerski pn. „Liderzy Kooperacji”, realizowany na obszarze makroregionu I, w skład którego wchodzi województwa: podkarpackie (Lider), lubelskie, mazowieckie, świętokrzyskie i podlaskie.	Celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa dla gmin wiejskich, popularyzacja deinstytucjonalizacji (DI) oraz Centrów Usług Społecznych (CUS).	od 01.04.2018 r. do 31.10.2022 r.
5.	Umowa pomiędzy Powiatem Ostrowskim a Samorządem Województwa Podlaskiego) na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, w tym zakup materiałów niezbędnych do przeprowadzenia takich prac przy XIX-wiecznym wiatraku koźlaku i chacie młynarza, znajdujących się w Drewnowie-Ziemakach, gmina Boguty-Pianki, których właścicielem jest Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka, instytucja kultury województwa podlaskiego w związku z uzyskaniem na ten cel środków w ramach	Realizacja zadania z zakresu ochrony architektury drewnianej, mające na celu zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego.	od 16.08.2022 r. do 15.12.2022 r.

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
	pomocy finansowej od Powiatu Ostrowskiego		
6.	Porozumienie z Województwem Mazowiecki w zakresie organizowania publicznego transportu zbiorowego, o którym mowa w art. 8 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1371).	Celem porozumienia jest wspólne organizowanie kolejowych przewozów pasażerskich na linii kolejowej nr 31 Siemianówka – Siedlce.	Od 13.12.2020 r. do 14.12.2025 r.
7.	Deklaracja Gospodarczej Sieci Regionów Trójmorza, podpisana przez regiony Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski (tym Województwo Podlaskie), Rumunii, Słowacji, Słowenii i Węgier	<p>Celem są wspólne działania na rzecz stworzenia Sieci Gospodarczej Regionów Trójmorza z siedzibą w Lublinie i jej poszerzenia o nowych partnerów reprezentujących samorzady, instytucje gospodarcze, uniwersyteckie i in. pochodzące z krajów Inicjatywy Trójmorza;</p> <ul style="list-style-type: none"> - partnerska współpraca w zakresie zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju gospodarczego; - prowadzenie i nawiązywanie regularnych, wielowymiarowych kontaktów, a także budowanie trwałych i różnorodnych partnerstw; - wzajemne wspieranie się w nawiązywaniu, realizacji i promocji wspólnych projektów realizowanych w ramach polityk wspólnotowych UE. 	29.06.2021 r. bezterminowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWP. Dane według stanu na 18.02.2023 roku.

W 2022 roku Dom Polski Wschodniej (DPW) przeprowadził monitoring polityk UE, w wyniku którego powstało 17 raportów z pięciu obszarów. Zorganizowano szereg spotkań informacyjnych, dotyczących m.in. nowej perspektywy finansowej 2021-2027 w programach regionalnych województw Polski Wschodniej czy możliwości finansowania projektów w ramach inicjatywy Nowy Europejski Bauhaus. Przygotowano i złożono wnioski w

ramach konkursu „Europejskie Stolice Inkluzyjności i Różnorodności”. DPW zorganizował także pięć spotkań eksperckich, na których poruszano tematy związane z polityką energetyczną UE, koncepcji RePowerEU, współfinansowaniem projektów instytucji kultury, strategią leśną UE do 2030 roku oraz neutralnością klimatyczną miast do 2030 roku. DPW był również organizatorem zawodów biegowych Polish Run, w których wzięło udział 800 biegaczy z 25 krajów. DPW realizował również działania o charakterze pro-gospodarczym, w tym targi spożywcze TAVOLA z Kortrijk, Forum Polskich Przedsiębiorców Spożywczych w Brukseli, Targi Bike Brussels, I Festiwal Polskiego Wina w Brukseli. DPW był również zaangażowany w misję gospodarczą Województwa Podlaskiego do Belgii organizowaną przez Biuro Obsługi Inwestorów i Promocji Gospodarczej.

W 2022 roku województwo podlaskie w partnerstwie z województwem warmińsko-mazurskim, w projekcie „Akademia Pomocy Społecznej”, realizowało zadanie „Działania szkoleniowe na terenie województwa podlaskiego”, w ramach którego przeprowadzono 25 jednodniowych szkoleń. Wsparciem objęto 362 kluczowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej z terenu województwa podlaskiego.

W 2022 roku w ramach projektu „Liderzy kooperacji” realizowano działania na rzecz gmin i powiatów województwa podlaskiego. Przeprowadzono doradztwo specjalistyczne dotyczące organizacji i tworzenia Centrów Usług Społecznych (CUS) w zakresie diagnozy potrzeb w zakresie usług społecznych, organizacji i realizacji usług społecznych, opracowywania indywidualnych planów usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji. Przeprowadzono szkolenia kompetencyjne kształtujące kadrę CUS, szkolenia warsztatowe upowszechniające tworzenie CUS oraz ideę deinstytucjonalizacji, a także szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w obszarze deinstytucjonalizacji. W ramach realizacji projektu, zrealizowano dwudniowe spotkanie informacyjno-edukacyjne dla kadry projektu z pięciu województw.

W ramach programu partnerskiego „Dać to, czego naprawdę potrzeba – *To give what is really needed*” zorganizowano i przeprowadzono cztery spotkania z ekspertami, którzy moderują współpracę sieci i grupy badawczej. W dniach 29-30 września 2022 roku odbył się konwent Dyrektorów Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej oraz Dyrektorów Departamentów Zdrowia Urzędów Marszałkowskich z całej Polski, w którym uczestniczyło 58 osób. Podczas konwentu zaprezentowano model profesjonalnej opieki domowej oparty na współpracy (partnerstwie) lokalnych instytucji i organizacji świadczących usługi na rzecz osób starszych i zależnych oraz jego kluczowy element, jakim jest Koordynator Opieki Osób Zależnych.

Zaprezentowano również efekty sieciowania dla instytucji i podopiecznych, rekomendacje Ośrodków Pomocy Społecznej i Zespołu Medyczno-Społecznego Hospicjum Proroka Eliasza w Michałowie, skalowanie innowacji na terenie całego kraju, potencjał gmin wiejskich oraz wnioski z badań Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk.

W 2022 roku, w związku z realizacją zadania z zakresu ochrony architektury drewnianej, miały miejsce czynności w zakresie prac konserwatorskich przy chacie młynarza (obiekcie zamiejscowym Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu).

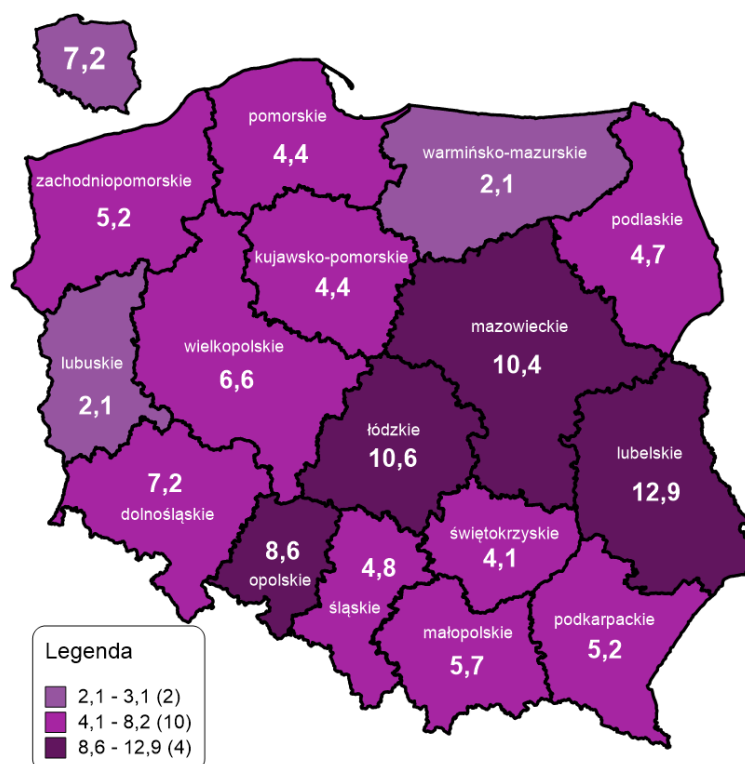
W związku z realizacją porozumienia z województwem mazowieckim w zakresie organizowania publicznego transportu zbiorowego województwo podlaskie organizuje połączenia kolejowe na trasie Hajnówka – Siedlce w liczbie trzech par połączeń na dobę, a województwo mazowieckie organizuje na trasie Siedlce – Czeremcha w liczbie czterech par połączeń na dobę.

W grudniu 2022 roku podpisano umowę stowarzyszeniową oraz przyjęto Statut Gospodarczej Sieci Regionów Trójmorza, w skład którego wchodzi regiony: Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski (w tym Województwo Podlaskie), Rumunii, Słowacji, Słowenii i Węgier.

Cel operacyjny 3.4. Gościnnie region

Województwo podlaskie, w obliczu znaczącej depopulacji, stawia na zwiększenie potencjału osiedleńczego regionu, tworząc korzystne warunki życia, nauki, pracy i wypoczynku, a także inwestycji, zarówno dla mieszkańców innych regionów Polski, jak i imigrantów z zagranicy. Region gościnny zachęca do przyjazdów, pobytów, zarówno czasowych (np. w celach turystycznych czy edukacyjnych), a także wiązania swojej przyszłości z danym środowiskiem regionalnym i lokalnym. Stopień realizacji wyzwań związanych z celem, jest oceniany na podstawie analiz obejmujących obserwację zmian liczby cudzoziemców przybywających do regionu w celach zarobkowych, zdrowotnych czy edukacyjnych, jak również liczby noclegów, udzielonych turystom na terenie województwa.

Mapa 8. Odsetek studentów - cudzoziemców studiujących na polskich uczelniach w 2021 roku (w %)*

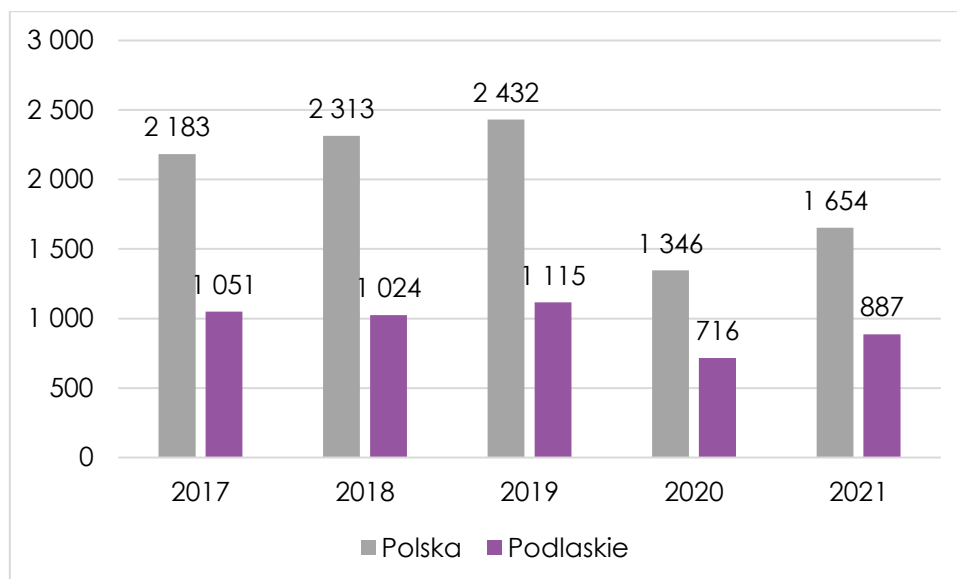
* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

Według stanu na 31 grudnia 2021 roku, w województwie podlaskim działało 14 uczelni wyższych, które kształciły 28 856 studentów (łącznie z cudzoziemcami)¹⁹. W 2021 roku cudzoziemcy stanowili 4,7% osób studiujących w województwie (ogółem w Polsce – 7,2%), co plasowało region podlaski na 11. pozycji w kraju pod względem liczby studentów - cudzoziemców. W porównaniu do roku poprzedniego, odsetek studentów cudzoziemców studiujących na podlaskich uczelniach zmniejszył się o 0,2 p. proc., zaś w skali całego kraju odsetek ten wzrósł o 0,4 p. proc. Obserwowany trend zmian w zakresie wartości analizowanego wskaźnika jest zgodny z założoną w SRWP 2030 tendencją. W porównaniu do wartości bazowej z 2018 roku liczba studiujących w województwie podlaskim studentów - cudzoziemców wzrosła o 0,8 p. proc.

¹⁹ Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2021/2022, GUS (dostęp: 17.02.2023); dane dostępne na stronie: [Wyniki badania GUS](#) - Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2021/2022 – studenci. Tablice w formacie XLSX.

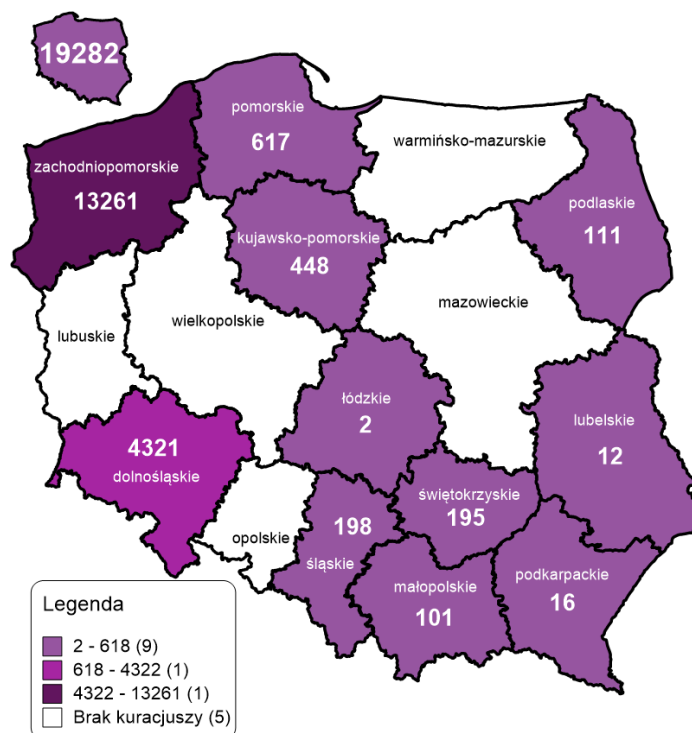
Wykres 58. Noclegi udzielone na 1000 ludności w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

Liczba noclegów udzielonych w województwie podlaskim na 1 000 mieszkańców od 2017 roku ulegała stosunkowo dużym wahaniom, osiągając w 2021 roku wartość 887 (w Polsce – 1 654). Znaczny spadek wartości w 2020 roku wywołany był pandemią COVID-19 oraz wprowadzaniem ograniczeń, w tym w branży turystycznej. W 2021 roku odnotowano natomiast wzrost liczby udzielonych noclegów w porównaniu do liczby noclegów udzielonych w roku poprzednim, nie tylko w województwie podlaskim, ale również w skali całego kraju. Pomimo wzrostu wartości wskaźnika nie poprawiła się pozycja województwa podlaskiego na tle pozostałych regionów (12. pozycja od 2020 roku). Zgodnie z założeniami SRWP 2030, liczba noclegów udzielonych w województwie, w odniesieniu do wartości bazowej (1 024 w 2018 roku), powinna rosnąć. Jednak sytuacja epidemiczna, a zwłaszcza związane z nią ograniczenia w prowadzeniu działalności dotyczącej udzielania noclegów, spowodowała znaczącą korektę wartości wskaźnika i uniemożliwiła jej wzrost. Na działalność branży turystycznej wpływ miała również sytuacja na polsko-białoruskiej granicy i wprowadzony w związku z tym stan wyjątkowy oraz zakaz przebywania w przygranicznych miejscowościach.

Mapa 9. Liczba cudzoziemców - kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych w 2021 roku (w os.)*

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

Na terenie województwa podlaskiego, według stanu na 31 XII 2021, znajdowały się trzy obiekty typu szpital lub sanatorium uzdrowiskowe zlokalizowane w powiatach białostockim (Supraśl) i augustowskim (Augustów). Pandemia COVID-19 w znaczący sposób wpłynęła na liczbę zagranicznych kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych w całej Polsce, w tym w województwie podlaskim. Liczba pacjentów w tego typu placówkach spadła w latach 2019-2021 z 592 do 111 osób, czyli o 81,3%. W skali całego kraju liczba kuracjuszy zmniejszyła się o 61,2%. Pod względem liczby cudzoziemców – kuracjuszy leczonych stacjonarnie województwo podlaskie uplasowało się na 7. pozycji w skali kraju. Należy jednak zaznaczyć, że stacjonarnie, świadczenia w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych realizowane były w 11 województwach. Odnotowana w 2021 roku wartość analizowanego wskaźnika nie wpisuje się w zakładaną tendencję zmian. Jest również niższa od wartości bazowej z 2018 roku, wynoszącej 343 osoby (kuracjuszy – cudzoziemców leczących się stacjonarnie w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych zlokalizowanych w województwie podlaskim).

Cudzoziemcy przyjeżdżają do Polski nie tylko w celach zdrowotnych czy turystycznych, ale również w celach zarobkowych. Możliwość pracy obywateli innych krajów reguluje szereg aktów prawnych²⁰. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, podstawowym dokumentem, umożliwiającym podjęcie zatrudnienia przez cudzoziemca jest „zezwolenie na pracę”, o które występuje pracodawca do właściwego wojewody. Dokument ten uprawnia do wykonywania pracy, co do zasady, przez okres nie dłuższy niż 3 lata, przy czym, w sytuacji kiedy cudzoziemiec pełni określoną funkcję w zarządzie osoby prawnej, zatrudniającej powyżej 25 osób, zezwolenie to może zostać wydane na okres 5 lat.

Inną, dopuszczoną przez przepisy prawa, formą są tzw. „oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi”. Możliwość zastosowania tego rozwiązania dotyczy zatrudniania obywateli sześciu krajów, tj.: Armenii, Gruzji, Białorusi, Mołdawii, Ukrainy i Rosji. Oświadczenie to, składane jest u właściwego ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa starosty, w imieniu którego, zadania w zakresie przyjmowania oświadczeń wykonuje jednostka organizacyjna powiatu, jaką jest powiatowy urząd pracy. Oświadczenie uprawnia do pracy przez maksymalnie 6 miesięcy w okresie kolejnych 12 miesięcy i nie wiąże się z koniecznością pozyskania „zezwolenia na pracę”.

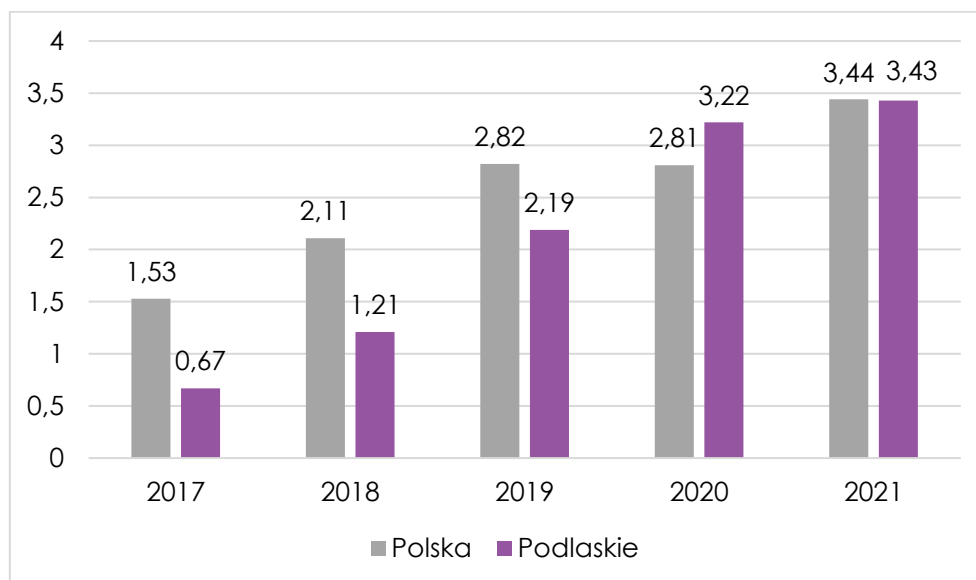
Kolejną formą jest, wykorzystywane przy tzw. pracach sezonowych „zezwolenie na pracę sezonową”. O tego typu zezwolenie występuje pracodawca do właściwego starosty powiatu (zadanie to w imieniu starosty realizuje jednostka organizacyjna powiatu, jaką jest powiatowy urząd pracy). Dokument ten uprawnia do wykonywania pracy w okresie do 9 miesięcy, w roku kalendarzowym, ale jedynie w takich sektorach jak: rolnictwo, ogrodnictwo i turystyka. To rozwiązanie, dotyczące zatrudniania cudzoziemców w Polsce, obowiązuje od 1 stycznia 2018 roku na podstawie wprowadzonych zmian do ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Obywatele Ukrainy (zarówno Ci, którzy przybyli do Polski od 24 lutego 2022 roku, jak również Ci, którzy przebywali w Polsce wcześniej) mogą legalnie podejmować pracę u każdego pracodawcy w Polsce. Nie są wymagane żadne dodatkowe zezwolenia. Po stronie pracodawcy leży natomiast obowiązek zgłoszenia, poprzez system elektroniczny, faktu podjęcia pracy

²⁰ Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach; ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; ustawa z dnia 14 lipca 2006 roku o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin; ustawa z dnia 15 czerwca 2012 roku o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Polski.

przez obywatela Ukrainy korzystającego ze swobodnego dostępu do rynku pracy do powiatowego urzędu pracy w swoim powiecie, w ciągu 14 dni od podjęcia pracy.²¹

Wykres 59. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom w stosunku do liczby pracujących w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL oraz Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

W 2021 roku wojewoda podlaski wydał 12 511 zezwoleń na pracę, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza wzrost o 8,3%. Od 2017 roku liczba wydawanych zezwoleń systematycznie rośnie. Zezwolenia na pracę wydane cudzoziemcom w 2021 roku stanowiły 2,7% wszystkich zezwoleń wydanych w Polsce. Stosunkowo niski odsetek wydanych zezwoleń od dwóch lat plasuje województwo podlaskie na 12. pozycji wśród pozostałych regionów. Ogólna liczba wydanych zezwoleń na pracę w Polsce zwiększyła się w porównaniu z 2020 rokiem o ponad 24% (z 406 496 do 504 172).

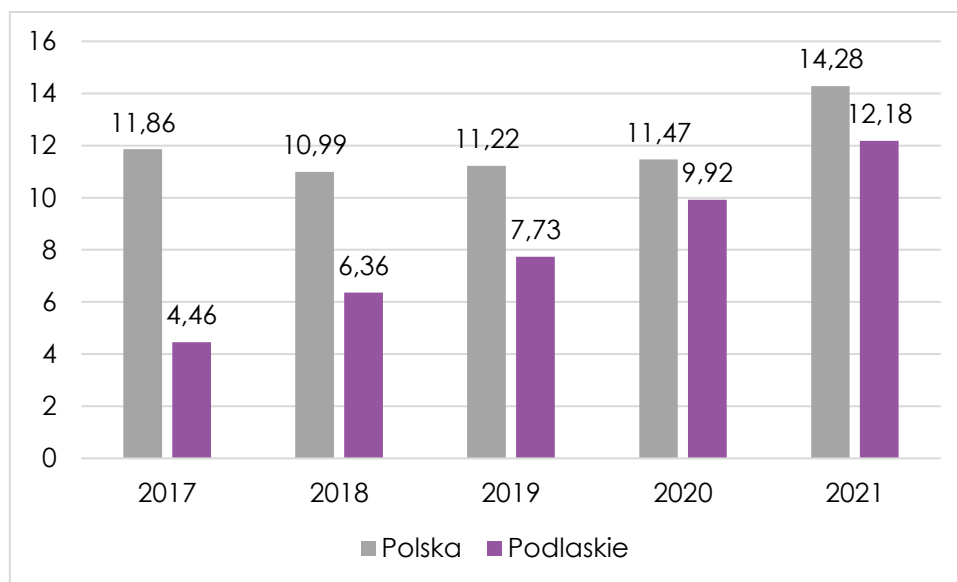
W 2021 roku, na podstawie zezwolenia na pracę, w województwie podlaskim pracowali obywatele 63 krajów. Większość zezwoleń dotyczyła obywateli Ukrainy i Białorusi (odpowiednio 40,4% oraz 22,2% wszystkich wydanych zezwoleń).

Dokonując analizy liczby wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom, w stosunku do liczby pracujących, w skali województwa widoczny jest trend wzrostowy. Wartość wskaźnika w 2021 roku w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 0,21 p. proc. W skali kraju odnotowano natomiast wzrost o 0,63 p. proc. W rankingu regionów, pod względem liczby wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców w stosunku do liczby osób pracujących,

²¹ [Zasady podejmowania pracy w Polsce przez obywateli Ukrainy](#) (dostęp: 03.03.2023 r.)

województwo podlaskie plasuje się na 9. pozycji (spadek o 2 miejsca, względem poprzedniego roku). Obserwowane zmiany w zakresie wartości wskaźnika są zgodne z założeniami określonymi w SRWP 2030. W porównaniu do wartości bazowej z 2017 roku (0,67%) liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom w stosunku do liczby pracujących wzrosła o 2,76 p. proc.

Wykres 60. Liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi w stosunku do liczby pracujących w latach 2017-2021 (w %)*

* Na potrzeby ciągłości wskaźnika do liczby oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy do danych od 2018 roku dodawana jest liczba pozwoleń na pracę sezonową, gdyż analizując dane dotyczące oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi, których rejestracja z końcem 2017 roku została zakończona, z danymi dotyczącymi oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, obowiązującymi od 1.01.2018 roku, należy mieć na uwadze, że od 2018 roku, zmienił się zakres danych dot. oświadczeń – obecnie dotyczą tylko prac niesezonowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL i Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia. Dane według stanu na 17.01.2023 roku.

W 2021 roku liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi wyniosła 48 033 oświadczenia (o 24,8% więcej niż w poprzednim roku), z czego 46 074 to oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy a 1 959 to zezwolenia na pracę sezonową.

Na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy zatrudnienie w Polsce podejmować mogą obywatele sześciu krajów: Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji oraz Ukrainy. Natomiast pozwolenia na pracę sezonową mogą być wydawane obywatelom z innych krajów. Polskie przepisy wprowadzają jednak ułatwienia dla pracodawców, którzy do prac sezonowych chcą zatrudnić obywateli wymienionych krajów²². W 2021 roku

²² [Opis procedur zatrudniania cudzoziemca do prac sezonowych](#) (dostęp: 04.02.2022 rok).

na 1 959 zezwoleń na pracę sezonową tylko jedno zostało wydane obywatelowi kraju niewymienionego wyżej.

W województwie podlaskim liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi w stosunku do liczby pracujących zmienia się zgodnie z założeniami określonymi w SRWP 2030, tj. rośnie. Natomiast w całym kraju, w latach 2017-2020, obserwowany był spadek liczby cudzoziemców zatrudnianych na podstawie oświadczenia o powierzeniu pracy w stosunku do liczby osób pracujących. W 2021 roku odnotowano ponad 26% przyrost liczby wydanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom.

3. Cele strategii a inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego

Poziom innowacyjności regionu jest wypadkową posiadanych zasobów - ludzkich, finansowych, jak i organizacyjnych - warunkujących właściwy przebieg procesów innowacyjnych, a także otoczenia instytucjonalnego - niezbędnego katalizatora innowacyjnej zmiany. Rozwój poszczególnych sektorów i branż gospodarki regionu, wyraża się we wzroście poziomu zatrudnienia, przychodów i innowacyjności. Proces przedsiębiorczego odkrywania poprzez włączenie interesariuszy oraz zaangażowaną współpracę daje bieżący wgląd w problemy i oczekiwania przedsiębiorców, dostarcza informacji o potencjale nowych działań oraz nowych trendach naukowych, technologicznych i biznesowych, a w rezultacie umożliwia odpowiednią korektę polityki oraz instrumentów wspierania innowacji. Stały monitoring sytuacji, w poszczególnych sektorach i branżach regionu, pozwala na wychwycenie zmian w tych obszarach, które rozwijając się, wywierają coraz większy, pozytywny wpływ na gospodarkę regionu. Wzrastające znaczenie danego obszaru gospodarki może zadecydować o uznaniu go za motor jej rozwoju i jego włączeniu do kanonu regionalnych inteligentnych specjalizacji.

*Regional Innovation Scoreboard 2021*²³, w rankingu 27 krajów członkowskich UE, klasyfikuje Polskę, jako wschodzącego innowatora (ang. *emerging innovator*)²⁴. W klasyfikacji regionalnej, na 240 regionów europejskich, regionem o najwyższym poziomie innowacyjności w Polsce jest region warszawski stołeczny (137. miejsce w zestawieniu), jako jeden z dwóch został zakwalifikowany do grupy innowatorów umiarkowanych (ang. *moderate*), obok województwa małopolskiego. Pozostałe polskie regiony (łącznie z Mazowieckim regionalnym), to wschodzący innowatorzy.²⁵ Województwo podlaskie (w zestawieniu z 2021 roku znalazło się na 212. miejscu) zostało sklasyfikowane przed regionem mazowieckim regionalnym, województwem świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim, lubuskim, opolskim, kujawsko-pomorskim. W porównaniu do wyników poprzedniego

²³ European Commission, *Regional Innovation Scoreboard 2021*, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2021. Raport jest publikowany co dwa lata.

²⁴ W zestawieniu wyróżniono cztery podstawowe rodzaje innowatorów, tj. lider innowacji (ang. *innovation leader*), silny innowator (ang. *strong innovator*), umiarkowany innowator (ang. *moderate innovator*), wschodzący innowator (ang. *emerging innovator*). Dodatkowo każdy rodzaj innowatorów został podzielony na trzy poziomy, tj. np. Leader+, Leader, Leader-.

²⁵ Województwa: wielkopolskie, dolnośląskie, pomorskie, łódzkie, lubelskie, podkarpackie zostały zaliczone do grupy *emerging innovator+*, zaś pozostałe regiony, tj. śląskie, zachodniopomorski, lubuski, opolski, kujawsko-pomorski, warmińsko-mazurski, świętokrzyski, podlaski, mazowiecki regionalny zakwalifikowano do grupy *emerging innovator*.

rankingu²⁶, województwo podlaskie odnotowało poprawę zajmowanej pozycji, przesuając się o siedem miejsc, tj. z 219 lokaty na 212.

W 2022 roku, cele SRWP 2030 w obszarze inteligentnych specjalizacji regionu, realizowane były za pośrednictwem *Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021–2027+ (RIS3 2027+)*²⁷. Monitoring realizacji Planu opiera się na analizie:

- wskaźników rezultatu RIS3 2027+,
- wskaźników pozwalających na obserwację trendów statystycznych w obszarach leżących w sferze zainteresowania rdzenia specjalizacji i specjalizacji wschodzących,
- wskaźników dodatkowych pozwalających na pogłębioną analizę wskaźników inteligentnych specjalizacji.

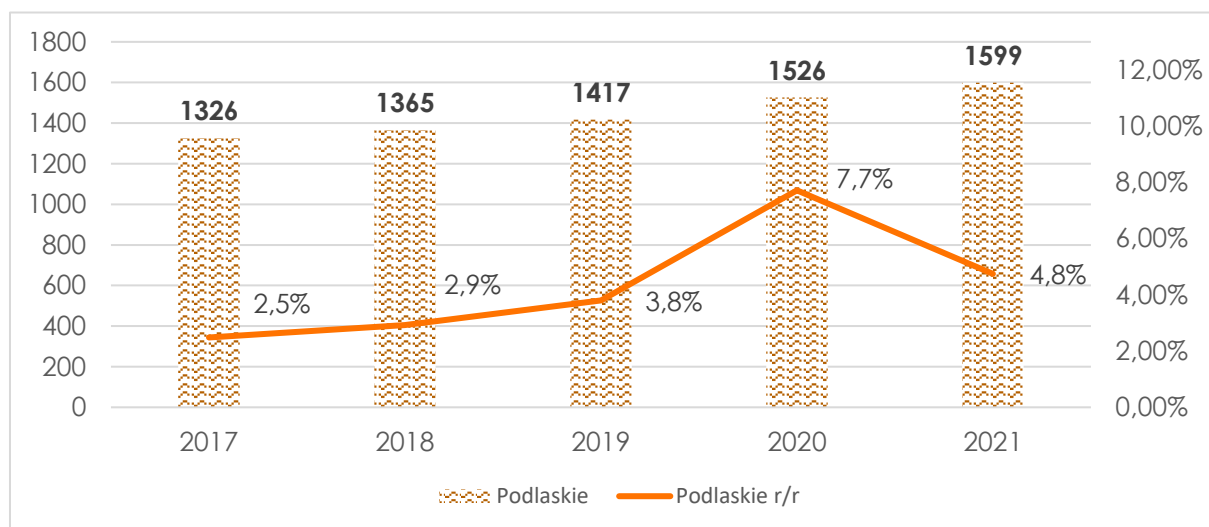
3.1. Rezultaty wdrażania RIS3 2027+

W *Planie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021–2027+* założono, że wyznacznikiem powodzenia realizacji Planu będą zauważalne zmiany w działalności podlaskich przedsiębiorstw. W tym celu wyznaczono trzy wskaźniki rezultatu pozwalające ocenić zachodzące w regionie zmiany gospodarcze. Analiza danych w zakresie wskaźników rezultatu wskazuje na występowanie pozytywnych zmian w obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw. Jednak obserwowana dynamika zmian jest zbyt niska, aby poprawić pozycję województwa na tle pozostałych regionów w kraju.

²⁶ European Commission, *Regional Innovation Scoreboard 2019*, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2019.

²⁷ W procesie aktualizacji, w celu dostosowania do założeń SRWP 2030, *Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+ (RIS3)* został zastąpiony, przez *Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021–2027+ (RIS3 2027+)*, uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego Nr 236/4257/2021 z dnia 24 listopada 2021 roku.

Wykres 61. Liczba podmiotów gospodarki narodowej – sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

Liczba podmiotów gospodarczych (na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym) w latach 2017-2021 (według stanu na 31 grudnia danego roku) charakteryzowała się systematycznym wzrostem, osiągając w 2021 roku wartość 1599. W analizowanym okresie wartość wskaźnika wzrosła o prawie 21%. Pomimo zadowalającego tempa wzrostu liczby podmiotów, w dalszym ciągu występują znaczne różnice pomiędzy poziomem przedsiębiorczości w województwie podlaskim a Polską. W latach 2017-2021 dysproporcje pomiędzy regionem a krajem w liczbie podmiotów sektora prywatnego na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym zwiększyły się z poziomu 435 do 467 podmiotów. Zaobserwowana zmiana przełożyła się na zmianę udziału wartości notowanej w województwie podlaskim w wartości dla Polski, który zwiększył się z 75,3% w roku 2017 do 77,4% w roku 2021. Obserwowany trend wzrostowy wartości wskaźnika jest zgodny z założeniami RIS3 2027+, według których liczba podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2027 roku wyniesie 1761.

Tabela 8. Liczba podmiotów gospodarki narodowej – sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021

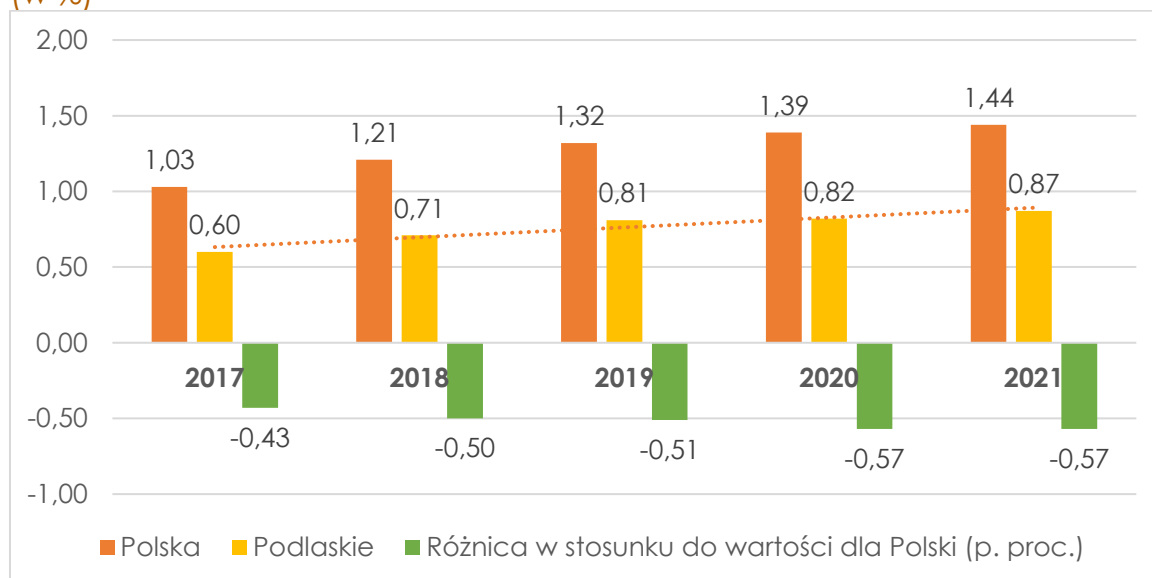
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo podlaskie	1326	1365	1417	1526	1599
Zmiana w porównaniu do roku poprzedniego (%)	2,5%	2,9%	3,8%	7,7%	4,8%
Polska	1761	1800	1878	1974	2066

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Udział w wartości dla Polski (%)	75,3%	75,8%	75,5%	77,3%	77,4%
Pozycja w skali kraju	14	14	14	15	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

Jednym z wielu pozytywnych efektów powstawania nowych podmiotów gospodarczych jest tworzenie zarówno popytu, jak i podaży rozwiązań innowacyjnych, czego wynikiem jest wzrost nakładów na działalność badawczo-rozwojową. Wysokość nakładów na działalność badawczo-rozwojową ma istotne znaczenie w kontekście zwiększania innowacyjności przedsiębiorstw. Pożądanym jest zatem jak najwyższy wzrost ich udziału w produkcie krajowym brutto.

Wykres 62. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB w latach 2017-2021 (w %)*

*Dla 2021 roku wartości szacunkowe.

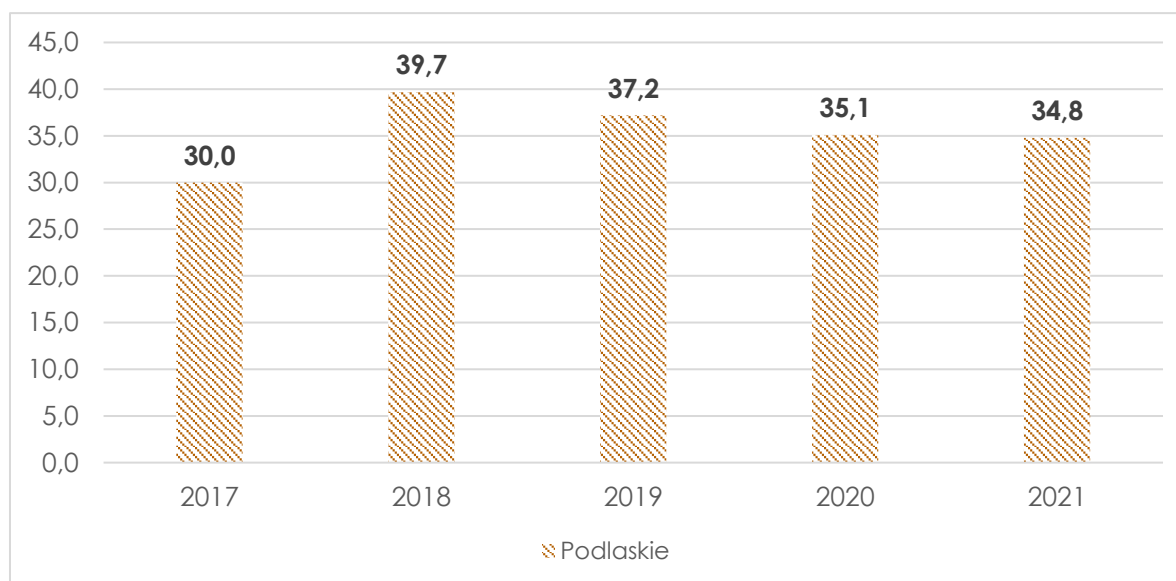
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w relacji do PKB w 2021 roku, wyznaczone na podstawie dostępnych, szacunkowych wartości PKB, wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 0,05 p. proc. Natomiast w odniesieniu do roku 2017, wartość nakładów wzrosła o 0,27 p. proc. Zgodnie z założeniami Planu, w 2027 roku udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową w regionie ma stanowić 1% PKB. Utrzymanie średniego tempa wzrostu z trzech ostatnich lat (2019-2021) pozwala pozytywnie ocenić prawdopodobieństwo realizacji tak sformułowanego celu.

Na rozwój innowacyjności w przedsiębiorstwach wpływ ma nie tylko całkowita wysokość nakładów poniesionych na działalność badawczo-

rozwojową w gospodarce. Istotny jest również odsetek, jaki stanowią nakłady na B+R poniesione przez przedsiębiorstwa w całkowitej wartości nakładów ponoszonych na ten cel. Oprócz sektora przedsiębiorstw, nakłady na działalność badawczo-rozwojową mogą być ponoszone przez sektor rządowy, sektor szkolnictwa wyższego oraz sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych.

Wykres 63. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem* w latach 2017-2021 (w %)

* Udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach na działalność B+R ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 16.02.2023 roku.

Udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem w 2021 roku wyniósł 34,8% (spadek w porównaniu do 2020 roku o 0,3 p. proc.). Natomiast w odniesieniu do 2017 roku wartość wskaźnika wzrosła o 4,8 p. proc. W odniesieniu do wartości w kraju występują znaczne dysproporcje, które wpływają na pozycję województwa podlaskiego pod względem innowacyjności przedsiębiorstw. Spadek w zakresie wartości wskaźnika spowodował, że w 2021 roku osiągnął on wartość poniżej zakładanej do osiągnięcia wartości docelowej w 2027 roku.

Tabela 9. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem w latach 2017-2021 (w %)

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo podlaskie (%)	30,0	39,7	37,2	35,1	34,8

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Zmiana w porównaniu do roku poprzedniego (p. proc.)	-1,9	9,7	-2,5	-2,1	-0,3
Polska (%)	64,5	66,1	62,8	62,8	63,1
Różnica w stosunku do wartości dla Polski (p. proc.)	-34,5	-26,4	-25,6	-27,7	-28,3
Pozycja w skali kraju*	15	15	11	13	13

* Przy braku danych dla trzech województw w 2019 r. oraz dwóch województw w 2020 r. i 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 16.02.2023 roku.

Według założeń planu RIS3 2027+, udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na B+R ogółem w 2027 roku powinien wynieść 48%. Tym samym, obserwowany od czterech lat trend spadkowy w zakresie wartości wskaźnika nie jest zgodny z oczekiwanym kierunkiem zmian.

3.2. Rdzeń specjalizacji i specjalizacje wschodzące - trendy statystyczne

Analiza wskaźników pozwalających na obserwację trendów statystycznych w obszarach leżących w sferze zainteresowania rdzenia specjalizacji i specjalizacji wschodzących potwierdza silną pozycję sektorów stanowiących rdzeń podlaskich inteligentnych specjalizacji.

Wskaźnik lokalizacji zatrudnienia (LQ – ang. *Location Quotient*) pozwala określić, które obszary gospodarki regionu wyróżniają się na tle kraju w zakresie tworzenia miejsc pracy. Wartość wskaźnika powyżej jedności oznacza, że w danej sekcji/grupie PKD zatrudnienie w województwie podlaskim jest wyższe niż przeciętnie w Polsce.

Tabela 10. Wartość współczynnika LQ w sekcjach PKD w latach 2017-2021

PKD	Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1,30	1,27	1,30	1,29	1,32
C	Przetwórstwo przemysłowe	0,99	1,00	1,02	1,03	1,04
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0,49	0,47	0,48	0,56	0,57

PKD	Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1,13	1,17	1,19	1,16	1,15
F	Budownictwo	1,31	1,31	1,32	1,34	1,36
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0,94	0,94	0,95	0,93	0,91
H	Transport i gospodarka magazynowa	0,56	0,57	0,57	0,60	0,74
J	Informacja i komunikacja	0,27	0,29	0,33	0,33	0,28
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,40	0,41	0,37	0,36	0,36
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0,36	0,37	0,42	0,40	0,32
P	Edukacja	1,43	1,43	1,42	1,39	1,39
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1,40	1,40	1,38	1,38	1,37
S	Pozostała działalność usługowa	0,59	0,58	0,61	0,53	0,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

Analiza wartości LQ w obszarze koncentracji miejsc pracy w województwie podlaskim, w poszczególnych sekcjach PKD, wskazuje na wyróżnianie się na tle kraju edukacji (sekcja P), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (sekcja Q), budownictwa (sekcja F), rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A), jak również dostawy wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją (sekcja E). Należy zwrócić uwagę na rosnące znaczenie przetwórstwa przemysłowego (sekcja C), dla której wartość wskaźnika LQ w latach 2017-2021 regularnie rosła, osiągając wartość 1,04 w roku 2021. Wartości współczynnika lokalizacji zatrudnienia w wymienionych sekcjach i analizowanych latach kształtowały się powyżej 1, co oznacza, że liczba osób pracujących w województwie podlaskim jest relatywnie wyższa niż w Polsce. W ujęciu dynamicznym nie odnotowano natomiast istotnych zmian wartości.

Tabela 11. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ w latach 2017-2021

PKD	Nazwa	2017	2018	2019	2020	2021
283	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	11,66	11,20	11,19	12,08	12,29
105	Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	10,04	10,33	10,61	10,99	11,38
301	Produkcja statków i łodzi	7,78	7,12	6,65	6,50	6,80
462	Sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt	2,33	2,49	2,82	3,11	2,75
021	Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	2,52	2,49	2,54	2,50	2,47
412	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	2,20	2,32	2,24	2,15	2,20
353	Wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1,84	1,81	1,86	2,17	2,19
106	Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	1,93	1,95	2,00	2,05	2,15
321	Produkcja wyrobów jubilerskich, biżuterii i podobnych wyrobów ²⁸	-	0,76	0,96	0,97	2,10
161	Produkcja wyrobów tartacznych	2,04	1,96	2,15	2,13	1,99
016	Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach	1,96	1,85	1,86	1,85	1,96
382	Przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów	2,04	2,16	2,22	1,95	1,89
109	Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt	1,88	2,30	2,06	1,83	1,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

Inteligentnymi specjalizacjami, które odnajdują odzwierciedlenie wśród grup PKD o najwyższej wartości współczynnika LQ są: przemysł rolno-spożywczy oraz przemysł metalowo-maszynowy i szkodniczy wraz z łańcuchami wartości. Ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane łańcuchem wartości, ze względu na interdyscyplinarność interwencji oraz brak odpowiedników w klasyfikacji PKD, nie posiadają bezpośredniego przełożenia na współczynnik LQ. Wzrost wartości współczynnika LQ jest najbardziej widoczny w odniesieniu do przemysłu rolno-spożywczego oraz metalowo-maszynowego

²⁸ Grupa PKD została ujęta po raz pierwszy w zestawieniu.

i skutniczego. Obserwacja zmian wskazuje, że najsilniejsze sektory konsekwentnie umacniają swoją pozycję gospodarczą, generując coraz więcej miejsc pracy.

Tabela 12. Towary o najwyższej wartości eksportu oraz wartość eksportu wybranych towarów z województwa podlaskiego w latach 2017-2022 (w mln zł)

Pozycja w rankingu	Kod HS ²⁹	Nazwa produktu	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Towary o najwyższej wartości eksportu								
1.	0406	Sery i twarogi	585,6	574,83	582,17	682,52	880,21	1 085,77
2.	0305	Ryby suszone, solone lub w solance (...) ³⁰	691,88	605,34	777,57	794,53	849,28	916,21
3.	2711	Gazy ziemne i pozostałe węglowodory gazowe ³¹	158,94	230,60	144,97	90,75	233,82	885,27
4.	0402	Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego	181,25	237,55	317,02	445,15	446,56	739,62
5.	0401	Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego	234,04	271,42	391,61	462,31	596,12	695,20
6.	3925	Artykuły budowlane z tworzyw sztucznych, gdzie indziej niewymienione ani niewłócznie	304,58	384,17	413,3	458,10	542,85	668,56
7.	9403	Meble inne niż w pozycjach 9401 i 9402 i ich części	404,13	438,33	428,5	442,08	538,42	588,70
8.	4418	Wyroby stolarskie i ciesielskie dla budownictwa, z drewna, włącznie z drewnianymi płytami komórkowymi, potłaczonymi płytami parkietowymi, dachówkami i gontami	214,97	245,74	341,3	313,39	437,36	495,89

²⁹ Kody celne HS (ang. *Harmonized System*) są stosowane w celu ustanowienia narodowych klasyfikacji taryf celnych produktów oraz pomagają w tworzeniu globalnych statystyk. Kody HS standaryzują klasyfikację wszelkich towarów i usług w handlu międzynarodowym i są stosowane podczas rozliczeń celno-skarbowych.

³⁰ Ryby suszone, solone lub w solance; ryby wędzone niezależnie od obróbki termicznej podczas procesu wędzenia; mąki, mączki i granulki z ryb nadające się do spożycia przez ludzi.

³¹ Kategoria ujęta po raz pierwszy w zestawieniu.

Pozycja w rankingu	Kod HS ²⁹	Nazwa produktu	2017	2018	2019	2020	2021	2022
9.	8716	Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części	201,47	230,85	242,31	275,19	330,71	459,71
10.	8903	Jachty i pozostałe jednostki pływające, wypoczynkowe lub sportowe; łodzie wioślarskie i kajaki	145,68	168,59	184,66	226,51	305,52	407,24
Wartość eksportu wybranych towarów								
20.	1602	Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100	44,64	62,65	74,90	100,84	118,97	211,85
24.	0201	Mięso z bydła, świeże lub schłodzone	124,44	99,52	118,75	91,13	144,97	182,34
31.	4412	Sklejka, płyty fornirowane i podobne drewno warstwowe	55,67	59,51	63,89	57,36	73,28	142,90
38.	4409	Drewno kształtowane w sposób ciągły wzdłuż dowolnej krawędzi, końców lub powierzchni, nawet strugane, szlifowane lub łączone stykowo	38,43	44,31	56,97	54,66	81,83	118,22
63.	4403	Drewno surowe, nawet pozbawione kory lub bieli albo zgrubnie obrobione	27,52	44,68	59,72	39,83	36,12	64,22
65.	4421	Artykuły z drewna, pozostałe	46,84	58,10	59,70	42,79	44,84	61,10
66.	0207	Mięso i podroby jadalne, z drobiu objętego pozycją 0105 ³² , świeże, schłodzone lub zamrożone	42,41	61,11	53,75	37,41	43,53	60,85
88.	0203	Mięso ze świń świeże, schłodzone lub zamrożone	33,06	41,23	50,36	52,03	53,17	43,57
89.	4407	Drewno przetarte lub strugane wzdłużnie, skrawane warstwami lub obwodowo, nawet strugane, szlifowane lub łączone stykowo, o grubości > 6 mm	22,65	30,28	27,87	25,84	39,51	42,64
107.	4401	Drewno opałowe - kłody, szczapy, gałęzie, itp.; drewno - wióry, kawałki; trociny, drewno odpadowe i ścinki, nawet aglom.	12,76	19,70	15,55	7,55	11,15	29,12

³² Pozycja 0105 Klasyfikacji HS - Drób domowy żywy (ptactwo z gatunku Gallus Domesticus, kaczki, gęsi, indyki i perliczki).

Pozycja w rankingu	Kod HS ²⁹	Nazwa produktu	2017	2018	2019	2020	2021	2022
		w kłody, brykiety, granulki lub podob.						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowej Administracji Skarbowej. Dane według stanu na 15.02.2023 roku.

Eksport z województwa podlaskiego stanowi niski udział w ogólnej wartości eksportu Polski (wartość eksportu w regionie oscyluje wokół 1% w skali kraju). Region specjalizuje się w eksporcie produktów rolno-spożywczych. Wśród 10 towarów o najwyższej wartości eksportu są cztery produkty przemysłu rolno-spożywczego (w tym trzy będące produktami przetwórstwa mleka). W 2022 roku na pierwszym miejscu znalazł się eksport serów i twarogów. Po raz pierwszy w zestawieniu (na 3. miejscu), odnotowano eksport gazów ziemnych i pozostałych węglowodorów gazowych. Inteligentną specjalizacją reprezentowaną w podlaskim eksporcie jest także przemysł metalowo-maszynowy. Na uwagę zasługuje regularny (od 2015 roku)³³ wzrost udziału wartości eksportu jachtów i pozostałych jednostek pływających (kod 8903), który spowodował, że drugi rok z rzędu ta grupa zalicza się do pierwszej dziesiątki towarów o najwyższej wartości eksportu w województwie podlaskim.

Tabela 13. Należności z podatków PIT i CIT w województwie podlaskim w poszczególnych sekcjach PKD w latach 2017-2022 (w tys. zł)

Sekcja PKD ³⁴	PIT						CIT					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	36 465	35 063	32 522	27 736	33 096	44 620	582	4 055	1 199	2 171	5 485	5 810
C	255 691	295 219	322 119	358 629	276 425	273 067	107 890	138 129	115 049	127 019	111 349	137 767
D	24 636	19 244	22 677	20 592	2 1033	22 397	7 560	5 936	6 481	569	3 585	4 388
E	12 406	12 463	13 273	18 665	18 779	19 979	5 348	5 911	3 833	10 536	8 278	12 812

³³ W 2015 roku grupa towarów 8903 pod względem wartości eksportu w województwie podlaskim zajmowała dopiero 18 miejsce. W kolejnych latach jej pozycja rosta, odpowiednio: 16, 14, 13, 12 i 10.

³⁴ Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe; Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; Sekcja F – Budownictwo; Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa; Sekcja J – Informacja i komunikacja; Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Sekcja P – Edukacja; Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; Sekcja S - Pozostała działalność usługowa.

Sekcja PKD ³⁴	PIT						CIT					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
F	136 244	179 139	205 823	237 376	236 983	231 925	47 202	44 623	33 093	66 204	43 591	100 850
G	220 646	239 208	253 990	316 247	312 710	353 113	33 979	36 846	40 847	68 684	72 118	127 635
H	66 404	77 305	83 922	103 501	106 646	151 086	3 300	3 478	3 270	9 846	17 126	49 298
J	32 390	39 784	48 432	67 911	84 253	98 375	3 932	6 165	8 917	10 397	12 148	16 052
M	79 398	95 011	108 137	125 065	135 089	136 091	8 837	7 295	18 578	3 696	15 465	15 567
N	22 638	31 574	36 078	39 609	43 710	42 843	5 507	5 296	5 099	5 361	3 990	5 732
P	119 528	134 634	137 447	132 756	138 955	134 014	184	268	338	570	458	618
Q	157 170	179 368	212 491	227 274	307 318	327 067	2 889	2 391	2 041	5 574	8 589	11 087
S	14 831	17 180	16 421	18 722	19 532	20 951	1 276	600	432	579	911	940
Razem	1 178 447	1 355 191	1 493 332	1 694 082	1 734 530	1 855 529	228 484	260 995	239 177	311 207	303 093	488 554

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku. Dane według stanu na 01.02.2023 roku.

W sekcjach przypisywanych do rdzenia specjalizacji województwa podlaskiego w latach 2017-2021 nie odnotowano wyraźnego trendu wzrostowego w zakresie wpływów PIT i CIT. Najwyższe z obserwowanych rocznych wzrostów (w 2021 roku w porównaniu do 2020 roku) z tytułu podatku PIT odnotowano w sektorze transport i gospodarka magazynowa oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Jeden z najwyższych spadków odnotowano w sektorze edukacja. W przypadku podatku CIT, najwyższy roczny wzrost wpływów osiągnęła sekcja transport i gospodarka magazynowa oraz budownictwo.

Tabela 14. Wpływy z podatków PIT i CIT w województwie podlaskim według działów PKD towarów o najwyższej wartości LQ w latach 2020-2022 (w tys. zł)

Dział PKD	PIT			CIT		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
(283) Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	19 655,8	7 248,5	6 887,3	2 267,9	1 071,4	2 339,1
(105) Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	46 180,5	8 163,7	27 328,4	-8 723,0	1 806,7	1 519,4
(301) Produkcja statków i łodzi	16 815,8	18 600,8	22 137,9	2 377,1	4 280,6	4 439,6
(462) Sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt	17 113,3	22 982,4	28 257,5	1 834,9	1 127,9	2 539,8
(021) Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	8 737,2	11 014,9	13 151,6	0,0	0,0	0,0

Dział PKD	PIT			CIT		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
(412) Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	78 632,6	71 654,2	65 695,8	41 245,7	15 895,8	50 933,3
(353) Wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	6 869,4	7 290,9	7 131,2	-334,3	2 322,4	1 424,9
(106) Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	3 265,8	1 565,8	2 386,5	6 230,4	1 739,6	2 271,0
(321) Produkcja wyrobów jubilerskich, biżuterii i podobnych wyrobów	626,3	639,6	549,9	0,0	0,4	5 442,1
(161) Produkcja wyrobów tartacznych	8 807,7	13 652,4	19 966,9	2 289,1	3 380,3	5 466,4
(016) Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach	3 333,4	3 633,0	3 694,9	1 444,5	2 517,4	454,3
(382) Przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów	1 933,2	2 073,0	2 415,1	4 435,7	3 098,2	6 732,8
(109) Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt	3 546,4	1 770,6	1 677,1	7 071,1	777,3	814,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku. Dane według stanu na 17.02.2023 roku.

Wśród grup PKD, które mogą być utożsamiane z przemysłem rolno-spożywczym w regionie, największe wzrosty wartości należności z tytułu podatku PIT (w 2022 roku w stosunku do roku 2021) odnotowano w odniesieniu do wytwarzanie wyrobów mleczarskich (dział 105) – wzrost o 19,16 mln zł. Na kolejnych miejscach pod względem wartości należności z tytułu podatku PIT znalazły się: produkcja wyrobów tartacznych (dział 161) – wzrost o 6,31 mln zł, sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt (dział 462) – wzrost o 5,27 mln zł. W dalszej kolejności należy wymienić grupę PKD, która jest utożsamiana z przemysłem metalowo-maszynowych i szkodliwym, tj. produkcja statków i łodzi (dział 301) – wzrost o 3,53 mln zł. Największy przyrost należności z tytułu podatku CIT w analizowanym okresie odnotowano w odniesieniu do roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (dział 412) – wzrost o 35,03 mln zł.

Jednym z przejawów potencjału sektorów gospodarki, wskazanych jako inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego, jest aktywność podmiotów z tych sektorów w ubieganiu się o wsparcie na działania rozwojowe, którą należy określić jako wysoką.

Tabela 15. Aktywność beneficjentów w zakresie pozyskiwania wsparcia z I osi RPOWP 2014-2020 w podziale na inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego

Specjalizacja	Wnioski o dofinansowanie			Podpisane umowy		
	Liczba	Wartość ogółem (zł)	Wkład UE (zł)	Liczba	Wartość ogółem (zł)	Wkład UE (zł)
Sektor rolno-spożywczy i sektory powiązane łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem	82	154 329 009,61	77 451 334,22	59	64 899 656,60	32 792 500,59
Przemysł metalowo-maszynowy, szkodniczy i sektory powiązane łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem	211	533 731 694,67	246 502 202,11	151	274 106 025,50	122 179 082,99
Sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem	74	428 092 374,80	271 603 676,54	41	247 188 141,67	172 735 601,14
Ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem	388	1 965 176 493,23	861 564 447,81	189	787 839 851,91	326 779 268,42
Razem	755	3 081 329 572,31	1 457 121 660,68	440	1 374 033 675,68	654 486 453,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie SL2014. Dane według stanu na 31.12.2022 roku.

W ramach I osi RPOWP 2014-2020 (do 31 grudnia 2022 roku) złożono łącznie 755 wniosków o dofinansowanie oraz podpisano 440 umów, które można było przypisać do jednej z czterech inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego. Najwyższa aktywność, zarówno pod względem liczby złożonych wniosków, jak i podpisanych umów dotyczy ekoinnowacji, nauk o środowisku i sektorów powiązanych łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem. Przekłada się to bezpośrednio na wartość projektów ogółem oraz na wysokość wkładu UE. Najniższą liczbę umów podpisano na realizację przedsięwzięć wpisujących się w sektor medyczny, są to jednak projekty, których wartość niejednokrotnie jest dużo wyższa niż projektów

klasyfikowanych do innych sektorów rdzenia regionalnych inteligentnych specjalizacji. W roku 2022, w powiązaniu z inteligentnymi specjalizacjami województwa podlaskiego, złożono 14 wniosków o dofinansowanie i podpisano 16 umów na łączną kwotę ponad 55 mln zł. Najwięcej wniosków oraz umów odnotowano w specjalizacji *przemysł metalowo-maszynowy, szkodniczy i sektory powiązane łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem*.

Tabela 16. Aktywność beneficjentów w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój na lata 2014-2021³⁵

Województwo	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rekomendowanych do dofinansowania	Wartość dofinansowania wybranych wniosków (zł)
Mazowieckie	7710	6937	37 083 962 662,20
Małopolskie	3686	3379	14 186 400 996,20
Śląskie	3429	3172	13 007 411 348,00
Wielkopolskie	3145	2923	10 211 241 395,80
Dolnośląskie	2796	2563	8 916 951 216,70
Pomorskie	2486	2296	7 709 160 304,30
Podkarpackie	2043	1821	6 925 535 094,10
Łódzkie	1844	1701	5 847 923 301,90
Kujawsko-pomorskie	1690	1549	5 309 906 934,30
Lubelskie	1467	1299	5 647 990 017,50
Warmińsko-mazurskie	825	734	3 233 511 734,50
Podlaskie	797	701	3 617 897 313,30
Świętokrzyskie	691	619	2 817 967 640,60
Zachodniopomorskie	666	617	1 979 404 463,60
Lubuskie	469	436	1 806 075 709,90
Opolskie	465	426	1 628 473 557,30

³⁵ W tabeli zaprezentowane dane skumulowane dla lat 2016-2021. Zestawienie zostało sporządzone na podstawie informacji o wnioskach w podziale na działania PO IR 2014-2020. Dany wniosek może być zaliczony do więcej niż jednego działania.

Województwo	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rekomendowanych do dofinansowania	Wartość dofinansowania wybranych wniosków (zł)
Pozycja województwa podlaskiego w skali kraju	12	12	11

Źródło: [Smart Radar](#) (data dostępu: 02.03.2023 roku).

Województwo podlaskie charakteryzuje się jedną z najniższych w kraju aktywności beneficjentów w pozyskiwaniu środków z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. Wnioski zarówno złożone przez beneficjentów z województwa podlaskiego, jak i rekomendowane do dofinansowania, stanowią odpowiednio 2,4% i 2,3% wszystkich wniosków w kraju, natomiast wartość dofinansowania wybranych wniosków nie przekracza 2,8% wartości wszystkich wniosków dofinansowanych w skali kraju..

3.3. Pogłębiona analiza wskaźnikowa RIS3 2027+

Część diagnostyczną, oceniającą zmiany w oparciu o standardowy zakres monitoringu regionalnych inteligentnych specjalizacji, pogłębiono o analizę wskaźników charakteryzujących potencjał danej gałęzi podlaskiej gospodarki do tworzenia innowacji. Wskaźniki zostały dobrane metodą ekspercką, jako najlepiej wpisujące się w zakres merytoryczny monitoringu RIS3 2027+, w tym także ze względu na ich dostępność w statystyce publicznej.

Jednym z głównych wyznaczników innowacyjności gospodarki są uzyskane patenty, czyli prawo wyłącznego korzystania z wynalazku w sposób zarobkowy lub zawodowy³⁶.

Tabela 17. Uzyskane patenty w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba uzyskanych patentów (ogółem)	29	44	65	37	66
jednostki naukowe	14	16	16	16	29
przedsiębiorstwa	14	26	41	18	34
osoby fizyczne	1	2	8	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UPRP (dla roku 2017) oraz GUS BDL (dla lat 2018-2021). Dane według stanu na 16.02.2023 roku.

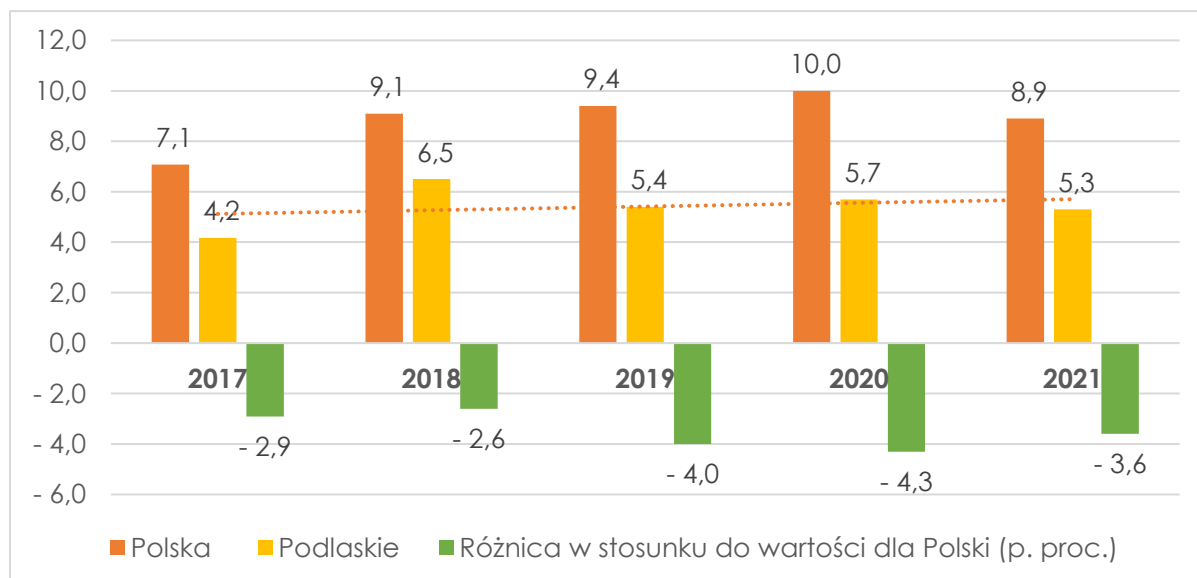
W latach 2017-2021 liczba patentów udzielonych podmiotom z województwa podlaskiego ulegała wahaniom. Najniższy poziom odnotowano w 2017 roku –

³⁶ Źródło: <https://stat.gov.pl>, [definicja patentu w słowniku pojęć stosowanych w statystyce publicznej GUS](#) (data dostępu: 16.02.2023 rok).

29 patentów, a najwyższy w 2021 roku – 66 patentów. Patenty uzyskane przez podmioty z województwa podlaskiego stanowią niewielki odsetek wszystkich patentów udzielonych przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej w kraju. Zgodnie z danymi publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, wartości te w latach 2017-2021 oscyływały wokół 1-2% wszystkich patentów, udzielonych w Polsce. Pomimo nieznacznego zaangażowania podlaskich podmiotów w sferze patentowej w skali kraju, na tle regionu, najwyższą aktywnością patentową w porównaniu do pozostałych typów instytucji wykazują przedsiębiorstwa. W latach 2017-2021 uzyskały one ponad połowę udzielonych patentów (133 wobec 108, które zostały udzielone jednostkom naukowym i osobom fizycznym). Należy zauważyć, iż w 2021 roku (podobnie jak w roku 2020) liczba przyznanych patentów przedsiębiorstwom przewyższała liczbę patentów uzyskanych przez jednostki naukowe. W porównaniu do roku 2020 liczba patentów przyznanych podmiotom gospodarczym wzrosła o prawie połowę.

Istotą każdego przedsiębiorstwa jest generowanie zysku. O poziomie efektywności ekonomicznej, jak i innowacyjności przedsiębiorstw, świadczyć może m.in. udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem.

Wykres 64. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w latach 2017-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.02.2023 roku. W latach 2017-2021 udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w podlaskich przedsiębiorstwach przemysłowych wahał się w przedziale 4,2-6,5%. Wartości

te są znacznie niższe od wielkości charakteryzujących większość województw oraz Polskę. W 2021 roku, w porównaniu do roku 2020, odnotowano spadek wartości wskaźnika o 0,4 p. proc. Jednak jest ona nadal niższa od najlepszego wyniku osiągniętego w 2018 roku – 6,5%. Mimo tego, różnica pomiędzy wartością wskaźnika dla województwa podlaskiego a wartością dla Polski, zmniejszyła się o 0,7 p. proc. Wskaźnik udziału przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych jest silnie skorelowany ze wskaźnikiem udziału nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem. Na tej podstawie można stwierdzić, że wzrost przychodów z tytułu sprzedaży produktów innowacyjnych jest zależny od wzrostu nakładów na działalność badawczo-rozwojową przedsiębiorstw.

Tabela 18. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w województwie podlaskim według dziedzin B+R w latach 2017-2020 (w tys. zł)

Rok	Ogółem	Dziedziny B+R					
		nauki przyrodnicze	nauki inżynieryjne i techniczne	nauki medyczne i o zdrowiu	nauki rolnicze i weterynaryjne	nauki społeczne	nauki humanistyczne i sztuka
2017	261 482,9	27 407,1	109 667,7	79 924,6	7 456,9	23 035,2	13 991,4
2018	332 949,1	42 595,1	149 916,0	.	6 547,2	16 669,4	.
2019	411 742,7	48 724,5	158 594,9	.	13 391,7	22 916,5	.
2020	429 159,4	51 272,7	162 267,1	.	12 043,5	26 759,0	.

. - brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Nauka i technika 2017, 2018, 2019, 2020 tablice w formacie xls*, GUS. Dane według stanu na 17.02.2023 roku.

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową w województwie podlaskim w 2020 roku stanowiły niecałe 1,3% nakładów ogółem poniesionych w kraju. Analizując poszczególne dziedziny B+R należy zaznaczyć, że w przypadku niektórych, poszczególne wartości objęto tajemnicą statystyczną, co utrudnia pełną analizę. Dostępne dane wskazują, że w województwie podlaskim największa część nakładów przeznaczana jest na działalność B+R w naukach inżynieryjnych i technicznych. Istotny udział stanowią również nakłady przeznaczane na badania i rozwój w naukach przyrodniczych. Marginalne znaczenie stanowią natomiast nakłady w zakresie nauk rolniczych i weterynaryjnych.

Tabela 19. Personel B+R oraz badacze w personelu wewnętrznym w województwie podlaskim według dziedzin B+R w latach 2017-2020 (osoby)

Rok	Ogółem	Dziedziny B+R					
		nauki przyrodnicze	nauki inżynieryjne i techniczne	nauki medyczne i o zdrowiu	nauki rolnicze i weterynaryjne	nauki społeczne	nauki humanistyczne i sztuka
Personel B+R (w osobach)							
2017	4 326	376	1 519	1 181	121	586	543
2018	4 593	.	1 574	.	97	.	.
2019	5 170	.	1 644	.	160	.	.
2020	5 214	690	1 898	.	149	383	.
Badacze w personelu wewnętrznym (w EPC ³⁷)							
2017	1 538,5	139,8	623,1	337,0	64,8	230,0	143,8
2018	1 613,9	.	529,4	.	.	158,3	.
2019	1 587,2	236,3	546,8	.	51,2	142,1	.
2020	1 577,5	244,4	617,2	.	46,8	140,2	.

. - brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Nauka i technika 2017, 2018, 2019, 2020* tablice w formacie xls, GUS. Dane według stanu na 17.02.2023 roku.

W latach 2017-2020 liczba personelu zaangażowanego w prace B+R w województwie podlaskim, co roku ulegała zwiększeniu. Szczegółowe dane o personelu B+R w niektórych dziedzinach objęte są tajemnicą statystyczną, co nie pozwala na pełną analizę. Na podstawie dostępnych danych można jednak zaobserwować, że najliczniejszy personel B+R pracuje nad badaniami w obszarze nauk inżynieryjnych i technicznych, a najmniej liczny w obszarze nauk rolniczych i weterynaryjnych. Należy odnotować, iż liczba badaczy w personelu wewnętrznym (w EPC) w 2020 roku (w porównaniu do 2019 roku) uległa nieznacznemu obniżeniu. Największy udział badaczy w personelu wewnętrznym odnotowano w zakresie nauk inżynieryjnych i technicznych oraz nauk przyrodniczych. Marginalne znaczenie ma udział badaczy wśród pracowników nauk rolniczych i weterynaryjnych.

³⁷ Ekwiwalent pełnego czasu pracy - stosunek godzin pracy rzeczywiście przepracowanych w związku z działalnością B+R w danym okresie sprawozdawczym (zazwyczaj w roku kalendarzowym) do całkowitej liczby godzin formalnie przepracowanych w tym samym okresie przez osobę lub grupę.

Tabela 20. Udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów w województwach w wartości produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w kraju według wybranych działów PKWiU³⁸ w latach 2018-2021 (w %)

Województwo	2018			2019			2020			2021		
	Działy PKWiU											
	24	25	28	24	25	28	24	25	28	24	25	28
Dolnośląskie	21,3	8,7	13,0	25,2	9,0	11,8	28,6	8,3	11,3	24,8	9,4	11,4
Kujawsko-pomorskie	0,6	6,8	2,4	0,7	6,3	2,8	1,0	6,5	3,0	0,9	6,4	2,8
Lubelskie	1,1	1,9	3,6	1,1	1,9	3,3	1,2	1,6	3,3	1,3	1,7	3,3
Lubuskie	2,9	2,4	1,6	2,6	2,4	2,4	2,3	2,3	2,4	2,8	2,5	2,1
Łódzkie	1,0	4,0	3,7	1,0	3,0	4,8	1,0	2,9	5,4	1,0	3,3	5,0
Małopolskie	6,8	11,1	4,8	6,7	11,2	4,6	6,8	11,7	4,7	6,7	11,8	5,1
Mazowieckie	8,8	10,7	11,5	8,8	11,8	12,2	8,8	11,7	13,1	8,9	11,7	16,9
Opolskie	1,8	3,4	2,9	1,6	3,5	2,5	1,9	3,6	2,3	2,2	3,7	2,1
Podkarpackie	1,8	7,1	9,7	2,1	6,5	9,9	2,1	7,9	9,9	2,3	7,4	9,7
Podlaskie	0,2	1,1	3,0	0,2	1,0	3,2	0,3	1,1	3,9	0,4	1,6	4,0
Pomorskie	1,1	5,1	5,2	1,1	5,6	4,7	1,2	5,2	4,2	1,3	5,0	5,0
Śląskie	43,3	20,4	12,8	39,8	20,2	13,6	36,4	18,4	12,2	38,7	18,3	10,5
Świętokrzyskie	4,6	3,0	3,5	4,4	3,0	3,3	4,0	2,9	3,3	4,2	3,3	3,2
Warmińsko-mazurskie	0,9	2,3	2,8	0,8	2,3	2,1	0,8	2,3	2,2	1,1	2,3	1,5
Wielkopolskie	3,7	8,9	13,8	3,8	9,2	13,3	3,5	7,8	13,3	3,2	8,6	12,0
Zachodniopomorskie	0,1	3,1	5,7	0,1	3,1	5,5	0,1	5,8	5,5	0,2	3,0	5,4
Pozycja województwa podlaskiego w skali kraju	15	16	12	15	16	11	15	16	10	15	16	10
Zmiana w porównaniu do roku poprzedniego (p. proc.)	0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,2	0,1	0,1	0,7	0,1	0,5	0,1

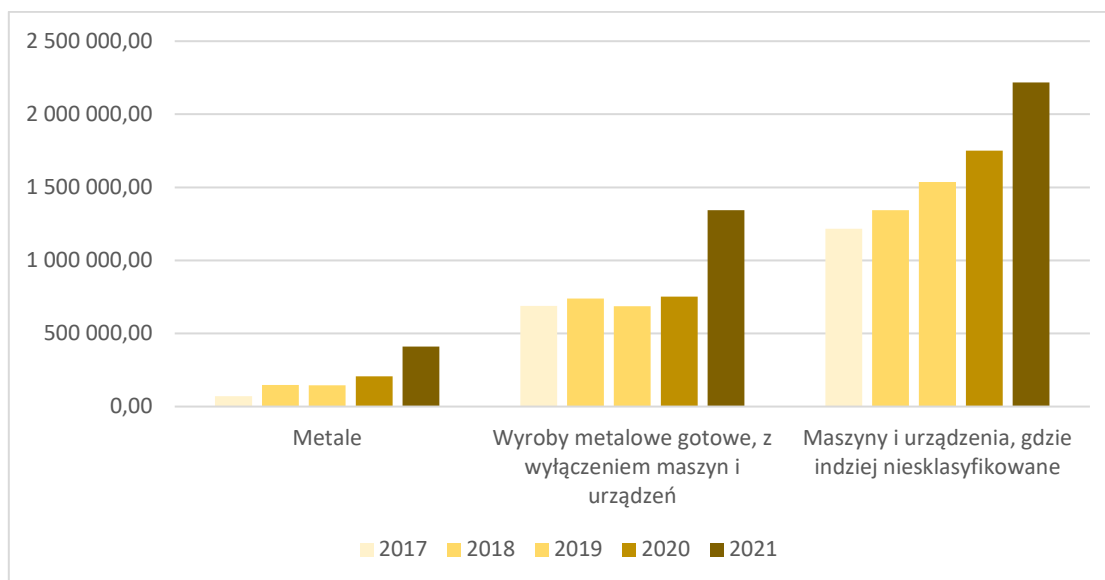
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Produkcja wyrobów przemysłowych w 2018, 2019, 2020, 2021 roku* – tablice w formacie xls, GUS. Dane według stanu na 17.02.2023 roku.

Udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów w analizowanych grupach PKWiU (związanych z przemysłem metalowo-maszynowym i szkodniczym), w województwie podlaskim stanowi niewielki odsetek w skali kraju. Najwyższy udział (4%) odnotowano w odniesieniu do działu 28 – maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane; najniższy działu 24 – metale. Należy

³⁸ Analizie poddano następujące działy PKWiU: 24 – metale, 25 – wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń, 28 – maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane.

odnotować wzrost udziału wartości produkcji sprzedanej wyrobów w wartości produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w kraju działu 25 - wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń, przy czym ten fakt nie spowodował zmiany miejsca województwa podlaskiego w kraju.

Wykres 65. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w województwie podlaskim według wybranych działów PKWiU³⁹ w latach 2017-2021 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Produkcja wyrobów przemysłowych w 2019, 2020, 2021 roku, tablice w formacie xls*, GUS. Dane według stanu na 17.02.2023 roku.

Wśród działów PKWiU, które zaliczają się do przemysłów metalowo-maszynowego i skutniczego, systematyczny wzrost wartości w latach 2017-2021 odnotowano w dziale 28 – produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana. W tym dziale odnotowano również najwyższe wartości produkcji sprzedanej spośród analizowanych. Najniższą wartość sprzedaną produkcji wypracowano w dziale 24 – metale. W 2021 roku wartość produkcji sprzedanej wyrobów łącznie w analizowanych działach stanowiła 12,6% wartości produkcji sprzedanej województwa podlaskiego ogółem. W porównaniu do roku 2020 wzrósł on o 2,5 p. proc. Najwyższy udział (7%) odnotowano w dziale 28 – produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana.

³⁹ Analizie poddano następujące działy PKWiU: 24 – metale, 25 – wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń, 28 – maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane.

Tabela 21. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON (w działach: 24, 25 i 28 PKD) w województwie podlaskim w latach 2017-2021

Dział	2017	2018	2019	2020	2021
Dział 24	23	23	23	22	19
Dział 25	1 055	1 081	1 143	1 178	1 214
Dział 28	162	164	161	160	170

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 17.02.2023 roku.

Największa liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (według stanu na 31 grudnia danego roku), spośród działów PKD wpisujących się w przemysł metalowo-maszynowy i szkodniczy, zajmuje się produkcją metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (dział 25) Liczba tych podmiotów w końcu 2021 roku wyniosła 1 214, a ich udział w ogólnej liczbie podmiotów tego rodzaju w kraju ukształtował się na poziomie 1,6%. W regionie liczba tych przedsiębiorstw systematycznie rośnie. W województwie podlaskim najmniej liczną reprezentację stanowią podmioty gospodarcze specjalizujące się w produkcji metali (ok. 1% przedsiębiorstw w Polsce w dziale 24). W latach 2017-2020 ich liczba utrzymywała się na podobnym poziomie, ale w 2021 roku odnotowano spadek o trzy podmioty w stosunku do roku poprzedniego.

4. Realizacja interwencji o charakterze rozwojowym oraz działania z zakresie niwelowania skutków kryzysu migracyjnego wywołanych sytuacją na granicy polsko-białoruskiej oraz wojną w Ukrainie

4.1. Programy operacyjne i programy rozwoju

Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Ustawa) weszła w życie 14 czerwca 2021 roku⁴⁰. Wprowadziła ona nową nomenklaturę rodzajów interwencji podejmowanych w ramach polityki rozwoju, na szczeblu krajowym i regionalnym. Zgodnie z art. 4 Ustawy, politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz polityk publicznych. Do kompetencji władz regionalnych należy opracowywanie strategii rozwoju i programów.

Dokumentem **strategicznym**, wyczerpującym zakres definicyjny Ustawy jest Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030⁴¹.

Programy są dokumentami o charakterze operacyjno-wdrożeniowym ustanawianymi w celu realizacji **strategii rozwoju**, określającymi działania przewidziane do realizacji zgodnie z ustalonym systemem realizacji programu i planem finansowym, stanowiącymi element programu, przyjmowanymi w drodze uchwały lub decyzji odpowiedniego organu⁴².

Programy realizowane w 2022 roku przez Zarząd Województwa Podlaskiego, zostały scharakteryzowane w obszarze efektów, w podziale zgodnym z nomenklaturą Ustawy na:

- 1) **Programy operacyjne** – dokumenty, o których mowa w art. 37 programy operacyjne dla celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, realizujące cele zawarte w narodowej strategii spójności i strategiach rozwoju, o których mowa w art. 9 strategii

⁴⁰ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2021.1057 t.j.), zmieniona Ustawą z dnia 02.02.2023 r. (Dz.U.2023.225 t.j.).

⁴¹ Art. 9 pkt 4) ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, op. cit.

⁴² Art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, op. cit.

rozwoju pkt 3; programami operacyjnymi są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne⁴³;

- 2) Programy rozwoju** – dokumenty realizujące cele zawarte w strategiach rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3–6, oraz programy wieloletnie, o których mowa w przepisach o finansach publicznych⁴⁴.

Dodatkowo, analizie poddano również interwencję niespełniającą kryteriów Ustawy. Tego rodzaju interwencję sklasyfikowano w kategorii:

- 3) Inne** – do której zaliczono dokumenty służące realizacji celów rozwojowych, których nie można zakwalifikować do żadnej z wyżej wymienionych, dwóch grup.

W 2022 roku Zarząd Województwa Podlaskiego realizował działania wynikające z czterech programów operacyjnych, piętnastu programów rozwoju oraz ośmiu programów sklasyfikowanych w grupie inne.

I. Programy operacyjne:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020;
2. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;
3. Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014-2020;
4. Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020.

II. Programy rozwoju:

1. Program Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Podlaskiego do roku 2020 „e-Podlaskie”;
2. Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 roku;
3. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016 – 2022;
4. Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do 2030 roku;
5. Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej;
6. Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2022-2025;
7. Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Podlaskiego na lata 2019-2023;

⁴³ Art. 15 ust. 4 pkt. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, op. cit.

⁴⁴ Art. 15 ust. 4 pkt. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, op. cit.

8. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2022-2027;
9. Program pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w województwie podlaskim na lata 2019-2023;
10. Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnością w województwie podlaskim na lata 2019-2023;
11. Program Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego na lata 2021-2030;
12. Program odnowy wsi województwa podlaskiego – Kreatywna wieś;
13. Program współpracy Samorządu Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi w 2022 r.;
14. Strategia Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego;
15. Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2017+.

III. Inne:

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego;
3. Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2022 r. w województwie podlaskim;
4. Regionalny Program Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży Województwa Podlaskiego;
5. Realizacja zadań Samorządu Województwa określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (PFRON);
6. Współpraca z instytucjami programowymi w programach transgranicznych, transnarodowych i międzyregionalnym, których obszar obejmuje województwo podlaskie; prowadzenie Regionalnego Punktu Kontaktowego Programu Interreg Litwa-Polska;
7. Projekt pt. „Next2Meł”;
8. Fundusz Wsparcia Gmin i Powiatów

Szczegółowy wykaz działań zrealizowanych w ramach poszczególnych dokumentów został przedstawiony w **załączniku 1. Informacja z realizacji programów operacyjnych i programów rozwoju oraz innych rodzajów interwencji o charakterze rozwojowym realizowanych przez Zarząd Województwa w 2022 roku.**⁴⁵

⁴⁵ Informacje w zakresie realizacji poszczególnych programów pozyskano z departamentów/biur merytorycznych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego oraz jednostek organizacyjnych samorządu województwa.

4.2. Źródła finansowania interwencji podejmowanych przez Zarząd Województwa w 2022 roku

Na realizację celów założonych w Strategii Rozwoju Województwa 2030, w 2022 roku, wydatkowano kwotę przekraczającą 514,04 mln zł.

Najważniejszą kategorię źródeł finansowania polityki rozwoju stanowiły niewątpliwie Fundusze Europejskie, implementowane przede wszystkim w ramach RPOWP 2014-2020, ale również poprzez:

- 1) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- 2) Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- 3) Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014-2020,
- 4) Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020.

Fundusze Europejskie stanowiły przeważający odsetek w strukturze źródeł finansowania. Jednakże, w znaczący sposób, finansowanie rozwoju wspierały również inne źródła. Rozkład procentowy udziału poszczególnych źródeł w finansowaniu rozwoju przedstawia się następująco:

- 45,46% środki Funduszy Unii Europejskiej, w tym środki EFS, EFRR oraz pozostałe, m.in. tj. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Program Operacyjny „Rybactwo i Morze” na lata 2014-2020,
- 21,57% fundusze celowe,
- 14,45% inne źródła finansowania⁴⁶,
- 11,09% budżet województwa,
- 7,43% budżet państwa.

Tabela 22. Źródła finansowania interwencji Zarządu Województwa, w zakresie rozwoju województwa podlaskiego (w mln zł)

Ogółem (w tym)	Środki UE			Fundusze celowe			Budżet Państwa	Budżet Województwa ⁴⁷	Inne źródła finansowania (budżety jednostek samorządu terytorialnego, środki prywatne i inne)
	EFS	EFRR	pozostałe	Fundusz Pracy	PFRON	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych			
514,04	54,56	129,34	49,81	92,77	9,34	8,74	38,21	57,00	74,27

⁴⁶ Inne źródła finansowania obejmują takie kategorie, jak: budżet województwa, środki JST, środki prywatne, środki własne JOSW.

⁴⁷ Z budżetu województwa zostały poniesione także wydatki (przez Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich) w wysokości 42,92 mln zł, które dotyczą działań wpisujących się w założenia Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, m.in. remont i odnowienie nawierzchni dróg wojewódzkich, nawierzchni chodników, zjazdów, zatok autobusowych.

Ogółem (w tym)	Środki UE			Fundusze celowe			Budżet Państwa	Budżet Województwa ⁴⁷	Inne źródła finansowania (budżety jednostek samorządu terytorialnego, środki prywatne i inne)
	EFS	EFRR	pozostałe	Fundusz Pracy	PFRON	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych			
100,0%	10,61	25,16	9,69	18,05	1,82	1,70	7,43	11,09	14,45

Legenda: EFS – Europejski Fundusz Społeczny; EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego; FP – Fundusz Pracy; PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; BP – Budżet państwa; BW – Budżet województwa; Inne źródła finansowania, tj. budżety jednostek samorządu terytorialnego, środki prywatne i inne.

Źródło: opracowanie własne.

W załączniku 1. przedstawiono szczegółowe informacje odnośnie kwot przeznaczonych na realizację poszczególnych rodzajów interwencji, podejmowanej w ramach polityki rozwoju Województwa Podlaskiego, przygotowane przez departamenty merytoryczne Urzędu Marszałkowskiego oraz jednostki organizacyjne samorządu województwa.

4.3. Działania w zakresie niwelowania skutków kryzysu migracyjnego wywołanych sytuacją na granicy polsko-białoruskiej oraz wojną w Ukrainie

Informacja o zbrojnej agresji Rosji w Ukrainie oraz kryzysie uchodźczym

Kryzys uchodźczy – tło i skutki wydarzeń

24 lutego 2022 roku rozpoczęła się zbrojna, rosyjska agresja na Ukrainie. Uruchomiło to największy kryzys uchodźczy w Europie od czasu drugiej wojny światowej. Większość uchodźców znalazła schronienie w sąsiednich krajach na zachód od Ukrainy: Polsce, Węgrzech, Mołdawii, Rumunii, Słowacji. Część uchodźców przeniosła się następnie dalej na zachód, do innych krajów europejskich.

Od 24 lutego 2022 roku granicę polsko-ukraińską przekroczyło 10,2 mln uchodźców z Ukrainy.

Kraje znajdujące się w Unii Europejskiej oraz graniczące z Ukrainą zezwoliły na wjazd wszystkim osobom uciekającym przed wojną na Ukrainie ze względów humanitarnych, niezależnie od tego, czy osoby te posiadały paszporty biometryczne. Unia Europejska podjęła również decyzję o przyznaniu uchodźcom prawa do pobytu, pracy i nauki w dowolnym, wybranym przez uchodźcę kraju członkowskim, początkowo na okres jednego roku.

W związku z kryzysem zbrojnym, **12 marca 2022 r.** weszła w życie **ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa**⁴⁸, obowiązująca z datą wsteczną od 24 lutego 2022 roku. Ustawa uregulowała kwestie legalizacji pobytu w Polsce ukraińskich uchodźców, kwestie związane z zatrudnieniem, świadczeniami socjalnymi, opieką zdrowotną, edukacją i pomocą udzielaną obywatelom Ukrainy. Ukraińcy, którzy na skutek rosyjskiej agresji opuścili swoją ojczyznę, uzyskali prawo legalnego pobytu w Polsce na okres 18 miesięcy licząc od 24 lutego 2022 roku. Nowe przepisy przewidywały również ścieżkę dalszej legalizacji ich pobytu w postaci zezwolenia na pobyt czasowy udzielanego jednorazowo na okres 3 lat, licząc od dnia wydania decyzji. Ustawa pozwoliła również na nadawanie ukraińskim uchodźcom numerów PESEL w specjalnym trybie. Do 31.12.2022 roku w województwie podlaskim nadano **22 616 numerów PESEL** uchodźcom z Ukrainy.

Pomoc Zarządu Województwa Podlaskiego przeznaczona dla uchodźców z Ukrainy

Samorząd Województwa Podlaskiego prowadził intensywne działania oraz liczne zbiórki mające na celu pomoc w kryzysie uchodźczym i zapewnienie wszelkiej pomocy osobom uciekającym z Ukrainy w wyniku zbrojnej agresji Rosji na Ukrainie. Pomoc była oferowana na wielu płaszczyznach, od zaspokojenia najważniejszych potrzeb w zakresie zakwaterowania, żywienia, po pracę i opiekę medyczną.

Radni Sejmiku Województwa Podlaskiego jednomyślnie potępili atak Rosji na Ukrainę. W strukturach Sejmiku została powołana również Komisja doraźna do spraw pomocy Ukraińcom, która na bieżąco monitoruje sytuację na Ukrainie i czuwa nad zaspokajaniem najpilniejszych potrzeb.

Zapewnienie miejsc noclegowych uchodźcom z Ukrainy

Samorząd Województwa Podlaskiego zapewnił uchodźcom z Ukrainy możliwość zakwaterowania w Wojewódzkim Ośrodku Sportu i Rekreacji „Szelmant”, w którym schronienie uzyskało 49 uchodźców. Były to matki z dziećmi. Otrzymali oni nocleg i żywienie, ale także konsultacje lekarskie oraz pomoc psychologa. Docelowo uchodźcy zostali zakwaterowani w specjalnie przygotowanych pomieszczeniach Agencji Rozwoju Regionalnego „ARES” S.A. w Suwałkach. To miejsce ze względu na położenie

⁴⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U.2023 poz.103 t.j. z późn. zm.).

w samych Suwałkach: w pobliżu szkół, szpitali, instytucji kultury było lepsze i bardziej praktyczne dla uchodźców. Na dostosowanie budynku do potrzeb przyszłych mieszkańców zarezerwowano w budżecie województwa 250 tys. zł, m.in. na wyposażenie pomieszczeń w łazienki i prysznice.

Pomoc materialna dla uchodźców

Samorząd Województwa Podlaskiego organizował liczne zbiórki darów dla uchodźców. Na Ukrainę wysłano kilkanaście transportów z pomocą humanitarną z województwa podlaskiego.

Wraz z PKS Nova przeprowadzono zbiórkę artykułów higienicznych, środków opatrunkowych, koców, śpiworów, motopomp, telefonów pancernych, radiostacji oraz żywności z długim terminem przydatności do spożycia. Dary gromadzone były w siedzibach spółki PKS Nova, która koordynowała akcję i trafiły do służb ratunkowych z Obwodu Iwano-Frankowskiego na Ukrainie.

Kolejny transport humanitarny z inicjatywy Zarządu Województwa Podlaskiego przy współpracy z Caritas Archidiecezji Białostockiej, przekazany na Ukrainę obejmował sprzęt i aparaturę medyczną, tj. respiratory, kardiomonytory, ssaki elektryczne, pompy infuzyjne, łóżka szpitalne, aparaty do EKG. Sprzęt został przekazany przez podmioty lecznicze nadzorowane przez samorząd województwa: szpitale wojewódzkie w Białymstoku, Łomży i Suwałkach, Wojewódzką Stację Pogotowia Ratunkowego w Białymstoku, a także suwalskie: Ośrodek Rehabilitacji i Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Paliatywnej. Trafiły one do Państwowego Pogotowia Ratunkowego Ukrainy z obwodu Iwano-Frankowskiego.

Kolejne dary, w postaci sprzętu i materiałów medycznych dla służb ratowniczo-medycznych, o wartości ponad 200 tys. zł, m.in. nosze, łóżka szpitalne, łóżko operacyjne, pulsoksymetry, kardiomonytory, bandaż, opatrunki, środki do dezynfekcji, przekazano do Prawosławnego Metropolitalnego Ośrodka Miłosierdzia Eleos w Warszawie, skąd również trafiły na Ukrainę.

Dary w postaci toreb medycznych z pełnym wyposażeniem, kołnierzy ortopedycznych, pił motorowych, kocy oraz leków w tym leków najpilniejszej potrzeby przekazano do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie, skąd trafiły do służb ratunkowych z Obwodu Iwano-Frankowskiego w Ukrainie.

Zarząd Województwa Podlaskiego był też współorganizatorem koncertu „Solidarni z Ukrainą”, który odbył się w „Spodkach” – w Podlaskim Instytucie Kultury w Białymstoku. W jego trakcie zebrano fundusze, które przeznaczono

na zakup m.in. – żywności, środków higienicznych, śpiworów, materacy i kuchni polowych.

Pomoc w zakresie opieki medycznej

Samorząd województwa przygotował 200 łóżek w szpitalach do hospitalizacji uchodźców z Ukrainy. W szpitalu wojewódzkim w Białymstoku został powołany zespół lekarski, który był w gotowości dokonywać świadczeń na rzecz uchodźców.

Uchodźcom wojennym jest także oferowana pomoc psychologiczna i psychiatryczna w samorządowych placówkach służby zdrowia.

Transport

Autobusy spółki PKS Nova zaangażowane były w przewożenie uchodźców z Ukrainy do Polski.

Rynek pracy

W zakresie rynku pracy w województwie podlaskim pomoc uchodźcom świadczy m.in. jednostka podległa samorządowi województwa - Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku. Oferowana pomoc to m.in. konsultacje z doradcami zawodowymi, z których skorzystać mogą także osoby niezarejestrowane jako osoby bezrobotne, dostępne również w formie wideokonferencji. Informacje są dostępne w specjalnej zakładce na stronie Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 oraz Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

Także w ramach RPOWP 2014-2020 przewidziane zostało wsparcie mające na celu udzielenie pomocy uchodźcom z Ukrainy. Środki z Programu przeznaczone zarówno na działania „miękkie”, jak i inwestycyjne. W ramach działań „miękkich” finansowano adaptację pracowników do zmian zachodzących na rynku pracy oraz zwiększenie aktywizacji społecznej i zawodowej osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rzecz poprawy i wzmocnienia ich zdolności do zatrudnienia. Przewidziano również wsparcie polegające na tworzeniu nowej i dostosowywaniu istniejącej infrastruktury społecznej (m.in. mieszkania, ośrodki wsparcia dziennego, świetlice, infrastruktura szkolna, przedszkolna) w celu integracji uchodźców z ogółem ludności. W celu zapewnienia kompleksowego wsparcia umożliwiono finansowanie krzyżowe działań, mające na celu łagodzenie skutków kryzysu, kierowane do osób uciekających z objętej wojną Ukrainy lub służące niwelowaniu następstw tego konfliktu.

Tabela 23. Zakres wsparcia uchodźców z Ukrainy w ramach RPOWP 2014-2020 (wkład UE w EUR)

Fundusz	Działanie w ramach RPOWP 2014-2020	Nazwa działania	Kwota [w EUR]
EFS	2.4	Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	86 805
EFS	7.1	Rozwój działań aktywnej integracji	490 227
EFRR	8.4.1	Infrastruktura ochrony zdrowia	1 379 954
EFRR	8.4.2	Infrastruktura usług socjalnych i zdrowotnych w obszarze BOF	923 508
łącznie:			2 880 494

Źródło: Opracowanie własne.

W związku z faktem mniejszego obciążenia województwa podlaskiego migracją uchodźców z Ukrainy w stosunku do innych regionów kraju, nie zostały wydzielone dedykowane działania pomocowe kierowane do uchodźców z Ukrainy w ramach nowego programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027.

Tabela 24. Zakres dostępnego uchodźcom z Ukrainy wsparcia w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027⁴⁹

Fundusz	Priorytet/ Cel szczegółowy	Zaplanowane wsparcie	Wartość wskaźnika: Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie		Założona wartość alokacji na wsparcie dedykowane obywatelom państw trzecich	
			Cel pośredni 2024	Cel końcowy 2027	Kod	Wartość EFS+/EFRR (w EUR)
EFS+	Priorytet VIII/cel	Uchodźcy z Ukrainy będą objęci wsparciem w ramach wszystkich projektów realizowanych w ramach Działania, bez wyodrębniania specjalnej alokacji.				

⁴⁹ Przewidziane w FEoP 2021-2027 działania mają na celu wspieranie integracji społecznej obywateli państw trzecich, w tym w szczególności osób pochodzących zwłaszcza z Ukrainy i Białorusi, którzy ze względu na bliskość geograficzną i/lub związki rodzinne stanowią najliczniejszą grupę obywateli państw trzecich zamieszkujących region.

Fundusz	Priorytet/ Cel szczegółowy	Zaplanowane wsparcie	Wartość wskaźnika: Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie		Założona wartość alokacji na wsparcie dedykowane obywatelom państw trzecich	
			Cel pośredni 2024	Cel końcowy 2027	Kod	Wartość EFS+/EFR R (w EUR)
	szczegółowy (k) ⁵⁰					
EFS+	Priorytet VIII/cel szczegółowy (h) ⁵¹	Działania w procesie integracji obywateli państw trzecich, w tym w szczególności osób pochodzących z Ukrainy i Białorusi, którzy ze względu na bliskość geograficzną i/lub związki rodzinne stanowią najliczniejszą grupę obywateli państw trzecich zamieszkujących region. Dofinansowywane będą usługi, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w społeczeństwie, m.in. kursy języka polskiego, szkolenia zawodowe, dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce. Priorytetowo traktowane będzie wsparcie w związku z napływem osób uciekających do Polski z terenu Ukrainy w związku z	23	269	157 Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	2 129 772

⁵⁰ Cel szczegółowy (k): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

⁵¹ Cel szczegółowy (h): Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.

Fundusz	Priorytet/ Cel szczegółowy	Zaplanowane wsparcie	Wartość wskaźnika: Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie		Założona wartość alokacji na wsparcie dedykowane obywatelom państw trzecich	
			Cel pośredni 2024	Cel końcowy 2027	Kod	Wartość EFS+/EFR R (w EUR)
		atakami Federacji Rosyjskiej na Ukrainę.				
EFS+	Priorytet VIII/cel szczegółowy (k) ⁵²	Działania zapewniające dostęp do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług dla obywateli państw trzecich, w tym w szczególności osób pochodzących z Ukrainy i Białorusi, którzy ze względu na bliskość geograficzną i/lub związki rodzinne stanowią najliczniejszą grupę obywateli państw trzecich zamieszkujących region. Priorytetowo traktowane będzie wsparcie w związku z napływem osób uciekających do Polski z terenu Ukrainy w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej na Ukrainę.	15	180	157 Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	1 000 000
EFS+	Priorytet VIII/cel szczegółowy (l) ⁵³	Działania wspierające integrację społeczną obywateli państw trzecich, w tym w szczególności osób pochodzących zwłaszcza z Ukrainy i Białorusi, którzy ze	28	323	157 Działania na rzecz integracji społecznej obywateli	500 000

⁵² Cel szczegółowy (k): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

⁵³ Cel szczegółowy (l): Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Fundusz	Priorytet/ Cel szczegółowy	Zaplanowane wsparcie	Wartość wskaźnika: Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie		Założona wartość alokacji na wsparcie dedykowane obywatelom państw trzecich	
			Cel pośredni 2024	Cel końcowy 2027	Kod	Wartość EFS+/EFR R (w EUR)
		względu na bliskość geograficzną i/lub związki rodzinne stanowią najliczniejszą grupę obywateli państw trzecich zamieszkujących region. Priorytetowo traktowane będzie wsparcie w związku z napływem osób uciekających do Polski z terenu Ukrainy w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej na Ukrainę.			państw trzecich	
EFRR	Priorytet IV/cel szczegółowy (v) ⁵⁴	Wskazano, że wspierana w tym działaniu infrastruktura społeczna powiązana z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej, rozwoju usług w społeczności lokalnej i deinstytucjonalizacji usług będzie wykorzystywana w celu integracji osób biernych zawodowo, osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz społeczności, zwłaszcza ukraińskiej i białoruskiej, zamieszkujących region i funkcjonujących na jego obszarze, a także integracji obywateli państw trzecich, w tym migrantów (bez wyodrębniania alokacji czy wskaźników).				
EFS+	Priorytet VII/cel szczegółowy (g) ⁵⁵	W ramach projektów dotyczących realizacji usług rozwojowych w modelu popytowym (PSF) planuje się ukierunkowanie wsparcia, np. poprzez zdefiniowanie dodatkowych preferencji celem wsparcia osób w	Brak wyodrębnionego wskaźnika w Programie.		157 Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	660 039

⁵⁴ Cel szczegółowy (v): Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.

⁵⁵ Cel szczegółowy (g): Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.

Fundusz	Priorytet/ Cel szczegółowy	Zaplanowane wsparcie	Wartość wskaźnika: Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie		Założona wartość alokacji na wsparcie dedykowane obywatelom państw trzecich	
			Cel pośredni 2024	Cel końcowy 2027	Kod	Wartość EFS+/EFR R (w EUR)
		zakresie kompetencji/kwalifikacji istotnych z punktu widzenia regionu. Jedną z grup priorytetowych będą stanowili pracownicy opieki długoterminowej, a także obywatele Ukrainy, którzy znaleźli zatrudnienie w województwie podlaskim po opuszczeniu ojczyzny w związku z wybuchem w Ukrainie konfliktu zbrojnego.				
EFS+ (RLKS)	Priorytet IX/cel szczegółowy (f) ⁵⁶	Brak wyodrębnionych zapisów – szczegółowy zakres wsparcia będzie wynikał z zapisów strategii rozwoju lokalnego	Brak wyodrębnionego wskaźnika w Programie.		Brak wyodrębnionego kodu	
EFS+ (RLKS)	Priorytet IX/cel szczegółowy (h) ⁵⁷		Monitorowanie może nastąpić na poziomie Strategii Rozwoju Lokalnego, a także projektów realizowanych	157	Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	220 704
EFS+ (RLKS)	Priorytet IX/cel szczegółowy (k) ⁵⁸					243 323

⁵⁶ Cel szczegółowy (f): Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

⁵⁷ Cel szczegółowy (h): Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.

⁵⁸ Cel szczegółowy (k): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony

Fundusz	Priorytet/ Cel szczegółowy	Zaplanowane wsparcie	Wartość wskaźnika: Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie		Założona wartość alokacji na wsparcie dedykowane obywatelom państw trzecich	
			Cel pośredni 2024	Cel końcowy 2027	Kod	Wartość EFS+/EFR R (w EUR)
EFS+ (RLKS)	Priorytet IX/cel szczegółowy (I) ⁵⁹		przez Beneficjentów.			98 943

Źródło: Opracowanie własne.

Uchodźcy z Ukrainy zostaną objęci wsparciem jako grupa docelowa we wszystkich zaplanowanych działaniach (w zakresie EFS+) prozawodowych, społecznościowych i edukacyjnych. Dodatkowo, o priorytetyzacji wsparcia uchodźców będą stanowić kryteria stosowane w wybranych konkursach.

Pomoc Wojewody Podlaskiego udzielona uchodźcom z Ukrainy

Zapewnienie punktu informacyjnego dla obywateli Ukrainy

Podlaski Urząd Wojewódzki na polecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zorganizował całodobowy punkt informacyjny dla obywateli Ukrainy. Punkt działa na dworcu PKP w Białymstoku (ul. Kolejowa 9), który prowadzi Fundacja Dialog. Uchodźcy z Ukrainy mogą w nim otrzymać informacje dotyczące: zakwaterowania w miejscach zorganizowanych przez wojewodę podlaskiego we współpracy z samorządami, legalizacji pobytu, możliwej pomocy materialnej i żywnościowej. Uruchomiona została również całodobowa infolinia – nr tel. **603 660 052** pomocowa. Dostępne są też infolinie dotyczące m.in.: szczegółowych zasad przekraczania granicy, obywateli polskich oraz posiadaczy Karty Polaka przebywających na Ukrainie, infolinia policji (sprawy bezpieczeństwa oraz osób zaginionych), infolinia z zakresu opieki medycznej i leczenia dzieci z chorobami onkologicznymi, infolinia dla niestyszających (Skype), infolinia dla rodziców

socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

⁵⁹ Cel szczegółowy (I): Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

dzieci z Ukrainy, dla studentów i naukowców, dotycząca pracy dla osób z Ukrainy i wielu innych.

Ponadto obywatele Ukrainy, którzy szukali pomocy, jak i osoby które chciały wesprzeć uchodźców z Ukrainy mogły to zrobić poprzez rządową stronę: *pomagamukrainie.gov.pl*. W okresie od 29.02.2022 r. - 31.12.2022 r. przez ww. stronę wpłynęło 88 zgłoszeń od obywateli Ukrainy uciekających przed konfliktem zbrojnym. Ze wszystkimi zgłoszonymi Podlaski Urząd Wojewódzki nawiązał kontakt celem objęcia i ukierunkowania odpowiednią pomocą i wsparciem.

Zapewnienie miejsc noclegowych dla uchodźców z Ukrainy

Na terenie województwa podlaskiego na dzień 31.12.2022 r. funkcjonowało 5 obiektów kwaterunkowych dla uchodźców z Ukrainy, w których zakwaterowano 824 osoby:

- a) Kompleks hotelowy Nad Zalewem w Wasilkowie (322 uchodźców),
- b) Oficerski Yacht Club w Augustowie (309 uchodźców),
- c) Hotel Turystyczny w Białymstoku (107 uchodźców),
- d) Hotel Turkus w Białymstoku (65 uchodźców),
- e) Usługi Hotelowo-gastronomiczne BPIS w Augustowie (21 uchodźców).

Obiekty zostały uruchomione na podstawie umowy zawartej przez Wojewodę Podlaskiego z właścicielami obiektów na świadczenie usług zakwaterowania i żywienia z przeznaczaniem dla uchodźców z Ukrainy.

Jednocześnie w ramach realizacji poleceń Wojewody na terenie jednostek samorządu terytorialnego (miejskich, powiatowych i gminnych) funkcjonowało 231 obiektów kwaterunkowych dla uchodźców z Ukrainy, w których schronienie znalazły 2 242 osób w tym: 1000 dzieci, 1012 kobiet i 230 mężczyzn, z czego 912 osób znajdowało się w obiektach miejskich, 471 osób w obiektach powiatowych i 859 osób w obiektach gminnych. Dodatkowo, część uchodźców kwaterowana była w obiektach prywatnych, udostępnianych przez mieszkańców województwa. Łącznie, na terenie województwa podlaskiego w 2022 roku funkcjonowało 236 obiektów kwaterunkowych dla uchodźców, w których przebywało 3 066 osób.

Pomoc finansowa w ramach Funduszu Pomocy i rezerwy ogólnej budżetu państwa

Środki finansowe będące w dyspozycji Wojewody na pomoc uchodźcom z Ukrainy pochodziły z Funduszu pomocy oraz rezerwy ogólnej budżetu państwa. Utworzenie Funduszu Pomocy umożliwiła ustawa z dnia 12 marca

2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa⁶⁰. Jednostki samorządu terytorialnego województwa podlaskiego, za pośrednictwem Wojewody, otrzymały środki finansowe z Funduszu Pomocy na sfinansowanie pobytu uchodźców na swoich terenach. Natomiast środki z rezerwy ogólnej budżetu państwa były przeznaczone na realizację działań przygotowawczych do przyjęcia na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zwiększonej liczby cudzoziemców.

Tabela 25. Wykorzystanie środków finansowych z Funduszu Pomocy i rezerwy ogólnej budżetu państwa przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację zadań dotyczących pomocy obywatelom Ukrainy w 2022 roku

Lp.	Rodzaj pomocy	Kwota [w zł]
1.	Jednorazowe świadczenia pieniężne 300 zł i obsługa zadania	6 065 734
2.	Świadczenia rodzinne	3 144 515
3.	Zasiłek okresowy	919 709
4.	Posiłek w szkole i w przedszkolu	819 090
5.	Bezpłatna pomoc psychologiczna	219 546
6.	Pobyt dzieci - obywateli Ukrainy umieszczonych polskim systemie pieczy zastępczej	99 472
7.	Wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, legitymacji osobom niepełnosprawnym i kart parkingowych obywatelom Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za legalny	49 789
8.	Składki na ubezpieczenie zdrowotne za obywateli Ukrainy uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego	23 009
9.	Zasiłek stały	19 829
10.	Sprawienie pogrzebu	18 435
11.	Składki na ubezpieczenie zdrowotne za obywateli Ukrainy pobierających niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz uczestniczących w zajęciach centrum integracji społecznej	13 693
12.	PCPR - pomoc psychologiczna, pomoc tłumaczy lub pomoc przy załatwianiu spraw urzędowych, prowadzenie przez PCPR ewidencji małoletnich obywateli Ukrainy	344

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego. Stan na 31.12.2022 roku.

Pomoc w zakresie systemu oświaty

Na terenie województwa podlaskiego edukacją objęto 3 180 osób – dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, w tym:

- a) **596 dzieci** w przedszkolach

⁶⁰ Dz.U. z 2022 r. poz. 583, z późn. zm.

- b) **15 dzieci** w punktach przedszkolnych,
- c) **2 166 dzieci** w szkołach podstawowych,
- d) **176 uczniów** w liceach ogólnokształcących,
- e) **3 uczniów** w liceach sztuk plastycznych,
- f) **39 uczniów** w szkołach branżowych I stopnia,
- g) **129 uczniów** w technikach,
- h) **1 uczeń** w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy,
- i) **10 uczniów** w szkole muzycznej I stopnia,
- j) **45 uczniów** w szkołach policealnych.

Ministerstwo Edukacji i Nauki przygotowało informację dla rodziców dzieci przybywających z Ukrainy. W materiale znalazły się wskazówki dotyczące zapisania dziecka do szkoły oraz praw, jakie przysługują uczniom z zagranicy w polskich szkołach. W materiale przygotowanym dla studentów i naukowców zostały przybliżone najważniejsze kwestie związane z kontynuowaniem studiów oraz kariery naukowej w Polsce.

Pomoc w zakresie opieki medycznej

W ramach organizacji opieki medycznej obywatelom Ukrainy, Wojewoda Podlaski podjął następujące działania:

- a) Przygotowano wykaz podmiotów leczniczych udzielających świadczeń w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, z którymi nawiązano kontakt w związku z wystąpieniem potrzeby udzielania świadczeń medycznych obywatelom Ukrainy zakwaterowanym w pobliżu danego POZ.
- b) Wyznaczono szpitale, które zabezpieczą liczbę łóżek w szpitalach poszkodowanym w wyniku działań wojennych obywatelom Ukrainy. Łączna liczba łóżek na dzień 31.12.2022 r. wynosiła 424.
- c) W ramach monitorowania opieki medycznej udzielanej obywatelom Ukrainy przesyłano do podmiotów leczniczych wpisanych w Rejestrze Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą prowadzonym przez Wojewodę Podlaskiego wytyczne Ministerstwa Zdrowia w zakresie udzielenia pomocy medycznej oraz wytyczne NFZ w zakresie zasad udzielania i rozliczania świadczeń medycznych udzielanych obywatelom Ukrainy.
- d) W maju 2022 roku Wojewoda Podlaski zawarł umowę na realizację zadania publicznego pod tytułem: „Nadzieja z pomocą obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym”, polegającego na uruchomieniu 2 zespołów specjalistycznego transportu sanitarnego.

Dodatkowo, został opracowany i zatwierdzony przez Ministra Zdrowia *Plan organizacji zabezpieczenia medycznego na wypadek konieczności*

hospitalizacji osób przekraczających granicę z Polską w wyniku konfliktu zbrojnego w Ukrainie. W Planie ujęto podmioty lecznicze m.in. z obszaru województwa podlaskiego, w celu możliwej hospitalizacji transportowanych żołnierzy.

Ponadto, w celu bieżącego monitorowania sytuacji na podlaskim odcinku wschodniej granicy RP, Wojewoda Podlaski zwoływał posiedzenia Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Bieżące działania, omawiane były również na spotkaniach roboczych, zarówno z udziałem poszczególnych jednostek organizacyjnych Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego, jak też z przedstawicielami właściwych służb, inspekcji i straży. Ponadto za pośrednictwem Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego, prowadzony był bieżący monitoring sytuacyjny, wymiana informacji z właściwymi podmiotami uczestniczącymi w podejmowanych działaniach oraz raportowanie na rzecz m.in. Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

Informacja o sytuacji na granicy polsko-białoruskiej w związku z kryzysem migracyjnym

Kryzys migracyjny – tło i skutki wydarzeń

Od sierpnia 2021 roku województwo podlaskie stało się jednym z głównych obszarów w Europie objętych kryzysem migracyjnym spowodowanym zorganizowanym przetrzosem imigrantów i uchodźców z krajów Bliskiego Wschodu oraz Afryki przez granice:

- białorusko – polską,
- białorusko – litewską,
- białorusko – łotewską.

Kryzys został zapoczątkowany latem 2021 roku przez władze białoruskie, w odpowiedzi na unijne sankcje gospodarcze wobec Białorusi, nałożone w związku z drastycznymi działaniami rządu białoruskiego, podejmowanymi wobec przedstawicieli białoruskiej opozycji. W odpowiedzi na wspomniane sankcje, władze Białorusi uruchomiły nielegalny, transgraniczny przetrzosem imigrantów. Jednocześnie, władze Białorusi i Federacji Rosyjskiej, zainicjowały przy polskiej granicy ćwiczenia wojsk rosyjsko-białoruskich o kryptonimie ZAPAD.

Od września 2021 roku, w związku ze wspomnianymi działaniami władz Białorusi, kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej unaoczniał się

nasileniem prób nielegalnego przekraczania granicy polsko-białoruskiej na linii granicznej województw: podlaskiego i lubelskiego. Od września 2021 r. do grudnia 2022 roku, Straż Graniczna udaremniła przekroczenie granicy państwowej 49 746 osobom, które nielegalnie próbowały przedostać się na terytorium Polski. Nielegalni imigranci pochodzili głównie z Iraku, Afganistanu i innych krajów Bliskiego Wschodu oraz Afryki.

Największy odsetek osób próbujących przekroczyć nielegalnie granicę zanotowano w miesiącach: wrzesień - listopad 2021 roku (65,4%). W kolejnych miesiącach udaremniiono znacznie mniej prób forsowania granicy. Najmniej prób przekroczenia granicy zanotowano w lutym oraz czerwcu 2022 r.

Tabela 26. Liczba osób, którym udaremniiono przekroczenie granicy państwowej z Białorusią w okresie wrzesień 2021 r. - grudzień 2022 r.

Okres	Liczba osób, którym udaremniiono przekroczenie granicy państwowej
Wrzesień 2021	7 355
Październik 2021	16 629
Listopad 2021	8 549
Grudzień 2021	1 596
Styczeń 2022	1 023
Luty 2022	460
Marzec 2022	1 695
Kwiecień 2022	1 113
Maj 2022	916
Czerwiec 2022	596
Lipiec 2022	884
Sierpień 2022	883
Wrzesień 2022	1 507
Październik 2022	2 846
Listopad 2022	2 202
Grudzień 2022	1 492
Łącznie	49 746

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej. Dane według stanu na dzień 13.03.2023 r.

Ponadto, został opracowany *Plan organizacji zabezpieczenia medycznego na wypadek zdarzenia z dużą liczbą poszkodowanych w strefie przygranicznej z Białorusią*, opracowany przez Ministerstwo Zdrowia.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 września 2021 roku na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego wprowadzony został stan wyjątkowy (na 30 dni z przedłużeniem o kolejne 60 dni). Z dniem 1 grudnia 2021 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji⁶¹ **o czasowym zakazie przebywania** w 183 miejscowościach na obszarze przygranicznym z Białorusią województw podlaskiego i lubelskiego. Rozporządzenie obowiązywało do 30 czerwca 2022 roku.

Następnie Wojewoda wprowadził **zakaz przebywania w odległości 200 metrów od granicy**, który obowiązywał od 1 lipca do 31 grudnia 2022 roku⁶². Wprowadzenie zakazu przebywania w odległości 200 metrów od granicy było związane z budową zapory na granicy polsko- białoruskiej. Budowa zapory odbywała się na podstawie ustawy o budowie zabezpieczenia granicy państwowej⁶³. Ustawa, która zaczęła obowiązywać 4 listopada 2021 r., określiła zasady realizacji budowy zabezpieczenia granicy państwowej, będącej zarazem zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Zakończenie fizycznej części budowy na granicy polsko-białoruskiej miało miejsce w czerwcu 2022 roku. Łącznie na wykonanie zapory przewidziano 1,6 mld zł, z czego około 300 mln zł zostało przeznaczonych na zabezpieczenie elektroniczne tzw. perymetrię. Zapora fizyczna powstała na długości około 187 kilometrów, wzdłuż granicy z Białorusią. Zabezpieczenie granicy mierzy 5,5 metra wysokości. Wykonane jest z paneli stalowych o wysokości 4,5 m, zwieńczone zwojem z drutu (concertina) tak, aby nie można było przejść na drugą stronę. Instalowane są elektroniczne metody zarządzania granicą (czujniki ruchu wzdłuż całej granicy, kamery). Bariera elektroniczna zasięgiem działania obejmuje wszystkie odcinki zapory fizycznej, a także część wód granicznych.

⁶¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 listopada 2021 r. w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi

⁶² Rozporządzenie Nr 3/2022 Wojewody Podlaskiego z dnia 15 czerwca 2022 r., Rozporządzenie Nr 4/2022 Wojewody Podlaskiego z dnia 31 sierpnia 2022 r., Rozporządzenie Nr 9/2022 Wojewody Podlaskiego z dnia 21 listopada 2022 r.

⁶³ Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o budowie zabezpieczenia granicy państwowej (Dz.U.2021.1992 z dnia 2021.11.03).

Ocena sytuacji gospodarczej województwa podlaskiego w związku kryzysem migracyjnym na granicy polsko-białoruskiej

Należy wskazać, że dostępne dane statystyczne, które mogą nieść za sobą obserwacje w zakresie spadku liczby podmiotów gospodarczych w branżach dotkniętych kryzysem, spadku wartości eksportu, spadku wartości PKB (który de facto będzie mógł być rozpatrywany najwcześniej w 2024 roku), czy wzrostu bezrobocia, nie odzwierciedlają sytuacji i nie charakteryzują problemów identyfikowanych na poziomie pojedynczych podmiotów gospodarczych, takich jak spadek przychodów, utrata kontraktów, czy klientów.

W branżach uznanych za szczególnie dotknięte kryzysem migracyjnym, tj. hotelarskiej i gastronomicznej, nie zaobserwowano negatywnych trendów w postaci spadku liczby podmiotów, które ograniczyły działalność gospodarczą na obszarze dotkniętym kryzysem migracyjnym, aczkolwiek tempo wzrostu liczby podmiotów w 2022 roku było niższe, niż w roku 2021.

Ogółem, w województwie podlaskim, liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w sekcji *I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi*, w 2022 roku w ujęciu rocznym wzrosła o 0,6% (w 2021 roku – o 6,2%). W Dziale 55 *Zakwaterowanie* wzrost ten wyniósł 1,7 % (w 2021 roku o 9,5%), zaś w dziale 56 *Działalność usługowa związana z wyżywieniem* – 0,1% (w 2021 roku – 4,9%).

Najwyższy wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w sekcji *I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi*, został odnotowany w gminie Płaska (wzrost o trzy podmioty) oraz w gminie Michałowo (wzrost o dwa podmioty). Wzrost o jeden podmiot zanotowano w gminach Czeremcha oraz Krynki.

Najwyższy spadek liczby podmiotów zarejestrowanych w sekcji I odnotowano w gminie miejskiej Hajnówka (spadek o siedem podmiotów) oraz w gminie Sokółka (spadek o pięć podmiotów). Spadek o 1-2 podmioty gospodarcze zanotowano w gminach: Białowieża, Giby, Hajnówka⁶⁴, Narewka, Kuźnica. W przypadku 47%⁶⁵ gmin objętych stanem wyjątkowym (tj. w 10 gminach), liczba podmiotów gospodarczych w sekcji I w 2022 roku w porównaniu do roku 2021 nie uległa zmianie. Spadek liczby podmiotów gospodarczych w sekcji I zanotowano głównie w powiecie hajnowskim (spadek o dziewięć podmiotów), generowany w 100% przez gminy objęte stanem wyjątkowym

⁶⁴ Gmina wiejska.

⁶⁵ Nie uwzględniono gminy Nowy Dwór, ze względu na brak danych.

oraz w powiecie sokólskim (spadek o osiem podmiotów), w 75% generowany przez gminy objęte stanem wyjątkowym.

Biorąc pod uwagę podmioty zarejestrowane w sekcji I w dziale 55

Zakwaterowanie, największy wzrost odnotowano w gminie Płaska (wzrost o dwa podmioty), Gródek (wzrost o dwa podmioty). Wzrost na poziomie jednego podmiotu zanotowano w gminie Dubicze Cerkiewne. Największy spadek, tj. dwa podmioty zanotowano w gminach: Białowieża, Giby oraz Sokółka. W przypadku 57%⁶⁶ gmin objętych stanem wyjątkowym, tj. w 12 gminach, liczba podmiotów gospodarczych w sekcji I w dziale 55 w 2022 roku w porównaniu do roku 2021 nie uległa zmianie.

Najwyższy wzrost liczby podmiotów w dziale 56 Działalność usługowa

związana z wyżywieniem, odnotowano w gminie Michałowo (wzrost o trzy podmioty). Wzrost na poziomie jednego podmiotu zanotowano w gminach: Płaska, Czeremcha, Krynki. Najwyższy spadek liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON w dziale 56 odnotowano w gminie miejskiej Hajnówka (spadek o siedem podmiotów) oraz w Sokółce (spadek o dwa podmioty). Spadek o 1-2 podmioty gospodarcze zanotowano w gminach: Gródek, Dubicze Cerkiewne, Kuźnica. W przypadku 57%⁶⁷ gmin objętych stanem wyjątkowym (tj. w 12 gminach), liczba podmiotów gospodarczych w sekcji I w dziale 56 w 2022 w porównaniu do roku 2021 nie uległa zmianie. Dane za rok 2022, analizowane w Raporcie o stanie województwa za 2022 rok, nie uwidocznily skutków kryzysu na granicy polsko-białoruskiej również w obrotach handlowych województwa podlaskiego z krajami za wschodnią granicą RP. Wręcz przeciwnie zanotowano największe tempo wzrostu eksportu z województwa podlaskiego do krajów wschodnich.

Wartość eksportu do Rosji wzrosła o 29,6% w stosunku do 2021 roku. Eksport do Białorusi w 2022 roku wzrósł o 37,7% w stosunku do roku poprzedniego i jest to największy wzrost od 2012 roku. Białoruś do tej pory była drugim państwem po Litwie z największym udziałem w eksporcie ogółem województwa podlaskiego do krajów wschodnich (676 mln zł). W roku 2022 jest na trzecim miejscu. Obecnie największym partnerem handlowym po Litwie jest Ukraina, do której wartość eksportu w 2022 wzrosła o 134% w porównaniu do roku 2021.

Dla zobrazowania sytuacji w zakresie eksportu z terenów przygranicznych województwa podlaskiego, do analizowanych w Raporcie o stanie

⁶⁶ Nie uwzględniono gminy Nowy Dwór, ze względu na brak danych.

⁶⁷ Nie uwzględniono gminy Nowy Dwór, ze względu na brak danych.

województwa za 2022 rok krajów wschodnich, wykonano dodatkową analizę eksportu z powiatów leżących w strefie przy granicy polsko-białoruskiej. O ile w roku 2021 nie zidentyfikowano wyraźnych, negatywnych skutków gospodarczych spowodowanych kryzysem migracyjnym, o tyle w 2022 roku wartość eksportu do Białorusi z powiatów przygranicznych spadła o 32%.

Eksport do Białorusi z powiatów przygranicznych w 2022 roku wyniósł 216 mln EUR to spadek o 32% w porównaniu z rokiem 2021 (320 mln EUR). Spadek nie był notowany w każdym powiecie, bowiem znaczącą poprawę sytuacji obserwowano w powiecie augustowskim, gdzie w 2022 roku zanotowano największy wzrost wymiany handlowej, tj. o 171% w porównaniu z rokiem 2021. W roku 2021 natomiast obserwowano spadek eksportu o 42%. Wzrost notowano również w powiecie hajnowskim (o 13,2%) oraz białostockim (o 6%). Duże spadki w eksporcie do Białorusi zanotowano w powiecie sejneńskim (o 92,5%), siemiatyckim (o 69,4%) oraz powiecie sokólskim (o 43,3%). Największy obrót w eksporcie ogółem z powiatów przygranicznych generuje powiat białostocki (68%), najmniejszy zaś powiat augustowski (0,5%).

W roku 2022 obserwowano zatem wyraźne zakłócenia w handlu z Białorusią i spadek eksportu z powiatów przygranicznych. Spadek zanotowano w powiecie sejneńskim, siemiatyckim i sokólskim. Mimo tego wartość eksportu ogółem województwa podlaskiego do Białorusi notuje wzrost o 37,7% w porównaniu do roku 2021. Negatywne skutki gospodarcze dla województwa podlaskiego, wynikają również z kryzysu migracyjnego, wywołanego agresją zbrojną Rosji na Ukrainie. Wysoka ekspozycja regionu na skutki zakłóceń w handlu z Białorusią, Rosją i pozostałymi, wschodnimi partnerami wynika też z relatywnie wysokiego udziału tych krajów w obrotach handlowych województwa.

Żadne z istniejących faktycznie problemów gospodarczych wywołanych kryzysem, nie przełożyły się na sytuację na rynku pracy obserwowaną z poziomu statystycznego. W latach 2020-2022, poziom bezrobocia rejestrowanego w województwie podlaskim zmniejszył się o 17,6%, tj. o 6 645 osób. W samym 2022 roku bezrobocie spadło o 6,6% w porównaniu do roku 2021. Porównując bezrobocie rejestrowane w roku 2022 do roku 2020, przed wybuchem kryzysu migracyjnego, najwyższy spadek odnotowano w gminach: Michałowo (-30%), Orla -29,1%, Boćki (-28,8%), Narew (-24%), Milejczyce (-21%), Janów (-20,2%). Redukcję bezrobocia na poziomie 15-20% odnotowano w gminach: Białowieża (-20%), Sidra (-19,2%) oraz Lipsk (-18,9%), Sokółka (-18,6%), Nowy Dwór (-18,5%), Dąbrowa Białostocka (-18,2%), Gródek (-16,9%), Hajnówka (-15,4%). Najwyższy wzrost bezrobocia został

zarejestrowany w gminie Czyże (29,4%), tj. o 10 osób, Mielnik (9,5%), tj. o 4 osoby, Kleszczele (4,5%), tj. o 3 osoby. Spadek poziomu bezrobocia odnotowano we wszystkich powiatach. Najwyższy (-25%) w powiecie białostockim (o 1 249 osób), najniższy zaś w powiecie augustowskim (-8,2%, tj. o 190 osób).

Pomoc finansowa Województwa Podlaskiego udzielona jednostkom samorządu terytorialnego ze strefy przygranicznej na realizację zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym

Od momentu wybuchu kryzysu migracyjnego na granicy polsko-białoruskiej Samorząd Województwa Podlaskiego przekazał gminom i powiatom ze strefy przygranicznej, szczególnie dotkniętymi skutkami kryzysu migracyjnego, dotacje celowe na realizację zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym i zwalczanie negatywnych skutków kryzysu o łącznej wartości 2,63 mln zł.

Pod koniec 2021 roku Samorząd Województwa Podlaskiego, w odpowiedzi na prośby wójtów i starostów, przekazał pomoc finansową w łącznej wysokości 1,63 mln zł samorządom położonym w strefie przygranicznej:

Gmina Kuźnica, uchwałą nr XXXVI/469/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 29 listopada 2021 roku otrzymała dotację celową w wysokości 100,00 tys. zł na realizację zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym na terenie gminy.

Uchwałą nr XXXVII/481/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2021 roku przyznano dotację celową w wysokości 50,00 tys. zł. na realizację zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym 27 gminom ze strefy przygranicznej: Białowieża, Boćki, Czeremcha, Czyże, Dąbrowa Białostocka, Dubicze Cerkiewne, Giby, Gródek, Hajnówka (miasto i gmina wiejska), Janów, Kleszczele, Krynki, Lipsk, Michałowo, Mielnik, Milejczyce, Narew, Narewka, Nowy Dwór, Nurzec-Stacja, Orla, Płaska, Sidra, Sokółka, Sztabin, Szudziałowo. Łączna kwota udzielonej dotacji wyniosła 1,35 mln zł.

Uchwałą nr XXXVII/482/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2021 roku sześciu powiatom ze strefy przygranicznej przyznano dotację celową na realizację zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym w łącznej kwocie 180,00 tys. zł. Po 30,00 tys. zł otrzymały powiaty: augustowski, białostocki, hajnowski, sejneński, siemiatycki i sokólski.

Gminy i powiaty znajdujące się w obszarze strefy przygranicznej województwa podlaskiego, dotkniętej kryzysem, były zobowiązane do wydatkowania przyznanej dotacji celowej zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym. Przyznane środki zostały wykorzystane na naprawę

przygranicznych dróg, zakup sprzętu do ochrony infrastruktury krytycznej oraz urzędzeń podtrzymujących ciągłość działania. Gminne i powiatowe centra zespołów zarządzania kryzysowego zostały wyposażone w urządzenia i maszyny podtrzymujące przejezdność dróg, namioty, agregaty prądotwórcze, pilarki, kamery termowizyjne, olej napędowy, benzynę, odzież ochrony osobistej, motopompy, defibrylatory, czy inne zestawy narzędzi.

W kwietniu 2022 roku Sejmik Województwa Podlaskiego podjął decyzję o przyznaniu kolejnej transzy pomocy finansowej w związku z kryzysem migracyjnym, powiatom i gminom z obszaru przygranicznego (27 gminom i 6 powiatom), w łącznej kwocie 2 mln zł:

Uchwałą nr XLII/572/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 28 kwietnia 2022 roku, pomocy finansowej w formie dotacji celowej na realizację działań związanych ze zwalczaniem negatywnych skutków kryzysu migracyjnego w obszarze przygranicznym w wysokości 44,0 tys. zł udzielono powiatom: augustowskiemu, białostockiemu, hajnowskiemu, sejneńskiemu i siemiatyckiemu. Łączna kwota udzielonych dotacji celowych to 220,0 tys. zł.

Powiat sokólski, uchwałą nr XLII/574/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 28 kwietnia 2022 roku, otrzymał dotację celową w kwocie 44 tys. zł na działania związane ze zwalczaniem negatywnych skutków kryzysu migracyjnego (na granicy polsko-białoruskiej) oraz konsekwencji wprowadzonych na terenie powiatu ograniczeń.

Decyzją Sejmiku Województwa Podlaskiego (uchwała nr XLII/571/2022 z dnia 28 kwietnia 2022 roku) dotacje otrzymało 27 gmin. Dotację celową w wysokości 62 tys. zł przyznano gminom: Białowieża, Boćki, Czeremcha, Czyże, Dąbrowa Białostocka, Dubicze Cerkiewne, Giby, Gródek, Hajnówka (miasto i gmina wiejska), Janów, Kleszczele, Krynki, Kuźnica, Lipsk, Michałowo, Mielnik, Milejczyce, Narew, Nowy Dwór, Nurzec-Stacja, Orla, Płaska, Sidra, Sokółka, Sztabin, Szudziałowo. Łączna kwota przyznanej pomocy wyniosła 1 674,0 tys. zł.

Wsparcia, w kwocie 62 tys. zł, na działania związane ze zwalczaniem negatywnych skutków kryzysu migracyjnego oraz jego konsekwencji, uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego nr XLII/573/2022 z dnia 2 kwietnia 2022 r., udzielono gminie Narewka.

Przekazane dotacje zostały przeznaczone na przeprowadzenie remontów lokalnych dróg, naprawę ubytków, zakup żwiru i kruszywa oraz bieżące utrzymanie dróg w pasie przygranicznym, w znacznym stopniu zniszczonych przez ciężkie pojazdy wojskowe i sprzęt budowlany, niezbędny przy ochronie

granicy oraz trwającej budowy zapory, a także na doposażenie ochotniczych straży pożarnych i zakup sprzętu do przewozu pacjentów.

Pomoc finansowa Rządu Rzeczypospolitej Polskiej udzielana w formie rekompensat, podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą

W związku z wprowadzeniem w 2021 r. stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego oraz czasowego zakazu przebywania, przedsiębiorcy oraz rolnicy świadczący usługi albo prowadzący działalność gospodarczą na obszarze objętym stanem wyjątkowym lub czasowym zakazem przebywania, uzyskali ustawową możliwość otrzymania rekompensaty z tytułu utraconych przychodów z prowadzonej działalności.⁶⁸

Ustawa przewiduje możliwość **ubiegania się o rekompensatę w wysokości 65% średniego miesięcznego przychodu, jaki dany podmiot uzyskał w okresie obejmującym miesiące czerwiec, lipiec i sierpień 2021 r.** lub 65% średniego miesięcznego przychodu podmiotu z prowadzonej przez niego działalności na obszarze objętym czasowym zakazem przebywania, w okresie obejmującym 3 wybrane miesiące z 6 miesięcy poprzedzających wprowadzenie tego zakazu. Rekompensata udzielana jest na wniosek składany do Wojewody.

Zgodnie z Ustawą o rekompensatę mogli ubiegać się przedsiębiorcy oraz rolnicy, którzy prowadzili działalność/świadczyli usługi w poniżej wskazanym zakresie:

1. usługi hotelarskie w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych;
2. działalność gospodarczą w zakresie gastronomii;
3. działalność organizatorów turystyki lub podmiotu ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych w rozumieniu ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych;
4. działalność pilota wycieczek lub przewodnika turystycznego w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych;
5. działalność w zakresie wypożyczania i dzierżawy sprzętu turystycznego.

⁶⁸ Ustawa z dnia 29 września 2021 r. o rekompensacie w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego w 2021 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 425 t.j.).

W roku 2022 Wojewoda Podlaski udzielił rekompensat 141 podmiotom oraz rolnikom świadczącym usługi albo prowadzącym działalność gospodarczą na obszarze objętym stanem wyjątkowym lub czasowym zakazem przebywania na kwotę ponad 15,7 mln zł. **Rekompensata** stanowiła pomoc *de minimis* i mogła być udzielana w zakresie i na zasadach określonych w bezpośrednio obowiązujących aktach prawa unijnego dotyczących pomocy w ramach zasady *de minimis*.

Tabela 27. Rekompensaty udzielone dla przedsiębiorców i rolników w związku ze stanem wyjątkowym oraz wprowadzeniem czasowego zakazu przebywania w strefie przygranicznej w okresie styczeń - grudzień 2022 r.

Rodzaj branży	Rodzaj przyznanej rekompensaty	Kwota przyznanej rekompensaty	Liczba przedsiębiorstw, które uzyskały rekompensatę	Podstawa prawna udzielonej rekompensaty
Hotelarska	Pomoc <i>de minimis</i>	3 760 036,35 zł	22	art. 1 ust. 1 i art. 2a ust. 1 ustawy ⁶⁹
Gastronomiczna		4 312 640,75 zł	17	
Agroturystyczna		3 798 471,82 zł	66	
działalność organizatora turystyki lub podmiotu ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych w rozumieniu ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych; działalność pilota wycieczek lub przewodnika turystycznego; działalność w zakresie wypożyczania i dzierżawy sprzętu turystycznego i rekreacyjnego		1 685 887,08 zł	24	art. 1 ust. 2 i art. 2a ust. 1 ustawy
Inne		2 209 252,19 zł	12	art. 3 ust. 8 ustawy
łącznie		15 766 288,19 zł	141	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego. Dane według stanu na dzień 31.12.2022 r.

⁶⁹ Tamże.

Najwyższe kwoty przyznanych rekompensat w 2022 roku wypłacono podmiotom z branży gastronomicznej, agroturystycznej i hotelarskiej, tj. 11,87 mln zł (co stanowi 75% ogółu wypłaconych rekompensat). Najwięcej wspartych podmiotów prowadziło działalność w branży agroturystycznej (66 podmiotów), aczkolwiek kwoty rekompensat w tej branży były znacznie mniejsze, aniżeli w przypadku podmiotów z branży hotelarskiej, czy gastronomicznej, ze względu na różnice w wysokości przychodów.

Najniższy odsetek rekompensat wypłacono działalnościom funkcjonującym w obszarze organizatora turystyki lub podmiotu ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, tj. działalność pilota wycieczek lub przewodnika turystycznego; działalność w zakresie wypożyczania i dzierżawy sprzętu turystycznego i rekreacyjnego. Rekompensata w tym zakresie przyznawana jest przez Wojewodę za zgodą ministra właściwego do spraw administracji publicznej w szczególnie uzasadnionych przypadkach, niezależnie od prowadzonej działalności.

4.4. Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

Program Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEdP), po przyjęciu przez Komisję Europejską 7 grudnia 2022 roku decyzji wykonawczej C(2022) 8892 zatwierdzającej nowy program regionalny, został przyjęty przez Zarząd Województwa Podlaskiego uchwałą nr 311/5776/2022 z dnia 16 grudnia 2022 r. Program jest stosowany od 7 grudnia 2022 roku.

W odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania rozwojowe za cel główny Programu przyjęto: **Dążenie do osiągnięcia pozycji dobrze rozwiniętego oraz atrakcyjnego pod względem jakości życia regionu dzięki wykorzystaniu potencjałów rozwojowych i najnowocześniejszych technologii oraz unikalnych walorów środowiska, bogatego dziedzictwa kulturowego, wysokiego poziomu kompetencji mieszkańców i inicjatyw lokalnych.**

Program Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. Program jest jednocześnie instrumentem realizacji *Umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (UP)*. Jest to program dwufunduszowy, finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+). Program realizuje 5 celów Polityki Spójności określonych w pakiecie legislacyjnym 2021-2027⁷⁰.

⁷⁰ W ramach Polityki Spójności jest realizowany szósty cel – CP6. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko

Rysunek 1. Cele polityki spójności na lata 2021-2027

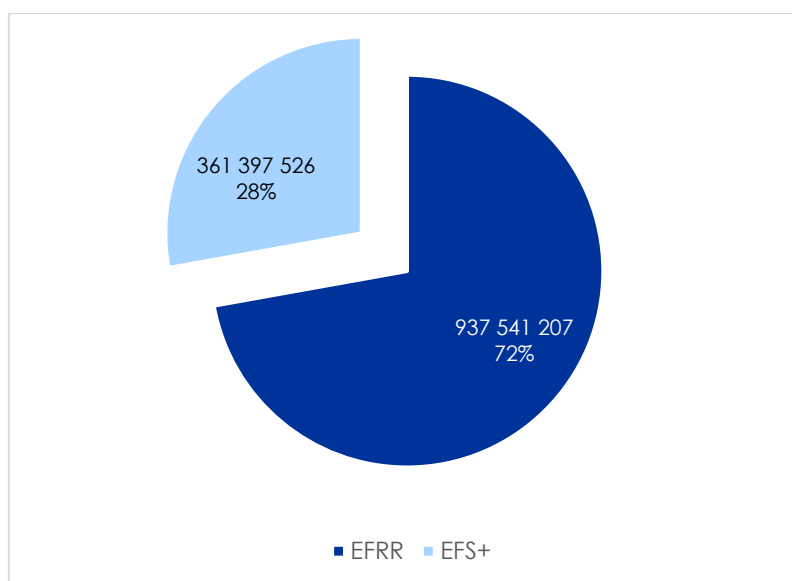
Źródło: opracowanie własne.

W ramach dostępnej alokacji **1 298 938 733 euro** przewidywane jest wsparcie w ramach 12 priorytetów:

- Priorytet I: Badania i innowacje;
- Priorytet II: Region przyjazny środowisku;
- Priorytet III: Lepiej skomunikowany region;
- Priorytet IV: Przestrzeń społeczna wysokiej jakości;
- Priorytet V: Zrównoważony rozwój terytorialny;
- Priorytet VI: Zrównoważona mobilność miejska;
- Priorytet VII: Fundusze na rzecz zatrudnienia i kształcenia osób dorosłych;
- Priorytet VIII: Fundusze na rzecz edukacji i włączenia społecznego;
- Priorytet IX: Fundusze na rzecz Rozwoju Lokalnego;
- Priorytet X: Wspieranie energii odnawialnej na potrzeby lokalnych społeczności;
- Priorytet XI: Pomoc techniczna (EFRR);
- Priorytet XII: Pomoc techniczna (EFS+).

skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie. Wsparcie w ramach tego celu nie obejmuje województwa podlaskiego.

Wykres 66. Alokacja FEoP 2021-2027 według funduszy (w euro)

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość środków będzie pochodziła z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, mniejsza część - z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Program FEoP 2021-2027 zakłada pomoc unijną w wielu dziedzinach życia społeczno-gospodarczego regionu. Wśród beneficjentów są m.in.: przedsiębiorcy, samorządy, organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej.

Tabela 28. Podział alokacji FEoP 2021-2027 na Priorytety

Priorytet	Cel polityki	Fundusz	Wkład UE
Priorytet I	CP1	EFRR	166 799 805
Priorytet II	CP2	EFRR	359 000 000
Priorytet III	CP3	EFRR	147 100 000
Priorytet IV	CP4	EFRR	127 290 065
Priorytet V	CP5	EFRR	49 800 000
Priorytet VI	CP2	EFRR	40 000 000
Priorytet VII	CP4	EFS+	129 896 444
Priorytet VIII	CP4	EFS+	186 855 574
Priorytet IX	CP4	EFS+	30 000 000
Priorytet X	CP2	EFRR	10 000 000
Priorytet XI	PT	EFRR	37 551 337

Priorytet	Cel polityki	Fundusz	Wkład UE
Priorytet XII	PT	EFS+	14 645 508
Ogółem, w tym			1 298 938 733
EFRR ogółem			937 541 207
EFS ogółem			361 397 526

Źródło: opracowanie własne.

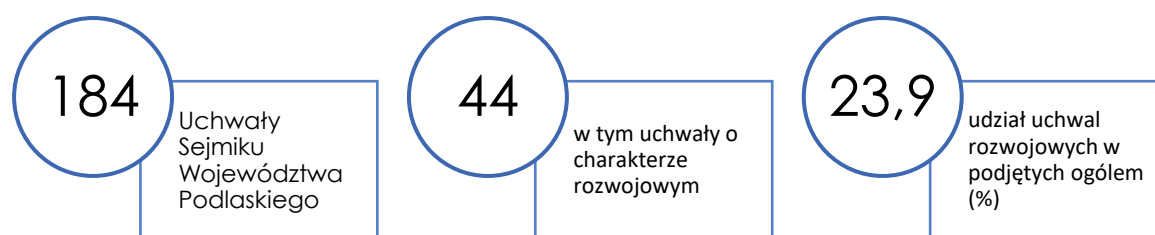
W ramach Priorytetu I - *Badania i innowacje* zaplanowano m.in.: wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw, wdrażanie innowacji, e-usług, cyberbezpieczeństwa, promocję podlaskich MŚP, usług doradczych dla firm oraz pomoc dla nowo powstałych przedsiębiorstw. Wspieranie efektywności energetycznej, rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE), działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu, transformację regionalnej gospodarki w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, wsparcie gospodarki wodno-ściekowej czy działania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury są przewidziane w ramach Priorytetu II – *Region przyjazny środowisku*. Priorytet III – *Lepiej skomunikowany region* obejmuje działania zwiększające mobilność regionalną, w szczególności poprzez rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego, a także budowę i przebudowę dróg wojewódzkich, rozwój ciągów pieszo-rowerowych. Na *Przestrzeń społeczną wysokiej jakości (Priorytet IV)* wpływać będą inwestycje w infrastrukturę przedszkolną i edukacyjną, społeczną, zdrowotną oraz ochronę dziedzictwa kulturowego i zrównoważonej turystyki. *Zrównoważony rozwój terytorialny (Priorytet V)* zapewnić będzie wsparcie wdrażane z zastosowaniem instrumentów terytorialnych (RLKS, ZIT) oraz innych instrumentów terytorialnych (IIT), w szczególności programów rewitalizacji oraz partnerstw strategicznych. W ramach *Priorytetu VI (Zrównoważona mobilność miejska)* pomoc skierowana będzie m.in. na zakup i modernizację niskoemisyjnego i bezemisyjnego taboru na potrzeby transportu publicznego, wyposażenie dróg i ulic w infrastrukturę służącą obsłudze tego transportu (np. zatoki, podjazdy, zjady, pętle) czy wdrażanie inteligentnych systemów transportowych. W zakresie *Funduszy na rzecz zatrudnienia i kształcenia osób dorosłych (Priorytet VII)* wsparcie zostanie przeznaczone na włączenie społeczne poprzez aktywizację osób bezrobotnych, osób młodych, a także na szkolenia i działania z zakresu rehabilitacji medycznej ułatwiającej powrót do pracy. Wsparcie edukacji przedszkolnej, kształcenia zawodowego, aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, pomoc osobom z niepełnosprawnościami czy realizacja programów zdrowotnych, to działania wpisujące się w *Priorytet VIII – Fundusze na rzecz edukacji i włączenia*

społecznego. Pomoc skierowana będzie również do lokalnych społeczności w formie RLKS, w szczególności poprzez wspieranie edukacji przedszkolnej, małych szkół kształcenia ogólnego, integracji społeczności lokalnej oraz zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych (*Priorytet IX – Fundusze na rzecz rozwoju lokalnego*). *Priorytet X – wspieranie energii odnawialnej na potrzeby lokalnych społeczności* obejmuje produkcję energii i ciepła ze źródeł odnawialnych z przeznaczeniem dla lokalnych społeczności i na potrzeby własne mieszkańców. Utrzymanie sprawnego i skutecznego systemu zarządzania, w tym zapewnienia odpowiedniego potencjału administracyjnego, stosowanie przejrzystych procesów i procedur czy prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych i zapewnienie widoczności polityki spójności, roli i znaczenia funduszy EU dla regionu będzie możliwe dzięki realizacji *Priorytetów XI i XII – Pomoc techniczna (EFFR) i Pomoc techniczna (EFS+)*.

5. Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego przyjętych w zakresie zadań związanych z rozwojem województwa w 2022 roku

W 2022 roku Sejmik Województwa Podlaskiego obradował łącznie 11 razy. Podczas sesji Sejmiku podjęto 184 uchwały, w tym 44 uchwały o charakterze rozwojowym⁷¹.

Rysunek 2. Uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego podjęte w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 2 przedstawia liczbę uchwał rozwojowych, korespondujących w sposób bezpośredni z kierunkami polityki społeczno-gospodarczej regionu, na tle pełnego zakresu aktywności uchwałodawczej Sejmiku Województwa Podlaskiego⁷².

Spośród 44 uchwał o charakterze rozwojowym przyjętych przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2022 roku, 42 wpisywało się w realizację celu strategicznego 2. Zasobni mieszkańcy, a 2 uchwały o charakterze rozwojowym wpisywały się w realizację celu strategicznego 3. Partnerski region.

Szczegółowa informacja dotycząca realizacji uchwał o charakterze rozwojowym podjętych przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2022 roku została opracowana w formie tabeli stanowiącej Załącznik nr 2 do niniejszego Raportu.

⁷¹ Uchwały o charakterze rozwojowym to uchwały przyczyniające się do realizacji programów operacyjnych, programów rozwoju i innych aktywności o charakterze rozwojowym, realizowanych przez Zarząd Województwa Podlaskiego w kontekście przyjętych celów rozwojowych ujętych w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

⁷² Nadanie uchwale statusu uchwały o charakterze rozwojowym nastąpiło w drodze uzgodnień z realizatorami uchwał – komórkami merytorycznymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

6. Wnioski

6.1. Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka

Tabela 29. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Dynamiczna gospodarka

Wskaźnik	Wartość bazowa (rok) ⁷³	Wartość pośrednia (2025) ⁷⁴	Wartość bieżąca (rok) ⁷⁵	Stożenie osiągnięcia wartości pośredniej ⁷⁶	Prognoza (2025) ⁷⁷
PKB na 1 mieszkańca	37 077 (2017)	wzrost o 30%	50 378 (2021)	119,6%	wzrost o 38,6%
Wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca	19 970 (2018)	wzrost o 30%	27 912 (2021)	132,6%	wzrost o 48,5%
Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca	1 853 (2018)	wzrost o 30%	3 500 (2022)	296,2%	wzrost o 61,6%

Źródło: opracowanie własne.

Rok 2021 to gwałtowny skok dynamiki wzrostu PKB. Tempo wzrostu PKB per capita w województwie podlaskim osiągnęło 5,7 p. proc. wobec spadku o 3 p. proc. w roku 2020. W Polsce natomiast odnotowano wzrost tempa PKB per capita aż o 10 p. proc. Na wzrost gospodarczy wpłynęła z pewnością poprawa sytuacji pandemicznej i łagodzenie obostrzeń związanych z aktywnością gospodarczą, której szczyt notowano w roku 2020 r., co wówczas przekładało się na wyraźne spowolnienie gospodarcze i spadek tempa wzrostu PKB. W roku 2021 sytuacja gospodarcza w regionie, jak i w kraju ulegała poprawie, w szybkim tempie rósł eksport, rosła produkcja przemysłowa, płace, sprzedaż i przede wszystkim konsumpcja. W roku 2022 prognozy przewidują już spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego.

Rośnie obrót towarami województwa podlaskiego. Po spadku dynamiki w 2020 roku, obserwowane jest gwałtowne odbicie w latach 2021-2022. Rośnie eksport do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii. W roku 2022 odnotowano największy do tej pory wzrost wartości eksportu do krajów wschodnich - o 61%. Największym partnerem handlowym województwa,

⁷³ Wartość bazowa określona na moment sporządzenia SRWP 2030.

⁷⁴ Założona wartość pośrednia, prognozowana w momencie sporządzenia SRWP 2030.

⁷⁵ Dostępna wartość w roku sprawozdawczym.

⁷⁶ Stożenie osiągnięcia wartości pośredniej został obliczony jako stosunek różnicy pomiędzy wartością z roku sprawozdawczego a wartością z roku bazowego oraz różnicy pomiędzy wartością pośrednią dla 2025 roku a wartością z roku bazowego.

⁷⁷ Prognoza na 2025 rok została wyznaczona na podstawie danych dostępnych w momencie sporządzania Raportu.

spośród wskazanych krajów, jest Litwa, której udział w eksporcie w 2022 roku wyniósł 33%.

Rosnąca inflacja powodowała wzrost presji płacowej. Rok 2021 to największy notowany wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto (o 10%), które wynosi obecnie w regionie 5 413 zł brutto. Od 2019 roku poziom miesięcznego wynagrodzenia wzrósł w regionie o ok. 840 zł brutto. Wzrost wynagrodzeń obserwowano w całym kraju, w większości najważniejszych sektorów gospodarki. Średnie wynagrodzenie miesięczne w Polsce w 2021 wynosiło 6001 zł brutto.

Rośnie wartość produkcji sprzedanej przemysłu. Tempo jej wzrostu gwałtownie przyspieszyło w 2021 roku. Zestawienie danych o produkcji sprzedanej przemysłu z bardzo niskim udziałem przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki świadczy o oparciu przemysłu na przetwórstwie. Prognoza wartości produkcji sprzedanej wyrobów w przeliczeniu na jednego mieszkańca zakłada systematyczny przyrost wartości wskaźnika. Mimo to województwo podlaskie osiąga wartości najniższe w kraju. Niski poziom innowacyjności jest przyczyną i skutkiem zbyt niskiego poziomu rozwoju gospodarczego. To negatywne sprzężenie zwrotne wskazuje, że z jednej strony gospodarka nie jest w pełni przygotowana na wyzwania przemysłu 4.0, a z drugiej, opóźnienia rozwojowe wpływają na zmniejszenie tempa wzrostu, opartego de facto o produkcję nieinnowacyjną, przynoszącą zdecydowanie mniejsze zyski, osiągane głównie dzięki implementacji technologii i prostych wzorców ekonomiczno-organizacyjnych z lepiej rozwiniętych gospodarek. Obserwowana sytuacja wskazuje na konieczność podniesienia innowacyjności do rangi najwyższego wyzwania celem uniknięcia pułapki tzw. pełzającego wzrostu gospodarczego. Przemysł 4.0 to również przeniesienie nacisku z technologii klasycznych na cyfrowe. Mimo, iż prawie 99% przedsiębiorstw w województwie podlaskim posiada szerokopasmowy dostęp do Internetu, to zaledwie niespełna 20% posiada rozwiązania pozwalające na otrzymywanie zamówień poprzez sieci komputerowe.

Powyższe przypuszczenie uzasadnia analiza regionalnych wskaźników innowacyjności. Województwo podlaskie charakteryzuje bardzo niski udział przychodów netto ze sprzedaży produktów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki, co jest bezpośrednio związane z m.in. niskimi nakładami na działalność B+R, niską aktywnością w zakresie pozyskiwania praw ochronnych wzorów użytkowych oraz niską aktywnością patentową. Mimo, iż w roku 2021 obserwujemy wzrost liczby przyznanych patentów podmiotom gospodarczym i osobom fizycznym, aktywność patentowa podlaskich przedsiębiorstw na tle kraju jest nadal bardzo niska. Potwierdza ona niski poziom innowacyjności

regionu, a zwłaszcza sektora przedsiębiorstw. Jednocześnie obserwowana jest wyższa niż w skali kraju, aktywność przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie zrzeszania się w klastrach, która może stać się motorem rozwoju określonych obszarów gospodarki.

Region charakteryzuje niski poziom przedsiębiorczości, który jest odczuwalny zwłaszcza lokalnie, gdzie wyraża się niskim współczynnikiem przyjęć do pracy – odzwierciedlającym zdolność podlaskiej gospodarki do tworzenia nowych miejsc pracy oraz niskim odsetkiem nowo zarejestrowanych spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym. Niska aktywność przedsiębiorcza przekłada się na niską aktywność eksportową, która w przypadku małych podmiotów lokalnych wyraża się niskim poziomem kooperacji z przedsiębiorstwami z państw ościennych. Luki w zakresie przedsiębiorczości nie wypełnia w regionie aktywność przedsiębiorcza cudzoziemców. Cudzoziemcy omijają województwo podlaskie poszukując terenów dla podjęcia aktywności gospodarczej. Ponad 97% cudzoziemców inwestujących w biznesy w Polsce, wybiera inne regiony na miejsce lokalizacji swoich przedsiębiorstw.

Działania na rzecz energii ze źródeł odnawialnych oraz gospodarki obiegu zamkniętego stanowią nie tylko wkład województwa podlaskiego w walkę ze zmianami klimatu, ale mają przede wszystkim prowadzić do dywersyfikacji własności źródeł energii. Podlaskie posiada potencjał do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych i jest drugim województwem w kraju w zakresie produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem. Posiadany potencjał przegrywa jednak walkę ze źródłami konwencjonalnymi. Obecnie produkcja energii ze źródeł odnawialnych nie jest w stanie zaspokoić regionalnych potrzeb energetycznych. Import energii z zewnątrz, zaspokaja 60% potrzeb podlaskiej gospodarki.

Województwo podlaskie charakteryzuje się unikatowymi walorami turystycznymi o randze międzynarodowej i krajowej, które dają duże możliwości do rozwoju szeroko pojętej turystyki. Nie ma to jednak dużego przełożenia na chociażby wykorzystanie miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych. Turystyka jest jednym z sektorów bezpośrednio dotkniętych skutkami pandemii COVID-19 w wyniku czego w 2020 roku zanotowano spadek wykorzystania turystycznych miejsc noclegowych, jednak rok 2021 pokazuje pewnie odbicie i wzrost wskaźnik o 5,7 p. proc.

6.2. Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy

Tabela 30. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Zasobni mieszkańcy

Wskaźnik	Wartość bazowa (rok)	Wartość pośrednia (2025)	Wartość bieżąca (rok)	Stopień osiągnięcia wartości pośredniej	Prognoza (2025)
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym	1 379 (2017)	1 750	1 811 (2021)	116,4%	1 940
Dochody własne JST na 1 mieszkańca	2 570 (2018)	3 300	3 440 (2021)	119,2%	3 614
Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu	4 811 (2018)	4 000	4 056 (2021)	93,1%	4 028

Źródło: opracowanie własne.

Poprawia się sytuacja dochodowa podlaskich gospodarstw domowych, których członkowie dysponowali w 2021 roku dochodem rozporządzalnym na poziomie 97,4% wartości dla kraju. Rosną również dochody własne JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Ta korelacja trendu wskazuje na stopniową poprawę zamożności podlaskiego społeczeństwa. Pomimo obserwowanej poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych w regionie, w roku 2021 odnotowano wzrost poziomu migracji w stosunku do 2020 roku. Wyjazd ponad czterech tysięcy mieszkańców wskazuje na istnienie poważnych czynników wypychających. Migrują osoby młode. W 2021 roku w kategorii wiekowej 25-34 lata migranci stanowili 42,1% ogółu wyjeżdżających z regionu.

Młodzież w województwie podlaskim, w większości przypadków, decyduje się na kontynuowanie nauki w liceach ogólnokształcących. Powodów takich decyzji można upatrywać m.in. w braku prowadzenia właściwych działań zmierzających do upowszechniania kształcenia zawodowego i jednocześnie do podnoszenia jego jakości, w aspiracjach młodych ludzi do kontynuowania nauki na studiach wyższych i przeświadczeniu o lepszym przygotowywaniu do dalszego zgłębiania wiedzy na studiach przez licea ogólnokształcące.

Tymczasem analiza danych wskazuje jednoznacznie, że podlaska gospodarka wykazuje zwiększone zapotrzebowanie na wykwalifikowanych robotników. Poziom bezrobocia wśród osób z wykształceniem branżowym

I stopnia jest zdecydowanie niższy niż w przypadku osób z wykształceniem średnim zawodowym.

Aktywność edukacyjna osób dorosłych w województwie podlaskim jest niższa niż w całym kraju. W kształceniu ustawicznym w formie kursów i szkoleń, jak i studiów podyplomowych i doktoranckich uczestniczy mniej Podlasiów niż przeciętnie w kraju.

Mieszkańcy regionu w dużo niższym stopniu niż w skali całego kraju uczestniczą w życiu kulturalnym, przeznaczając na cele kulturowe mniej wydatków z budżetów gospodarstw domowych. Analizy nie obejmują form uczestnictwa w kulturze niewymagających nakładów finansowych, jednak miara wydatków ponoszonych na kulturę jest dobrym odzwierciedleniem skłonności Podlasiów do finansowania potrzeb wyższego rzędu. Uczestnictwo w kulturze jest ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia. Jest jednocześnie pochodną zamożności społeczeństwa, które w miarę bogacenia się jest skłonne przeznaczać większe kwoty na zaspokojenie potrzeb innych niż podstawowe.

Prowadzone analizy wskazują na wzrost dochodów rozporządzalnych w podlaskich gospodarstwach domowych, co przekłada się na zmniejszenie zakresu korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Jednakże ciągle niższy od przeciętnego w kraju poziom dochodów może znajdować odzwierciedlenie w wartości wydatków ponoszonych na kulturę.

W regionie obserwowany jest niski poziom włączenia społecznego seniorów. Osoby w wieku emerytalnym w znikomym zakresie korzystają z oferty kół, klubów, sekcji senior i Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Przyczyn tak niskich wartości wskaźnika można upatrywać w zbyt małej liczbie działań podejmowanych na rzecz seniorów, braku właściwej promocji, zachęcającej osoby starsze do aktywnego uczestnictwa w tego typu działaniach, ale mogą być również odzwierciedleniem stanu zdrowia seniorów i związanych z tym ograniczeń fizycznych, czy wynikać z niechęci do podtrzymywania kontaktów z obcymi osobami.

W regionie poprawia się jakość przestrzeni publicznej. Poprawie ulega jakość dróg publicznych, rośnie długość dostępnych ścieżek rowerowych, zaś niski poziom uciążliwości przemysłu umożliwia utrzymanie dobrej jakości powietrza.

Inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska są jednak niższe niż w skali kraju, co w kolejnych latach może zaowocować pogorszeniem jakości środowiska naturalnego i koniecznością ponoszenia wyższych nakładów odtworzeniowych. Problemem w regionie jest niska zdolność do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów śródlądowych wód powierzchniowych i

podziemnych. Pojemność obiektów małej retencji wodnej przypadająca na 1 km² powierzchni, jest najniższa w kraju.

6.3. Cel strategiczny 3. Partnerski region

Tabela 31. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 3. Partnerski region

Wskaźnik	Wartość bazowa (rok)	Wartość pośrednia (2025)	Wartość bieżąca (rok)	Stopień osiągnięcia wartości pośredniej	Prognoza (2025)
Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu	2 797 (2018)	3 000	2 842 (2021)	22,2%	3 282
Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców	1,6 (2017)	2,0	2,5 (2021)	225%	2,6
Ogólny poziom zaufania	86% (2018)	89%	86% (2018)	0%	89%

Źródło: opracowanie własne.

Województwo podlaskie jest jednym z województw o najniższej w kraju zdolności przyciągania zewnętrznych zasobów pracy. Niski poziom atrakcyjności inwestycyjnej nie sprzyja również lokowaniu kapitału zagranicznego w województwie. Region charakteryzuje się jedną z niższych wartości wskaźnika podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców.

Administracja publiczna w regionie zapewnia dobry dostęp do usług świadczonych drogą elektroniczną. Osiągnięta w 2021 roku wartość wskaźnika odsetka mieszkańców województwa korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną dała regionowi przedostatnią lokatę w kraju pod względem aktywności w wymienionym obszarze. Normą są natomiast kontakty internetowe podlaskich przedsiębiorstw z administracją publiczną. Z tej formy kontaktu korzysta niemal 97% podlaskich przedsiębiorstw⁷⁸. Jednocześnie, region intensywnie inwestuje. Wydatki inwestycyjne podlaskich jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na mieszkańca należą do jednych z najwyższych w Polsce. Analizowane dane pozwalają na ocenę dostępu do infrastruktury teleinformatycznej podlaskich

⁷⁸ Ostatnie dane dla 2018 roku. Od 2019 roku dane dotyczące odsetka przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną nie są przedmiotem badań statystyki publicznej (nie są już zbierane).

urzędów i ocenę aktywności JST w zapewnianiu dostępu do infrastruktury i usług publicznych, nie odzwierciedlają jednak, jakości realizowanych działań. Odzwierciedleniem zarówno zdolności do współdziałania, jak i jakości działania administracji publicznej, może być natomiast aktywność jednostek samorządu terytorialnego w uchwalaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Tego rodzaju aktywność, wymagająca współdziałania wielu podmiotów w realizacji skomplikowanych procedur administracyjno-prawnych, jakie towarzyszą opracowywaniu i zatwierdzaniu planów, odzwierciedla jednocześnie jakość działania administracji, gdyż jest bezpośrednim następstwem kompetencji obejmujących i wiedzę merytoryczną i umiejętności konkretnego działania oraz kompetencje ogólne, obejmujące między innymi zasób kapitału społecznego pracowników administracji. Wyniki podlaskiej administracji w analizowanym zakresie, wskazują, że województwo podlaskie stoi przed wyzwaniem, jakim jest podniesienie zdolności zarządczych administracji lokalnej i regionalnej w obszarze planowania przestrzennego.

Do obszarów wymagających stymulowania należy również kapitał społeczny ogółu mieszkańców województwa. Aktywność społeczna mieszkańców województwa jest niższa od przeciętnych wartości charakterystycznych dla kraju, pomimo że mieszkańcy woj. podlaskiego deklarują wysoki poziom zaufania społecznego. Ogólnie rzecz biorąc, 86% mieszkańców województwa w wieku 16 lat i więcej deklaruje, że zdecydowanie ufa lub raczej ufa ludziom. Jest to najlepszy wynik w kraju. Jednocześnie, mieszkańcy mniej chętnie zrzeszają się i stowarzyszają oraz podejmują aktywność w innych organizacjach społecznych. Aktywność w zakresie współdziałania i stowarzyszania się na rzecz realizacji określonych celów może być również niewystarczająca na poziomie regionalnym. Województwo podlaskie jest partnerem w kilkunastu partnerstwach o charakterze ponadnarodowym i ponadregionalnym.

6.4. Inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego

Poziom rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności regionu generalnie zmienia się w kierunku i do poziomu oczekiwanego w *Planie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027 (RIS3 2027+)*.

Rośnie liczba podmiotów gospodarki narodowej w regionie. Jednakże, pomimo zadowalającego tempa wzrostu, w dalszym ciągu występują znaczne różnice pomiędzy poziomem przedsiębiorczości w województwie podlaskim a Polską. W latach 2017-2021 dysproporcje pomiędzy regionem a krajem w liczbie podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego na

10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, zwiększyły się z poziomu 435 do 467. Rosnąca liczba przedsiębiorstw przyczynia się potencjalnie do poszerzenia bazy wdrażania innowacji.

Jednakże dynamika wdrażania innowacji w regionie jest niższa od dynamiki obserwowanej w kraju. Według szacunków udział nakładów na działalność B+R w relacji do PKB w 2021 wyniósł 0,87%. Należy zauważyć, iż różnica w tym obszarze pomiędzy województwem podlaskim i Polską ustabilizowała się na poziomie 0,57 p. proc. (w latach 2020-2021), na niekorzyść regionu. W planie RIS3 2027+ założono, iż wartość wskaźnika w 2027 roku osiągnie 1,0%.

Udział nakładów ponoszonych przez przedsiębiorstwa w nakładach na B+R zmniejszył się, trzeci rok z rzędu i w 2021 roku wyniósł 34,8%. Widoczne roczne wahania wskazują, iż o wielkości nakładów na B+R wydatkowanych przez firmy, decyduje wiele czynników, m.in. sytuacja społeczno-gospodarcza, otoczenie instytucjonalne, system podatkowy, ogólne warunki prowadzenia działalności gospodarczej, a także dostępność środków zewnętrznych w tym obszarze. RIS3 2027+ zakłada, iż wartość wskaźnika w 2027 roku wyniesie 48%. Zmiany udziału przedsiębiorstw w nakładach na B+R można uznać za posiadające bezpośrednie przełożenie na patenty uzyskiwane w województwie podlaskim. To właśnie patenty przedsiębiorstw posiadają największy udział w strukturze patentów uzyskanych w 2021 roku, a ich liczba bezpośrednio przekłada się na wzrost ogólnej liczby patentów przyznanych w regionie.

Korelacje obserwowane pomiędzy wskaźnikiem udziału przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych a wskaźnikiem udziału nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem wskazują, że polityka stymulowania innowacji podlaskich przedsiębiorstw poprzez zwiększenie dostępu podmiotów gospodarczych do środków na obciążone dużym poziomem ryzyka prace B+R, przynosi pozytywne efekty.

W regionie nadal jest obserwowany wzrost znaczenia przemysłu. Wskaźnik lokalizacji zatrudnienia LQ, przekraczał w 2021 roku wartość 1 w sekcji C Przetwórstwo przemysłowe, wskazując na wzrost znaczenia przemysłu w regionie. Podlaska gospodarka zaczyna wkraczać w okres przejścia pomiędzy dominującą rolą sektora rolniczego a kolejnym etapem rozwoju z przewagą sektora przemysłu (choć nadal głównie w branżach związanych z rolnictwem). Odbywa się to głównie dzięki aktywności trzech branż przemysłowych: produkcji maszyn dla rolnictwa i leśnictwa, produkcji statków i łodzi oraz produkcji wyrobów mleczarskich.

Obserwacja zmian wskazuje, że najsilniejsze sektory konsekwentnie umacniają swoją pozycję gospodarczą, generując coraz więcej miejsc pracy, dynamizując eksport i generując największe wpływy z podatków. Te same sektory, inwestują jednocześnie w rozwój pozyskując dodatkowe środki z funduszy UE. Najwyższą aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój wykazuje sektor ekoinnowacji, który, od strony statystyki publicznej, jest niemożliwy do wyróżnienia w analizowanych wskaźnikach i analizie koncentracji zatrudnienia. Analizy wskaźnikowe oparte na obserwacji trendów potwierdzają zasadność ujęcia w obrębie rdzenia specjalizacji obecnie zakwalifikowanych działów podlaskiej gospodarki. Natomiast, analizy statystyczne nie wskazują na symptomy uaktywniania się innych branż gospodarki, należących do sektora prywatnego, które należałoby uznać za specjalizacje wschodzące.

7. Załączniki

Załącznik nr 1. Informacja z realizacji programów operacyjnych i programów rozwoju oraz innych rodzajów interwencji o charakterze rozwojowym realizowanych przez Zarząd Województwa w 2022 roku

Załącznik nr 2. Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego o charakterze rozwojowym podjętych w 2022 roku

Załącznik nr 3. Wyniki ocen, badań, analiz, ekspertyz, ewaluacji itp., podsumowujących całościowo, dotychczasowe postępy w realizacji działań służących realizacji przyjętych celów rozwojowych SRWP 2030

Wykaz tabel

Tabela 1. Udział patentów przyznanych przedsiębiorstwom i osobom fizycznym z województwa podlaskiego przez UPRP w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2018-2021	18
Tabela 2. Udział patentów przyznanych jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczym, szkołom wyższym, w stosunku do liczby zgłoszeń ogółem w latach 2018-2021	21
Tabela 3. Stopień wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych w latach 2017-2021 (%) *	31
Tabela 4. Wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych w latach 2017-2021	36
Tabela 5. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujące na dzień 31 grudnia danego roku	78
Tabela 6. Partnerstwa międzynarodowe zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujących w 2022 roku	80
Tabela 7. Partnerstwa ponadregionalne zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujących w 2022 roku	82
Tabela 8. Liczba podmiotów gospodarki narodowej – sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021	96
Tabela 9. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem w latach 2017-2021 (w %)	98
Tabela 10. Wartość współczynnika LQ w sekcjach PKD w latach 2017-2021	99
Tabela 11. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ w latach 2017-2021 ...	101
Tabela 12. Towary o najwyższej wartości eksportu oraz wartość eksportu wybranych towarów z województwa podlaskiego w latach 2017-2022 (w mln zł)	102
Tabela 13. Należności z podatków PIT i CIT w województwie podlaskim w poszczególnych sekcjach PKD w latach 2017-2022 (w tys. zł)	104
Tabela 14. Wpływy z podatków PIT i CIT w województwie podlaskim według działów PKD towarów o najwyższej wartości LQ w latach 2020-2022 (w tys. zł)	105
Tabela 15. Aktywność beneficjentów w zakresie pozyskiwania wsparcia z I osi RPOWP 2014-2020 w podziale na inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego	107
Tabela 16. Aktywność beneficjentów w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój na lata 2014-2021	108
Tabela 17. Uzyskane patenty w latach 2017-2021	109
Tabela 18. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w województwie podlaskim według dziedzin B+R w latach 2017-2020 (w tys. zł)	111
Tabela 19. Personel B+R oraz badacze w personelu wewnętrznym w województwie podlaskim według dziedzin B+R w latach 2017-2020 (osoby)	112
Tabela 20. Udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów w województwach w wartości produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w kraju według wybranych działów PKWiU w latach 2018-2021 (w %)	113
Tabela 21. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON (w działach: 24, 25 i 28 PKD) w województwie podlaskim w latach 2017-2021	115
Tabela 22. Źródła finansowania interwencji Zarządu Województwa, w zakresie rozwoju województwa podlaskiego (w mln zł)	119
Tabela 23. Zakres wsparcia uchodźców z Ukrainy w ramach RPOWP 2014-2020 (wkład UE w EUR)	124
Tabela 24. Zakres dostępnego uchodźcom z Ukrainy wsparcia w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027	124
Tabela 25. Wykorzystanie środków finansowych z Funduszu Pomocy i rezerwy ogólnej budżetu państwa przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację zadań dotyczących pomocy obywatelom Ukrainy w 2022 roku	131
Tabela 26. Liczba osób, którym udaremniono przekroczenie granicy państwowej z Białorusią w okresie wrzesień 2021 r. - grudzień 2022 r.	134

Tabela 27. Rekompensaty udzielone dla przedsiębiorców i rolników w związku ze stanem wyjątkowym oraz wprowadzeniem czasowego zakazu przebywania w strefie przygranicznej w okresie styczeń - grudzień 2022 r.	142
Tabela 28. Podział alokacji FEdP 2021-2027 na Priorytety	145
Tabela 29. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Dynamiczna gospodarka	149
Tabela 30. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Zasobni mieszkańcy	152
Tabela 31. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 3. Partnerski region	154

Wykaz map

Mapa 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 roku (w zł)*	9
Mapa 2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto 2021 w roku (w zł)*	28
Mapa 3. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2021 roku*	29
Mapa 4. Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2021 roku (w %)*	32
Mapa 5. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu w 2021 roku (w os.)*	42
Mapa 6. Przewozy pasażerskie (komunikacja miejska) w 2021 roku (w mln os.)*	58
Mapa 7. Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni całkowitej ogółem w 2021 roku (w %)*	73
Mapa 8. Odsetek studentów - cudzoziemców studiujących na polskich uczelniach w 2021 roku (w %)*	87
Mapa 9. Liczba cudzoziemców - kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych w 2021 roku (w os.)*	89

Wykaz wykresów

Wykres 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w cenach bieżących w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w zł)*	10
Wykres 2. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 (w zł)	11
Wykres 3. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w zł)	12
Wykres 4. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017-2022 (w EUR)*	13
Wykres 5. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2022 z prognozą do 2025 roku (w EUR)	14
Wykres 6. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w 2021 roku (w %)	15
Wykres 7. Nowo zarejestrowane spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym w latach 2017-2021	16
Wykres 8. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych posiadających certyfikat w ogólnej powierzchni użytków rolnych w 2020 roku (w %)	17
Wykres 9. Udział przyznanych w UPRP praw ochronnych wzorów użytkowych w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2017-2021 (w %)	19
Wykres 10. Udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach inicjatywy klastrowej lub innej sformalizowanej formy współpracy w przedsiębiorstwach aktywnych innowacyjnie w latach 2017-2021 (w %)	20
Wykres 11. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB* w latach 2017-2021 (w %)	22

Wykres 12. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w relacji do PKB* w latach 2017-2021 (w %)	23
Wykres 13. Udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach na działalność B+R ogółem w latach 2017-2021 (w %)	24
Wykres 14. Współczynnik przyjęć do pracy w 2021 roku (w %)	25
Wykres 15. Udział eksportu do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii w eksporcie ogółem województwa podlaskiego w 2022 roku (w %)	26
Wykres 16. Cudzoziemcy prowadzący działalność gospodarczą w 2022 roku (osoby)	27
Wykres 17. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych na tle województwa i Polski w latach 2017-2021 (w %)	30
Wykres 18. Stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej w 2021 roku (w %)	33
Wykres 19. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku ogółem w 2021 roku (w %)	34
Wykres 20. Udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi* w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w 2021 roku (w %)	35
Wykres 21. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe w latach 2017-2021 (w %)	37
Wykres 22. Odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu w latach 2017-2021 (w %)	38
Wykres 23. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2017-2021 (w zł)	39
Wykres 24. Wartość przeciętnego miesięcznego dochodu rozporzadzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w zł)	40
Wykres 25. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 (w zł)	41
Wykres 26. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w zł)	41
Wykres 27. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w os.)*	43
Wykres 28. Zdawalność egzaminu maturalnego w latach 2017-2021 (w %)	44
Wykres 29. Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych (zasadniczych szkół zawodowych, techników i liceów ogólnokształcących) w latach 2017-2021 (w %)	45
Wykres 30. Wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wg BAEL w latach 2017-2021 (w %)	46
Wykres 31. Odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców) według klasyfikacji ISCED-F 2013 w latach 2017-2021 (w %)	46
Wykres 32. Udział osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w latach 2017-2021 (w %)	47
Wykres 33. Liczba słuchaczy studiów podyplomowych i uczestników studiów doktoranckich przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2017-2021 (w os.)	48
Wykres 34. Struktura wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia nauki (absolwenci) w latach 2018-2021	49
Wykres 35. Saldo migracji osób w wieku 25-34 lata w latach 2017-2021 (w os.)	50
Wykres 36. Przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2017-2021 (w zł)	51
Wykres 37. Udział członków kół, klubów, sekcji senior i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej w latach 2017-2021 (w %)	52
Wykres 38. Łóżka w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. ludności w latach 2017-2021	53

Wykres 39. Liczba ludności przypadająca na łóżko w szpitalach ogólnych w latach 2017-2021 (w os.)	53
Wykres 40. Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w latach 2017-2021	54
Wykres 41. Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności w latach 2017-2021	55
Wykres 42. Drogi publiczne ogółem o nawierzchni twardej ulepszonej na 100 km ² w latach 2017-2021 (w km)	56
Wykres 43. Ścieżki rowerowe na 100 km ² w latach 2017-2021 (w km)	57
Wykres 44. Wielkość całkowitej emisji dwutlenku węgla w przeliczeniu na 100 km ² w latach 2017-2020 (w tys. ton).....	59
Wykres 45. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 (w zł)	60
Wykres 46. Pojemność obiektów małej retencji wodnej na 1 km ² powierzchni w latach 2020-2021 (w dam ³)	60
Wykres 47. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu w województwie podlaskim w latach 2017-2021 (w os.).....	63
Wykres 48. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w os.)*	64
Wykres 49. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2017-2021	65
Wykres 50. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku	66
Wykres 51. Ogólne zaufanie do ludzi według województw w 2015, 2018 roku (w % osób w wieku 16 lat i więcej)	67
Wykres 52. Ogólny poziom zaufania w 2015, 2018 roku z prognozą do 2025 roku (w % osób w wieku 16 lat i więcej)	68
Wykres 53. Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną w latach 2017-2022 (w %).....	70
Wykres 54. Odsetek przedsiębiorstw w województwie podlaskim wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną w latach 2015-2018 (w %)	71
Wykres 55. Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 (w zł)	72
Wykres 56. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2017-2021	75
Wykres 57. Kwota odpisu 1% podatku na jednego pracującego w latach 2017-2021 (w zł) ...	76
Wykres 58. Noclegi udzielone na 1000 ludności w latach 2017-2021	88
Wykres 59. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom w stosunku do liczby pracujących w latach 2017-2021 (w %)	91
Wykres 60. Liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi w stosunku do liczby pracujących w latach 2017-2021 (w %)*	92
Wykres 61. Liczba podmiotów gospodarki narodowej – sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021	96
Wykres 62. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB w latach 2017-2021 (w %)*	97
Wykres 63. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem* w latach 2017-2021 (w %)	98
Wykres 64. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w latach 2017-2021 (w %)	110
Wykres 65. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w województwie podlaskim według wybranych działów PKWiU w latach 2017-2021 (w zł).....	114
Wykres 66. Alokacja FEoP 2021-2027 według funduszy (w euro)	145

Wykaz rysunków

Rysunek 1. Cele polityki spójności na lata 2021-2027	144
Rysunek 2. Uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego podjęte w 2022 roku	148

